

ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
จังหวัดสมุทรสาคร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(สาธารณสุขศาสตร์)
สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
จังหวัดสมุทรสาคร

นางสาวพารณีย์ เสนา

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์สุปรียา ตันสกุล,
ค.ค. (จิตวิทยาการศึกษา)
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์จรรยาพร สุภาพ,
พ.บ. อว. (เวชศาสตร์ครอบครัว)
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพร อภินันท์เวช,
M.D. วว. (จิตเวชศาสตร์เด็กและวัยรุ่น)
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์วงเดือน ปันดี,
ส.ค.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์บรรจง มไหสวริยะ,
พ.บ.
คณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย

อาจารย์ปิยะธิดา ขจรชัยกุล,
ค.ค. (จิตวิทยาการศึกษา)
ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)
สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว
คณะสาธารณสุขศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิต
ในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

จังหวัดสมุทรสาคร

ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว

วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2551

นางสาวพารณีย์ เสนา

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ระวีวรรณ แสงฉาย

M.P.H. (Social Medicine)

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์สุปรียา ตันสกุล,

ค.ด. (จิตวิทยาการศึกษา)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพร อภินันทเวช,

M.D. วว. (จิตเวชศาสตร์เด็กและวัยรุ่น)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์บรรจง มไหสวริยะ,

พป.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์จรรยาพร สุภาพ,

พป. อว. (เวชศาสตร์ครอบครัว)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์วงเดือน ปั่นดี,

ส.ด.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์พิทยา จารุพูนผล,

M.D. , อ.ว. (ระบาดวิทยา)

คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้เพราะความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากคณะอาจารย์หลายท่านที่กรุณาช่วยเหลือ ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์จรรยาพร สุภาพ รองศาสตราจารย์สุปรียา ตันสกุล รองศาสตราจารย์วงเดือน ปั่นดี และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพร อภินันทเวช ที่ได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือทั้งด้านความรู้ ข้อคิดเห็น เวลา ตลอดจนระยะเวลาจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์

ขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สมพร เจริญชัยศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา คุณศศกร วิชัย ที่ช่วยกรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยให้มีความถูกต้องเหมาะสม

ขอบพระคุณ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้อำนวยการโรงพยาบาลโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้เข้ารับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ คุณครู นักเรียน โรงเรียนบ้านอ้อมโรงหีบและโรงเรียนวัดปัจจันตาราม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำวิจัย

ขอบพระคุณ โครงการเครือข่ายการวิจัยบูรณาการเพื่อการพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตชุมชนลุ่มน้ำท่าจีน-แม่กลอง : กรณีตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ที่สนับสนุนทุนในการจัดกิจกรรมในโครงการวิจัยนี้

ขอบพระคุณ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ภาควิชาอนามัยครอบครัว เพื่อนนักศึกษา ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ พี่ๆ ที่ให้ความรัก ความห่วงใย กำลังใจ และความช่วยเหลือในทุกๆด้านแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอบคุณครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจ ความห่วงใย ความรัก และสนับสนุนผู้วิจัยมาโดยตลอด

นพภรณ์ เสนา

ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการ
ป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร

(EFFECT OF PARTICIPATORY LEARNING LIFE SKILL DEVELOPMENT ON
LIFE SKILLS TOWARD PHYSICAL VIOLENT PREVENTION AMONG
SECONDARY SCHOOL STUDENTS, SAMUTSAKORN PROVINCE, THAILAND)

นพภรณ์ เสนา 4636631 PHPH/M

วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : จรวยพร สุภาพ พบ. อว. (เวชศาสตร์ครอบครัว)

สุปรียา ตันสกุล ค.ค. (จิตวิทยาการศึกษา) วังเดือน ปันดี ศ.ค. สุพร อภินันทเวช พบ. วว.

(จิตเวชศาสตร์เด็กและวัยรุ่น)

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสมุทรสาครอายุ 11-15 ปี ประกอบด้วย กลุ่มทดลองจำนวน 39 คน และกลุ่ม
ควบคุม จำนวน 35 คน นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่ว
ร่วม จำนวน 5 แผน ประกอบด้วยแผนพัฒนาเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง แผนพัฒนาเจตคติความตระหนักรู้
ในตนเองและเจตคติความเห็นใจผู้อื่น แผนพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์ แผนพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา
และแผนพัฒนาทักษะการสื่อสาร ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับโปรแกรม การประเมินผลของโปรแกรมโดยการใช้
แบบสอบถามก่อนและหลังการทดลองทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบค่า
ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง ทักษะชีวิตในการ
ป้องกันความรุนแรง ได้แก่ เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติต่อความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับ
อารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการสื่อสาร ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการศึกษาพบว่า ค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง เจตคติต่อการกระทำ
ความรุนแรง เจตคติต่อความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการสื่อสาร ของกลุ่มทดลองมีคะแนน
เฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากกว่าของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ส่วนค่าความแตกต่างของ
คะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง เจตคติความตระหนักรู้ในตนเองและทักษะการจัดการกับอารมณ์ระหว่าง
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน ($p\text{-value} < 0.05$)

สรุปการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทำให้เกิดการพัฒนาโดยส่วนใหญ่ของ
องค์ประกอบของทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นจึงมี
ความเหมาะสมที่จะนำไปพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยอาจจะผสมผสานกับการเรียนการสอนในหลักสูตรปกติ

คำสำคัญ : ทักษะชีวิต/ ความรุนแรงด้านร่างกาย/วัยรุ่น

EFFECT OF PARTICIPATORY LEARNING LIFE SKILL DEVELOPMENT ON
LIFE SKILLS TOWARD PHYSICAL VIOLENT PREVENTION AMONG
SECONDARY SCHOOL STUDENTS, SAMUTSAKORN PROVINCE, THAILAND

NAPAPORN SENA 4636631 PHPH/M

M. Sc. (PUBLIC HEALTH) MAJOR IN FAMILY HEALTH

THESIS ADVISORS: JARUEYPORN SUPARP, M.D. Dip. THAI BORD OF
FAMILY MEDICINE, SUPREYA TANSAKUL, Ph.D. (EDUCATION

PSYCHIOLOGY), WONGDYAN PANDII ,Dr. PH., SUPORN APINUNTAVECH,
M.D. Dip. THAI BORD OF CHILD AND ADOLESCENT PSYCHIATRY

ABSTRACT

The study was designed as a quasi-experimental research. The samples were secondary school students aged 11-15 years studying in educational opportunity extension schools of Samutsakorn province, Thailand. A total of 39 cases were in an experimental group while 35 cases were in a control group. The students in the experimental group were trained by using participatory learning life skill development program. The program was composed of five plans which were about attitude development to deter violence, attitude development toward self-awareness and empathy, coping with emotion, problem solving skills, and communication skills. For students in the control group did not receive any interactions. Questionnaires were used at pre and post test (both in the experimental and control groups) to evaluate whether the programs were effective or not. Comparisons of differences mean scores of attitude to deter violence, and life skills toward violence prevention (in including self-awareness, empathy, coping with emotion skill, problem solving skills and communication skills) among the experimental group and control group at pre and post test were conducted for data analysis.

Results showed that the mean scores of pre and post test regarding attitudes to deter violence, attitude toward empathy, problem solving skills and communication skills in the experimental group were significantly higher than those of the control group (p -value < 0.05). For the differences between mean score of pre and post test regarding attitudes toward self-awareness and coping with emotion for either group. (p - value < 0.05).

In conclusion, the participatory learning life skills development program enhances life skills toward physical violent prevention in most components of life skills among secondary students. It is appropriate to apply this program to the students for continuous development; it can be used in combination with as existing school curriculum.

KEY WORDS : LIFE SKILL / PHYSICAL VIOLENCE/ ADOLESCENCE

213 pp.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่นและพัฒนาการของวัยรุ่น	11
แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	44
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
รูปแบบการวิจัย	58
ประชากร	60
กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือก	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	62
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	70

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพิทักษ์สิทธิ์ผู้เข้าร่วมการวิจัย	71
การวิเคราะห์ข้อมูล	72
บทที่ 4 ผลการวิจัย	73
ข้อมูลทั่วไป	74
ผลของโปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อความรุนแรง	81
ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิต	84
สรุปผลการวิจัยและผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย	94
บทที่ 5 อภิปรายผล	
อภิปรายระเบียบวิธีวิจัย	95
อภิปรายผลการวิจัย	101
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	109
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	113
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	113
บทสรุปแบบสมบูรณ์ภาษาไทย	114
บทสรุปแบบสมบูรณ์ภาษาอังกฤษ	130
รายการอ้างอิง	147
ภาคผนวก	152
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองการทำวิจัยในมนุษย์	153
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	154
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	155
ภาคผนวก ง โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	165
ภาคผนวก จ ตารางแสดงผลคะแนนรายข้อของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงและทักษะชีวิตทั้ง 5 องค์ประกอบ	207
ประวัติผู้วิจัย	213

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1 ประเภท ลักษณะกิจกรรม ข้อบ่งใช้ และข้อจำกัดของกลุ่มพื้นฐาน	48
ตารางที่ 2 ประเภท ลักษณะกิจกรรม ข้อบ่งใช้ และข้อจำกัดของกลุ่มประยุกต์จาก กลุ่มพื้นฐาน	49
ตารางที่ 3 องค์ประกอบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและลักษณะเฉพาะของการสอน ความรู้	51
ตารางที่ 4 องค์ประกอบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและลักษณะเฉพาะของการสอน เจตคติ	52
ตารางที่ 5 องค์ประกอบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและลักษณะเฉพาะของการสอน ทักษะ	55
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทั่วไปของกลุ่ม ตัวอย่าง	75
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นต่อครอบครัว ตนเองของกลุ่มตัวอย่าง	78
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์และ ความรู้สึกต่อการถูกทำโทษ	79
ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์เกี่ยวกับ ความรุนแรงด้านร่างกายในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา	80
ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับของเจตคติต่อการ กระทำความรุนแรงด้านร่างกายก่อนและหลังการทดลอง	82
ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของ เจตคติต่อการกระทำความรุนแรงระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	83
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับของทักษะการ สื่อสารด้านร่างกายก่อนและหลังการทดลอง	87

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 13 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะ ชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ประกอบด้วย เจตคติ ความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการควบคุม อารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการ ทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	93
ตารางที่ 14 สรุปผลการวิจัยและผลทดสอบสมมติฐานการวิจัย	94

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่	หน้า
รูปที่ 1 กรอบแนวคิด	10
รูปที่ 2 Ecological model for understanding violence	19
รูปที่ 3 หลักกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	44
รูปที่ 4 องค์ประกอบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์	45
รูปที่ 5 การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มนำไปสู่การเรียนรู้สูงสุด	47
รูปที่ 6 การออกแบบกลุ่มออกแบบงานนำสู่การเรียนรู้สูงสุด	47
รูปที่ 7 ขั้นตอนและกิจกรรมการสอนเจตคติ	52
รูปที่ 8 ขั้นตอนและกิจกรรมการสอนทักษะ	56
รูปที่ 9 แผนการทดลอง	58

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ความรุนแรง (1) หมายถึง การจงใจใช้กำลังหรืออำนาจทางกายเพื่อข่มขู่หรือกระทำต่อตนเอง ผู้อื่น กลุ่มบุคคล หรือชุมชน มีผลทำให้บาดเจ็บ ตาย มีผลต่อจิตใจ พัฒนาการ หรือสิทธิที่พึงได้รับ รูปแบบการกระทำความรุนแรงแบ่งเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ ความรุนแรงด้านร่างกาย (Physical violence) ความรุนแรงทางเพศ (Sexual violence) ความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological violence) ความรุนแรงที่ก่อให้เกิด เกิดความสูญเสียหรือการละเลย/ทอดทิ้ง (Deprivation or neglect)

ความรุนแรงด้านร่างกาย (1) (Physical violence) หมายถึง การใช้กำลังตั้งแต่ระดับเล็กน้อยถึงขั้นรุนแรงกระทำต่อบุคคลอื่น ผู้ที่ถูกกระทำรุนแรง อาจเกิดการบาดเจ็บต่อร่างกาย ตั้งแต่ระดับเล็กน้อย รุนแรง เกิดความพิการ หรืออาจถึงแก่ชีวิต

ความรุนแรงเกิดขึ้นทุกส่วนของโลก ในแต่ละปีพบว่ามีประชากรมากกว่า 1.6 ล้านคนทั่วโลกต้องเสียชีวิตจากความรุนแรง เป็นประชากรที่มีอายุระหว่าง 15-44 ปี เสียชีวิตมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14 ของเพศชาย และ ร้อยละ 7 ของเพศหญิง (1)ในประเทศไทย จากสถิติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ที่รับแจ้งคดีอาญาพบว่า มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จาก 169.32 ต่อประชากรแสนคนในปี 2535 เพิ่มขึ้นเป็น 259.55 ต่อประชากรแสนคนในปี 2545 โดยมีคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินสูงสุด รองลงมาคือ คดีที่มีผลต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ ตามลำดับ (2) และจากการศึกษาของสำนักกระบวนวิชา กระทรวงสาธารณสุข ปี 2546 พบว่า การตายจากการบาดเจ็บซึ่งมีสาเหตุจากการถูกทำร้ายร่างกายเป็นสาเหตุการตาย อันดับ 2 รองจากอุบัติเหตุ (3)

จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงถึงความรุนแรงในสังคมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก พบว่ามากกว่าร้อยละ 60 ของเหตุการณ์ความรุนแรงเป็นความรุนแรงระหว่างบุคคล และพบมากในช่วงอายุ 15-29 ปี โดยเกิดกับเพศชายมากที่สุด (1)

การสำรวจทั่วประเทศไทย ในปี 2542 พบว่า ร้อยละ 15 ของนักเรียนมัธยมศึกษาเคยเข้าร่วมการทะเลาะวิวาทโดยใช้กำลังทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา โดยมีสาเหตุจากแรงกดดันของเพื่อน ยาเสพติดและเหล้า ขาดคำแนะนำจากพ่อแม่ ขาดความผูกพันกับครอบครัว (4)

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับความรุนแรงในวัยรุ่นในประเทศไทย (5) โดยส่วนใหญ่ศึกษาในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและต้องขังในสถานพินิจเด็ก พบว่ามีสาเหตุมาจากปัญหาบุคลิกภาพ การปรับตัว ฐานะเศรษฐกิจยากจน สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความรุนแรง

จากสถานการณ์ปัจจุบันพบว่า วัยรุ่นมีการใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจและแก้ปัญหา มากขึ้น และสถานที่เด็กเหล่านั้นแสดงความรุนแรงที่พบมากที่สุด คือ สถานศึกษา รูปแบบของการใช้ความรุนแรงทวีความรุนแรงมากขึ้นเปลี่ยนจากคำทอ ทะเลาะวิวาท มาเป็นใช้กำลังและอาวุธทำร้ายซึ่งกันและกัน ในอดีตเน้นหนักในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา แต่ในความเป็นจริง ระดับประถม และมัธยมศึกษา ก็มีปัญหการแสดงความก้าวร้าวและก่อเหตุรุนแรงของนักเรียนเช่นกัน (6)

ผลของความรุนแรงส่งผลต่อภาวะสุขภาพ ก่อให้เกิดความไม่สุขสบาย การบาดเจ็บ ความพิการ ตลอดจนการเสียชีวิต ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรงของความรุนแรง นอกจากนี้ยังส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม ประเทศชาติ ลักษณะความรุนแรงที่เห็นเด่นชัดมากที่สุด คือ ความรุนแรงด้านร่างกาย ซึ่งนอกจากจะส่งผลต่อร่างกายแล้วยังส่งผลต่อจิตใจ และยังเชื่อว่าผู้ที่ผ่านประสบการณ์ถูกกระทำรุนแรงมีโอกาสเป็นผู้กระทำความรุนแรงสูงกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่ง เปรียบเสมือน “วงจรแห่งความรุนแรง” (cycle of violence) (7) การป้องกันความรุนแรงจึงมีความจำเป็น

การป้องกันความรุนแรง(8) หมายถึง กระบวนการที่จะหยุดความรุนแรง โดยการดำเนินการเพื่อกำจัดหรือลดปัจจัยเสี่ยงที่เป็นสาเหตุของความรุนแรง และส่งเสริมปัจจัยปกป้องของการเกิดความรุนแรง หรือเพื่อลดการเกิดขึ้นซ้ำของความรุนแรง และลดอันตรายที่เป็นผลกระทบจากความรุนแรง

การลดปัจจัยเสี่ยงที่เป็นสาเหตุของความรุนแรง และการส่งเสริมปัจจัยปกป้องของการเกิดความรุนแรง ป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง เป็นการป้องกันที่ดีที่สุดที่ไม่ให้เกิดความรุนแรง

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรุนแรงไม่สามารถใช้เพียงปัจจัยเดียวมาอธิบายได้ แต่ความรุนแรงเป็นผลมาจากปฏิกริยาของบุคคล ต่อบุคคล สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม สาเหตุของความรุนแรง ตามทฤษฎี Ecological model แบ่งสาเหตุ เป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับของตัวบุคคล ระดับของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือในครอบครัว กลุ่มเพื่อน คู่สมรส ระดับชุมชน ระดับของสังคม (1)

การป้องกันความรุนแรง เป็นการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพให้เป็นพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ (positive health behavior) จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ที่สามารถนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง (9) ทักษะชีวิต (10) เป็นความสามารถในการ

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลตามสถานการณ์ อย่างสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลที่องค์การอนามัยโลก ได้เสนอไว้เพื่อพัฒนาเป็นโปรแกรมป้องกันความรุนแรง (8)

ทักษะชีวิต (10)เป็นความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลตามสถานการณ์ อย่างสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลที่องค์การอนามัยโลก ได้เสนอไว้เพื่อพัฒนาเป็นโปรแกรมป้องกันความรุนแรง (8) ทักษะชีวิต (9)ประกอบด้วย

การตัดสินใจ (Decision making) หมายถึงการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน สามารถกำหนดทางเลือกในการตัดสินใจตลอดจนผลที่อาจเกิดขึ้น

การแก้ปัญหา (Problem solving) หมายถึงการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน หากปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต และสุขภาพกาย

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆต้องใช้กระบวนการคิดหาวิธีการต่างๆ ซึ่งแต่ละด้านมีผลกระทบ การคิดอย่างสร้างสรรค์ช่วยให้เกิดการปรับตัวให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน

ความคิดวิเคราะห์ (Critical thinking) หมายถึง การใช้ข้อมูลและประสบการณ์ วิเคราะห์สิ่งต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์ จะต้องยอมรับว่า ทศนคติ พฤติกรรม ค่านิยม ความกดดัน จากกลุ่มเพื่อน สื่อต่างๆ มีผลต่อความคิดนั้น

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Effective communication) หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกด้านภาษา ทั้งที่เป็นคำพูดและท่าทางการแสดงออก ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อสื่อความคิด ความต้องการ กล้าที่จะปฏิเสธ กล้าที่จะถาม

ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Interpersonal relationship skills) จะช่วยให้มีสัมพันธภาพที่ดี หมายถึง ความสามารถในการรักษาสัมพันธภาพ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อภาวะสุขภาพจิตและการอยู่ร่วมกับคนในสังคม ครอบครัว มีแหล่งช่วยเหลือทางสังคม

การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) รวมทั้งการรู้ข้อดี ข้อเสีย สิ่งที่ต้องการ สิ่งที่ไม่ต้องการ ของตนเอง การพัฒนาสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เรารู้จักภาวะความเครียดเมื่ออยู่ได้แรงกดดัน ซึ่งเป็นสิ่งที่พบได้บ่อยๆ มีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ขณะเดียวกันก็จะช่วยให้เข้าใจผู้อื่น

ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการคิดเกี่ยวกับผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ เข้าใจ ยอมรับ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสามารถพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

การจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion) รวมทั้งการยอมรับถึงอารมณ์ของผู้อื่นที่แสดงออก ตระหนักถึงภาวะอารมณ์มีผลต่อพฤติกรรม ตอบสนองต่ออารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ควบคุมอารมณ์โกรธ เสียใจ

การจัดการกับความเครียด (Coping with stress) เป็นการรับรู้ที่รู้ถึงสาเหตุและผลกระทบของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย และหลีกเลี่ยงสาเหตุ

พฤติกรรมรุนแรงเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การใช้ทักษะชีวิตมาปรับพฤติกรรมของบุคคลป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง ผู้วิจัยได้นำทักษะชีวิตมาจัดทำโปรแกรมป้องกันการกระทำ ความรุนแรงด้านร่างกายสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเลือกทักษะชีวิตมาใช้ในโปรแกรม 5 องค์ประกอบ เจตคติ 2 ด้าน ได้แก่ เจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติด้านความเข้าใจผู้อื่น และทักษะ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (11) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูงสุดในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนอาศัยประสบการณ์เดิม นำปรับเปลี่ยนทำให้เกิดการพัฒนา ความรู้ เจตคติ และทักษะ

จากสถานการณ์ความรุนแรงพบว่าเกิดกับบุคคลในช่วงอายุ 15-29 ปีมากที่สุด ซึ่งในช่วงนี้เป็นช่วงวัยรุ่นตอนกลางจนถึงวัยรุ่นใหญ่ตอนต้น การป้องกันความรุนแรงก่อนเข้าสู่วัยนี้จึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญ เพราะในช่วงวัยรุ่นตอนต้นเป็นวัยที่กำลังสร้างอัตมโนทัศน์แห่งตน มีพัฒนาการด้านจริยธรรมมากขึ้น ประกอบกับมีความพร้อมด้านสติปัญญา รู้จักใช้เหตุผล วิเคราะห์สิ่งต่างๆ ที่เกิดในสังคมได้ (12,13) ในวัยนี้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 เป็นวัยที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (14) ซึ่งเป็นวัยที่พร้อมและความเหมาะสมที่พัฒนาเจตคติและทักษะต่างๆ เพื่อป้องกันความรุนแรง (1)

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดชายทะเล ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนทางตอนล่างของภาคกลาง ด้านการปกครองแบ่งเป็น 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอบ้านแพ้ว อาชีพหลักของประชากร คือ เกษตรกรรม การประมง และประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นพื้นที่ในเขตโครงการเครือข่ายการวิจัยบูรณาการเพื่อการพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตชุมชนลุ่มน้ำท่าจีน-แม่กลอง

จากการสำรวจภาวะสุขภาพชุมชน ของโครงการเครือข่ายการวิจัยบูรณาการเพื่อการพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตชุมชนลุ่มน้ำท่าจีน-แม่กลอง : กรณีตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ในปี 2547 พบว่ากลุ่มนักเรียน อายุ 6 - 4 ปี มีการรายงานว่าเคยถูกระทำความรุนแรงทางร่างกาย ร้อยละ 43.8 (15)

ผู้วิจัยจึงได้เลือกอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นเขตพื้นที่ทำการศึกษา โดยนำหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จัดทำเป็นโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดการพัฒนาเจตคติ และทักษะชีวิต สามารถประยุกต์ใช้ทักษะต่างๆ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของวัยรุ่นตอนต้น

คำถามการวิจัย

โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จะพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร ได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร

วัตถุประสงค์เฉพาะ

เพื่อศึกษาเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง และทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สมมติฐานการวิจัย

1. กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของ เจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
2. กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
3. กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
4. หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

5. กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
6. กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะในนักเรียนที่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีอายุระหว่าง 11-15 ปี ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ คือ โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 เจตคติต่อการกระทำความรุนแรง
 - 2.2 ทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย 5 องค์ประกอบ
 1. เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง
 2. เจตคติความเห็นใจผู้อื่น
 3. ทักษะการจัดการกับอารมณ์
 4. ทักษะการแก้ปัญหา
 5. ทักษะการสื่อสาร

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการจัดโอกาสและกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และใช้กระบวนการกลุ่มออกแบบกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุการเรียนรู้สูงสุด และใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยนำองค์ประกอบของการเรียนรู้ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ประสบการณ์ การสะท้อนความคิด ความคิดรวบยอด และการประยุกต์แนวคิดจากความคิดรวบยอด ประยุกต์ในแผนพัฒนาทักษะชีวิต โดยในโปรแกรมนี้ออกแบบพัฒนาทักษะชีวิต 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา

และ ทักษะการสื่อสาร รวมทั้งเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง เพื่อนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่รุนแรง ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง 30 นาที

แผนที่ 1 แผนพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง

แผนที่ 2 แผนพัฒนาเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองและเจตคติความเห็นใจผู้อื่น

แผนที่ 3 แผนพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์

แผนที่ 4 แผนพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา

แผนที่ 5 แผนพัฒนาทักษะการสื่อสาร

2. ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง ผลที่เกิดในกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรม ซึ่งผลที่เกิดขึ้นในแผนนี้คือ เจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ทักษะชีวิต 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหาและ ทักษะการสื่อสาร

3. เจตคติต่อการกระทำความรุนแรง หมายถึง ความเชื่อ ความรู้สึก และแนวโน้มต่อการกระทำความรุนแรง ของบุคคล ประเมินโดยใช้แบบสอบถามเจตคติต่อการกระทำรุนแรง แบ่งกลุ่มโดยอิงเกณฑ์ (15) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

เจตคติเชิงบวก	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80
เจตคติระดับปานกลาง	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างร้อยละ 60-79
เจตคติเชิงลบ	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 60

4. เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการค้นหาและเข้าใจในจุดดี จุดด้อยของตนเอง และความแตกต่างจากบุคคลอื่น ไม่ว่าจะในแง่ความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา อารมณ์ สิ่งที่มีหวัง ฯลฯ ประเมินโดยใช้แบบสอบถามเจตคติความตระหนักรู้ตนเอง แบ่งกลุ่มโดยอิงเกณฑ์ (15) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

เจตคติเชิงบวก	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80
เจตคติระดับปานกลาง	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างร้อยละ 60-79
เจตคติเชิงลบ	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 60

5. เจตคติความเห็นใจผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึก และเห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากตนเอง ไม่ว่าจะในแง่ความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา อารมณ์ สิ่งที่มีหวัง ฯลฯ ประเมินโดยใช้แบบสอบถาม แบ่งกลุ่มโดยอิงเกณฑ์ (16) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

เจตคติเชิงบวก	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80
เจตคติระดับปานกลาง	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างร้อยละ 60-79
เจตคติเชิงลบ	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 60

6. ทักษะการจัดการกับอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรม เลือกใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ประเมินโดยใช้แบบสอบถาม แบ่งกลุ่มโดยอิงเกณฑ์ (16) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

ระดับดี คือ กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80

ระดับปานกลาง คือ กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างร้อยละ 60-79

ระดับต่ำ คือ กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 60

7. ทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ปัญหา สาเหตุปัญหา ทางเลือกของการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของทางเลือก ประเมินทางเลือก ตัดสินใจเลือกทางแก้ปัญหาที่เหมาะสม และลงมือแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมประเมินโดยใช้แบบสอบถาม แบ่งกลุ่มโดยอิงเกณฑ์ (16) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

ระดับดี คือ กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80

ระดับปานกลาง คือ กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างร้อยละ 60-79

ระดับต่ำ คือ กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 60

8. ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการใช้คำพูด และท่าทางเพื่อสื่อข้อเท็จจริง ความรู้สึก ความคิด อย่างเหมาะสมกับ บุคคล สถานที่ กาลเทศะ โดยสามารถแสดงความคิดเห็น ความปรารถนา ความต้องการ การขอความช่วยเหลือ การขอร้อง การเตือน ได้อย่างเหมาะสม ประเมินโดยใช้แบบสอบถาม แบ่งกลุ่มโดยอิงเกณฑ์ (16) ใช้ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย เป็นเกณฑ์ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

ระดับดี คือ กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80

ระดับปานกลาง คือ กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างร้อยละ 60-79

ระดับต่ำ คือ กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 60

9. อายุ หมายถึง อายุเต็มของกลุ่มตัวอย่าง นับตามปฏิทิน โดยนับถึงวันที่ตอบแบบสอบถาม

10. สภาพครอบครัว หมายถึง สภาพครอบครัวที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ แบ่งเป็น

- บิดามารดาอยู่ร่วมกัน
- บิดามารดาแยกกันอยู่
- บิดาหรือ มารดาเสียชีวิต
- อาศัยกับบุคคลที่ไม่ใช่บิดามารดา

11. อาชีพของบิดา หมายถึง ลักษณะการทำงานของบิดาที่ก่อให้เกิดรายได้หลักในปัจจุบัน แบ่งเป็น

- ทำเกษตร

- รับจ้าง
- ค้าขาย
- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
- ไม่ประกอบอาชีพ/พ่อบ้าน

12. อาชีพของมารดา หมายถึง ลักษณะการทำงานของมารดาที่ก่อให้เกิดรายได้หลักในปัจจุบัน แบ่งเป็น

- ทำเกษตร
- รับจ้าง
- ค้าขาย
- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
- ไม่ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน

13. ระดับการศึกษาของบิดา หมายถึง การศึกษาในระดับชั้นสูงสุดที่บิดาสำเร็จการศึกษา แบ่งเป็น

- ระดับประถมศึกษา
- ระดับมัธยมศึกษาระดับต้น
- ระดับมัธยมศึกษาระดับปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น
- ระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
- ระดับปริญญาตรี หรือมากกว่า

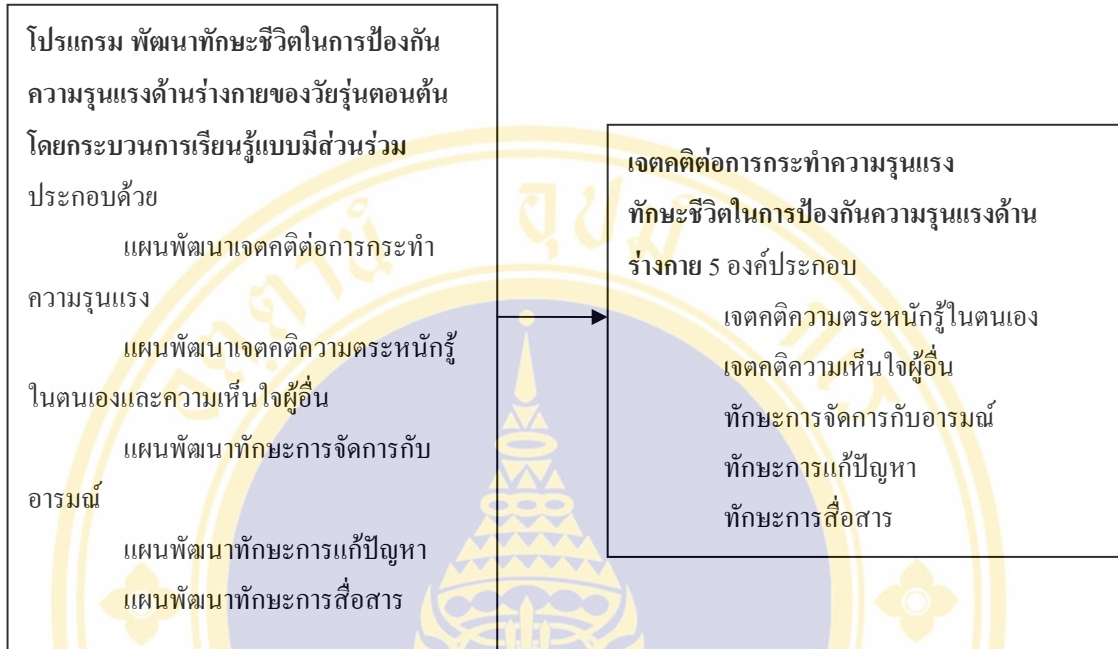
14. ระดับการศึกษาของมารดา หมายถึง การศึกษาในระดับชั้นสูงสุดที่มารดาสำเร็จการศึกษา แบ่งเป็น

- ระดับประถมศึกษา
- ระดับมัธยมศึกษาระดับต้น
- ระดับมัธยมศึกษาระดับปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น
- ระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
- ระดับปริญญาตรี หรือมากกว่า

15. สถานะทางการเงินของครอบครัว หมายถึง สถานะทางการเงินที่ครอบครัวกำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน แบ่งเป็น

- เพียงพอ เหลือเก็บ
- เพียงพอ ไม่เหลือเก็บ
- ไม่เพียงพอ
- ไม่เพียงพอ มีหนี้สิน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารวิชาการ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาได้กำหนดหัวข้อไว้ดังนี้

- 1 แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่นและพัฒนาการของวัยรุ่น
- 2 แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 4 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 5 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่นและพัฒนาการของวัยรุ่น

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น

คำจำกัดความ

องค์การอนามัยโลก (17) ให้ความหมาย วัยรุ่น หมายถึง ช่วงวัยอายุ 10-19 ปี มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางสรีระจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่นหนุ่มสาว สังคมโดยมีสังคมที่กว้างขึ้น ลักษณะความสัมพันธ์ ในสังคมเปลี่ยนไป มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ สติปัญญาซึ่งมีความคิดคำนามธรรมและคิดเชิงเหตุผล

วัยรุ่นแบ่งเป็น 3 ระยะ (17)

วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) มีอายุระหว่าง 10-14 ปี

วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) มีอายุระหว่าง 15-17 ปี

วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) มีอายุระหว่าง 18 -19 ปี

กรมสุขภาพจิต (18) ให้ความหมายของวัยรุ่นว่า หมายถึง วัยที่เจริญเติบโตจากวัยเด็กไปวัยผู้ใหญ่ ช่วงชีวิตระหว่างวัยเด็กไปวัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงอันซับซ้อนร่วมกันหลายด้านในระบบต่างๆ ของร่างกาย รวมทั้งระบบเพศ จิตใจ

อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรม ซึ่งมีจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล โดยเฉลี่ยแล้ววัยรุ่นจะอยู่ในช่วงอายุ 12-20 ปี แบ่งเป็น 3 ระยะ วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) มีอายุระหว่าง 11-15 ปี

วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) มีอายุระหว่าง 15-17 ปี

วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) มีอายุระหว่าง 17-19 ปี

Steinberg Laurence (19) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นว่า หมายถึง “การเจริญเติบโตเข้าสู่วัยผู้ใหญ่” ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงด้านชีวภาพ จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ ได้แบ่งวัยรุ่นเป็น 3 ระยะ

วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) มีอายุระหว่าง 11-14 ปี

วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) มีอายุระหว่าง 15-18 ปี

วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) มีอายุระหว่าง 18-21 ปี

John W. Santrock (13) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นว่า หมายถึง ช่วงของพัฒนาการที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งรวมถึง การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ความคิด และสังคมอารมณ์

ศรีเรือน แก้วกังวาล (12) แบ่งวัยรุ่นเป็น 3 ระยะ

ระยะวัยแรกรุ่น ช่วงอายุประมาณ 12-15 ปี

ระยะวัยรุ่นตอนกลาง ช่วงอายุ 15-18 ปี

ระยะวัยรุ่นตอนปลาย ช่วงอายุ 18-21 ปี

สรุปโดยทั่วไปวัยรุ่นเป็นวัยที่มีอายุระหว่าง 10-21 ปี แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะเริ่มต้น ระยะกลางและระยะสุดท้ายก่อนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่ง มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ความคิด สติปัญญา และจริยธรรม

เมื่อพิจารณาช่วงอายุของวัยรุ่นตอนต้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 (14)พบว่า วัยรุ่นตอนต้นเป็นวัยที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้ยึดอายุเป็นเกณฑ์ ในการเลื่อนชั้น ทุกคนต้องเรียนจนถึงอายุ 15 ปี จึงออกจากโรงเรียนได้ รวมแล้วเด็กต้องใช้เวลาเรียนในโรงเรียนอย่างน้อย 12 ปี มีการจัดระดับการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี อาจจัดในรูปแบบ โรงเรียนอนุบาล ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน

2. ระดับประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 6 ปี สำหรับเด็กอายุ 6-11 ปี บางแห่งอาจมีนักเรียน 12-14 ปี รวมอยู่ด้วย

3. ระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาสำหรับนักเรียนอายุ 12-17 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับนักเรียนอายุ 12-14 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับนักเรียนอายุ 14-17 ปี

สำหรับการศึกษารุ่นนี้ได้ใช้เกณฑ์อายุของวัยรุ่นตอนต้นของกรมสุขภาพจิต คือช่วงอายุ 11- 15 ปี ซึ่งในช่วงนี้กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประชากรของการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 พัฒนาการของวัยรุ่น

ทฤษฎีพัฒนาการ(Theories of development) (13)

ทฤษฎีพัฒนาการทางเพศ (Psychosexual theory)

ฟรอยด์ (Freud) แบ่งช่วงพัฒนาการทางเพศ (Psychosexual development) ของบุคคลไว้ 5 ขั้น

ขั้นที่ 1 ขั้นปาก(The Oral Stage) เป็นพัฒนาการช่วงแรกของชีวิต เริ่มตั้งแต่แรกเกิดถึง 18 เดือน ทารกรู้สึกพึงพอใจเมื่อได้ใช้ปาก กิน อม ดูด กัด และแทะ เป็นการลดความตึงเครียดของทารก

ขั้นที่ 2 ขั้นทวารหนัก (The Anal Stage) เป็นพัฒนาการช่วงที่ 2 ของชีวิต เริ่มจากวัย 1 1/2 -3 ขวบ ความพอใจและความสุขของเด็ก อยู่ที่การขับถ่ายและสามารถบังคับอวัยวะขับถ่ายของตนเองได้ Freud มองการใช้กล้ามเนื้อรอบทวารเป็นการลดความตึงเครียดของทารก

ขั้นที่ 3 ขั้นอวัยวะสืบพันธุ์ (The Phallic Stage)เป็นพัฒนาการช่วงที่ 3 ของชีวิต เริ่มตั้งแต่ 3-6 ขวบ Phallic มาจาก phallus ในภาษาละตินแปลว่า องคชาติ ในช่วงนี้เด็กจะมีความพึงพอใจในการสัมผัสอวัยวะเพศของตน Freud อธิบายถึงพัฒนาการช่วงนี้ว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญเป็นพิเศษในพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ

ขั้นที่ 4 ระยะแฝง (The Latency Stage) เป็นพัฒนาการช่วงที่ 4 ของชีวิต เริ่มเมื่อวัย 6 ปี จนถึงวัยรุ่น เด็กจะเก็บความแฝงเร้นทางเพศไว้ และจะพัฒนาทักษะทางสังคมและ ใฝ่หาความรู้ กิจกรรมต่างๆจะช่วยให้เด็กลืมความสับสนในระยะ Phallic

ขั้นที่ 5 เริ่มวัยรุ่น (The Genital) เป็นพัฒนาการช่วงที่ 5 และเป็นขั้นสุดท้าย เริ่มจากวัยรุ่นเป็นต้นไป เป็นช่วงที่ความพอใจทางเพศกลับคืนมาอีกครั้ง แต่จะเกิดขึ้นกับบุคคลอื่น ความสับสนในวัยเด็กจะได้รับการแก้ไขอีกครั้ง และเมื่อสำเร็จจะสามารถพัฒนาต่อไปจนเกิดเป็นสัมพันธภาพของความรักซึ่งเกิดขึ้นในวัยผู้ใหญ่

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม (Psychosocial Theory) (13)

อีริก อีริกสัน (Erik Erikson) เชื่อว่าพัฒนาการของมนุษย์เป็นไปตามสังคม ได้แบ่งช่วงของพัฒนาการ เป็น 8 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ความรู้สึกไว้วางใจและไม่ไว้วางใจ Trust versus mistrust เป็นพัฒนาการช่วงอายุแรกเกิดถึง 1 ขวบ ถ้าเด็กได้รับความสะดวกสบาย ความเอาใจใส่เป็นอย่างดี เด็กจะเกิดความรู้สึกไว้วางใจและความอบอุ่นมั่นคง มองโลกในแง่ดี

ขั้นที่ 2 ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง และ ความอายและกลัวการแสดงออก Autonomy versus shame and doubt เป็นพัฒนาการขั้นที่ 2 ของชีวิต เริ่มจากอายุ 1- 3 ขวบ ถ้าเด็กได้รับความไว้วางใจจากผู้ดูแล เด็กจะค้นหาตนเองโดยการแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเอง แต่ถ้าเด็กถูกจำกัดการแสดงออก หรือถูกลงโทษ เด็กจะเกิดความอายและกลัวการแสดงออก

ขั้นที่ 3 การสร้างความคิดริเริ่ม และความรู้สึกผิด (Initiative versus guilt) เป็นช่วงที่ 3 ของพัฒนาการของชีวิต เป็นช่วงก่อนวัยเรียน เด็กวัยนี้ มีกิจกรรม ประสบการณ์ในโลกกว้างขึ้น เด็กจะมีคำถามเกี่ยวกับสิ่งรอบๆตัว ร่างกาย พฤติกรรม ของเล่น สัตว์เลี้ยง พัฒนาการช่วงนี้จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มหากเด็กได้รับการตอบสนอง แต่หากเด็กไม่ได้รับการตอบสนองเด็กจะรู้สึกผิด วิตกกังวล Erikson มีทัศนคติที่ดีกับพัฒนาการช่วงนี้ เขาเชื่อว่าความรู้สึกผิดจะถูกทดแทนด้วยการทำงานให้สำเร็จ

ขั้นที่ 4 การสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ และมีความรู้สึกเป็นปมด้อย (Industry versus inferiority) เป็นช่วงที่ 4 ของพัฒนาการของชีวิต เป็นช่วงวัยเรียน เด็กจะเริ่มเกี่ยวข้องกับสังคมมากขึ้นตามลำดับ จะขยันเรียน ขยันอ่านหนังสือประเภทต่างๆ พุดคุยและอวดโชว์ความเด่นและความสามารถของตนเพื่อให้เพื่อนยอมรับ ถ้าเด็กทำไม่ได้เขาจะผิดหวัง และมีความรู้สึกเป็นปมด้อย

ขั้นที่ 5 การสร้างบุคลิกภาพของตน และ สับสนในบุคลิกภาพของตน(Identity versus identity confusion) เป็นช่วงที่ 5 ของพัฒนาการ เป็นช่วงวัยรุ่น วัยนี้เด็กจะค้นหาตนเอง ว่าเขาต้องการอะไร อนาคตจะเป็นอย่างไร เขาจะเริ่มคิดถึงอาชีพ และเรื่องเพศ ซึ่งการค้นหาตนเองพบจะทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ถ้ายังค้นหาตนเองไม่สำเร็จจะเกิดความสับสน

ขั้นที่ 6 การอยู่อย่างมีคู่และแยกตัว (Intimacy versus isolation) เป็นช่วงที่ 6 ของพัฒนาการ เริ่มเมื่อวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นช่วงที่มีการกิจต่างๆ รวมทั้งมีการติดต่อและสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศจนเป็นเพื่อนสนิทหรือเป็นคู่ชีวิต ถ้าผิดหวังจะแยกตนเองออกจากสังคม

ขั้นที่ 7 การสร้างความเป็นผู้ใหญ่กับการคิดแต่ในเรื่องตัวเอง (Generativity versus stagnation) เป็นช่วงที่ 7 ของพัฒนาการ เป็นวัยผู้ใหญ่ตอนกลางที่มีความรับผิดชอบในการเป็นบิดามารดาให้กำเนิดบุตร ให้การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งหากไม่สำเร็จ ก็จะพบกับความเศร้าหมอง

ขั้นที่ 8 การสร้างความมั่นคงของชีวิตกับความสิ้นหวัง (Integrity versus despair) เป็นช่วงที่ 8 ของพัฒนาการ เป็นช่วงผู้ใหญ่ตอนปลาย เป็นวัยที่มองย้อนกลับไปสู่อดีต หากมีความมั่นคงสมบูรณ์ในชีวิต จะภาคภูมิใจในความสำเร็จแห่งชีวิตและผลงานของตน ถ้าผิดหวังจะเกิดความรู้สึกล้มเหลวในชีวิต

ทฤษฎีการพัฒนาศติปัญญา (Cognitive Theories) (13)

เพียเจต์ (Piaget) เน้นว่าพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์จะเป็นไปตามขั้นตอน มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การใช้ประสาทสัมผัส (The Sensorimotor Stage)เป็นพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นแรกเริ่มจากวัยทารกแรกเกิดถึง 2 ขวบ จะใช้ระบบประสาทรับสัมผัส และตอบสนองต่อสิ่งเร้า และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เช่น ทารกจะลืมตาเมื่อมีแสงสว่างมากกระทบ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 เตรียมการ (The Preoperational Stage) เป็นพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นที่สองของเด็กวัย 2 - 7 ขวบ ในวัยนี้เด็กเริ่มรู้จักคำ ใช้คำแทน ความคิด ภาพ ใช้สัญลักษณ์ต่างๆ สื่อความหมาย ขั้นนี้เป็นขั้นเตรียมการทางสมองที่จะเริ่มมีเหตุผลต่อไป

ขั้นที่ 3 ขั้นเรียนรู้รูปธรรม (The Concrete Operation Stage) เป็นพัฒนาการของเด็กวัย 7-11 ปี สติปัญญาพัฒนาดีขึ้น สามารถใช้ความคิด เหตุผล รู้จักการแทนที่ คิดประยุกต์เป็น แต่ยังไม่สามารถใช้กระบวนการทางความคิดที่สลับซับซ้อนได้

ขั้นที่ 4 ขั้นเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม (Formal Operation Stage) เป็นพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น (11-15 ปี) สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมนามธรรม ตลอดจนหลักตรรกศาสตร์ได้ นอกจากนี้ยังเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และทดสอบข้อสมมติฐานและข้อพิสูจน์ต่างๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมได้มีผู้ให้ความหมายของวัยรุ่นไว้คล้ายคลึงกันคือเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงของชีวิตจากวัยเด็กสู่ผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้วัยรุ่นมีอารมณ์ไม่มั่นคง อ่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ระยะวัยรุ่นเป็นระยะที่วัยรุ่นต้องค้นหาตนเอง และพยายามสร้างลักษณะประจำตัวซึ่งเป็นลักษณะตามทฤษฎี psychosocial development นอกจากนี้ตามทฤษฎี Cognitive development ระยะนี้เรียกว่า Formal operation เป็นระยะที่วัยรุ่นมีความสามารถในการคิดแบบนามธรรม คิดเชิงเหตุและผลได้ มีความสามารถในด้านพีชคณิต เข้าใจความหมายของความน่าจะเป็น รู้จักใช้

สมมุติฐานในการอธิบายข้อมูลหรือการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ มีการใช้ภาษาที่สลับซับซ้อนได้ การมีความคิดแบบนามธรรม แสดงออกโดยมีความสนใจในเรื่องของปรัชญา ศาสนา จริยธรรม การเมือง และอื่นๆ มีความสามารถในการคิดแบบสมมุติฐาน ซึ่งเป็นความสามารถด้านสติปัญญาที่สูงสุดที่เริ่มเกิดขึ้นในวัยรุ่น ซึ่งอาจแตกต่างจากวัยผู้ใหญ่เรื่องคุณภาพและประสบการณ์ วัยรุ่นจึงเป็นวัยที่มีความเหมาะสมและมีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เป็นโปรแกรมที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในสังคมต่อไป เหมาะสมกับวัยรุ่นตอนต้นซึ่งเป็นวัยที่กำลังมีพัฒนาการทางด้านสังคมและการเรียนรู้ เพื่อให้วัยรุ่นเกิดการพัฒนาตนเอง สามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้ใหญ่ที่ดี และทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายสร้างสุขภาพของวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นโดยเฉพาะวัยรุ่นตอนต้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรง

ความรุนแรง (1) หมายถึง การจงใจใช้กำลังหรืออำนาจทางกายเพื่อข่มขู่หรือกระทำต่อตนเอง ผู้อื่น กลุ่มบุคคล หรือชุมชน มีผลทำให้บาดเจ็บ ตาย มีผลต่อจิตใจ พัฒนาการ หรือสิทธิที่พึงได้รับ

ประเภทของความรุนแรง (Typology) (1)

องค์กรอนามัยโลกได้จัดประเภทของความรุนแรงเป็น 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. ความรุนแรงต่อตนเอง (Self-directed Violence)
2. ความรุนแรงระหว่างบุคคล (Interpersonal Violence)
3. ความรุนแรงระหว่างกลุ่ม (Collective Violence)

ความรุนแรงต่อตนเอง เป็นการกระทำความรุนแรงที่เกิดจากการกระทำของตนเอง แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. พฤติกรรมฆ่าตัวตาย (Suicidal behavior) เริ่มจากระดับ การคิดฆ่าตัวตาย การวางแผนฆ่าตัวตาย การพยายามฆ่าตัวตาย การฆ่าตัวตายอย่างสมบูรณ์
2. พฤติกรรมทำร้ายตนเอง (Self abuse) เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ตนเองบาดเจ็บ พฤติกรรมการทำร้ายตนเองอื่นๆ หรือทำให้ตนเองเสี่ยงอยู่ในภาวะอันตรายต่างๆแต่ไม่ถึงกับเสียชีวิต

ความรุนแรงระหว่างบุคคล แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. ความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงต่อคู่สมรส (Family Violence and Intimate partner) เป็นความรุนแรงที่เกิดกับสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ ความรุนแรงต่อเด็ก (Child abuse) ความรุนแรงต่อคู่สมรส (Intimate partner violence) ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ (elder violence)
2. ความรุนแรงในชุมชน (Community Violence) เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่มีความสัมพันธ์กันก็ได้ แต่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัว ได้แก่ การกระทำรุนแรงของกลุ่มวัยรุ่น การใช้ความรุนแรงแบบสุ่มกระทำ การข่มขืนหรือลวนลามทางเพศโดยคนแปลกหน้า ความรุนแรงระหว่างสถาบันหรือโรงเรียน ที่ทำงาน ลูก สถานพยาบาล

ความรุนแรงระหว่างกลุ่ม เป็นความรุนแรงที่กระทำโดยกลุ่มบุคคล เป็นผลมาจากการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐหรือประเทศ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การละเมิดสิทธิมนุษยชน การก่อการร้าย การก่ออาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรม

ลักษณะของการกระทำความรุนแรง

แบ่งเป็น 4 รูปแบบ ตามวิธีการแสดงออกถึงความรุนแรง ได้แก่

1. ความรุนแรงทางร่างกาย (Physical violence) หมายถึง การได้รับบาดเจ็บโดยผู้กระทำความรุนแรงในรูปแบบการเพิกเฉย เตะ กัดหรือวิธีอื่นทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บ เช่น กระตุกหัก เลือดออกภายใน ฟกช้ำ แผลไฟไหม้ ไล่ ไล่สารพิษ รวมถึงการทะเลาะวิวาท ทั้งนี้ต้องคำนึงบริบทของแต่ละวัฒนธรรมด้วย และเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ใช่อุบัติเหตุ
2. ความรุนแรงทางเพศ (Sexual violence) หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผู้ถูกกระทำเป็นเครื่องมือตอบสนองความต้องการทางเพศของผู้กระทำ หรือตกลงยินยอมรวมและการกระทำนั้น อาจใช้กำลังบังคับข่มขู่หรือหลอกล่อ ชักชวนให้สิ่งตอบแทน
3. ความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological violence) หมายถึง การทำร้ายจิตใจ ควบคุมบังคับอย่างไม่มีเหตุผล ทำให้ได้รับความอับอาย รู้สึกสยดสยองหรือลดคุณค่าความเป็นมนุษย์
4. ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียหรือการละเลย/ทอดทิ้ง (Deprivation or neglect) หมายถึง การไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ และคุ้มครองอย่างเหมาะสมเพียงพอ รวมถึงการทอดทิ้งทางกาย

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าความรุนแรงมีหลายประเภท ได้แก่ ความรุนแรงต่อตนเอง ความรุนแรงระหว่างบุคคล ความรุนแรงระหว่างกลุ่ม ความรุนแรงสามารถเกิดได้ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และชุมชน ซึ่งความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงระหว่างบุคคลและโดยส่วนมากมัก

เกิดจากความขัดแย้งระหว่างบุคคล ซึ่งมีปัจจัยและสาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงหลายสาเหตุ ซึ่งมีทฤษฎีต่างๆ ได้อธิบายถึงปัจจัยและสาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงดังต่อไปนี้

ทฤษฎีความรุนแรง (20)

ทฤษฎีระบบทั่วไป (General systems theory)

สเตราส์(Straus) และ กิลส์ – ซิมส์ (Giles-Sims) ใช้ระบบสังคมอธิบายการเกิด ความรุนแรงในครอบครัว ว่า ความรุนแรงเป็นผลมาจากปัญหาส่วนบุคคล ซึ่งยังคงอยู่ มีปริมาณ เพิ่มขึ้น และมีระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้น

ทฤษฎีระบบนิเวศน์(An Ecological perspective.)

การ์บาร์โน (Garbarino) อธิบายถึงความรุนแรงโดยใช้ระบบนิเวศน์มาอธิบาย เมื่อนำมาวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความรุนแรงมี 3 ระดับ คือ ระดับความสัมพันธ์ ระดับ ครอบครัว ระดับสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange theory)

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน ได้อธิบายว่าความรุนแรงในครอบครัวเกิดจากหลักการ บริหารครอบครัวที่ใช้หลักต้นทุนและผลตอบแทน ความรุนแรงเกิดขึ้นเมื่อผลตอบแทนสูงกว่า ต้นทุนมาก ครอบครัวเป็นสถาบันที่เป็นส่วนบุคคลโดยธรรมชาติ และเป็นตัวแทนของสังคม เมื่อ ครอบครัวมีความรุนแรง สังคมก็มีความรุนแรง การลดความรุนแรงโดยการลดต้นทุนหรือสาเหตุ ของความรุนแรง เพราะหากเพิ่มต้นทุนที่สูงขึ้นแล้วความรุนแรงยิ่งจะเพิ่มขึ้น

ทฤษฎีชีวสังคม (Sociobiology)

ทฤษฎีชีวสังคมเป็นทฤษฎีใหม่ มองว่าการกำเนิดผู้สืบสกุลเป็นสัณยภาพและการ ลงทุนของผู้ให้กำเนิด อธิบายว่า ต้องการให้เด็กสืบสกุลต่อไปดังนั้นเด็กที่แตกต่างไปจากชาติพันธุ์ เดิมจะถูกทารุณได้มาก ครอบครัวขนาดใหญ่ผู้ให้กำเนิดมีอำนาจในครอบครัวน้อยจะมีความผูกพัน กับเด็กน้อย

ทฤษฎีรูปแบบทางเศรษฐกิจ (An economic model)

โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมอธิบายความรุนแรงและการกระทำทารุณกรรม ว่าเกิดจากความกดดัน ซึ่ง หมายถึง รายได้ต่ำ ค่าแรงถูก ความเจ็บป่วย ซึ่งเป็นภาวะวิกฤตในสังคม ความรุนแรงจะเกิดจากการการตอบสนองหรือ การปรับตัวภาวะดังกล่าว

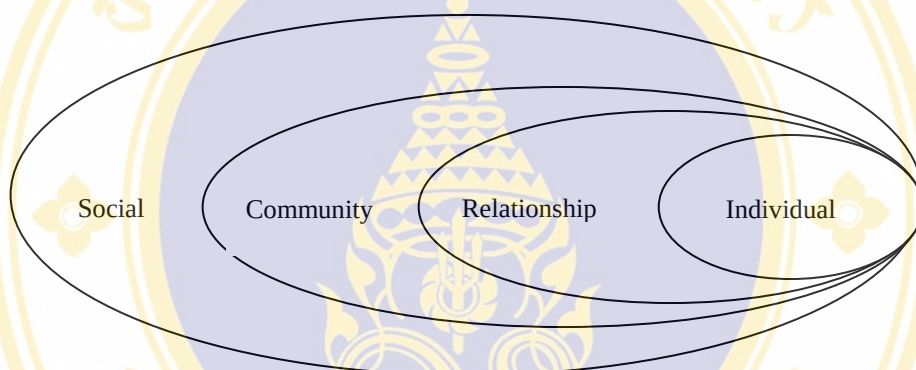
ทฤษฎีวัฒนธรรมสังคม (sociocultural explanation)

ทฤษฎีวัฒนธรรมสังคม อธิบายความรุนแรงในครอบครัวว่าเกิดจากทัศนคติและ บรรทัดฐานที่ยอมรับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรุนแรง ในทุกระดับของสังคมตั้งแต่ระดับ สังคมชั้นปกครอง

สรุปจากทฤษฎีที่นำเสนอมาพบว่าการรุนแรงมีสาเหตุของความรุนแรงมีหลากหลายสาเหตุ ได้แก่ บุคคลรวมทั้งลักษณะทั้งภายในและภายนอกของบุคคล สิ่งแวดล้อมรอบๆตัว สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้อธิบายสาเหตุของความรุนแรงด้วย an ecological model ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สาเหตุของความรุนแรง (Roots of violence: an ecological model) (1)

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรุนแรงไม่สามารถใช้เพียงปัจจัยเดียวมาอธิบายได้ ความรุนแรงเป็นผลมาจากปฏิกิริยาของบุคคล ต่อบุคคล สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม สาเหตุของความรุนแรง แบ่งตามสาเหตุการเกิดเป็น 4 ระดับ ดังภาพต่อไปนี้

รูปที่ 2 .Ecological model for understanding violence

ระดับของตัวบุคคล (Individual) ปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพและด้านชีวภาพมีอิทธิพลต่อการเพิ่มความรุนแรงทั้งในส่วนของผู้กระทำและเหยื่อ รวมทั้ง ประสบการณ์ที่เคยได้รับมาก่อน ลักษณะทางประชากร (อายุ,การศึกษา, รายได้) ความผิดปกติของจิตและบุคลิกภาพ การติดสารเสพติด ผู้ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว หรือมีประสบการณ์การถูกทำร้าย

ปัจจัยส่วนบุคคล

ลักษณะทางชีวภาพ

1. การได้รับบาดเจ็บและภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์และขณะคลอด มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมรุนแรง เนื่องจากการบาดเจ็บของระบบประสาท
2. ลักษณะทางด้านจิตใจ และพฤติกรรม
 - hyperactivity
 - คนใจร้อน (impulsiveness)
 - ควบคุมตนเองไม่ได้ (poor behavioural control)

- มีปัญหาในการตัดสินใจ (attention problems)
- พฤติกรรมก้าวร้าว (history of early aggressive behaviour)
- ระดับการศึกษาต่ำ (low educational achievement.)

ระดับของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือในครอบครัว (Relationship) กลุ่มเพื่อน คู่สมรส จะมีอิทธิพลต่อความเสี่ยงของการเกิดความรุนแรงทั้งในส่วนของผู้กระทำและเหยื่อ

ปัจจัยด้านสัมพันธภาพ

อิทธิพลของครอบครัว

สิ่งแวดล้อมในบ้านเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงพฤติกรรมรุนแรงของเด็กในบ้าน ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมรุนแรง คือ

- ในครอบครัวที่ขาดการให้คำแนะนำปรึกษา ใช้การลงโทษโดยการทำร้ายร่างกาย เพื่อฝึกวินัย

- ผู้ปกครองขัดแย้งกับเด็ก
- ความผูกพันของคนในครอบครัวมีน้อย
- แม่ตั้งครรภ์ตั้งแต่อายุยังน้อย
- พ่อ แม่ แยกทางกันตั้งแต่เด็กอายุยังน้อย
- มีเวลาร่วมกิจกรรมกันน้อย
- เศรษฐฐานะต่ำ

อิทธิพลกลุ่มเพื่อนเพื่อนมีความสำคัญมากในกลุ่มวัยรุ่น หากเพื่อนไม่ดี เช่นทำผิดกฎหมาย มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำความรุนแรง

ระดับชุมชน (Community) ความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม เช่น โรงเรียน เพื่อนบ้าน ที่ทำงานส่งผลให้เกิดความรุนแรงได้ รวมทั้งระดับของศักยภาพของชุมชน ชุมชนที่มีการย้ายถิ่น และการยอมรับการใช้ยาเสพติดหรืออาวุธปืน

ระดับของสังคม (Social) สังคมเป็นปัจจัยที่สนับสนุนหรือยับยั้งความรุนแรงได้ ซึ่งรวมถึงเศรษฐกิจสังคม รวมทั้งนโยบายที่ไม่มีความยุติธรรมทางเศรษฐกิจของบุคคล การครอบครองอาวุธ สังคมที่ยกย่องเพศชายมากกว่าเพศหญิง ผู้ปกครองที่คิดว่าเป็นเจ้าของเด็ก และการยอมรับการใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไขความขัดแย้ง

ปัจจัยทางด้านสังคม

- การเปลี่ยนแปลงของประชากร

- รายได้ต่ำ
- คุณภาพการปกครองของแต่ละประเทศ กฎหมาย นโยบาย ของแต่ละประเทศ
- วัฒนธรรม

สรุปได้ว่าความรุนแรงมีสาเหตุมาจาก บุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวของบุคคล เริ่มจากครอบครัว ชุมชน และสังคม ซึ่งบุคคลนั้นอาจเป็นผู้กระทำความรุนแรงเองหรืออาจเป็นผู้ถูกกระทำ ซึ่งต่างส่งผลกระทบต่อบุคคลที่กระทำซึ่งคือเหยื่อของความรุนแรง บุคคลที่กระทำความรุนแรง ตลอดจนบุคคลรอบข้างหรือบุคคลในชุมชน สังคมได้

ผลกระทบของความรุนแรง (1)

ผลกระทบทางตรง

สุขภาพทางกาย ก่อให้เกิดการบาดเจ็บต่อร่างกาย เช่น การบาดเจ็บต่อช่องท้อง อกอก การบาดเจ็บต่อสมอง แผลฟกช้ำ รอยเย็บเย็บ แผลพุพอง แผลน้ำร้อนลวก การบาดเจ็บต่อระบบประสาทส่วนกลาง อาจก่อให้เกิดความพิการ หรืออาจถึงแก่ชีวิต การเจ็บป่วยอันเป็นผลจากการถูกกระทำรุนแรงซึ่งอาจส่งผลในระยะยาว

สุขภาพจิตและพฤติกรรม โรคทางจิต โรคประสาท โรคซึมเศร้า การฆ่าตัวตาย และการทำร้ายคนใกล้ชิด และการก่อให้เกิดปัญหาทางจิตใจ การใช้สารเสพติด ส่งผลต่อบุคลิกภาพ เด็กที่เคยถูกทำร้ายหรือตกเป็นเหยื่อความรุนแรงจะมีพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นอันตราย หากไม่ได้รับการบำบัดเยียวยาอย่างถูกวิธี เมื่อโตขึ้นจะกลายเป็นอาชญากร หรือเป็นผู้ใช้ความรุนแรงกับผู้อื่นต่อไป เด็กที่เคยตกอยู่ในสถานการณ์ที่รุนแรง หรือเคยพบเห็นเหตุการณ์รุนแรง จะเกิดการเรียนรู้ต้นแบบการแก้ไขปัญหาด้วยความรุนแรง และเห็นว่าเป็นเรื่องปกติ

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ มีผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อเหยื่อความรุนแรง รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความรุนแรง ค่ารักษา ค่าโรงพยาบาล ค่าแพทย์ รวมทั้งบริการอื่นๆ รวมทั้งความสูญเสียที่สัมพันธ์กับความพิการ การเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ค่าใช้จ่ายในกระบวนการยุติธรรม ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ผลกระทบทางอ้อม

เศรษฐกิจอันมิใช่ตัวเงิน เช่น สูญเสียสมรรถภาพทางร่างกาย ด้อยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทำให้รายได้ลดลงหรือต้องออกจากงาน ยังมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม เช่น ทำให้รัฐต้องสิ้นเปลืองงบประมาณเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจทั้งผู้ถูกกระทำ และผู้กระทำ กระบวนการยุติธรรมที่ต้องเข้า

คุ้มครองป้องกันตลอดจนกระบวนการทางสังคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทำให้สูญเสียศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

งานวิจัยเกี่ยวกับความรุนแรง

ทิวา วงศ์ธนาภา (21) 2539: ศึกษาเงื่อนไขทางสังคมที่มีผลต่อปรากฏการณ์การก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวะ : ศึกษากรณีโรงเรียนอาชีวะแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการศึกษาแบบธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการรับน้อง ค่านิยม ประเพณี พิธีกรรม ระบบสัญลักษณ์ รวมทั้งกระบวนการปฏิสังสรรค์ของบุคคลในสังคม ทำให้เกิดแบบแผนของสังคมที่เป็นกลไกสำคัญต่อการเกิดขึ้น และดำรงอยู่ของการก่อเหตุทะเลาะวิวาท คือ การเกิดตัวตนแห่งสถาบัน การให้ความหมายและการตีความความรู้สึกแห่งศักดิ์ศรี โดยแบบแผนของสังคมเหล่านี้ ทำให้บุคคลเกิดโลกทัศน์และกระบวนการให้เหตุผลต่อพฤติกรรมก่อเหตุทะเลาะวิวาท

โอฬาร เอี่ยมประภาส (22) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ความรู้สึกผูกพันต่อบิดามารดา, ความใกล้ชิดกับเพื่อนที่กระทำผิด, ฐานะทางเศรษฐกิจ, ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย และอิทธิพลของสื่อมวลชนกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยประชากรซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรมดังกล่าวจำนวนแห่งละ 150 คน รวมทั้งสิ้น 300 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ใช้ค่าไคสแควร์ และใช้ค่าเกมมาหาระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมี 4 ปัจจัย ได้แก่ ความรู้สึกผูกพันต่อบิดามารดา, ความใกล้ชิดกับเพื่อนที่กระทำผิด, ฐานะทางเศรษฐกิจ และลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 2) มีเพียงปัจจัยเดียว คือ อิทธิพลของสื่อมวลชน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ชไมพร ทวีศรี, รังสรรค์ วรวงศ์, ชัยนัครธร ปทุมานนท์ (23) 2542 ศึกษาเรื่อง ลักษณะทางสังคมที่นำไปสู่ความรุนแรงและการกระทำความผิดในวัยรุ่นและเยาวชนโดยการศึกษาแบบ case-control study ในวัยรุ่นและเยาวชนผู้กระทำความผิดที่อยู่สถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเชียงใหม่ จำนวน 180 คน กลุ่มควบคุมได้แก่ วัยรุ่นและเยาวชนทั่วไปที่บริเวณสถานีขนส่ง และสถานีรถไฟจังหวัดเชียงใหม่ และวัยรุ่นในห้างสรรพสินค้า จำนวน 187 คน ที่มีลักษณะต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยแบบสัมภาษณ์ที่คณะวิจัยได้พัฒนาขึ้น การวิเคราะห์ทางสถิติใช้ conditional logistic regression ผลการศึกษา วัยรุ่นและเยาวชนที่ศึกษา 367 คน มีอายุเฉลี่ย 16 ปี เป็นชาย 89.1% พบว่า ลักษณะที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการกระทำความรุนแรงและการกระทำความผิดใน

วัยรุ่น คือ ลักษณะทางครอบครัวได้แก่บิดาและมารดาแยกกันอยู่ (OR=3.955 CI=1.77 – 8.79) สมาชิกในครอบครัวใช้สารเสพติด (OR=3.73, 95% CI = 1.70 – 8.17) บิดาคู่ค่าเฉลี่ย (OR = 3.64 CI= 1.68-7.88) ลักษณะทางพฤติกรรมและสังคม ได้แก่ ใช้สารประเภท amphetamine (OR = 5.28 95% CI = 2.25 – 12.36) สูบบุหรี่ (OR = 3.51, 95% CI = 1.55 – 7.93) เคยพบเห็นเหตุการณ์ที่รุนแรงหรือผิดกฎหมาย (OR = 2.50, 95% CI = 1.27 – 4.92) ไม่เข้าสังคม (OR = 2.43, 95% CI = 1.15 – 5.15) พกพาอาวุธ (OR = 2.34, 95% CI = 1.10 – 5.00) และระดับผลการเรียนต่ำ (OR = 2.31, 95% CI = 1.09 – 4.90) บทสรุป การกระทำ ความรุนแรงและการกระทำผิดในวัยรุ่นและเยาวชนสัมพันธ์กับลักษณะทางครอบครัว และลักษณะทางพฤติกรรมและสังคม ผู้ปกครองครูอาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องควรเพิ่มความเอาใจใส่ในการเฝ้าระวังวัยรุ่นและเยาวชน

วินิรณี ทศนะเทพ (24) 2542 ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการทำหน้าที่ของครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เปรียบเทียบกับการทำหน้าที่ของครอบครัวตามลักษณะและโครงสร้างของครอบครัว และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 190 คน ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีการทำหน้าที่ของครอบครัวทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ดีพอสมควร และพบว่าครอบครัวที่มีลักษณะและโครงสร้างของครอบครัวแตกต่างกันมีการทำหน้าที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ระดับ .01 ในด้านการตอบสนองและความผูกพันทางอารมณ์ ด้านการควบคุมพฤติกรรม และด้านการทำหน้าที่ทั่วไป โดยเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่แตกต่างกัน มีการทำหน้าที่ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ระดับ .01 ส่วนความสัมพันธ์นั้นพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการควบคุมพฤติกรรม มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุชินทร์ ปรีดาสุริยชัย (25) 2543 ศึกษาอิทธิพลของค่านิยมและความเชื่อถือ ที่มีผลต่อการส่งเสริมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดค่านิยม การปลูกฝังทัศนคติในระบบการดูแลน้องใหม่ ที่มีผลต่อการส่งเสริมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการหามาตรการ ในการลดความขัดแย้งของนักเรียนอาชีวศึกษา ข้อมูลในการศึกษาถูกเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 200 ชุด และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนักเรียนอาชีวศึกษาชาย ที่เคยร่วมในเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทมาแล้วจำนวน 10 ราย สถิติ

ที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Means) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-square) และแกมมา (Gamma) ซึ่งทดสอบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า การได้รับการปลูกฝังค่านิยมใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา มีผลต่อการเกิดทะเลาะวิวาทระหว่างสถาบันหรือในสถาบันมากที่สุด (Gamma = 1) รองลงมาคือ การได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักสถาบัน (Gamma = 0.805) การได้รับการปลูกฝังค่านิยมไม่ให้ความสำคัญกับการเรียน (Gamma = 0.777) การได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักเพื่อนพ้อง (Gamma = 0.648) และการได้รับการปลูกฝังทัศนคติ ต่อการทะเลาะวิวาทเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา (Gamma = 0.267) โดยลำดับ

วาทีณี จันทร์เจริญ (26) 2544 ศึกษาเรื่อง การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมสังคม และลักษณะการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน กลุ่มตัวอย่างคือเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและได้รับการพิจารณาจากศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดขอนแก่น ถูกส่งตัวมาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 180 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่กระทำผิดเป็นเพศชาย ร้อยละ 91.7 อายุ 17 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.0 โดยมีการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.7 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับพ่อแม่หรือผู้ปกครองร้อยละ 61.1 เมื่อศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การทำความผิดในอดีต พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยกระทำผิดมาก่อนคิดเป็นร้อยละ 67.8 ปัจจัยด้านคุณลักษณะของพ่อแม่ผู้ปกครอง พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 67.8 สมรสและอยู่ด้วยกัน มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 67.2 และส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 69.4 เมื่อศึกษารายได้ของครอบครัวพบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ร้อยละ 67.8 สำหรับประวัติการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่มีพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ร้อยละ 69.4 เมื่อศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวพบว่าเด็กและเยาวชนอยู่ในครอบครัวที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.2 โดยเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวน้อย ร้อยละ 57.4 ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมและสังคม พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่มีแหล่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านในชนบท คิดเป็นร้อยละ 52.7 เมื่อศึกษาถึงอิทธิพลกลุ่มเพื่อนในภาพรวมทุกด้าน พบว่าเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.0 ไม่ได้รับ อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน สำหรับอิทธิพลของสื่อมวลชนในภาพรวมทุกด้านและทุกประเภทของสื่อ พบว่าเด็กและเยาวชนกระทำผิด ร้อยละ 63.9 ไม่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชน เพศและอายุ

ของเด็กและเยาวชน รายได้ของครอบครัว สถานภาพสมรสของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และอิทธิพลกลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรทั้งหมดที่นำมาศึกษาสามารถทำนายการกระทำผิดต่อชีวิตและทรัพย์สินผู้อื่นได้ร้อยละ 42.25

สัมพันธ์ ศิริมา (27) 2544 ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่ ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่และศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง ปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุระหว่าง 7-18 ปี จำนวน 586 คน ชาย 524 คน หญิง 65 คน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรม คือ ปัจจัยทางด้านส่วนตัว ครอบครัว และสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5000บาท/เดือน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัวพบบิดามารดาอยู่ร่วมกันเป็นส่วนมากและพบอาชีพบิดามารดาประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไปและค้าขาย ซึ่งจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่พบมากมีอยู่ในจำนวน 4 คนขึ้นไป ส่วนใหญ่อาศัยในย่านค้าประเวณีและสถานเริงรมย์ การก่ออาชญากรรมที่พบมากที่สุดคือเรื่องยาเสพติดและสารระเหย รองลงมาคือเรื่องลักทรัพย์ เมื่อทดสอบสมมุติฐานพบว่าปัจจัยทางด้านส่วนตัวคือเรื่องระดับการศึกษา ระดับฐานะรายได้ การนับถือศาสนา ส่วนปัจจัยทางด้านครอบครัวคือในเรื่องรายได้ของครอบครัว ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมคือ สภาพที่อยู่อาศัยมีอิทธิพลต่อการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชน ส่วนปัจจัยส่วนตัว ด้านครอบครัว สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันนั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อประเภทของการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชนที่แตกต่างกัน

วีรพล เจริญวิศาล (28) 2545 ศึกษาเรื่อง การก่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา อาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานอย่างเพียงพอ แต่ให้ความสำคัญในการให้สิ่งของมากกว่าความรักและการเอาใจใส่ ไม่เคยสนใจการคบเพื่อน ขาดความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างบ้านกับสถานศึกษาในการร่วมมือแก้ไขปัญหการก่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนนักศึกษา ส่วนสภาพความเป็นอยู่ภายในสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาบางแห่งรับนักเรียน นักศึกษาที่ย้ายมาจากสถานศึกษาอื่น ที่ถูกไล่ออกหรือลาออกโดยไม่คำนึงเรื่องพฤติกรรม เป็นสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงในด้านการทะเลาะวิวาทกับสถานบันอื่นมาก่อน มีการจัดกิจกรรมบวงสรวงดวงวิญญาณเพื่อนนักเรียน นักศึกษา หรือรุ่นพี่ที่ถูกทำร้ายถึงแก่ชีวิตจากการทะเลาะวิวาทกับนักเรียน นักศึกษาต่างสถาบัน และการจัดกิจกรรมเป็นการนำไปสู่การ

ทะเลาะวิวาทอีก อีกทั้งสถานศึกษาไม่ส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ให้นักเรียน นักศึกษาทำกิจกรรมร่วมกัน สำหรับทางด้านอิทธิพลทางสังคม จะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่บ้านเมืองปฏิบัติในลักษณะอะลุ่มอะล่วยมาตลอดทำให้นักเรียน นักศึกษาที่ก่อเหตุไม่เจ็ดหลาบ มีการกระทำในลักษณะปล้นทรัพย์ในระหว่างนักเรียน นักศึกษา ทำให้เกิดการล้างแค้นซึ่งกันและกัน อิทธิพลที่เกิดจากการขีดเขียนที่ยั่วยุ คำทอตามที่สาธารณะและการกระทบกระทั่ง ในการชมคอนเสิร์ตในโอกาสต่างๆ

เสรี ภัทรพิศาล (29) 2546 ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา : ศึกษากรณีเฉพาะพฤติกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยเทคนิค ในเขตพื้นที่สถาบันอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร 1-2 สังกัดกรมอาชีวศึกษา มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่ออิทธิพลของสื่อต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาท ศึกษารูปแบบและแนวโน้มการทะเลาะวิวาทของนักเรียน รวมทั้งแสวงหาแนวทางการป้องกันและการแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนอาชีวศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในพื้นที่สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร 1-2 สังกัดกรมอาชีวศึกษา จำนวน 377 คน ทั้งระดับ ปวช. และปวส. โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาค้างนี้ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ปวช. มีสถานภาพโสดรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 3,000 บาท และมีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานครและภาคกลาง ส่วนใหญ่ มีการรับรู้ข่าวสารและภาพข่าว ในความถี่มากกว่า 5 ครั้ง และ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ และมักจะติดตามข่าวกีฬาและข่าวอาชญากรรมมากที่สุด นอกจากนี้ แล้วนักเรียนส่วนใหญ่เกินกว่าร้อยละ 70 เห็นว่าสื่อมีอิทธิพลต่อการทะเลาะวิวาทจากการนำเสนอทั้งในด้านเนื้อข่าวและภาพข่าว โดยข้อมูลจากการศึกษายังพบว่า ผลการศึกษาได้ยอมรับสมมุติฐานที่ว่า ความถี่ในการรับรู้ข่าวสารต่อสัปดาห์ที่แตกต่างกันจะมีอิทธิพลต่อแนวคิดพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาแตกต่างกัน และแนวคิดเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อข่าว-ภาพข่าว ของนักเรียนอาชีวศึกษาเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวแตกต่างกันจะมีอิทธิพลต่อแนวคิดพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาแตกต่างกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า สาเหตุของความรุนแรงมีหลายสาเหตุ เริ่มจากระดับบุคคล ความคิด ค่านิยม ชุมชน สังคม สื่อต่างๆ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรง

การป้องกันความรุนแรง(8) หมายถึง กระบวนการที่จะหยุดความรุนแรง โดยการดำเนินการเพื่อกำจัดหรือลดปัจจัยเสี่ยงที่เป็นสาเหตุของความรุนแรง และส่งเสริมปัจจัยปกป้องของการเกิดความรุนแรง หรือเพื่อลดการเกิดขึ้นซ้ำของความรุนแรง และลดอันตรายที่เป็นผลกระทบจากความรุนแรง

ประเภทของการป้องกันทางสาธารณสุข (Types of Prevention) (8) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

1. การป้องกันในระดับปฐมภูมิ (Primary Prevention) มีจุดประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง

2.การป้องกันระดับทุติยภูมิ (Secondary Prevention) เป็นการป้องกันหลังจากเกิดการกระทำความรุนแรงโดยทันทีทันใด ดูแลช่วยเหลือก่อนนำส่งโรงพยาบาล บริการการแพทย์ฉุกเฉิน การป้องกันโรคติดต่อภายหลังการถูกข่มขืน

3. การป้องกันระดับตติยภูมิ (Tertiary Prevention) เป็นการช่วยเหลือภายหลังการเกิดความรุนแรง การช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม การแนะนำพยายามลดความรู้สึกละอายที่เกิดจากความรุนแรง และป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงซ้ำ

การป้องกันทั้ง 3 ระดับแตกต่างกันในช่วงเวลา ตั้งแต่ก่อนเกิดความรุนแรง ช่วงที่เกิดความรุนแรง และภายหลังจากเกิดความรุนแรง

โปรแกรมป้องกันความรุนแรง ไม่ได้เฉพาะเจาะจงต่อบุคคล สังคม พฤติกรรม เท่านั้น แต่เป็นการออกแบบเชิงระบบ ป้องกันปัจจัยต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรง

การป้องกันความรุนแรง แบ่งตามสาเหตุของความรุนแรง

ระดับบุคคล (Individual approaches)

โปรแกรมพัฒนาสังคมเพื่อลดพฤติกรรมต่อต้านสังคม พฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ยอมรับกันว่าเป็นสาเหตุของการกระทำความรุนแรง ซึ่งโปรแกรมเหล่านี้จะช่วยฝึกทักษะทางสังคมในกลุ่มเพื่อนหรือบุคคลทั่วไป ส่งเสริมการคิดเชิงสร้างสรรค์ มนุษยสัมพันธ์ การอยู่ร่วมกับคนอื่น โปรแกรมนี้เป็นโปรแกรมที่ใช้ได้กับบุคคลทั่วไป กลุ่มเสี่ยง นักเรียน ได้แก่ โปรแกรมต่อไปนี้

- ควบคุมความโกรธ
- ปรับพฤติกรรม
- การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- ส่งเสริมจริยธรรม
- ฝึกทักษะทางสังคม
- แก้ปัญหาทางสังคม
- การแก้ไขข้อขัดแย้ง

การจัดโปรแกรมพัฒนาทางสังคม สามารถลดพฤติกรรมรุนแรง และ พัฒนาทักษะทางสังคม เหล่านี้ควรเริ่มตั้งแต่ก่อนวัยเรียน หรือระดับชั้นประถม จะมีประสิทธิภาพมากกว่าระดับชั้นมัธยม

ระดับสัมพันธ์ภาพ (Relationship approaches)

การจัดโปรแกรมทั่วไปในการในการป้องกันความรุนแรง การสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อป้องกันความรุนแรง

- การเยี่ยมบ้าน
- การฝึกการเป็นผู้ปกครอง
- จัดโปรแกรมให้คำแนะนำปรึกษา
- การบำบัดรักษา
- การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสัมพันธ์ภาพอื่นๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ให้ผู้ใหญ่ช่วยสอนการบ้าน กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สร้างความผูกพัน

ระดับชุมชน (Community-based efforts)

- ตั้งเป็นนโยบายในชุมชน
- ควบคุมการใช้ alcohol
- จัดทำหลักสูตรพิเศษ
- ป้องกันการตั้งกลุ่มเด็กที่ก่อความรุนแรง
- อื่นๆ

ระดับสังคม Societal approaches

การเปลี่ยนแปลงสังคม และสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม เพื่อลดความรุนแรงเป็นวิธีการที่ไม่นิยม จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อการค้นหาเพื่อลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากความรุนแรง โดย การใช้กฎหมาย การสร้างงาน กระบวนการยุติธรรม การปรับ วัฒนธรรม บรรทัดฐาน ค่านิยม

- ขจัดความยากจน
- ควบคุมการใช้อาวุธ
- อื่นๆ เช่น จัดรณรงค์ส่งเสริม ลดความรุนแรง สื่อประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมลด

ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงระหว่างบุคคล และโดยส่วนมากมักเกิดจากความขัดแย้งระหว่างบุคคล ในการศึกษาครั้งนี้สนใจศึกษาการป้องกันความขัดแย้งและความรุนแรงระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในลักษณะของผู้กระทำความรุนแรง ซึ่งเป็นการป้องกันความรุนแรงในระดับปฐมภูมิ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง เป็นการพัฒนาเพื่อเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันความรุนแรง

แสวง ทวีคุณ (30) 2538 ศึกษาเรื่อง การฝึกเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อค้นหาประสิทธิภาพสูงสุด ในการพัฒนาจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา และต้องการหาคำตอบว่า นักเรียนประเภทใดจะได้รับประโยชน์จากการฝึกแบบใดมากที่สุด ด้วยการเสริมสร้างจิตลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน โดยพิจารณาพื้นฐานทางจิตใจอีก 4 ประการ คือ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจในตน ศึกษากลุ่มตัวอย่างนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าเรียนใหม่ เป็นเพศชายทั้งหมด 105 คน แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกทัศนคติและฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกทัศนคติเพียงด้านเดียว กลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเพียงด้านเดียว กลุ่มที่ 4 ไม่ได้รับการฝึกในเรื่องดังกล่าวแต่ได้ทำกิจกรรมแทน หลังการฝึกได้ตรวจสอบและวัดตัวแปรที่เป็นจิตลักษณะและพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท 4 ด้าน คือ ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยการวัดทันทีหลังจากการฝึกเสร็จสิ้น ผลการวิจัยที่สำคัญ 3 ประการ ประการแรก การฝึกทัศนคติส่งผลดีต่อทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนส่งผลดีต่อลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แต่ไม่พบว่าการฝึกทั้ง 2 ด้านนี้มีอิทธิพลร่วมในการพัฒนาจิตลักษณะและพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทด้านใด ประการที่ 2 การฝึกทัศนคติและฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนมีอิทธิพลต่อจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ในกลุ่มที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ ประการที่ 3 ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกทัศนคติเพียงด้านเดียว สามารถร่วมทำนายจิตลักษณะ และ

พฤติกรรมได้สูงสุด คือ ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท (ทำนายได้ 84 %) รองลงมา คือ การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (ทำนายได้ 54 %) โดยมีตัวทำนายที่สำคัญ คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและเหตุผลเชิงจริยธรรม

มรกต พุทธศุภะ (31) 2541 ศึกษาเรื่อง การคุ้มครองดูแลเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศ นักเรียนระดับประถม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากตัวอย่างประชากร คือ ผู้บริหาร ครูและนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และสังเกต ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญในการป้องกันนักเรียนจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยไม่มีมาตรการ กฎ ระเบียบ ไม่มีการจัดการเรียนการสอนและไม่มีการร่วมมือกับผู้ปกครองในการป้องกันนักเรียนถูกล่วงละเมิดทางเพศ นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายในการช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ และนักเรียนที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศจะต้องได้รับการฟื้นฟูด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งเด็กแต่ละคนจะใช้เวลาในการฟื้นฟูไม่เท่ากันในการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศ นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่มีความเห็นว่าครู เป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน แต่ครูส่วนใหญ่ไม่ทราบวิธีการป้องกันและช่วยเหลือที่ถูกต้อง

น้ำเพชร บุญยุติสุกสิล (32) 2542 ศึกษาการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็ก ระดับปฐมภูมิ ของหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการทำงานด้านการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิ ของหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร รวมทั้งเพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านนี้เกี่ยวกับรูปแบบการป้องกันระดับปฐมภูมิที่เหมาะสมกับสังคมไทย โดยศึกษาจากเจ้าหน้าที่ระดับนโยบาย ที่รับผิดชอบงานป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กของหน่วยงานที่ทำงานคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำทารุณและเด็กที่ถูกทอดทิ้ง จำนวนทั้งสิ้น 49 คน จาก 26 หน่วยงาน โดยใช้แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 10 ท่าน ผลการวิจัยที่สำคัญมีดังนี้ 1. หน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็กในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ มีนโยบาย แผนงาน การปฏิบัติงาน และการประเมิน ด้านการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิ 2. ร้อยละ 89.8 ของเจ้าหน้าที่ระดับนโยบายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการจัดกิจกรรมการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิด้านการส่งเสริมให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าของเด็ก และร้อยละ 83.7 มีการจัดกิจกรรมการป้องกันระดับปฐมภูมิด้านการไม่สนับสนุนให้มีการลงโทษด้วยการเฆี่ยนตีหรือวิธีการที่รุนแรงต่างๆ 3. เจ้าหน้าที่ระดับนโยบายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ปัญหาด้านบุคลากรและปัญหาด้านโครงสร้างทางสังคม เป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการทำงานด้านการป้องกันระดับปฐมภูมิ 4. ตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ระดับ

นโยบายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า รูปแบบการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิที่เหมาะสมกับสังคมไทยที่สุด คือ การจัดอบรมให้ความรู้แก่บิดามารดาและผู้ดูแลเด็ก 5. ตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ระดับนโยบายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า รูปแบบของสื่อที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านทางโทรทัศน์และวิทยุ โดยต้องการให้นับถึงการปลูกจิตสำนึกของสาธารณชนเกี่ยวกับสิทธิของเด็ก ทักษะการเป็นบิดามารดาและทักษะการเลี้ยงดูเด็ก รวมทั้งเครือข่ายและเบอร์โทรศัพท์ของหน่วยงานที่สามารถแจ้งเข้าไปได้เมื่อสงสัยว่ามีการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กเกิดขึ้น

พรดี ลิ้มปรัดนากร (33) 2547 ได้ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดคูสิดารามเป็นการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรง ซึ่งศึกษาทักษะชีวิต ทักษะชีวิตการแก้ไขปัญหา ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และทักษะการสื่อสาร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน เป็นกลุ่มควบคุม 30 และกลุ่มทดลอง 30 คน การเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติที (T-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Anacova: Analysis of covariance) ผลการศึกษา พบว่าภายหลังได้รับโปรแกรม สุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรง กลุ่มทดลองมี ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และทักษะการสื่อสาร ดีกว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .05

ภูมิภัทร ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (34) 2547 ศึกษาผลของโปรแกรมแนะแนวกลุ่มต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและเปลี่ยนเจตคติต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชนชาย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนบ้านมูทิตากรุงเทพฯ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมแนะแนวกลุ่มต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและเปลี่ยนเจตคติต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชนชาย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนบ้านมูทิตากรุงเทพฯ กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนชาย 24 คนเป็นกลุ่มทดลอง 12 คน กลุ่มควบคุม 12 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมแนะแนวกลุ่ม จำนวน 15 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที ประเมินโปรแกรมโดยทดสอบความแตกต่างของคะแนนแบบวัดทักษะชีวิตและเจตคติต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาท ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองด้วยสถิติ Wilcoxon signed-rank test ทดสอบความแตกต่างของคะแนนแบบวัดทักษะชีวิตและเจตคติต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาท หลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติ Mann-Whitney U Test ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนน

แบบวัดทักษะชีวิตและเจตคติต่อพฤติกรรมกระทะเลาะวิวาท สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนแบบวัดทักษะชีวิตและเจตคติต่อพฤติกรรมกระทะเลาะวิวาท สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ว่า ในการศึกษาโดยทั่วไปเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงในประเทศไทย มีการป้องกันในระดับบุคคล โรงเรียนระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นรูปแบบการช่วยเหลือภายหลังได้รับความรุนแรง และหน่วยงานที่ป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงในสังคม โดยอธิบายโดยสรุปดังนี้

ระดับบุคคล พบว่า

1. รูปแบบการป้องกันความรุนแรงของแสง ทวีคูณ เรื่องการฝึกเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมกระทะเลาะวิวาท ซึ่งพบว่า การฝึกทัศนคติที่ดีต่อการไม่กระทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ในกลุ่มที่มีความพร้อม มีความสำคัญต่อการกระทำความรุนแรง และหลีกเลี่ยงการกระทำความรุนแรง

2. รูปแบบการป้องกันการกระทำความรุนแรงของ พรดี ลิ้มปรัดนากรพัฒนาทักษะชีวิต สามารถพัฒนาทักษะชีวิต ส่วนภูมิภัทร ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา ใช้กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตและเจตคติต่อพฤติกรรมกระทะเลาะวิวาท พบว่า สามารถพัฒนาทักษะชีวิตและเจตคติต่อพฤติกรรมกระทะเลาะวิวาท

ระดับโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนไม่ให้ความสำคัญในการป้องกันนักเรียนจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ โดยไม่มีมาตรการ กฎ ระเบียบ ไม่มีการจัดการเรียนการสอนและไม่มีการร่วมมือกับผู้ปกครองในการป้องกันนักเรียนถูกล่วงละเมิดทางเพศ นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายในการช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ และนักเรียนที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศจะต้องได้รับการฟื้นฟูด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งเด็กแต่ละคนจะใช้เวลาในการฟื้นฟูไม่เท่ากันในการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศ นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่มีความเห็นว่าครู เป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน แต่ครูส่วนใหญ่ไม่ทราบวิธีการป้องกันและช่วยเหลือที่ถูกต้อง

ระดับหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ พบว่า

ส่วนใหญ่ มีนโยบาย แผนงานการปฏิบัติงาน และการประเมิน ด้านการป้องกันการทารุณกรรมและการทอด้ทั้งด้ระดับปฐมภูมิ นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อป้องกันการทารุณกรรมและการทอด้ทั้งด้ระดับปฐมภูมิตั้งแต่ไม่สนับสนุนให้มีการลงโทษด้วยการเฆี่ยนตีหรือวิธีการที่รุนแรงต่างๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่คิดว่ามีความเหมาะสมกับสังคมไทยที่สุด คือ การจัดอบรมให้ความรู้แก่บิดามารดาและผู้ดูแลเด็ก โดยใช้สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านทางโทรทัศน์และวิทยุ โดย

ต้องการให้นเน้นถึงการปลูกจิตสำนึกของสาธารณชนเกี่ยวกับสิทธิของเด็ก ทักษะการเป็นบิคารมารดา และทักษะการเลี้ยงดูเด็ก รวมทั้งเครือข่ายและเบอร์โทรศัพท์ของหน่วยงานที่สามารถแจ้งเข้าไปได้ เมื่อสงสัยว่ามีการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กเกิดขึ้น ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ บุคลากรและปัญหาด้านโครงสร้างทางสังคม ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการทำงานด้านการป้องกันระดับปฐมนูมิ

งานวิจัยในต่างประเทศ

Kamela K. Scott, Joseph J. Tepas, Eric Frykberg, Pamela M Taylor และ

A. J. Plotkin (35) 2001: ศึกษาเรื่อง Turning Point: Rethinking Violence- Evaluation of Program Efficacy in reducing adolescent violent crime recivism. ศึกษาถึงผลของโปรแกรมลดความรุนแรงและอาชญากรรมในวัยรุ่นในสถานพินิจเด็กและเยาวชน ที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ในรัฐ Florida สหรัฐอเมริกา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 76 คนแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 38 คน กลุ่มควบคุม 38 คน โดยไม่ได้คัดกรองทางจิตวิทยา กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมที่ประกอบด้วย ประสิทธิภาพของการบาดเจ็บ ผลกระทบของเหยื่อที่ได้รับความรุนแรง กระบวนการกลุ่มและเครือข่ายช่วยเหลือในชุมชน ภายหลังการทดลองพบว่า อัตราการกระทำรุนแรงซ้ำของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < .05$ ในกลุ่มทดลองมีอัตราการกระทำรุนแรง 0.05 และในกลุ่มควบคุม มีอัตราการกระทำรุนแรง 0.33

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ารูปแบบการป้องกันการกระทำรุนแรงของ พรดี ลิมปรัตนกร ใช้กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิต โดยพัฒนาทักษะชีวิต 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะชีวิตการแก้ไขปัญหา ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และทักษะการสื่อสาร ส่วนงานวิจัยของ Kamela K. Scott และคณะ ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อเหยื่อที่ได้รับความรุนแรง จากกิจกรรมสร้างประสิทธิภาพการบาดเจ็บและผลกระทบของความรุนแรงที่เหยื่อได้รับ ส่วนกระบวนการกลุ่มและเครือข่ายความช่วยเหลือในชุมชน เป็นกระบวนการช่วยให้ผู้กระทำความรุนแรงได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การควบคุมอารมณ์โกรธ การจัดการกับความขัดแย้ง การคิดเกี่ยวกับพื้นฐานแห่งความเป็นจริง ทักษะการสื่อสาร โดยมีเครือข่ายในชุมชนคอยช่วยเหลือ

4. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต

ทักษะชีวิต (10) หมายถึง ความสามารถในการปรับพฤติกรรมของบุคคลตามสถานการณ์
องค์ประกอบของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก (10) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10
องค์ประกอบ จัดเป็น 5 คู่ และสามารถจัดแบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ 3 ด้าน ดังนี้

- ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิเคราะห์วิจารณ์
- ด้านจิตพิสัย ได้แก่ ความตระหนักรู้ในตนและความเห็นใจผู้อื่น
- ด้านทักษะพิสัยมี 3 คู่ ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร

การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา

การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

คู่ที่ 1

การตัดสินใจ (Decision making) หมายถึง การตัดสินใจในชีวิตประจำวัน สามารถ
กำหนดทางเลือกในการตัดสินใจตลอดจนผลที่อาจเกิดขึ้น

การแก้ปัญหา (Problem solving) หมายถึง การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน หากปัญหาไม่
สามารถแก้ไขได้จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต และสุขภาพกาย

คู่ที่ 2

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ต้องใช้
กระบวนการคิดหาวิธีการต่างๆ ซึ่งแต่ละด้านมีผลกระทบ การคิดอย่างสร้างสรรค์ช่วยให้เกิดการ
ปรับตัวให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน

ความคิดวิเคราะห์ (Critical thinking) หมายถึง การใช้ข้อมูลและประสบการณ์
วิเคราะห์สิ่งต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์ จะต้องยอมรับว่า ทัศนคติ พฤติกรรม ค่านิยม ความกดดัน
จากกลุ่มเพื่อน สื่อต่างๆ มีผลต่อความคิดนั้น

คู่ที่ 3

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Effective communication) หมายถึง ความสามารถในการ
แสดงออกด้านภาษา ทั้งที่เป็นคำพูดและท่าทางการแสดงออก ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อสื่อ
ความคิด ความต้องการ กล่าวที่จะปฏิเสธ กล่าวที่จะถาม

ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Interpersonal relationship skills) จะช่วยให้มีสัมพันธภาพที่ดี หมายถึง ความสามารถในการรักษาสัมพันธภาพ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อภาวะสุขภาพจิตและการอยู่ร่วมกับคนในสังคม ครอบครัว มีแหล่งช่วยเหลือทางสังคม

คู่มือที่ 4

การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) รวมทั้งการรู้ข้อดี ข้อเสีย สิ่งที่ต้องการ สิ่งที่ไม่ต้องการ ของตนเอง การพัฒนาสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เรารู้จักภาวะความเครียดเมื่ออยู่ได้แรงกดดัน ซึ่งเป็นสิ่งที่พบได้บ่อยๆ มีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ขณะเดียวกันก็จะช่วยให้เข้าใจผู้อื่น

ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการคิดเกี่ยวกับผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ เข้าใจ ยอมรับ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสามารถพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

คู่มือที่ 5

การจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion) รวมทั้งการยอมรับถึงอารมณ์ของผู้อื่นที่แสดงออก ตระหนักถึงภาวะอารมณ์มีผลต่อพฤติกรรม ตอบสนองต่ออารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ควบคุมอารมณ์โกรธ เสียใจ

การจัดการกับความเครียด (Coping with stress) เป็นการรับรู้ที่รู้ถึงสาเหตุและผลกระทบของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย และหลีกเลี่ยงสาเหตุ

ในประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนโดยจัดความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิเคราะห์ วิจารณ์เป็นองค์ประกอบรวมและเป็นพื้นฐานทุกองค์ประกอบ จัดความตระหนักรู้ตนเองและความเห็นใจผู้อื่นเป็นด้านจิตพิสัย โดยเพิ่มเจตคติอีก 1 คู่ คือความภูมิใจในตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนที่เหลืออีก 3 คู่ เป็นด้านทักษะพิสัยทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนแปลงและสับสนในด้านเจตคติและค่านิยม เพื่อง่ายต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาการสอนของผู้สอน (36)

ความภูมิใจในตนเอง (Self esteem) หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า เช่น ความมีน้ำใจ รู้จักให้ รู้จักรับ ค้นพบ และภูมิใจในความสามารถด้านต่างๆ (สังคม คนตรี กีฬา ศิลปะ ฯลฯ) ของตนเอง โดยมีได้มั่งสนใจอยู่แต่เรื่องรูปร่าง หน้าตา เสื้อผ้า หรือความสามารถทางเพศ การเรียนเก่ง ฯลฯ เท่านั้น

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility) หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีส่วนรับผิดชอบต่อความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคม มีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความภาคภูมิใจในตน คนเหล่านี้มีแรงจูงใจที่จะทำความดีกับผู้อื่นและสังคม

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (37) ได้กล่าวถึงทักษะการดำเนินชีวิต หมายถึง ความสามารถในการปรับปรุงตัวของบุคคลด้วยการแสดงพฤติกรรมได้เหมาะสม สามารถจัดการกับความต้องการ ความขัดแย้ง และอุปสรรคได้ ตลอดจนสร้างสรรค์และเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น ซึ่งมีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ทักษะการดำเนินชีวิต ด้านการรู้จักตนเอง คือ ความสามารถในการประเมินตนเองในทุกๆด้าน ทั้งด้านความคิด ความรู้สึก พฤติกรรม สิ่งแวดล้อมรอบตัว รู้เป้าหมายชีวิต รู้อุปสรรคที่เกิดขวางความก้าวหน้า รู้จักยึดแนวประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดี อันจะช่วยให้บุคคลรู้จักบุคลิกภาพที่แท้จริงของตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ตัดสินใจและวางแผนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนนำศักยภาพออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

2. ทักษะการดำเนินชีวิต ด้านการแสวงหาและใช้ข้อมูล คือ ความสามารถในการรับรู้ข้อมูลต่างๆ เสมอ รู้จักค้นหาข้อเท็จจริงด้วยการใช้เหตุผลหรือดุลยพินิจในการตัดสินใจที่น่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการนำความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไปใช้ประโยชน์แก่ตนเองและสังคมโดยส่วนรวม

3. ทักษะการดำเนินชีวิต ด้านการสื่อสาร และการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น คือ ความสามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก อารมณ์ และความต้องการจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยใช้ภาษาถ้อยคำภาษาท่าทาง เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันในการติดต่อสัมพันธ์กันกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่จะนำไปสู่สภาวะความเป็นสุขของตนเองและผู้อื่น โดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์และปรับปรุงตนเอง พัฒนาลักษณะของตนเองที่แสดงออกทั้งภายนอกและจิตใจ

4. ทักษะการดำเนินชีวิต ด้านการทำงานเป็นทีม คือ ความสามารถในการกระทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีขั้นตอน ให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีข้อกำหนดตกลงในการทำ มีการวางแผนการทำงาน มีการแบ่งงาน ทำตามแผน มีการแก้ไขปัญหาในการทำงาน มีการเสนอผลงาน และมีการสรุปประเมินผลงาน

5. ทักษะการดำเนินชีวิต ด้านการกล้าเสี่ยง คือ ความสามารถในการเผชิญกับการกระทำที่ล่อแหลมต่อการได้การเสีย ซึ่งมีทั้งการเสี่ยงทางร่างกาย ความคิด ปัญญา และอารมณ์ ต้องดูจังหวะความพร้อมและปัจจัยต่างๆของตน ด้วยการประเมินสภาพต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง

6. ทักษะการดำเนินชีวิต ด้านการมีวิสัยทัศน์ คือ ความสามารถสร้างภาพในอนาคตหรือมองอนาคต ซึ่งเป็นเป้าหมายในการเดินไปสู่อนาคต หรือสิ่งที่อยากเห็นในอนาคตที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นสิ่งที่ดีกว่าเดิมด้วยวิธีการนำระบบการวางแผนมาใช้ ตื่นตัวต่อการรับรู้ข่าวสารและการเปลี่ยนแปลง

ใหม่ๆ มีจินตนาการ รู้จักคิด เคารพเหตุการณ์ล่วงหน้า ศึกษาจากผู้รู้ หาประสบการณ์แปลกใหม่อยู่เสมอ และมุ่งมั่นทุกวิถีทางที่จะให้ความฝันเป็นจริง ทำให้เกิดทิศทาง ขอบข่ายของงานในภาวะหน้าที่ที่จะต้องทำให้บุคลากรทำงานให้สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงานและทีมงานในการทำงานร่วมกัน

7. ทักษะการดำเนินชีวิต ด้านการคิด คือ ความสามารถในการคิดได้คล่องเร็ว มีปฏิภาณ มีความหลากหลาย ละเอียด ลึกซึ้ง เห็นการณ์ไกล ริเริ่ม สร้างสรรค์ มีจินตนาการแปลกใหม่ มีเหตุผล วิเคราะห์ วิวิจารณ์ จำแนกแจกแจง สังเคราะห์ รวบรวม และสรุปประเด็นได้ ตลอดจนสามารถตกลงใจแก้ไขข้อสงสัยหรือปัญหา ได้อย่างรอบคอบ มีระบบ มีขั้นตอน มีเหตุผลและข้อมูลประกอบอย่างชัดเจน

8. ทักษะการดำเนินชีวิต ด้านการวางแผน และการจัดการ คือ ความสามารถในการวางแผนเป้าหมายชีวิต การเรียน การทำงาน และการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนรู้จักจัดลำดับขั้นตอน การทำงาน ควบคุมตนเอง ให้ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด ตรวจสอบผลที่เกิดขึ้น ใช้เวลาทรัพยากร ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า และปรับแผนวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้

9. ทักษะการดำเนินชีวิต ด้านการปรับตัว คือ ความสามารถในการอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นๆ ได้อย่างมีความสุข ด้วยการรู้จักสังเกตเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ปรับความคิด ความรู้สึก เพื่อลดความเครียด เผชิญสถานการณ์แปลกใหม่ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนปรับตัวและวางตนได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล กาลเทศะ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (36) กล่าวว่าทักษะชีวิตมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ทักษะการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์
2. ทักษะในการประเมินศักยภาพของตนเองในสถานการณ์เฉพาะหน้า
3. ทักษะในการคิดหาทางเลือกและการวิเคราะห์จัดลำดับ
4. ทักษะการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด
5. ทักษะในการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดและตัดสินใจ
6. ทักษะในการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง เพื่อการรักษาหัวใจ และเพื่อการรักษาประโยชน์อันชอบธรรมด้วยตนเอง
7. ทักษะการควบคุมอารมณ์ ความคิดเห็นและพฤติกรรมภายใต้แรงกดดัน
8. ทักษะการพัฒนาและปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเองและผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง
9. ทักษะการใช้เหตุผลโน้มน้าวใจผู้อื่นให้คล้อยตามและสนับสนุนแนวคิดและการกระทำที่ถูกต้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

นรลักษ์ เอื้อกิจ (38) 2541 ประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตต่อพฤติกรรม การป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดกรม สามัญ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตต่อพฤติกรรมป้องกันการมี เพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขต กรุงเทพมหานคร ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 101 คนแบ่งออกเป็น กลุ่มทดลอง จำนวน 51 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 50 คน นักเรียนในกลุ่ม ทดลองจะได้รับโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิต 5 แผน ความตระหนักในตนเอง ทักษะการ ตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการปฏิเสธ ตลอดจนการมีพฤติกรรมป้องกันการป้องกันตนเองเพื่อ หลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Student's t-test และ Paired samples t-test ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ มี นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม ความ ตระหนักในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการปฏิเสธ และพฤติกรรม การป้องกันตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่ม เปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พรรณวิภา บรรณเกียรติ (39) 2543 ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษา พยาบาล สร้างวิชาทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล และศึกษาผลของวิชา ทักษะชีวิตที่มีต่อสุขภาพจิตของนักศึกษาของพยาบาล ผู้วิจัยได้สร้างวิชาทักษะชีวิต เพื่อพัฒนา สุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม จำนวน 42 คน และภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะ แพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดลกลุ่มควบคุม จำนวน 44 คน เป็นการวิจัยเชิง ทดลอง ทดสอบก่อนและหลังการทดลองด้วยแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง พฤติกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และทักษะชีวิต สุ่มเข้ากลุ่ม ทดลองและควบคุมแยกแต่ละสถาบัน กลุ่มทดลองได้เรียนวิชาทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาสุขภาพจิตเป็น เวลา 8 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ต้องเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติทดสอบที และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย ปรากฏดังนี้ 1. นักศึกษาพยาบาลภาคกลางมีปัญหาสุขภาพจิตสูงที่สุด โดยเฉพาะปัญหาการเรียน ลักษณะที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตมากที่สุด ปัญหาซับซ้อนเรื้อรังโดยถูกกระทำ 2. วิชาทักษะชีวิต มุ่ง พัฒนาสุขภาพจิต โดยสอนการแก้ไขปัญหา การคิดวิจารณ์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การ

ตระหนักในตนเอง และกลไกการควบคุมอารมณ์ การเรียนการสอนเป็นแบบการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ประเมินผลรายวิชาด้วยการวัดทักษะชีวิต และสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทักษะชีวิตของตน และการจัดการเรียนการสอน 3. กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเกือบทุกด้านและการแสดงออกที่เหมาะสม ภายหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเอง พฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเกือบทุกด้าน และพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และทักษะชีวิต ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทักษะชีวิตกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการแสดงออกที่เหมาะสม พบว่ามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกทุกคู่ และมีบางคู่มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ข้อเสนอแนะหลักคือควรทำวิจัยด้านนี้ให้ลุ่มลึกยิ่งขึ้น โดยศึกษาระยะยาวตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 และศึกษาผลของทักษะชีวิตที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรม

จรรยา ลาภศิริอนันต์กุล (40) 2543 ศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นผ่านชุมนุมนักเรียน อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี การวิจัยกึ่งทดลองนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิต ผ่านชุมนุมนักเรียนเพื่อป้องกันการเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี โดยประยุกต์แนวความคิดการพัฒนาทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลก ร่วมกับผลการทบทวนการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคไม่ติดต่อในเด็กและเยาวชนเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมการดำเนินงานผ่านผู้นำชุมนุมนักเรียนที่ผ่านการเข้าค่ายอบรม 2 วัน และให้ผู้นำไปพัฒนาทักษะชีวิตให้กับสมาชิกในชุมนุมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอบ้านโป่งจำนวน 46 คน ทำการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะชีวิตโดยผู้นำชุมนุมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับยาบ้า การรู้จักตนเอง การเข้าใจตนเอง และเห็นคุณค่าของตนเอง การแก้ปัญหาเมื่อเผชิญความกดดัน การปฏิเสธและการต่อรอง และการจัดการกับความเครียดดีขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประภาวดี แสนสีลา (41) 2543 การพัฒนาโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้มีแบบแผนการวิจัยกึ่งทดลองและมีรูปแบบการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเดียว โดยทำการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันอุบัติเหตุจาก

รถจักรยานยนต์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การศึกษาครั้งนี้จำกัดขอบเขต 4 ทักษะ คือ ทักษะความคิดวิจารณ์ญาณ ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการแก้ไขปัญหาในการป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ โปรแกรมทักษะชีวิตได้ถูกพัฒนาอย่างเป็นระบบอยู่บนพื้นฐานกระบวนการพัฒนาแบบเรียนและคู่มือครูของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ (สสวท.) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 44 คน ประกอบด้วยนักเรียนชาย 15 คน และนักเรียนหญิง 29 คน โดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การระดมสมอง การอภิปรายกลุ่ม การสาธิต เกมส์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย โดยใช้สถิติ paired sample t-test ทำการสอบถามนักเรียนทั้งหมดและสัมภาษณ์อาจารย์ในโรงเรียน 2 ท่าน เพื่อประเมินการดำเนินการใช้ชุดโปรแกรมและทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตในแต่ละด้านภายหลังการทดลองสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แต่เมื่อพิจารณาแบบทดสอบในแต่ละทักษะ พบว่ามีคะแนนแตกต่างกันอย่างชัดเจน ยกเว้นทักษะการตัดสินใจที่มีคะแนนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย จากการศึกษาพบว่า โปรแกรมทักษะชีวิตสามารถพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ได้ แต่ยังมีจุดอ่อนในชุดที่ 2, 4 และ 6 ซึ่งได้ทำการปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนดังกล่าวแล้ว กล่าวโดยสรุป โปรแกรมทักษะชีวิตสามารถช่วยให้นักเรียนมีการเสริมสร้างทักษะชีวิตของตนเอง และสามารถนำโปรแกรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนต่อไป

กาญจนา จุ่งรุ่งเรือง (42) 2543. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะชีวิตและการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัย ขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาทักษะชีวิตและการปรับตัว ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 1 (2) หาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะชีวิตและการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 1 สมมติฐานการวิจัย คือ ทักษะชีวิตและการปรับตัวมีความสัมพันธ์ทางบวก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 422 คน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Cochran และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ผลการวิจัยพบว่า (1) นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นชั้นปีที่ 1 มีทักษะชีวิตโดยรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีการปรับตัวโดยรวม การปรับตัวด้านความสัมพันธ์กับอาจารย์ และการปรับตัวด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน อยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วนการปรับตัวด้านการเรียนรู้อยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดี (2) ทักษะชีวิตและการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r เท่ากับ .50)

วรรณรัตน์ แก้วมงคล 2543 : (43) ประสิทธิภาพของโปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิต เพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม จำนวน 80 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน กลุ่มเปรียบเทียบ 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยการจับสลาก ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความตระหนักในตนเองเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ความรับผิดชอบในตนเองเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ ทักษะการตัดสินใจเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพและทักษะการจัดการกับความเครียดสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเปรียบเทียบแล้วพบว่า มีเพียงทักษะการตัดสินใจเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ และทักษะการจัดการกับความเครียดของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ พบว่าหลังการทดลองมีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่สูงกว่าก่อนการทดลอง แต่ต่ำกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ยังพบว่า ความตระหนักในตนเองเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ความรับผิดชอบในตนเองเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ ทักษะการตัดสินใจเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุพานี เกตุเกล้าและคณะ (44) 2545 ศึกษาผลของการฝึกทักษะชีวิตต่อระดับความรู้สึกถึงคุณค่าในด้านตัวเองของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน บ้านปราณีและบ้านอุเบกขา วัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีโอกาสทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ส่วนรวม โดยการสร้างความรู้สึกรู้สึกถึงคุณค่าในตัวเองให้แก่เยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่อยู่ในสถานพินิจเด็กและเยาวชน เครื่องมือที่ใช้ โปรแกรมการฝึกทักษะชีวิตที่สร้างขึ้นตามแนวทฤษฎีการสร้างทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตัวเองของ Barry K. Weinhold and Judy Hilferty และทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มของ William Schutz และ แบบวัดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองของโรเซนเบิร์ก (RSES) การเก็บรวบรวมข้อมูล นักศึกษาที่ผ่านหลักสูตร Peer Counseling Training 8 คน เป็นผู้ฝึกทักษะชีวิตให้กลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 2 เดือน โดยให้ทำแบบวัด RESS ก่อนและหลังการฝึก แล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์สถิติ SPSS แจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างด้วย t-test สรุปผลการศึกษา เยาวชนกระทำผิดกฎหมายหญิงมีคะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองหลังฝึกทักษะชีวิตไม่แตกต่างจากก่อนฝึก แต่เยาวชนชายหลังฝึกทักษะชีวิต มีคะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองสูงกว่าก่อนฝึก ข้อเสนอแนะ

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองของมนุษย์ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มากระทบในช่วงเวลานั้น แต่ถ้ามีการส่งเสริมเป็นระยะ ก็อาจทำให้เกิดความมั่นคงภายในมากพอที่จะเป็นบุคลิกภาพของคนได้จึงควรฝึกทักษะชีวิต และทบทวนการใช้ทักษะอย่างต่อเนื่อง

เมธาวี อุดมธรรมานุภาพ (45) 2545 ศึกษาเรื่อง ผลของการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาตนด้านความฉลาดทางอารมณ์ (ดี เก่ง สุข) ตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิตด้วยโปรแกรมการฝึกทางจิตวิทยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิตที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการฯ เพศชายและเพศหญิง จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกทางจิตวิทยา ซึ่งจัดแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มควบคุม 20 คน (ชาย 10 คนและหญิง 10 คน) และกลุ่มทดลอง 20 คน (ชาย 10 คนและหญิง 10 คน) ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาตนด้านความฉลาดทางอารมณ์ (ดี เก่ง สุข) ตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิตด้วยโปรแกรมการฝึกทางจิตวิทยา เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ จะมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในแต่ละด้านสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมการฝึก 20 คน (ชาย 10 คนและหญิง 10 คน) นักศึกษาที่เข้าร่วมการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาตน ด้านความฉลาดทางอารมณ์ (ดี เก่ง สุข) ตามแนวความคิดของกรมสุขภาพจิตด้วยโปรแกรมการฝึกทางจิตวิทยาเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ จะมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ 1. การควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง 2. เห็นใจผู้อื่น 3. รับผิดชอบ 4. รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง 5. ตัดสินใจและแก้ปัญหา 6. มีสัมพันธภาพและแก้ปัญหา 7. ภูมิใจในตนเอง 8. พึงพอใจในชีวิต 9. มีความสงบทางใจมากกว่าก่อนการฝึก

ธมลวรรณ เหล่าวิทยานุรักษ์ (46) 2545 ศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคมทักษะชีวิตด้านจิตพิสัยและพฤติกรรมเสริมสร้างสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานครจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 1 ชุด แบบวัดตัวแปรที่ศึกษาจำนวน 3 ชุด คือ 1) แบบวัดสิ่งแวดล้อมทางสังคม 2) แบบวัดทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย 3) แบบวัดพฤติกรรมเสริมสร้างสังคม ผลการวิจัยพบว่า 1. วัยรุ่นที่ได้รับสิ่งแวดล้อมทางสังคมต่างกัน จะมีทักษะชีวิตด้านจิตพิสัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.52. 2. วัยรุ่นที่ได้รับสิ่งแวดล้อมทางสังคมต่างกัน จะมีพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะชีวิตด้านจิตพิสัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมในระดับปานกลาง ($r=.480, p<.05$)

จากการทบทวนกรรมพบว่าทักษะชีวิตถูกนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของบุคคลหลายปัญหาทั้งทางด้าน การป้องกันยาเสพติด เพศ การป้องกันอุบัติเหตุหรือแม้แต่ความรุนแรง ซึ่งในการศึกษครั้งนี้ได้นำทักษะชีวิตมาใช้ป้องกันความรุนแรง ในการศึกษครั้งนี้ได้นำทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลกมาจัดทำโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันความรุนแรง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะชีวิตการแก้ไขปัญหา ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และทักษะการสื่อสาร นอกจากนี้ยังเพิ่มโปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง โดย

โปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง เพื่อให้บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อการไม่กระทำความรุนแรงและหลีกเลี่ยงความรุนแรง

โปรแกรมพัฒนาเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง จะพัฒนาให้บุคคลรู้และเข้าใจตนเอง ตลอดจนมองเห็นคุณค่าแห่งตน เป็นพื้นฐานที่จะเข้าใจผู้อื่น

โปรแกรมพัฒนาเจตคติความเห็นใจผู้อื่น จะพัฒนาให้บุคคลรู้และเข้าใจผู้อื่น รู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล

โดยโปรแกรมทั้ง 3 โปรแกรมจะเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาเจตคติในตัวบุคคล สอดคล้องกับการฝึกเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

โปรแกรมพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์ จะช่วยให้บุคคลรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง สามารถจัดการกับอารมณ์ โดยเฉพาะอารมณ์ที่เสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมรุนแรง เช่น อารมณ์โกรธ หากบุคคลสามารถควบคุมได้ความเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรงย่อมลดลง

โปรแกรมพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา จะช่วยบุคคลแก้ปัญหาเป็น เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นบุคคลที่มีทักษะการแก้ปัญหาจะหาวิธีการที่จะช่วยแก้ปัญหาได้ โดยไม่ใช้ความรุนแรง

โปรแกรมพัฒนาทักษะการสื่อสาร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยลดความขัดแย้งซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เกิดความรุนแรง

ส่วนโปรแกรมพัฒนาการแก้ปัญหา ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และทักษะการสื่อสาร เป็นทักษะพื้นฐานทางด้านสังคมที่จะช่วยแก้ปัญหาหลีกเลี่ยงความรุนแรง

โปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมานี้ หากพัฒนาสำเร็จโอกาสที่จะกระทำความรุนแรงย่อมมีน้อยหรืออาจไม่เกิดความรุนแรง การพัฒนาทักษะชีวิตดังกล่าวจึงเป็นการป้องกันความรุนแรงในระดับปฐมภูมิโดยเน้นที่ระดับบุคคลเพื่อพัฒนาระดับสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อเป็นพื้นฐานของการพัฒนาระดับต่อไป การศึกษครั้งนี้ใช้โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้กระบวนการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

5. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (11)

จุดประสงค์ของการเรียนรู้

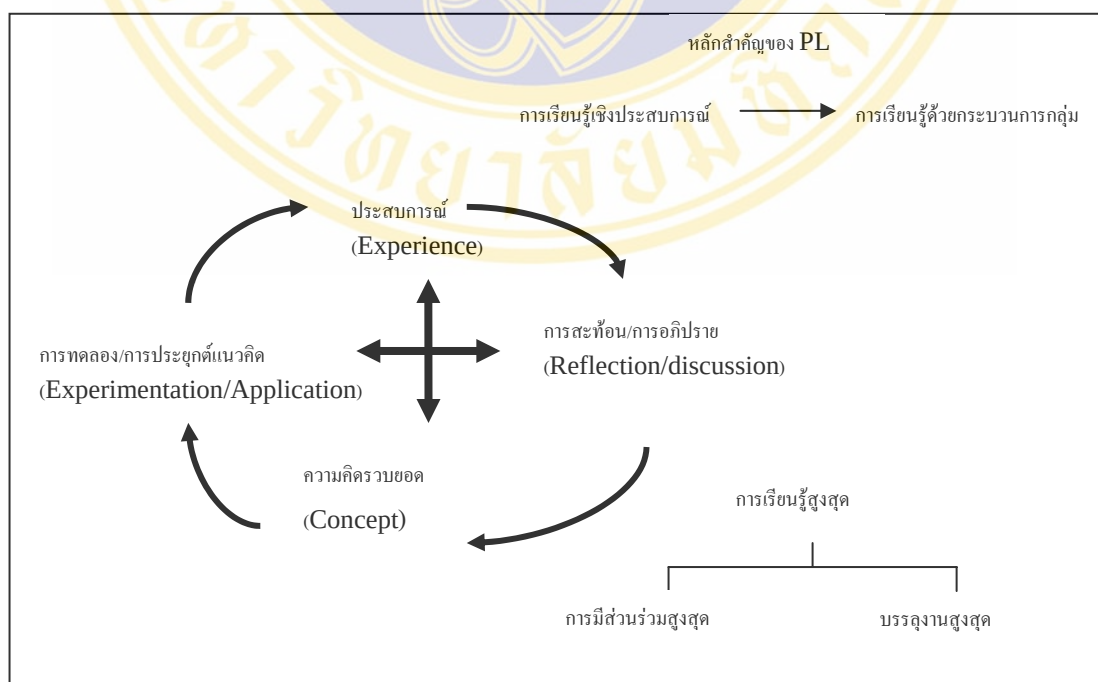
แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

1. พุทธิพิสัย เป็นการพัฒนาด้านสติปัญญาเรียงระดับจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง ได้แก่ การจำ การเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล รวม 6 ระดับ
2. จิตพิสัย มี 5 ระดับเป็นไปตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นรับรู้ ขั้นตอบสนองที่จะแสดงออก ขั้นนิยมชมชอบหรือการให้คุณค่า ขั้นจัดเป็นระบบค่านิยม และการสร้างนิสัยเป็นคุณลักษณะพิเศษเป็นค่านิยมเฉพาะตน
3. ทักษะพิสัย มี 7 ระดับ คือการรับรู้ การเตรียมพร้อม การตอบสนองตามแนวทางที่รับการสร้างกลไกภายใน การตอบสนองที่ซับซ้อน การดัดแปลงให้เหมาะสม และการสร้างสิ่งใหม่

หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (11)

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วยหลักการเรียนรู้พื้นฐาน 2 อย่างคือ

1. การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning)
2. กระบวนการกลุ่ม (Group process)

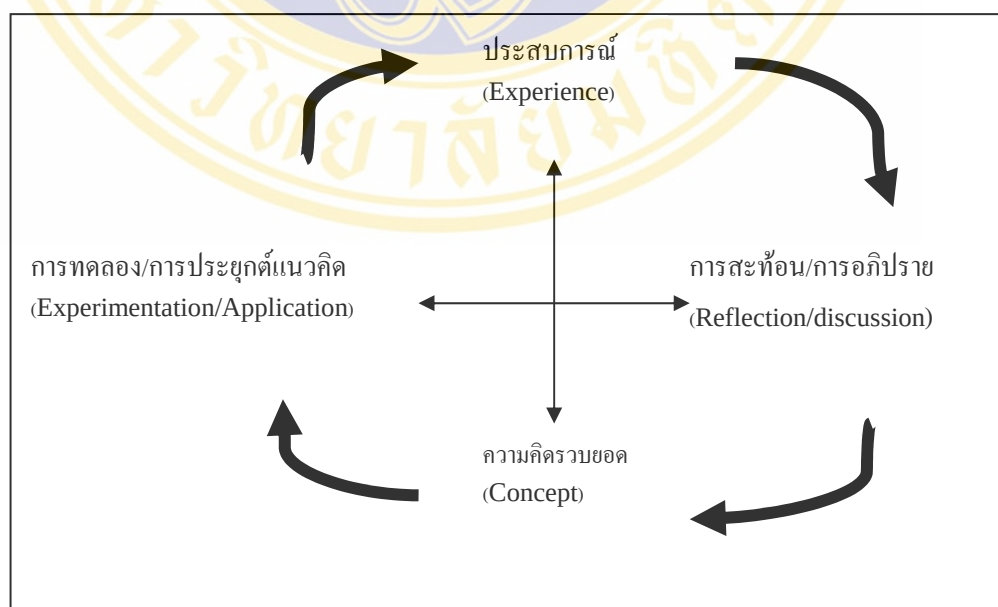
รูปที่ 3 หลักกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1. การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้สอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิม มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ

- เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน
- ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่องและเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) คือผู้เรียนต้องทำกิจกรรมตลอดเวลาไม่ได้นั่งฟังบรรยายอย่างเดียว
- มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
- ปฏิสัมพันธ์ทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่อย่างกว้างขวาง
- อาศัยการสื่อสารทุกรูปแบบเช่น การพูดหรือการเขียน การวาดรูปการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเอื้ออำนวยให้เกิดการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์สังเคราะห์การเรียนรู้

องค์ประกอบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (11)

โคลบ (Kolb) ได้กล่าวถึงวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนควรมีทักษะในการเรียนรู้ 4 องค์ประกอบแม้บางคนจะชอบ/ถนัด หรือมีองค์ประกอบมากกว่า เช่น เคยมีประสบการณ์จริง แต่ถ้าไม่ชอบแสดงความคิดเห็นหรือไม่นำประสบการณ์มาร่วมอภิปราย ผู้เรียนนั้นก็ขาดทักษะในการมีองค์ประกอบอื่น ฉะนั้นผู้เรียนจึงควรมีทิศทางในการเรียนรู้ทุกด้าน ควรมีการพัฒนาการเรียนรู้ให้ครบทั้งวงจรหรือ 4 องค์ประกอบ

รูปที่ 4 องค์ประกอบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

1. ประสบการณ์ (Experience) ในการฝึกอบรมที่ใช้เนื้อหาในการให้ความรู้ หรือนำไปสู่การสอนทักษะต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่มีประสบการณ์มาก่อน ผู้สอนจะพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนดึงประสบการณ์ของตนเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ และสามารถแบ่งปันประสบการณ์ให้ผู้อื่นที่อาจมีประสบการณ์เหมือนหรือแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับการใช้กระบวนการกลุ่มของผู้สอน

2. การสะท้อนและอภิปราย (Reflection/discussion) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกรับรู้ของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นวิเคราะห์ วิเคราะห์ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของคนอื่นที่แตกต่างไปจากตนเอง จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น และผลของการสะท้อนความคิดเห็นหรือการอภิปรายจะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลายหรือมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จะทำกลุ่มผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงการทำงานเป็นทีม บทบาทของการเป็นสมาชิกที่ดีที่จะทำให้งานสำเร็จ การควบคุมตนเองและการยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น องค์ประกอบจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งความรู้ เจตคติ ในเรื่องที่อภิปราย การที่ผู้เรียนจะอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นมากน้อยแค่ไหนเป็นไปตามเนื้อหาที่จะสอนหรือไม่ขึ้นอยู่กับการที่ผู้สอนจัดเตรียม ซึ่งประกอบด้วยประเด็นการอภิปรายและตารางการวิเคราะห์เพื่อให้ผู้เรียนทำได้สำเร็จ

3. ความคิดรวบยอด (Concept) เป็นองค์ประกอบที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาหรือเป็นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Knowledge) เกิดได้หลายทาง เช่น การบรรยายของผู้สอน การมอบหมายงานให้อ่านจากเอกสารตำรา การสะท้อนความคิดเห็นและการอภิปราย โดยผู้สอนอาจสรุปความคิดรวบยอดให้จากการอภิปรายและการนำเสนอของผู้เรียนแต่ละกลุ่มที่ผู้เรียนเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ซึ่งความคิดรวบยอดนี้ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติ หรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่างๆที่ช่วยทำให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

4. การทดลอง/การประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application) เป็นองค์ประกอบที่ผู้เรียนใช้ความคิดรวบยอดหรือผลิตขึ้นความคิดรวบยอดในรูปแบบต่างๆ เช่น การสนทนา การสร้างคำขวัญ ทำแผนภูมิ แผนภาพ เล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ หรือเป็นการแสดงผลของความสำเร็จของการเรียนรู้ในองค์ประกอบที่ 1 ถึง 3 ผู้สอนสามารถใช้อำนาจประกอบในกิจกรรมนี้ ในการประเมินผลการเรียนการสอนได้

ในการจัดการเรียนการสอนหรือการอบรมแบบมีส่วนร่วมจำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้ครบทั้ง 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบทั้ง 4 มีความสัมพันธ์อย่างเป็นพลวัต (Dynamic) เกี่ยวข้องมีผลถึงกันและกัน ผู้สอนจะเริ่มจากจุดใดก่อนก็ได้ ส่วนใหญ่จะเริ่มจากประสบการณ์ หรือความคิดรวบยอด ซึ่งทั้ง 2 องค์ประกอบจะช่วยให้ผู้เรียนได้ดึงข้อมูลเก่าหรือข้อมูลใหม่บางส่วนก่อนเพื่อนำไปสู่การ

อภิปราย และการประยุกต์ใช้ ระยะเวลาของแต่ละองค์ประกอบไม่จำเป็นต้องเท่ากัน ผู้สอนจัดได้ตามความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบ

2.การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process)

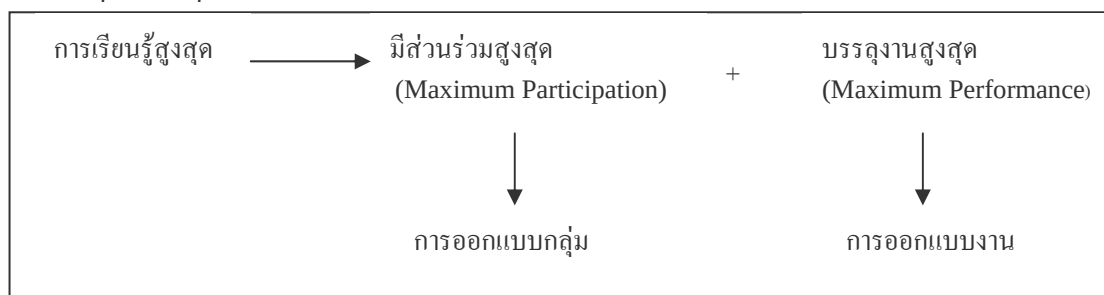
การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นการเรียนรู้พื้นฐานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งเมื่อประกอบกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning) กระบวนการกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมสูงสุดและทำให้บรรลุงานสูงสุด

รูปที่ 5 การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มนำไปสู่การเรียนรู้สูงสุด

การมีส่วนร่วมสูงสุด (Maximum Participation) ของผู้เรียนขึ้นอยู่กับการออกแบบกลุ่ม ซึ่งมีตั้งแต่กลุ่มเล็กที่สุดคือ 2 คนขึ้นไป จนกระทั่งกลุ่มใหญ่ กลุ่มแต่ละประเภทมีข้อดีและข้อจำกัดแตกต่างกัน ผู้เรียนทุกคนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแต่ละองค์ประกอบ ฉะนั้นผู้สอนควรพิจารณาตามจำนวนผู้เรียน

บรรลุงานสูงสุด (Maximum Performance) ถึงแม้ผู้สอนจะออกแบบกลุ่มให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมแล้วก็ตามสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุงานสูงสุดได้ คือ การออกแบบงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนจะต้องทำให้เป็นใบงานที่กำหนดให้ผู้เรียนทำกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้การสอน

รูปที่ 6 การออกแบบกลุ่มออกแบบงานนำไปสู่การเรียนรู้สูงสุด

การออกแบบกลุ่มเพื่อการมีส่วนร่วมสูงสุด (11, 47)

ผู้สอนต้องพิจารณาออกแบบกลุ่มให้เหมาะสมกับผู้เรียนและกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการเรียนรู้ กลุ่มแต่ละประเภทมีข้อบ่งชี้และข้อจำกัดดังต่อไปนี้

กลุ่มพื้นฐาน

ตารางที่ 1 ประเภท ลักษณะกิจกรรม ข้อบ่งชี้ และข้อจำกัดของกลุ่มพื้นฐาน

ประเภท กลุ่ม	ลักษณะกิจกรรมกลุ่ม	ข้อบ่งชี้	ข้อจำกัด
กลุ่ม 2 คน (Pair Group)	ผู้เรียนจับคู่ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย	ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น/นำเสนอ ประสบการณ์หรือฝึกปฏิบัติ โดยทำพร้อมๆกันใช้เวลาไม่ มาก	ขาดความหลากหลาย ทางความคิดและ ประสบการณ์เพราะเป็น การแลกเปลี่ยนกันเพียง 2 คน
กลุ่ม 3 คน (Triad Group)	ผู้เรียนจับกลุ่ม 3 คนแต่ละคนมีบทบาทที่ชัดเจน อาจหมุนเวียนบทบาท กันได้	ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้บทบาทและสามารถ เรียนรู้ได้ครบทุกบทบาท	ขาดความหลากหลาย และความกระฉับกระชวย บ้าง อาจใช้เวลามากใน การสลับบทบาท
กลุ่มย่อย ระดม สมอง (Buzz Group)	เป็นการรวมกลุ่ม 3-4 คน ใช้วิธีรวมง่ายๆ เช่นนั่ง ใกล้ๆกัน ก็หันหน้าเข้า หากัน เพื่อแสดงความ คิดเห็นร่วมกัน	ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มทำ กิจกรรมร่วมกันในระยะเวลา สั้นๆ โดยไม่ต้องการข้อสรุป หรือข้อสรุปไม่ลึกซึ้งมากนัก	ขาดความลึกซึ้ง เพราะ ไม่มีการอภิปรายกันมาก หรือลึกซึ้ง
กลุ่มเล็ก (Small Group)	เป็นการจัดกลุ่ม 5-6 คน ทำกิจกรรมที่ได้รับ มอบหมายจนคล่อง	ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นและอภิปรายอย่าง ลึกซึ้งจนได้ข้อสรุป	ใช้เวลามาก ถ้ามีการ กำหนดบทบาททุกคน จะมีส่วนร่วมตาม บทบาทที่กำหนด แต่ถ้า ไม่มีการกำหนดบางคน อาจมีส่วนร่วมน้อย

การออกแบบกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมีหลักที่ผู้สอนควรพิจารณาดังนี้

1. ความยากง่ายในการมีส่วนร่วม กลุ่ม 2 คนมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอื่นๆ
2. ความลึกซึ้งของการแสดงความคิดเห็นหรือผลงาน กลุ่มเล็กสมาชิกแสดงความคิดเห็นได้ลึกซึ้งกว่ากลุ่มที่มีขนาดเล็กลงมา
3. การจัดสรรบทบาทของผู้เรียนในการเข้ากลุ่มแต่ละประเภท โดย
 - ไม่มีการกำหนดบทบาทในกลุ่ม 2 คน/กลุ่มย่อยระดมสมอง และกลุ่มใหญ่
 - มีการกำหนดบทบาทในกลุ่ม 3 คน และกลุ่มเล็ก

ตารางที่ 2 ประเภท ลักษณะกิจกรรม ข้อบ่งชี้ และข้อจำกัดของกลุ่มประยุกต์จากกลุ่มพื้นฐาน

ประเภทกลุ่ม	ลักษณะกิจกรรมกลุ่ม	ข้อบ่งชี้	ข้อจำกัด
กลุ่มไขว้ (Cross-over Group)	เป็นการจัดกลุ่ม 2 ขั้นตอนโดยแยกให้ ผู้เรียนทำกิจกรรม เฉพาะบางกลุ่มจนมีความเชี่ยวชาญ จากนั้นจึงให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มมารวมเป็น กลุ่มใหญ่เพื่อบูรณาการ	เพื่อให้ผู้เรียนใช้ ศักยภาพของตนเองในการสร้างความรู้ ผู้เรียน จะมีส่วนร่วมและได้ เนื้อหามาก	ใช้เวลามากอาจมี ความรู้ที่ตกหล่น
กลุ่มแบ่งย่อย (Subgroup)	เป็นการจัดกลุ่ม 2 ขั้นตอน จากกลุ่ม 8-12 คน แบ่งเป็นกลุ่มย่อย 3-4 กลุ่มเพื่อให้ ทำงานกลุ่มตัวอย่าง (ที่ไม่เหมือนกัน) จากนั้นจึงให้กลุ่มย่อย มารวมกันเพื่อบูรณาการ	ไม่มีวิทยาการประจำกลุ่มย่อย หลังแบ่งกันทำงาน จะมาสรุปผลในกลุ่มใหญ่	ในการทำงานกลุ่ม ใหญ่ต้องใช้วิทยาการ ประจำกลุ่มเพื่อช่วย ดำเนินการเพื่อ บรรลุวัตถุประสงค์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเภทกลุ่ม	ลักษณะกิจกรรมกลุ่ม	ข้อบ่งชี้	ข้อจำกัด
กลุ่มพีรามิด (Pyramid Group)	รวบรวมความคิดเห็น เริ่มจากกลุ่ม 2-4 คน ทวีขึ้นเป็นชั้นๆ จน ครบทั้งชั้น	สร้างความตระหนักและ ความเข้าใจในความรู้สึก นึกคิดของแต่ละกลุ่ม หรือฝ่าย	ขาดข้อสรุปหรือ ความลึกซึ้ง

นอกจากการแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มพื้นฐานประเภทต่างๆแล้ว ผู้เรียนสามารถประยุกต์การออกแบบกลุ่มในลักษณะอื่น เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ได้ ดังนี้

กลุ่มที่ประยุกต์จากกลุ่มพื้นฐาน

การที่ผู้สอนออกแบบกลุ่มที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมในแต่ละชั่วโมงสอนจะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตามลักษณะกลุ่มแต่ละประเภท การทำกิจกรรมกลุ่มทำให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้มาก มีการเคลื่อนไหวในการเรียนรู้ตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนมีการตื่นตัวในการเรียนรู้และสนใจอย่างต่อเนื่อง

การออกแบบงานเพื่อบรรลุนิยามสูงสุด (11)

การออกแบบงานมีองค์ประกอบที่สำคัญของการกำหนดงาน 3 ประการ

1. การกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มอย่างไร เพื่อทำอะไร ใช้เวลานานน้อยแค่ไหน เมื่อบรรลุนิยามแล้วให้ทำอะไรต่อ เช่น เตรียมเสนองาน
2. การกำหนดบทบาทของกลุ่มหรือสมาชิกให้ชัดเจน โดยทั่วไปกำหนดบทบาทในกลุ่มย่อยควรให้แต่ละกลุ่มมีบทบาทที่แตกต่างกัน เมื่อนำมารวมในกลุ่มใหญ่จะเกิดการขยายการเรียนรู้ทำให้ใช้เวลาน้อยในการเรียนรู้และไม่น่าเบื่อ การกำหนดบทบาทแต่ละกลุ่มให้ทำกิจกรรมยังรวมถึงการกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่มด้วย เช่น เล่นบทบาทสมมติ เป็นผู้สังเกตการณ์หรือเป็นตัวแทนกลุ่มในการนำเสนอผลการทำงานกลุ่ม
3. การกำหนดโครงสร้างของงานที่ชัดเจน บอกรายละเอียดของกิจกรรมและบทบาท โดยทำเป็นกำหนดงานที่ผู้สอนแจ้งแก่ผู้เรียน หรือทำเป็นงานมอบหมายให้กับกลุ่ม โดยจัดเป็นใบงานหรือใบชี้แจง หรือการออกแบบใบงาน หรือใบชี้แจง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มทำงานได้สำเร็จ โดยมีกรอบการทำงานที่ชัดเจน หรือสร้างเป็นตารางการวิเคราะห์ให้กับกลุ่ม

- ใบงาน เป็นข้อความที่กำหนดงานที่มีรายละเอียด เพื่อให้ผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่ทำงานในกลุ่มเล็กหรือกลุ่มย่อยระดมสมองทำงานกลุ่มให้สำเร็จ ผลงานที่ได้จากการทำงานตามที่กำหนดในใบงานจะเป็นข้อสรุปที่มีความลึกซึ้งตรงตามประเด็นที่ผู้สอนต้องการ ใบงานใช้มากในกิจกรรมขององค์ประกอบสะท้อน/ อภิปราย และการทดลอง/ ประยุกต์แนวคิดและมีผลอย่างมากต่อการที่ผู้เรียนจะทำงานได้สำเร็จในเวลาที่กำหนดและตรงตามวัตถุประสงค์

- ใบชี้แจง เป็นคำชี้แจงในการทำกิจกรรมกลุ่ม มีรายละเอียดไม่มากนัก จึงไม่จำเป็นต้องเป็นใบงาน ผู้สอนอาจเขียนกระดานหรือแผ่นใสให้ผู้เรียนอ่านพร้อมกัน ใช้มากในกิจกรรมขององค์ประกอบประสบการณ์หรือการประยุกต์แนวคิด

หลักการสอนทักษะชีวิต (11)

ในการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่างๆของวัยรุ่นนั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ชี้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

หลักการสอนความรู้แบบมีส่วนร่วม

การสอนความรู้ (Knowledge) ใช้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยสร้างทักษะชีวิตเป็นพื้นฐานและเป็นองค์ประกอบร่วมของทักษะชีวิตตัวอื่นๆทั้งหมด นั่นก็คือความคิดสร้างสรรค์ และความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ลักษณะเฉพาะของการสอนความรู้ที่ยึดหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมดังตาราง

ตารางที่ 3 องค์ประกอบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและลักษณะเฉพาะของการสอนความรู้

องค์ประกอบของ PL	ลักษณะเฉพาะของการสอนความรู้แบบ PL
ประสบการณ์	ตั้งคำถามรวบรวมประสบการณ์ของผู้เรียน
การสะท้อนความคิดและอภิปราย	ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อสร้างความรู้ตามงานที่ได้รับมอบหมาย
ความคิดรวบยอด	การบรรยาย (โดยผู้สอนหรือสื่อ) การรายงานผล งานกลุ่ม หรือบูรณาการความรู้ของกลุ่มย่อยโดยการอภิปรายในกลุ่มใหญ่
การประยุกต์แนวคิด	ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่ประยุกต์ความรู้ที่เกิดขึ้น เช่น เขียน คำขวัญ จัดบอร์ด ทำรายงาน เขียนเรียงความ ฯลฯ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกความเข้าใจในเนื้อหาวิชานั้น ไม่มีขั้นตอนการสอนที่เฉพาะเจาะจง เพียงแต่ให้คำนึงถึงการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ประการ

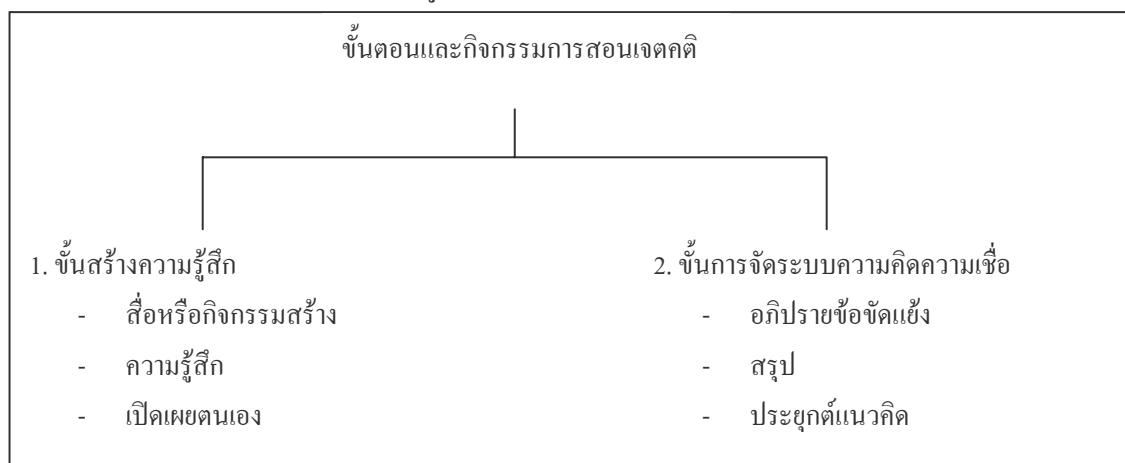
หลักการสอนเจตคติแบบมีส่วนร่วม (11)

การสอนเจตคติมุ่งเน้นการสอนด้านจิตพิสัย ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือการสร้างความรู้สึกรู้สึกที่สอดคล้องกับเจตคติดังกล่าว และการจัดการกับระบบความคิดความเชื่อ เมื่อนำมาสัมพันธ์กับหลักการทั่วไปของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งองค์ประกอบ 4 ประการ การสอนเจตคติจึงมีลักษณะเฉพาะดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 องค์ประกอบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและลักษณะเฉพาะของการสอนเจตคติ

องค์ประกอบของการเรียนรู้	ลักษณะเฉพาะของการสอน
ประสบการณ์	เน้นประสบการณ์ด้านความรู้สึกรู้สึกของผู้เรียน
การสะท้อนความคิด และการถกเถียง	ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งอย่างเต็มที่
การสรุปความคิดรวบยอด	ผู้เรียนได้ข้อสรุปด้วยตนเอง โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดและช่วยเพิ่มเติม
การทดลอง หรือ การประยุกต์แนวคิด	ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมทั้งในหรือนอกเวลาเรียน เพื่อมีเจตคติที่ฝังแน่นมากขึ้น

เนื่องจากเจตคติเป็นความคิดหรือความเชื่อที่มีความรู้สึกรู้สึกเป็นองค์ประกอบ ดังนั้นการสอนจึงต้องมีทั้ง 2 องค์ประกอบ คือ ความรู้สึกรู้สึกและความคิดความเชื่อ ดังนี้

รูปที่ 7 ขั้นตอนและกิจกรรมการสอนเจตคติ

ในการสอนเจตคติ สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้คือ ผู้เรียนสรุปประเด็นอภิปรายไม่ตรงกับจุดประสงค์ ผู้สอนต้องหาทางออกในกรณีเช่นนี้ โดยอาศัยแนวคิด 4 ประการ ต่อไปนี้

1. ผู้สอนควรมีใจกว้าง เพื่อที่จะยอมรับเจตคติที่เหมาะสมอาจมีได้มีเพียงเจตคติตามที่ผู้สอนคาดหวังเพียงประการเดียว
2. ผู้สอนควรไว้วางใจในตัวผู้เรียน ภายใต้อิทธิพลของความเชื่อที่ว่า หากเจตคติที่สอนนั้นเป็นสิ่งที่ดีก็ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนท้าทายหรือทดสอบ โดยหาเหตุผลมาถกเถียงอภิปรายจนเกิดการยอมรับในขั้นตอนกระบวนการกลุ่ม ซึ่งความคิดเห็นมีเหตุผลก็จะได้รับการสนับสนุน ไม่ว่าความคิดเห็นนั้นจะเป็นของใคร
3. ผู้สอนสามารถช่วยขยายเครือข่ายของผู้เรียนได้ โดยช่วยตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดหรือผู้สอนกับผู้เรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน นั่นคือการสื่อสารแบบ 2 ทางมากกว่า การยึดเยียด
4. การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างความรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม หากสิ่งใดที่ผู้สอนเห็นว่าดีแต่ผู้เรียนไม่ยอมรับ แม้ผู้สอนจะพยายามถ่ายทอดต่อไปก็ไม่เกิดเป็นการเรียนรู้ ในทางตรงกันข้าม หากผู้สอนยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียนโดยผู้สอนสงวนความคิดของตนเองไว้ ผู้เรียนก็จะรู้สึกยอมรับผู้สอนเช่นกัน และขยายการเรียนรู้ออกไป

กิจกรรมที่ใช้ในการสอนเจตคติ

1. กิจกรรมในขั้นตอนการสร้างความรู้สึกลึก

กิจกรรมในขั้นตอนการสร้างความรู้สึกลึก เป็นกิจกรรมที่มุ่งกระตุ้น จูงใจ หรือโน้มน้าวให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึกตามจุดประสงค์ เพื่อนำไปสู่การจัดระบบความคิดความเชื่อและสร้างเป็นเจตคติที่ต้องการ หรือเปลี่ยนเป็นเจตคติที่พึงประสงค์ กิจกรรมในขั้นตอนนี้ได้แก่

1.1 สื่อหรือกิจกรรมสร้างความรู้สึกลึก

1.1.1 สื่อ เป็นเรื่องราวที่บันทึกไว้ เช่น บทความ บันทึกประจำวัน จดหมาย ฯลฯ อาจทำเป็นบทสำหรับอ่าน แถบเสียง วิดีทัศน์

1.1.2 กิจกรรม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

- 1) กิจกรรมสร้างความรู้สึกลึกโดยตรง เป็นการประยุกต์กรณีศึกษาให้เป็นกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ได้แก่ ละคร ละครวิทยุ หุ่นกระบอก โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดง
- 2) กิจกรรมที่จำแนกเจตคติผู้เรียน โดยหวังผลให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้สึกประหลาดใจ และตระหนักในความคิดเห็นที่แตกต่างระหว่างกลุ่ม วิธีการทำกิจกรรมได้แก่ การสำรวจความเห็น การตอบแบบสอบถาม การจัดลำดับความสำคัญ

3) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกับเจตคติที่ต้องการ จะช่วยสร้างความตระหนัก ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่การจัดระบบความคิดความเชื่อได้ดี

4) กิจกรรมอื่นๆ เช่น การได้วาที การต่อเรื่อง การเล่นเกมบทบาทสมมุติ การใช้จินตนาการ ฯลฯ หากจัดให้เข้ากับจุดประสงค์ที่กระตุ้นความรู้สึกละและเหมาะสมกับผู้เรียน ก็จะช่วยในขั้นตอนของการสร้างและเปลี่ยนความรู้สึกละได้

1.2 การเปิดเผยตนเอง เป็นการเปิดเผยความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนที่มีมาจากประสบการณ์เดิม มีกิจกรรมย่อยๆอยู่หลายกิจกรรม ที่มักทำในกลุ่ม 2 คน กลุ่ม 3 คน หรือกลุ่มระดมสมอง 3-4 คน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นเต็มที่ ได้แก่ การเล่าความรู้สึกโดยตรง การสมมุติตนเองเป็นบุคคลในเรื่อง การเขียนแล้วแลกเปลี่ยนกันอ่าน

2.กิจกรรมในขั้นจัดระบบความคิดความเชื่อ

กิจกรรมในขั้นจัดระบบความคิดความเชื่อ ประกอบด้วยงานใน 3 กิจกรรม เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน

2.1 การอภิปราย เพื่อกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และอภิปรายต่อได้ชัดเจน

2.2 การสรุป เป็นการสร้างความคิดรวบยอดร่วมกัน ทั้งนี้ผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปแนวคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม หากไม่ครอบคลุมผู้จึงควรเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ ในระหว่างการสรุปควรสนับสนุนให้มีการอภิปรายความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันในกลุ่มใหญ่ เพื่อช่วยให้มีการจัดระบบความคิดความเชื่อที่ชัดเจน

2.3 การประยุกต์แนวคิด ผู้สอนควรใช้เวลาช่วงท้ายชั่วโมงเพื่อให้ผู้เรียนได้ประยุกต์แนวคิดโดยให้ทำกิจกรรมที่ใช้เวลาไม่มาก

การสอนทักษะแบบมีส่วนร่วม (11)

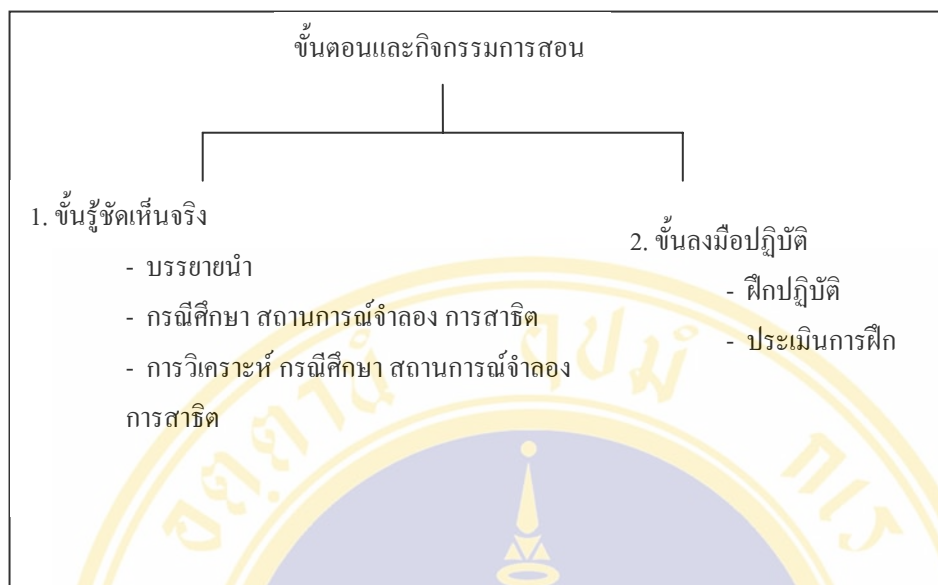
การสอนทักษะมีลักษณะเฉพาะดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 องค์ประกอบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและลักษณะเฉพาะของการสอนทักษะ

องค์ประกอบของการเรียนรู้	ลักษณะเฉพาะของการสอน
ประสบการณ์	อาศัยเหตุการณ์ที่ตรงกับชีวิตจริงในการเรียนรู้ทักษะ
การสะท้อนความคิด และการอภิปราย	ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันในการวิเคราะห์ปัญหา หากฎเกณฑ์ หรือวิเคราะห์ขั้นตอนในการฝึกทักษะต่างๆ
การสรุปความคิดรวบยอด	ได้รวบรวมความคิดรวบยอดหลายขั้นตอน ทั้งจากการฟังบรรยาย จากการสังเกต การสาธิต การประเมินผลในกลุ่มและการประเมินผลรวม
การทดลอง หรือ การประยุกต์แนวคิด	ผู้เรียนมีโอกาสฝึกซ้ำๆ โดยการแสดงบทบาทสมมุติตามสถานการณ์ต่างๆ

ทักษะเป็นความสามารถที่คนเราไม่เคยมีมาก่อน แต่ได้เรียนรู้จนกระทั่งชำนาญ ดังนั้นการสอนทักษะจึงต้องมี 2 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นรู้ชัดเห็นจริง เป็นขั้นตอนที่มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้ ว่า ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญ และฝึกฝนทำให้เป็นหรือทำได้อย่างไร
- 2) ขั้นลงมือกระทำ เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตามที่เรียนรู้มาจากขั้นแรก

รูปที่ 8 ขั้นตอนและกิจกรรมการสอนทักษะ

ขั้นรู้ชัดเห็นจริง ใช้องค์ประกอบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3 องค์ประกอบ คือ ประสบการณ์ ความคิดรวบยอด การสะท้อนความคิดและการอภิปราย ส่วนขั้นลงมือกระทำ ใช้ องค์ประกอบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 1 องค์ประกอบ คือ การประยุกต์แนวคิดและการทดลอง

กิจกรรมที่ใช้ในการสอนทักษะ

ขั้นที่ 1 ขั้นรู้ชัดเห็นจริง กิจกรรมการเรียนการสอนได้แก่

1. การบรรยายนำ เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนให้เกิดความน่าสนใจและให้ข้อมูลหรือความรู้ที่จำเป็น ควรเป็นการใช้เวลาที่สั้นและดึงการมีส่วนร่วมจากผู้เรียน เช่น การตั้งคำถามหรือยกตัวอย่างที่ใกล้ตัว แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น
2. ประสบการณ์การใช้ทักษะ แบ่งเป็น 3 ชนิด กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง การสาธิต
3. การอภิปรายในกลุ่มเล็ก เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์จากสถานการณ์จำลอง หรือจากการสาธิตเพื่อให้เข้าใจชัดเจนถึงขั้นตอนและวิธีการในแต่ละขั้นตอน

ขั้นที่ 2 ขั้นลงมือกระทำ กิจกรรมการเรียนการสอนแบ่งเป็น 2 ส่วน

1. การฝึกปฏิบัติ ทำได้โดย การฝึกบทบาทสมมุติ และการฝึกซ้อมบท

1.1 การฝึกบทบาทสมมุติ เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการฝึกทักษะ โดยสมมุติตัวละครและสถานการณ์ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเป็นตัวละครตามโจทย์ ดังนั้นต้องกำหนดให้ชัดเจน คือ สถานการณ์ บทบาทของตัวละคร และบทบาทของผู้สังเกตการณ์

- 1.2 การฝึกซ้อมบท เป็นการฝึกให้ผู้เรียนเป็นตัวของผู้เรียนเอง ในสถานการณ์ที่ทราบกันว่าเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียน ผู้ฝึก และเพื่อนๆ ได้เรียนรู้การฝึกใช้ทักษะ
2. การประเมินการฝึก เป็นการช่วยสะท้อนความคิดว่า สิ่งที่คุณฝึกได้ทำไปนั้น ตรงตามขั้นตอนที่ควรจะเป็นหรือไม่ การประเมินการฝึกสามารถทำได้โดย
 - 2.1 ผู้เรียนประเมินกันเอง
 - 2.2 ผู้สอนช่วยประเมิน

การจัดทำแผนการสอนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

แผนการสอนนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้สอน เพราะแผนการสอนที่ดีเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำทางให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ง่าย สะดวก และบรรลุตามวัตถุประสงค์ ในการจัดทำแผนการสอนมีหลักการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การค้นหาปัญหา เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนหรือผู้รับการฝึกอบรม
2. กำหนดความต้องการ จากสภาพปัญหาที่รวบรวมและวิเคราะห์ จะนำไปสู่การกำหนดความต้องการเพื่อแก้ไขปัญหา โดยใช้หลักวิเคราะห์แต่ละด้านขององค์ประกอบการเรียนรู้ คือ พุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย
3. สังเคราะห์ชุดการสอน เมื่อกำหนดความต้องการแล้ว ผู้สอนวิเคราะห์ชุดการสอนโดยจัดทำแผนการสอน ตามจุดประสงค์ที่กำหนดความต้องการ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การศึกษาครั้งนี้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและกระบวนการกลุ่มในโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันความรุนแรงของวัยรุ่นตอนต้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ใช้องค์ประกอบการเรียนรู้ทั้ง 4 องค์ประกอบให้เหมาะสมกับเนื้อหา นอกจากนี้ยังเน้นการประยุกต์ใช้ทักษะแต่ละด้านเพื่อป้องกันความขัดแย้งและความรุนแรงระหว่างบุคคล เพื่อป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research Design) เพื่อศึกษาผล ของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยศึกษาเจตคติต่อการกระทำรุนแรง และทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ของวัยรุ่นตอนต้นที่ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย 2 เดือน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม 2548 โดยมีแผนการทดลองดังนี้

กลุ่มทดลอง

O1

O2

X 1 X2 X3 X4 X5

กลุ่มควบคุม

O3

O4

รูปที่ 9 แผนการทดลอง

X1, X2, X3, X4, X5 คือ การดำเนินโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อพัฒนาทักษะในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของวัยรุ่นตอนต้น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จัดแบบประชุมเชิงปฏิบัติการ มีระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 5 วันติดต่อกัน วันละครั้ง ครั้งละประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิต ประกอบด้วยแผน 5 แผน ดังนี้

- X1 คือ แผนพัฒนาเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง
- X2 คือ แผนพัฒนาเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองและเจตคติความเห็นใจผู้อื่น
- X3 คือ แผนพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์
- X4 คือ แผนพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา
- X5 คือ แผนพัฒนาทักษะการสื่อสาร

O1 คือ การประเมิน เจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง และการประเมิน การประเมินทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วยเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร โดยใช้แบบสอบถาม ในกลุ่มทดลองก่อนดำเนินโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 1 สัปดาห์

O2 คือ การประเมิน เจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง และการประเมินทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วยเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร โดยใช้แบบสอบถาม ในกลุ่มทดลองหลังสิ้นสุดการโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 1 สัปดาห์

O3 คือ การประเมิน เจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง และการประเมินทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วยเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร โดยใช้แบบสอบถาม ในกลุ่มควบคุมก่อนดำเนินโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 1 สัปดาห์

O4 คือ การประเมิน เจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง และการประเมินทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วยเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร โดยใช้แบบสอบถาม ในกลุ่มควบคุมหลังสิ้นสุดโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 1 สัปดาห์

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาระดับต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือก

การคัดเลือกโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยคัดเลือกโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่โครงการจัดการทรัพยากรเพื่อสันติภาพและความยั่งยืน เครือข่ายการวิจัยบูรณาการลุ่มน้ำท่าจีน- แม่กลอง มหาวิทยาลัยมหิดล และเป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนสมัครใจลงลายมือชื่อยินยอมให้ความร่วมมือร่วมในโครงการจัดกิจกรรมโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรง คัดเลือกโรงเรียนขยายโอกาสและจับคู่โรงเรียนที่มีขนาดใกล้เคียงกัน มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจคล้ายคลึงกัน มีระยะทางห่างไกลกันพอประมาณ ได้ 4 คู่ จับฉลากได้คู่โรงเรียนบ้านอ้อมโรงหีบและโรงเรียนวัดปัจจันตาราม จากนั้นจับฉลากเลือกโรงเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองคือโรงเรียนบ้านอ้อมโรงหีบซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และโรงเรียนกลุ่มควบคุมคือโรงเรียนวัดปัจจันตาราม ตำบลนาโคก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มทดลองในการทำวิจัย (Inclusion criteria)

1. สํารวจข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านอ้อมโรงหีบ พบว่ามีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ชั้น ชั้นละ 1 ห้องเรียน ทั้งหมด 104 คน
2. สํารวจความสมัครใจและรับสมัครนักเรียนและผู้ปกครองที่ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งลงลายมือชื่อเป็นลายลักษณ์อักษรเข้าร่วมการทดลอง
3. นักเรียนมีอายุ 11-15 ปี

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มควบคุมในการทำวิจัย (Inclusion criteria)

1. สํารวจข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนวัดปัจจันตารามมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ชั้น ชั้นละ 1 ห้องเรียน ทั้งหมด 71 คน
2. สํารวจความสมัครใจและรับสมัครนักเรียนและผู้ปกครองที่ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งลงลายมือชื่อเป็นลายลักษณ์อักษรเข้าร่วมการทดลอง
3. นักเรียนกลุ่มควบคุม มีอายุ 11-15 ปี

4. ผู้เข้าร่วมวิจัยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามก่อนและหลังทดลอง ได้ครบทั้ง 2 ครั้ง

เกณฑ์คัดออกจากการทำวิจัย (Exclusion criteria)

1. กลุ่มทดลองไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบทั้ง 5 ครั้ง
2. ผู้เข้าร่วมวิจัยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่สามารถตอบแบบสอบถามก่อนและหลังทดลอง ได้ครบทั้ง 2 ครั้ง

เกณฑ์การให้เลิกจากการวิจัย (Discontinuation criteria)

1. ผู้เข้าร่วมวิจัยขอถอนตัวออกจากการเข้าร่วมกิจกรรม

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Daniel WW. คือ

$$n = \frac{NZ^2 \alpha/2 \sigma^2}{d^2(N-1) + Z^2 \alpha/2 \sigma^2}$$

n = จำนวนตัวอย่าง (Estimate sample size)

N = ประชากร (population)

α = ระดับนัยสำคัญ (significant level) กำหนดให้ α 0.05

Z = เป็นค่าจากตาราง z ที่ความน่าจะเป็น มีค่าเท่ากับ 1.96

σ^2 = ค่าความแปรปรวนของข้อมูลในประชากรมีค่าเท่ากับ 3.56

d = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นเมื่อนำค่าตัวอย่างไปประมาณค่าประชากร (degree of accuracy) กำหนดให้ค่า d = 1

จากการทดสอบเครื่องมือก่อนนำมาใช้ในการวิจัยโดยทดลองใช้ในโรงเรียนวัดสวนส้มพบว่า ค่าส่วนเบี่ยงเบนของมาตรฐานของที่มีความกว้างมากที่สุดคือ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง มีค่าเท่ากับ 3.56

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร} \quad n &= \frac{(104)(1.96)^2(3.56)^2}{(1)^2(104-1) + (1.96)^2(3.56)^2} \\ &= 33.38 \end{aligned}$$

จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ต้องมีกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 34 คน แต่ในการทดลองมีนักเรียนระดับชั้นมัธยมที่สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมการทดลองทั้งสิ้น 50 คน และระหว่างการทดลองมีนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมครบทั้ง 5 ครั้ง จำนวน 11 คน จึงตัดออกจากการวิจัย และมีนักเรียนที่ยินดีเข้าร่วมกิจกรรมครบทุกครั้ง 39 คน จึงมีนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองทั้งสิ้น 39 คน และมีนักเรียนโรงเรียนวัดปัจจันตารามที่เป็นกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามครบถ้วนทั้งก่อนและหลังการทดลองทั้งสิ้นเป็น จำนวน 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ประเภท

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเองโดยนักวิจัยดัดแปลงมาจากการงานวิจัยของ พรดี ลิ้มปรีดานกร (33) ซึ่งศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม และมีบางส่วนสร้างเพิ่มเติมจากการทบทวนวรรณกรรม (ภาคผนวก ก) ประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

เป็นแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลทั่วไปของนักเรียน จำนวน 19 ข้อ เกี่ยวกับ เพศ อายุ ผลการเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา สภาพครอบครัว การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา รายได้ของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว ประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรง ซึ่งสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความรุนแรง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง จำนวน 8 ข้อ เป็นข้อความที่ด้านบวก 3 ข้อ (ข้อ 3, 6, 7) และข้อความด้านลบ 5 (ข้อ 1, 2, 4, 5, 8) ข้อ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อวัดความคิดความเชื่อ ความรู้สึก และแนวโน้มการปฏิบัติเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรง ใช้มาตรวัดโดยประยุกต์จากวิธีของ Rensin Likert (48) ในลักษณะของมาตรวัดประเมินค่า (Rating scale) มี 3 ตัวเลือก โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อความที่เป็นบวก		ข้อความที่เป็นลบ	
คำตอบ	คะแนน	คำตอบ	คะแนน
เห็นด้วย	3	เห็นด้วย	1
ไม่แน่ใจ	2	ไม่แน่ใจ	2
ไม่เห็นด้วย	1	ไม่เห็นด้วย	3

คะแนนรวมทั้งหมด 24 คะแนน คะแนนต่ำสุด 8 คะแนน คะแนนสูงสุด 24 คะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับโดยอิงเกณฑ์ แบ่งได้ดังนี้

เจตคติด้านบวก	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรวมมากกว่าหรือเท่ากับ	20
เจตคติระดับปานกลาง	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรวมระหว่าง	15 -19
เจตคติด้านลบ	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรมน้อยกว่า	15

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิตที่ใช้ในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย 5 องค์ประกอบ มี 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเจตคติความตระหนักรู้ตนเอง จำนวน 12 ข้อ เป็นข้อความที่ด้านบวก 6 ข้อ (ข้อ 1, 2, 4, 6, 7, 11) และข้อความด้านลบ 6 ข้อ (ข้อ 3, 5, 8, 9, 10, 12)

ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อวัดความคิดความเชื่อ ความรู้สึก และแนวโน้มการปฏิบัติ เกี่ยวกับ ความเข้าใจตนเอง และความเข้าใจผู้อื่น ใช้มาตรวัดโดยประยุกต์จากวิธีของ Rensin Likert (48) ในลักษณะของมาตรวัดประเมินค่า (Rating scale) มี 3 ตัวเลือก โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อความที่เป็นบวก		ข้อความที่เป็นลบ	
คำตอบ	คะแนน	คำตอบ	คะแนน
เห็นด้วย	3	เห็นด้วย	1
ไม่แน่ใจ	2	ไม่แน่ใจ	2
ไม่เห็นด้วย	1	ไม่เห็นด้วย	3

คะแนนรวมทั้งหมด 36 คะแนน คะแนนต่ำสุด 12 คะแนน คะแนนสูงสุด 36 คะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับโดยอิงเกณฑ์ แบ่งได้ดังนี้

เจตคติเชิงบวก	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรวมมากกว่าหรือเท่ากับ	29
ระดับปานกลาง	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรวมระหว่าง	22-28
ระดับเชิงลบ	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรมน้อยกว่า	22

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติความเข้าใจผู้อื่น จำนวน 10 ข้อ เป็นข้อความที่ด้านบวก 5 ข้อ (ข้อ 1, 2, 5, 7, 9) และข้อความด้านลบ 5 ข้อ (ข้อ 3, 4, 6, 8, 10) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อวัดความคิดความเชื่อ ความรู้สึก และแนวโน้มการปฏิบัติ เกี่ยวกับ ความเข้าใจตนเอง และความเข้าใจผู้อื่น ใช้มาตรวัดโดยประยุกต์จากวิธีของ Rensin Likert (48) ในลักษณะของมาตรวัดประเมินค่า (Rating scale) มี 3 ตัวเลือก โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อความที่เป็นบวก		ข้อความที่เป็นลบ	
คำตอบ	คะแนน	คำตอบ	คะแนน
เห็นด้วย	3	เห็นด้วย	1
ไม่แน่ใจ	2	ไม่แน่ใจ	2
ไม่เห็นด้วย	1	ไม่เห็นด้วย	3

คะแนนรวมทั้งหมด 30 คะแนน คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน คะแนนสูงสุด 30 คะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับโดยอิงเกณฑ์ แบ่งได้ดังนี้

เจตคติเชิงบวก	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรวมมากกว่าหรือเท่ากับ	24
เจตคติระดับปานกลาง	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรวมระหว่าง	18-23
เจตคติเชิงลบ	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรมน้อยกว่า	18

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทักษะการจัดการกับอารมณ์ จำนวน 10 ข้อเป็นข้อความที่ด้านบวก 5 ข้อ(ข้อ 3, 4, 5, 7, 9,) และข้อความด้านลบ 5 ข้อ(ข้อ 1, 2, 6, 8, 10)

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ พรดี ลิ้มปรีดานกร (33) ซึ่งศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม และมีบางส่วนสร้างเพิ่มเติมจากการทบทวนวรรณกรรม คำตอบมี 3 ตัวเลือก คือ จริง บางครั้ง และไม่จริง โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อความที่เป็นบวก		ข้อความที่เป็นลบ	
คำตอบ	คะแนน	คำตอบ	คะแนน
เห็นด้วย	3	เห็นด้วย	1
ไม่แน่ใจ	2	ไม่แน่ใจ	2
ไม่เห็นด้วย	1	ไม่เห็นด้วย	3

คะแนนรวมทั้งหมด 30 คะแนน คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน คะแนนสูงสุด 30 คะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับโดยอิงเกณฑ์ แบ่งได้ดังนี้

ระดับดี	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรวมมากกว่าหรือเท่ากับ	24
ระดับปานกลาง	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรวมระหว่าง	18-23
ระดับต่ำ	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรมน้อยกว่า	18

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามทักษะการแก้ปัญหา จำนวน 12 ข้อ เป็นข้อความที่ด้านบวก 6 ข้อ (ข้อ 1, 3, 4, 7, 10, 12) และข้อความด้านลบ 6 ข้อ(ข้อ 2, 5, 6, 8, 9, 11)

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ พรดี ลิ้มปรีดานกร (33) ซึ่งศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม และมีบางส่วนสร้างเพิ่มเติมจากการทบทวนวรรณกรรม คำตอบมี 3 ตัวเลือก คือ จริง บางครั้ง และไม่จริง โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อความที่เป็นบวก		ข้อความที่เป็นลบ	
คำตอบ	คะแนน	คำตอบ	คะแนน
เห็นด้วย	3	เห็นด้วย	1
ไม่แน่ใจ	2	ไม่แน่ใจ	2
ไม่เห็นด้วย	1	ไม่เห็นด้วย	3
คะแนนรวมทั้งหมด 36 คะแนน คะแนนต่ำสุด 12 คะแนน คะแนนสูงสุด 36 คะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับโดยอิงเกณฑ์ แบ่งได้ดังนี้			
ระดับดี	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรวมมากกว่าหรือเท่ากับ	29
ระดับปานกลาง	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรวมระหว่าง	22-28
ระดับต่ำ	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรมน้อยกว่า	22
ส่วนที่ 6 แบบสอบถามทักษะการสื่อสาร จำนวน 11 ข้อ เป็นข้อความที่ด้านบวก 4 ข้อ (ข้อ 2, 5, 7, 8) และข้อความด้านลบ 7 ข้อ (ข้อ 1, 3, 4, 6, 9, 10, 11)			

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ พรดี ลิ้มปรีดานกร (33) ซึ่งศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม และมีบางส่วนสร้างเพิ่มเติมจากการทบทวนวรรณกรรม คำตอบมี 3 ตัวเลือก คือ จริง บางครั้ง และไม่จริง โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อความที่เป็นบวก		ข้อความที่เป็นลบ	
คำตอบ	คะแนน	คำตอบ	คะแนน
เห็นด้วย	3	เห็นด้วย	1
ไม่แน่ใจ	2	ไม่แน่ใจ	2
ไม่เห็นด้วย	1	ไม่เห็นด้วย	3
คะแนนรวมทั้งหมด 33 คะแนน คะแนนต่ำสุด 11 คะแนน คะแนนสูงสุด 33 คะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับโดยอิงเกณฑ์ แบ่งได้ดังนี้			
ระดับดี	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรวมมากกว่าหรือเท่ากับ	27

ระดับปานกลาง	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรวมระหว่าง 20-27
ระดับต่ำ	คือ	กลุ่มที่มีคะแนนรมน้อยกว่า 20

2. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วยแผนการสอน 5 แผน ดังต่อไปนี้

แผนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง

แผนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเองและความเห็นใจผู้อื่น

แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์

แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา

แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร

แผนการสอนครั้งที่ 1 แผนพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง (2 ชั่วโมง 30 นาที)

แผนการสอนนี้จุดประสงค์เพื่อ พัฒนาความเจตคติต่อความรุนแรงในชุมชน สังคม ผลกระทบของความรุนแรง สาเหตุ และแนวทางในการป้องกันความรุนแรง ซึ่งใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 องค์ประกอบดังต่อไปนี้

- องค์ประกอบประสบการณ์ (กลุ่มใหญ่)

นำเสนอภาพข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงในสังคม

- สะท้อนความคิดหรืออภิปราย (กลุ่มเล็ก)

เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความรู้สึกที่มีต่อข่าว ร่วมอภิปรายถึงสาเหตุของความรุนแรงที่เกิดขึ้น ให้บอกถึงผลของการเกิดเหตุดังกล่าว

- ความคิดรวบยอด (กลุ่มใหญ่)

ผู้วิจัยและผู้ร่วมกิจกรรมช่วยกันสรุปถึงสาเหตุของความรุนแรง รวมทั้งผลที่ตามมาของความรุนแรง ตลอดจนแนวทางในการป้องกันความรุนแรง

- ประยุกต์แนวคิด (กลุ่มเล็ก)

แบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนในฝัน และร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรง

แผนการสอนครั้งที่ 2 แผนพัฒนาเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองและเจตคติความเห็นใจผู้อื่น (2 ชั่วโมง 30 นาที)

แผนการสอนนี้จุดประสงค์ เพื่อ พัฒนาเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อตนเอง และผู้อื่น ให้รู้และเข้าใจในสิ่งที่ตนกระทำ ตลอดจนอารมณ์ ความรู้สึก ข้อดีข้อเสีย ตลอดจนเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเจตคติประกอบด้วย ความคิด ความเชื่อ อารมณ์ ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะปฏิบัติ ดังนั้นในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จึงมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึก นำมาจัดกิจกรรมขององค์ประกอบการเรียนรู้ ดังนี้

- องค์ประกอบประสบการณ์ (กลุ่มใหญ่)

ผู้วิจัยนำเสนอภาพบุคคลต่างๆที่มีความแตกต่างกัน จากนั้นซักถามถึงความแตกต่างของภาพ และสิ่งที่มองเห็น ใช้เวลาประมาณ จากนั้นเข้าสู่ขั้นที่ 2

ขั้นที่ 2 ขั้นจัดระบบความคิดความเชื่อ ประกอบด้วยองค์ประกอบของการเรียนรู้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สะท้อนความคิดหรืออภิปราย ความคิดรวบยอด การทดลองและประยุกต์แนวคิด

- สะท้อน/อภิปราย (กลุ่มคู่)

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่กับเพื่อนบอกถึงสิ่งที่ตนเองเป็น และสิ่งที่เพื่อนเป็น เพื่อให้รู้ตนเอง และเข้าใจผู้อื่น ตามใบงานที่ 1/1 ผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันสรุป ถึง ตัวตนของแต่ละคน และการรับรู้ของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง

- การทดลองและประยุกต์แนวคิด (กลุ่มเล็ก)

ให้ทุกคนเขียนถึงสิ่งที่มุ่งหวังในอนาคต พร้อมทั้งบอกถึงสิ่งที่ช่วยสนับสนุน และขัดขวาง พร้อมทั้งให้สมาชิกในกลุ่มเข้าร่วมอภิปราย ตามใบงานที่ 1/2

- ความคิดรวบยอด(กลุ่มใหญ่)

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม บอกถึงสิ่งที่ได้จากกิจกรรม และผู้วิจัยสรุปความสำคัญของการตระหนักรู้ในตนเอง และการเข้าใจผู้อื่น

แผนการสอนครั้งที่ 3 แผนพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์(2 ชั่วโมง 30 นาที)

เป็นแผนการสอนที่มีจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะในการจัดการกับอารมณ์ รวมทั้งควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในการมีขั้นตอนกิจกรรมของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการฝึกทักษะ มีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นรู้ชัดเห็นจริง ประกอบด้วยองค์ประกอบของการเรียนรู้ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบประสบการณ์ สะท้อนความคิดหรืออภิปราย ความคิดรวบยอด

- องค์กรประกอบประสบการณ์ (กลุ่มใหญ่)

ผู้วิจัยนำเสนอภาพพื้คดี รูปแบบที่แสดงอารมณ์ต่างๆ จากนั้นซักถามว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมถึงการแสดงอารมณ์แต่ละอย่างว่ามีลักษณะอย่างไร ในกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่จะช่วยทบทวนประสบการณ์ของการเกิดอารมณ์ต่างๆ ของบุคคล เพราะทุกคนเคยมีประสบการณ์มาแล้ว ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

- สะท้อนความคิดหรืออภิปราย (กลุ่มเล็ก)

แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มละ 4-5 คน ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอ่านกรณีศึกษาเรื่องของพลอย ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ พลอยมีอารมณ์ โกรธขาดความยับยั้ง และกระทำความรุนแรง ให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องของพลอย และการกระทำของพลอยส่งผลอย่างไร ตามใบงานที่ 2/1 จากนั้นให้คัดเลือกตัวแทนเพื่ออภิปรายในกลุ่มใหญ่

- ความคิดรวบยอด (กลุ่มใหญ่)

ตัวแทนกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มร่วมเสนอสิ่งที่ได้จากการศึกษาเรื่องของพลอย ผู้วิจัยและผู้ร่วมกิจกรรมสรุปถึงความสำคัญของการจัดการกับอารมณ์

- การทดลองและประยุกต์แนวคิด

ผู้วิจัยแจกใบงานที่ 2/2 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคน ได้มีโอกาสฝึกการจัดการกับอารมณ์จากสถานการณ์จำลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยในแต่ละสถานการณ์เป็นสถานการณ์เกี่ยวกับการจัดการกับอารมณ์ต่างๆ

แผนการสอนครั้งที่ 4 แผนพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา (2 ชั่วโมง 30 นาที)

แผนการสอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาต่างๆที่เผชิญในชีวิตประจำวันได้ ทักษะการแก้ปัญหาที่เหมาะสมจะช่วยป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ที่เสี่ยงกับความรุนแรงให้บรรเทาได้ ในการจัดกิจกรรมของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการฝึกทักษะดังกล่าว มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นรู้ชัดเห็นจริง ประองค์ด้วยองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบประสบการณ์ สะท้อนความคิดหรืออภิปราย ความคิดรวบยอด

- องค์กรประกอบประสบการณ์ (กลุ่มใหญ่)

ผู้วิจัยนำเสนอสถานการณ์ในกรณีศึกษา โดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่ต้องเลือกแก้ปัญหาจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตอบคำถาม โดยผู้วิจัยสุ่มเลือกผู้อบรมให้ตอบคำถามที่ต้องเลือกกล่าวนำเข้าสู่ประเด็นของการเรียนรู้ เกี่ยวกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ที่มีเหตุการณ์ต่างๆที่ต้องตัดสินใจ กับปัญหาต่างๆ

- ความคิดรวบยอด (กลุ่มใหญ่)

ผู้วิจัยกล่าว ถึงสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่ต้องเกิดเหตุการณ์ที่เป็นปัญหา และจำเป็นต้องเลือกตัดสินใจ พร้อมทั้งอธิบายถึงผลที่ตามมาของการเลือกตัดสินใจ

- สะท้อนความคิดหรืออภิปราย (กลุ่มเล็ก)

แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ให้อ่านกรณีศึกษาเรื่อง ทางเลือกของดาว ซึ่งเป็นเรื่องของการตัดสินใจของดาว เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงการตัดสินใจของดาว พร้อมทั้งเสนอแนะวิธีการตัดสินใจที่เหมาะสมให้กับดาว เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเลือกตัดสินใจเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงวิธีการตัดสินใจ พร้อมทั้งทางเลือกของการแก้ไขปัญหา เพื่อค้นหาวิธีการที่ดีที่สุด จากนั้นผู้วิจัยได้ช่วยสรุปถึงขั้นส่วน การตัดสินใจและวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มมีแนวทางในการปฏิบัติเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

ขั้นที่ 2 ขั้นลงมือกระทำ

- การทดลองและประยุกต์แนวคิด (กลุ่มคู่)

ผู้วิจัยให้สมาชิกแบ่งกลุ่ม 5-6 คน จากนั้นให้สถานการณ์เพื่อให้นักเรียนช่วยกันค้นหาคำตอบโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา

- ความคิดรวบยอด (กลุ่มใหญ่)

ผู้วิจัยและผู้ร่วมกิจกรรมสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการฝึกทักษะการแก้ปัญหา และการนำทักษะการแก้ปัญหาไปประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันความรุนแรง

แผนการสอนที่ 5 แผนพัฒนาทักษะการสื่อสาร (2 ชั่วโมง 30 นาที)

แผนการสอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารเพื่อสื่อความหมาย ตลอดจนสื่อความต้องการ รวมทั้งการปฏิเสธ ได้อย่างเหมาะสม เป็นทักษะที่สามารถช่วยสร้างสัมพันธภาพ และช่วยลดความขัดแย้งต่างๆ ขึ้นส่วนกิจกรรมของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการฝึกทักษะการสื่อสารดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นรู้ชัดเห็นจริง ประกอบด้วยองค์ประกอบของการเรียนรู้ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบประสบการณ์ สะท้อนความคิดหรืออภิปราย ความคิดรวบยอด

- องค์ประกอบประสบการณ์ (กลุ่มใหญ่)

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงบทบาทสมมุติ การสื่อสาร 2 รูปแบบ รูปแบบแรกผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยท่าทาง และน้ำเสียงสุภาพ ส่วนรูปแบบที่สอง ใช้น้ำเสียงกระด้าง คำพูดต่อเสียด จากนั้นถามถึงความแตกต่างของการทักทายทั้ง 2 แบบ พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำพูดต่างๆ มาให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมวิจารณ์

- สะท้อนความคิดหรืออภิปราย (กลุ่มเล็ก)

จัดแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มละ 4-5 คน แจกใบงานที่เป็นสถานการณ์การสื่อสารแบบต่างๆ ให้ผู้ร่วมกิจกรรมอภิปรายว่าเป็นการสื่อสารที่เหมาะสมหรือไม่ พร้อมทั้งให้สมาชิกในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารลักษณะต่างๆ ในกิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

- ความคิดรวบยอด (กลุ่มใหญ่)

สุ่มถามความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มเกี่ยวกับลักษณะการสื่อสารที่เหมาะสมและลักษณะที่ไม่เหมาะสม ร่วมกันอภิปรายในกลุ่มใหญ่ จากนั้นผู้วิจัยสรุปลักษณะของการสื่อสารที่เหมาะสม และการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนประโยชน์ของการสื่อสารที่เหมาะสม และโทษของการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งกรณีของความรุนแรงที่เกิดจากการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม

ขั้นที่ 2 ขั้นลงมือปฏิบัติ โดยใช้องค์ประกอบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ การทดลองและประยุกต์แนวคิด

- การทดลองและประยุกต์แนวคิด (10 นาที)

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่สื่อสารซึ่งกันและกันโดยมีสถานการณ์สมมติให้จากใบงาน ในกิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย โดยตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา (Content validity) และ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

1. ตรวจสอบคุณภาพเนื้อหา (Content validity) โดย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ 4 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน (ภาคผนวก ข) ตรวจสอบเครื่องมือ โดยพิจารณาจาก ความถูกต้องของเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ทั้งเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

2. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เฉพาะเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยหามีขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. นำผลคะแนนที่จากการทดลองใช้ หาค่าความเชื่อมั่น ใช้ สูตรอัลฟาของครอนบาค (49) คือ

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{St^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อ
 S_i^2 แทน ค่าความผันแปรของรายข้อทั้งหมด
 St^2 แทน ผลรวมของค่าความผันแปรของแต่ละรายการ

แบบสอบถามมีค่าดังต่อไปนี้

เจตคติต่อการกระทำความรุนแรง มีค่าความเชื่อมั่น 0.74

เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง มีค่าความเชื่อมั่น 0.78

เจตคติความเห็นใจผู้อื่น มีค่าความเชื่อมั่น 0.72

การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัย

1. โครงการวิจัยนี้ได้รับการตรวจสอบและได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการทดลองในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ภาคผนวก ก)

2. ก่อนผู้เข้าร่วมวิจัยลงนามในใบยินยอมตนให้ทำการวิจัย ผู้เข้าร่วมวิจัยได้รับการอธิบายจากผู้วิจัยให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย ผลกระทบจากการเข้าร่วมวิจัย รวมทั้งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยอย่างละเอียด จนความเข้าใจดี

3. ผู้วิจัยตอบคำถามต่างๆ ที่ผู้เข้าร่วมวิจัยสงสัยด้วยความเต็มใจ ไม่ปิดบัง ซ่อนเร้น จนผู้เข้าร่วมวิจัยพอใจ

4. ผู้เข้าร่วมวิจัยเข้าร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ และผู้เข้าร่วมวิจัยมีสิทธิที่จะบอกเลิกการเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ และการบอกเลิกเข้าร่วมการวิจัยนี้จะไม่มีผลต่อการศึกษาของผู้เข้าร่วมวิจัยที่พึงจะได้รับต่อไป

5. ผู้วิจัยรับรองว่า จะเก็บข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับตัวผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นความลับ และจะเปิดเผยเฉพาะในรูปที่เป็นสรุปผลการวิจัย การเปิดเผยข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กระทำได้เฉพาะกรณีจำเป็นด้วยเหตุผลทางวิชาการเท่านั้น มีเฉพาะนักวิจัยเท่านั้นที่

สามารถเข้าถึงข้อมูลข้อมูลของโครงการวิจัยและข้อมูลโครงการจะถูกทำลายหลังจากงานวิจัยเสร็จ 1 ปี

6. ผู้วิจัยรับรองว่าหากมีข้อมูลเพิ่มเติมที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา ผู้เข้าร่วมวิจัยจะได้รับการแจ้งให้ทราบโดยไม่ปิดบัง ซ่อนเร้น

7. ผู้เข้าร่วมวิจัยมีความเข้าใจดีทุกประการ และได้ลงนามในใบยินยอมด้วยความเต็มใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แจกแจงความถี่และร้อยละของข้อมูลทั่วไป ทดสอบความแตกต่างของข้อมูลด้วย Chi-square
2. หาคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยของ เจตคติที่มีต่อความรุนแรง เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
3. นำคะแนนเฉลี่ยของ เจตคติที่มีต่อความรุนแรง เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทดสอบการกระจายของข้อมูลพบว่าข้อมูลบางส่วนมีการกระจายไม่ปกติ
4. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเจตคติที่มีต่อความรุนแรง เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ Wilcoxon signed-rank test
5. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเจตคติที่มีต่อความรุนแรง เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ Mann-Whitney U Test
6. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ $\bar{d}$

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ประเมินผลของโปรแกรมโดยแบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเองก่อนและหลังการทดลอง

การนำเสนอผลการวิจัย แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย

1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา สภาพครอบครัว ลักษณะของครอบครัว ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของบิดาและมารดา อาชีพของบิดาและมารดา รายได้ของครอบครัว

1.2 ความคิดเห็น พ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครองและครอบครัวที่มีต่อตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.3 ประสบการณ์และความรู้สึกต่อการถูกทำโทษ ได้แก่ ประสบเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกายผู้อื่น การถูกทำร้ายร่างกาย

ส่วนที่ 2 ผลของโปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อความรุนแรงด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.1 ระดับของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

2.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

ส่วนที่ 3 ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ประกอบด้วย เจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติด้านความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสารของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.1 ระดับของทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ประกอบด้วย เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

3.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ประกอบด้วย เจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติด้านความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

ส่วนที่ 4 สรุปผลการวิจัยและผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ลักษณะทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ประกอบด้วยกลุ่มทดลอง จำนวน 39 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน กลุ่มทดลองมีสัดส่วนนักเรียนหญิง มากกว่านักเรียนชายเล็กน้อย (เพศหญิง ร้อยละ 56.4 เพศชาย ร้อยละ 43.6) ส่วนกลุ่มควบคุมมีสัดส่วนนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง (เพศชาย ร้อยละ 57.1 เพศหญิง ร้อยละ 42.9) อายุ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีอายุในกลุ่ม 13-14 ปี มากที่สุด โดยอายุเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่มใกล้เคียงกัน (กลุ่มทดลอง 13.36 ปี และกลุ่มควบคุม 13.40 ปี) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีอายุและ เพศไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 6)

ปัจจัยด้านครอบครัวทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยสถานภาพของครอบครัวส่วนใหญ่บิดาและมารดาอยู่ร่วมกัน โดยกลุ่มทดลองมีสัดส่วนที่มากกว่าเล็กน้อย (กลุ่มทดลอง ร้อยละ 74.4 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 68.6) ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา กลุ่มทดลองมีสัดส่วนที่มากกว่าเล็กน้อยทั้งในบิดาและมารดา (การศึกษาสูงสุดของบิดาในกลุ่มทดลองคือ ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 87.2 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 77.1 การศึกษาสูงสุดของมารดาในกลุ่มทดลองคือระดับประถมศึกษา ร้อยละ 79.5 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 77.1) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา อาชีพ ส่วนใหญ่ ของบิดา มารดา ประกอบอาชีพรับจ้าง กลุ่มทดลองมีสัดส่วนที่มากกว่าเล็กน้อย (บิดา กลุ่มทดลอง ร้อยละ 71.9 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 54.36 มารดากลุ่มทดลอง ร้อยละ 66.7 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 62.9) รองลงมาคือเกษตรกรกรรม และค้าขาย ในกลุ่มทดลองและในกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ มีรายได้ เพียงพอ มีเหลือเก็บ (ในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 48.7 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 45.7) รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ ไม่ทราบ (ในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 35.9 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 25.7) (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=39)		กลุ่มควบคุม (n=35)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	17	43.6	20	57.1
หญิง	22	56.4	15	42.9
$\chi^2 = 1.355$, df = 1 , p-value = 0.244				
อายุ				
ต่ำกว่า 14 ปี	25	64.1	4	11.3
14 ปี ขึ้นไป	14	35.9	31	88.7
Mean	13.36		13.40	
S.D.	6.77		6.95	
$\chi^2 = 1.355$, df = 1 , p-value = 0.244				
สภาพครอบครัว				
บิดามารดาอยู่ร่วมกัน	29	74.4	24	68.6
บิดามารดาแยกกันอยู่ หรือ หย่าร้าง	7	17.9	8	22.8
บิดาหรือมารดาเสียชีวิต	3	7.7	3	8.6
ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา				
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	2.6	1	2.9
ประถมศึกษา	34	87.1	27	77.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	1	5.1	5	14.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	2	2.6	1	2.9
ระดับต้น				
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	0	0	1	2.9
ไม่ตอบ	1	2.6	0	0

ตารางที่ 6 (ต่อ) จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=39)		กลุ่มควบคุม (n=35)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา				
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2	5.1	1	2.9
ประถมศึกษา	31	79.5	27	77.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	3	7.7	5	14.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	1	2.6	1	2.9
ระดับชั้น				
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	0	0	1	2.9
ไม่ตอบ	2	5.1	0	0
อาชีพของบิดา				
เกษตรกร	6	15.3	5	14.3
ค้าขาย	3	7.7	4	11.4
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0	0	1	2.9
รับจ้างทั่วไป	16	41.1	12	34.3
รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม	12	30.8	7	20.0
อื่นๆ	2	5.1	6	17.1
อาชีพของมารดา				
แม่บ้าน/ไม่ประกอบอาชีพ	2	5.1	0	0.0
เกษตรกร	4	10.3	4	11.4
ค้าขาย	4	10.3	3	8.6
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0	0.0	2	5.7
รับจ้างทั่วไป	14	35.8	5	14.3
รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม	12	30.8	17	48.6
อื่นๆ	3	7.7	4	11.4

ตาราง ที่ 6 (ต่อ)จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=39)		กลุ่มควบคุม (n=35)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ของครอบครัว				
เพียงพอ มีเหลือเก็บ	19	48.7	16	45.7
เพียงพอ ไม่มีเหลือเก็บ	5	12.8	2	5.7
ไม่เพียงพอ ไม่เป็นหนี้	0	0.0	1	2.9
ไม่เพียงพอ เป็นหนี้	1	2.6	7	20.0
ไม่แน่ใจ/ ไม่ทราบ	14	35.9	9	25.7

1.2 ความคิดเห็นต่อครอบครัวตนเอง

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครอง “รักและเข้าใจดี” โดยกลุ่มทดลองมีสัดส่วนน้อยกว่ากลุ่มควบคุม (กลุ่มทดลอง ร้อยละ 40.1 และ กลุ่มควบคุม ร้อยละ 57.1) รองมาคือ “รักแต่ไม่เข้าใจ” (ในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 38.4 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 22.9) และไม่แน่ใจ (ในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 17.9 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 20.0) ความคิดเห็นต่อสัมพันธภาพในครอบครัวตนเอง ส่วนใหญ่ คิดว่ามีสัมพันธภาพที่ดี (กลุ่มทดลอง ร้อยละ 84.6 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 88.6) ส่วนน้อยคิดว่าสัมพันธภาพที่ห่างเหิน (กลุ่มทดลอง ร้อยละ 15.4 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 11.4) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความคิดเห็นต่อครอบครัวตนเองไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นต่อครอบครัวตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

ความคิดเห็น	กลุ่มทดลอง (n=39)		กลุ่มควบคุม (n=35)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีต่อตนเอง				
ไม่รัก ไม่เข้าใจ	0	0	0	0.0
รัก แต่ไม่เข้าใจ	15	38.4	8	22.9
รัก และเข้าใจดี	16	40.1	20	57.1
ไม่แน่ใจ	8	17.9	7	20.0
ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวของตนเอง				
สมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดี	33	84.6	30	88.6
สมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ห่างเหิน	6	15.4	5	11.4

$$\chi^2 = 0.247, df = 1, p\text{-value} = 0.619$$

1.3 ประสิทธิภาพและความรู้สึกต่อการถูกทำโทษ

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ เคยถูกทำโทษ โดยการ ดี ดบ ขว้างปา สิ่งของ ฯลฯ (ร้อยละ 87 ในกลุ่มทดลอง และร้อยละ 80 ในกลุ่มควบคุม)เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติพบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนความรู้สึกเมื่อถูกลงโทษด้วยการกระทำต่อร่างกาย ส่วนใหญ่รู้สึกผิด สมควรรับโทษ โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม (ร้อยละ 69.2 และร้อยละ 62.9 ตามลำดับ) รองลงมา กลุ่มทดลองรู้สึกว่า “รู้ว่าเป็นการลงโทษแต่รู้สึกว่ามีเหตุผล ” และ “รู้สึกไม่ดี แต่คงเป็นการลงโทษ ” (ร้อยละ 12.8 เท่ากัน) ส่วนกลุ่มควบคุมมีความรู้สึกว่า “รู้สึกไม่ดี แต่คงเป็นการลงโทษ ” (ร้อยละ 20.2) และ “รู้ว่าเป็นการลงโทษแต่รู้สึกว่ามีเหตุผล ” (ร้อยละ 8.6) (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสิทธิภาพและความรู้สึกต่อการถูกทำโทษ

ประสิทธิภาพและความรู้สึกต่อการถูกทำโทษ	กลุ่มทดลอง (n=39)		กลุ่มควบคุม (n=35)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การถูกทำโทษ โดยการ ดี ดบ ขว้างปาสิ่งของ ฯลฯ				
ไม่ เคย	5	12.8	7	20.0
เคย	34	87.2	28	80
$\chi^2 = 4.363$, $df = 1$, $p\text{-value} = 0.225$				
ความรู้สึกต่อการถูกลงโทษ โดยวิธีการดี ดบ ขว้างปาสิ่งของ				
ผิด สมควรรับโทษ	27	69.2	22	62.9
รู้ว่าเป็นการลงโทษแต่รู้สึกว่ามีเหตุผล	5	12.8	3	8.6
รู้สึกไม่ดี แต่คงเป็นการลงโทษ	5	12.8	7	20.2
รู้สึกโกรธ	0	0.0	0	0.0
อื่นๆ	2	5.1	3	9.6

1.4 ประสิทธิภาพเกี่ยวกับความรุนแรงด้านร่างกาย ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงด้านร่างกาย โดยส่วนใหญ่เคยประสบเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทกลุ่มทดลองมีสัดส่วนน้อยกว่าเล็กน้อย (ร้อยละ 56.41 และร้อยละ 65.71 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ประสบการณ์การทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่ไม่เคยทำร้ายร่างกายผู้อื่น โดยคะแนนกลุ่มทดลองมีสัดส่วนสูงกว่ากลุ่มควบคุม (ร้อยละ 69.23 และร้อยละ 51.43 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ประสบการณ์การถูกทำร้ายร่างกาย ส่วนใหญ่ไม่เคยถูกทำร้ายร่างกายโดยกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุม (ร้อยละ 84.62 และร้อยละ 57.14 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงด้านร่างกายในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา

ประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงด้านร่างกาย (ช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา)	กลุ่มทดลอง (n=39)		กลุ่มควบคุม (n=35)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประสบเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท				
ไม่ เคย	17	43.59	12	34.29
เคย	22	56.41	23	65.71
$\chi^2 = 0.670$, df = 1 , p-value = 0.413				
การทำร้ายร่างกายผู้อื่น				
ไม่ เคย	27	69.23	18	51.43
เคย	12	30.77	17	47.57
$\chi^2 = 2.453$, df = 1 , p-value = 0.117				
การถูกทำร้ายร่างกาย				
ไม่ เคย	33	84.62	20	57.14
เคย	6	15.38	15	43.86
$\chi^2 = 8.079$, df = 1 , p-value = 0.004				

ส่วนที่ 2 ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.1 ระดับของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

เจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ประเมินโดยแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อคะแนนรวมของการประเมินเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง คือ 8-24 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมเล็กน้อย (18.92 , 18.09 ตามลำดับ) ส่วนหลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม (21.18 , 17.43 ตามลำดับ)

จากการแบ่งกลุ่มระดับเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงโดย อิงเกณฑ์ (16) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ เจตคติเชิงบวก เจตคติระดับปานกลาง เจตคติเชิงลบ ผลการวิจัยพบว่า

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงเจตคติเชิงบวกมากที่สุด รองมาคือเจตคติระดับปานกลาง และเจตคติเชิงลบ (ร้อยละ 48.7, 41.0 และ 10.3 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงด้านร่างกายระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือเจตคติเชิงบวก (ร้อยละ 74.3 และ 25.7 ตามลำดับ)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงเจตคติเชิงบวกเพิ่มขึ้น เจตคติระดับปานกลางลดลง เจตคติเชิงลบ ลดลง (ร้อยละ 66.7, 28.2 และ 5.1 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงเชิงบวก และระดับปานกลางลดลง (ร้อยละ 17.2 และ 71.4 ตามลำดับ) มีเจตคติเชิงลบเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 11.4) (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงด้านร่างกายก่อนและหลังการทดลอง

เจตคติต่อความรุนแรง	ก่อนการทดลอง				หลังการทดลอง			
	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	(n=39)		(n=35)		(n=39)		(n=35)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เจตคติเชิงบวก (20-24)	19	48.7	9	25.7	26	66.7	6	17.2
เจตคติระดับปานกลาง (15-19)	16	41.0	26	74.3	11	28.2	25	71.4
เจตคติเชิงลบ (8- 14)	4	10.3	0	0	2	5.1	4	11.4
$\bar{X} \pm S.D.$	18.92 $\pm$ 2.738		18.09 $\pm$ 2.063		21.18 $\pm$ 2.163		17.43 $\pm$ 2.380	
Min, Max	13, 24		15, 22		15, 24		12, 22	

2.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

2.2.1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงใกล้เคียงกัน (18.92 และ 18.09 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.121)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงสูงกว่าก่อนการทดลอง เป็นคะแนน 21.18 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงต่ำกว่าก่อนการทดลอง คือ 17.43เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) (ตารางที่ 11)

2.2.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า

กลุ่มทดลอง หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงสูงกว่าก่อนการทดลอง (21.18และ18.92 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) (ตารางที่ 11)

กลุ่มควบคุม หลังการทดลอง กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรงต่ำกว่าก่อนการทดลองเล็กน้อย (21.18 และ 18.92 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.188$) (ตารางที่ 11)

2.2.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง ก่อน และหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 2.26 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง ก่อนและหลังการทดลอง ลดลง -0.66 เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรงระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		$\bar{d}$	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	18.92	2.738	21.18	2.163	2.26	< 0.001
กลุ่มควบคุม	18.09	2.063	17.43	2.380	- .66	0.188
p-value	0.121		< 0.001		< 0.001	

ส่วนที่ 3 ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ประกอบด้วย เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.1 ระดับของทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ประกอบด้วย เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

3.1.1 ระดับของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ประเมินโดยแบบสอบถาม จำนวน 12 ข้อคะแนนรวมของการประเมินเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง คือ 12-36 คะแนน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม (29.36 , 26.80 ตามลำดับ) ส่วนหลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม (31.31 , 27.00 ตามลำดับ)

จากการแบ่งกลุ่มระดับเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองโดย อิงเกณฑ์ (16) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ เจตคติเชิงบวก เจตคติระดับปานกลาง เจตคติเชิงลบ ผลการวิจัยพบว่า

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองเชิงบวกมากที่สุด รองมาคือ เจตคติระดับปานกลาง และเจตคติเชิงลบ (ร้อยละ 64.1, 33.3 และ 2.6 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีเจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเองระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือเจตคติเชิงบวก และเจตคติเชิงลบ (ร้อยละ 54.3 ,28.6และ17.1 ตามลำดับ) (ตารางที่ 12)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองเชิงบวกเพิ่มขึ้น(ร้อยละ 69.2) เจตคติระดับปานกลาง และเจตคติเชิงลบลดลง (ร้อยละ 30.8และ 0 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองเชิงบวก และเจตคติระดับปานกลางเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 31.4 และ 68.6 ตามลำดับ) และมีเจตคติเชิงลบลดลง (ร้อยละ 0) (ตารางที่ 12)

3.1.2 ระดับของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ประเมินโดยแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อคะแนนรวมของการประเมินเจตคติความเห็นใจผู้อื่น คือ 10-30 คะแนน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นก่อนการทดลองของกลุ่มควบคุมสูงกว่ากลุ่มทดลองเล็กน้อย (24.97 , 24.72

ตามลำดับ) ส่วนหลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม(25.95 , 23.31 ตามลำดับ)

จากการแบ่งกลุ่มระดับเจตคติความเห็นใจผู้อื่นโดย อิงเกณฑ์ (16) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ เจตคติเชิงบวก เจตคติระดับปานกลาง เจตคติเชิงลบ ผลการวิจัยพบว่า

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติความเห็นใจผู้อื่นเชิงบวกมากที่สุด รองมาคือระดับปานกลาง (ร้อยละ 64.1 และ 35.9 ตามลำดับ) คล้ายกับกลุ่มควบคุมซึ่งมีเจตคติความเห็นใจผู้อื่นเชิงบวกมากที่สุด รองมาคือระดับปานกลาง (ร้อยละ 74.3 และ 25.7 ตามลำดับ) (ตารางที่ 12)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติความเห็นใจผู้อื่นเชิงบวกเพิ่มขึ้น ระดับปานกลางลดลง (ร้อยละ 66.7 และ 33.3 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีเจตคติความเห็นใจผู้อื่นเชิงบวกลดลง(ร้อยละ 48.6) เจตคติระดับปานกลางและเจตคติเชิงลบเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 48.6 และ 2.8 ตามลำดับ) (ตารางที่ 12)

3.1.3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ประเมินโดยแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ คะแนนรวมของการประเมินทักษะการจัดการกับอารมณ์ คือ 12-36 คะแนน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมเล็กน้อย (20.97 , 18.86 ตามลำดับ) ส่วนหลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม (22.95 , 27.62 ตามลำดับ)

จากการแบ่งกลุ่มระดับทักษะการจัดการกับอารมณ์โดย อิงเกณฑ์ของ (16) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือระดับดี ระดับปานกลาง ระดับต่ำ ผลการวิจัยพบว่า

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการจัดการกับอารมณ์ระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือระดับดี และระดับต่ำ (ร้อยละ 69.2, 20.5 และ 10.3 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีทักษะการจัดการกับอารมณ์ระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือระดับต่ำ (ร้อยละ 65.7 และ 34.3 ตามลำดับ) (ตารางที่ 12)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการจัดการกับอารมณ์ระดับดีคงเดิม (ร้อยละ 20.5) ระดับปานกลางเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 76.9) ระดับต่ำลดลง (ร้อยละ 2.6) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีทักษะการจัดการกับอารมณ์ระดับดี ระดับปานกลางเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 5.7 และ 82.9 ตามลำดับ) และมีคะแนนต่ำลดลง (ร้อยละ 11.4) (ตารางที่ 12)

3.1.4 ทักษะการแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการแก้ปัญหาระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือระดับดี (ร้อยละ 71.8 และ 28.2 ตามลำดับ) คล้ายกับกลุ่มควบคุมมีทักษะการแก้ปัญหาระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือระดับดี และระดับต่ำ (ร้อยละ 62.9, 31.4 และ 5.7 ตามลำดับ) (ตารางที่ 12)

ทักษะการแก้ปัญหา ประเมินโดยแบบสอบถาม จำนวน 12 ข้อคะแนนรวมของการประเมินทักษะการแก้ปัญหาคือ 12-36 คะแนน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหาก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมเล็กน้อย (27.08 , 25.97 ตามลำดับ) ส่วนหลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม (29.46 , 26.23 ตามลำดับ)

จากการแบ่งกลุ่มระดับทักษะการแก้ปัญหโดยอิงเกณฑ์ของ (16) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับปานกลาง ระดับต่ำ ผลการวิจัยพบว่า

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการแก้ปัญหาระดับดี และระดับปานกลางเพิ่มขึ้น ระดับต่ำลดลง (ร้อยละ 46.2, 53.8 และ 0 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีทักษะการแก้ปัญหาระดับดีลดลง (ร้อยละ 22.9) ระดับปานกลางเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 76.4) และระดับต่ำคงเดิม (ร้อยละ 5.7) (ตารางที่ 12)

3.1.5 ทักษะการสื่อสารของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

ทักษะการสื่อสาร ประเมินโดยแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อคะแนนรวมของการประเมินทักษะการสื่อสาร คือ 11-33 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมเล็กน้อย (23.31 , 23.29 ตามลำดับ) ส่วนหลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม (26.41 , 23.23 ตามลำดับ)

จากการแบ่งกลุ่มระดับทักษะการสื่อสารโดยอิงเกณฑ์ (16) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับปานกลาง ระดับต่ำ ผลการวิจัยพบว่า

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการสื่อสารระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือระดับดี และระดับต่ำ (ร้อยละ 84, 7.7 และ 7.7 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีทักษะการสื่อสารระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือระดับดีและระดับต่ำ (ร้อยละ 85.7, 11.4 และ 2.9 ตามลำดับ) (ตารางที่ 12)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการสื่อสารระดับดีเพิ่มขึ้น ระดับปานกลางลดลง ระดับต่ำคงเดิม (ร้อยละ 30.8, 61.5 และ 7.7 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีทักษะการสื่อสารระดับดี ระดับต่ำลดลง (ร้อยละ 8.6 และ 0 ตามลำดับ) และระดับปานกลางเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 91.4)

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับของทักษะการสื่อสารด้านร่างกายก่อนและหลังการทดลอง

ทักษะชีวิต	ก่อนการทดลอง				หลังการทดลอง			
	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	(n=39)		(n=35)		(n=39)		(n=35)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง								
ระดับดี (29-36)	25	64.1	10	28.6	27	69.2	11	31.4
ระดับปานกลาง (22-28)	13	33.3	19	54.3	12	30.8	24	68.6
ระดับต่ำ (12-21)	1	2.6	6	17.1	0	0	0	0
$\bar{X} \pm S.D.$	29.36 $\pm$ 3.368		26.80 $\pm$ 4.093		31.31 $\pm$ 3.302		27.00 $\pm$ 3.670	
Min, Max	21, 34		21, 35		23 , 36		23 ,36	
เจตคติความเห็นใจผู้อื่น								
ระดับดี (24-30)	25	64.1	26	74.3	26	66.7	17	48.6
ระดับปานกลาง (18-23)	14	35.9	9	25.7	13	33.3	17	48.6
ระดับต่ำ (10-17)	0	0	0	0	0	0	1	2.8
$\bar{X} \pm S.D.$	24.72 $\pm$ 2.982		24.97 $\pm$ 2.135		25.95 $\pm$ 2.188		23.31 $\pm$ 3.094	
Min, Max	18 ,30		22 , 29		23 , 36		17 , 29	
ทักษะการจัดการกับอารมณ์								
ระดับดี (29-36)	8	20.5	0	0	8	20.5	2	5.7
ระดับปานกลาง (22-28)	27	69.2	23	65.7	30	76.9	29	82.9
ระดับต่ำ (12-21)	4	10.3	12	34.3	1	2.6	4	11.4
$\bar{X} \pm S.D.$	20.97 $\pm$ 2.796		18.86 $\pm$ 2.767		22.95 $\pm$ 2.762		19.91 $\pm$ 2.254	
Min, Max	14 , 27		12 , 23		17 , 28		14 , 25	
ทักษะการแก้ปัญหา								
ระดับดี (29-36)	11	28.2	11	31.4	18	46.2	8	22.9
ระดับปานกลาง (22-28)	28	71.8	22	62.9	21	53.8	25	76.4
ระดับต่ำ (12-21)	0	0	2	5.7	0	0	2	5.7
$\bar{X} \pm S.D.$	27.08 $\pm$ 3.308		25.97 $\pm$ 3.400		29.46 $\pm$ 3.284		26.23 $\pm$ 3.396	
Min, Max	22 , 34		20 ,31		22 ,36		19 ,34	

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ทักษะชีวิต	ก่อนการทดลอง				หลังการทดลอง			
	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	(n=39)		(n=35)		(n=39)		(n=35)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทักษะการสื่อสาร								
ระดับดี (27-33)	3	7.7	4	11.4	12	30.8	3	8.6
ระดับปานกลาง (20-26)	33	84	30	85.7	24	61.5	33	91.4
ระดับต่ำ (11-20)	3	7.7	1	2.9	3	7.7	0	0
$\bar{X} \pm S.D.$	23.31 $\pm$ 2.617		23.29 $\pm$ 2.456		26.41 $\pm$ 2.302		23.23 $\pm$ 2.143	
Min, Max	14 ,29		17 ,30		22 ,30		20 ,30	

3.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรง ประกอบด้วย เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

3.2.1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองแตกต่างกัน (29.36 และ 26.80 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.004) (ตารางที่ 13)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง เป็นคะแนน 31.31 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองเพิ่มขึ้นเล็กน้อยกว่า ก่อนการทดลอง คือ 27.00 เมื่อนำมาทดสอบพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) (ตารางที่ 13)

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า

กลุ่มทดลอง หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองมากกว่าก่อนการทดลอง คือ 29.36 และ 31.31 คะแนนตามลำดับ เมื่อนำมาทดสอบพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ทางสถิติสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.007$) (ตารางที่ 13)

กลุ่มควบคุม หลังการทดลอง กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองเพิ่มขึ้นเล็กน้อยก่อนการทดลอง คือ 26.80 และ 27.00 คะแนนตามลำดับ เมื่อนำมาทดสอบพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.793$) (ตารางที่ 13)

การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 1.95 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 0.20 เมื่อนำมาทดสอบพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.118$) (ตารางที่ 13)

3.2.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นใกล้เคียงกัน (24.72 และ 24.97 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.77$) (ตารางที่ 13)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นสูงกว่าก่อนการทดลอง เป็นคะแนน 25.95 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นต่ำกว่าก่อนการทดลอง คือ 23.31 เมื่อนำมาทดสอบพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) (ตารางที่ 13)

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า

กลุ่มทดลอง หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นมากกว่าก่อนการทดลอง คือ 24.72 และ 25.95 คะแนนตามลำดับ เมื่อนำมาทดสอบพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.055$) (ตารางที่ 13)

กลุ่มควบคุม หลังการทดลอง กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นต่ำกว่าก่อนการทดลอง คือ 24.97 และ 23.31 คะแนนตามลำดับ เมื่อนำมาทดสอบพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.001$) (ตารางที่ 13)

การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 1.23 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลอง ลดลง -1.66 เมื่อนำมาทดสอบพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) (ตารางที่ 13)

3.2.3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุม (20.97 และ 18.86 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.003$) (ตารางที่ 13)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์สูงกว่าก่อนการทดลอง เป็นคะแนน 22.95 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์สูงกว่าก่อนการทดลอง คือ 19.91 เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) (ตารางที่ 13)

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า

กลุ่มทดลอง หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์มากกว่าก่อนการทดลอง คือ 20.97 และ 22.95 คะแนนตามลำดับ เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.002$) (ตารางที่ 13)

กลุ่มควบคุม หลังการทดลอง กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ต่ำกว่าก่อนการทดลอง คือ 18.86 และ 19.91 คะแนนตามลำดับ เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.057$) (ตารางที่ 13)

การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการควบคุมอารมณ์ ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 1.97 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ ก่อนและหลังการทดลอง ลดลง เพิ่มขึ้น 1.06 เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.246$) (ตารางที่ 13)

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

3.2.4 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา (27.08 และ 25.97) ตามลำดับ เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.157$) (ตารางที่ 13)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนการทดลอง เป็นคะแนน 29.46 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนการทดลอง คือ 26.23 เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.001$) (ตารางที่ 13)

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า

กลุ่มทดลอง หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหามากกว่าก่อนการทดลอง (27.08 และ 29.46 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.002$) (ตารางที่ 13)

กลุ่มควบคุม หลังการทดลอง กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหาลดต่ำกว่าก่อนการทดลองเล็กน้อย (25.97 และ 26.23 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.654$) (ตารางที่ 13)

การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 2.38 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 0.26 เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.036$) (ตารางที่ 13)

3.2.5 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารใกล้เคียงกัน (23.31 และ 23.29 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.483$) (ตารางที่ 13)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารสูงกว่าก่อนการทดลอง เป็นคะแนน 26.41 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารต่ำกว่าก่อนการทดลอง เป็นคะแนน 23.23 เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) (ตารางที่ 13)

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า

กลุ่มทดลอง หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารสูงกว่าก่อนการทดลอง (26.41 และ 23.31ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) (ตารางที่ 13)

กลุ่มควบคุม หลังการทดลอง กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารใกล้เคียงกับก่อนการทดลอง (23.29 และ 23.23 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.777$) (ตารางที่ 13)

การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 3.10 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลอง ลดลง-0.06 เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ประกอบด้วย เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ทักษะชีวิตและกลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		$\bar{d}$	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง						
กลุ่มทดลอง	29.36	3.368	31.31	3.302	1.95	0.007
กลุ่มควบคุม	26.80	4.093	27.00	3.670	.20	0.793
p-value	0.004		< 0.001		0.118	
เจตคติความเห็นใจผู้อื่น						
กลุ่มทดลอง	24.72	2.982	25.95	2.188	1.23	0.055
กลุ่มควบคุม	24.97	2.135	23.31	3.094	-1.66	0.001
p-value	0.77		< 0.001		< 0.001	
ทักษะการจัดการกับอารมณ์						
กลุ่มทดลอง	20.97	2.796	22.95	2.762	1.97	0.002
กลุ่มควบคุม	18.86	2.767	19.91	2.254	1.06	0.057
p-value	0.003		< 0.001		0.246	
ทักษะการแก้ปัญหา						
กลุ่มทดลอง	27.08	3.038	29.46	3.284	2.38	0.002
กลุ่มควบคุม	25.97	3.400	26.23	3.396	.26	0.654
p-value	0.157		< 0.001		0.036	
ทักษะการสื่อสาร						
กลุ่มทดลอง	23.31	2.617	26.41	2.302	3.10	< 0.001
กลุ่มควบคุม	23.29	2.456	23.23	2.143	-.06	0.777
p-value	0.483		< 0.001		< 0.001	

ส่วนที่ 4 สรุปผลการวิจัยและผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 14 สรุปผลการวิจัยและผลทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	p-value
สมมติฐานการวิจัยที่ 1		
กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของ เจตคติต่อการกระทำ ความ ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ยอมรับ	< 0.001
สมมติฐานการวิจัยที่ 2		
กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ปฏิเสธ	0.118
สมมติฐานการวิจัยที่ 3		
กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ยอมรับ	< 0.001
สมมติฐานการวิจัยที่ 4		
กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ปฏิเสธ	0.246
สมมติฐานการวิจัยที่ 5		
กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ยอมรับ	0.036
สมมติฐานการวิจัยที่ 6		
กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ยอมรับ	< 0.001

บทที่ 5

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 อภิปรายระเบียบวิธีการวิจัย

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 อภิปรายระเบียบวิธีการวิจัย

1.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research Design) แบบสองกลุ่มทดลองวัดผลก่อนและหลังการทดลอง เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับรูปแบบการวิจัยครั้งนี้มีข้อดีคือ สามารถแสดงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรก่อนและหลังการทดลองได้อย่างชัดเจน แต่มีจุดอ่อนคือ อาจมีปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการทดลอง การวิจัยครั้งนี้ป้องกันปัจจัยภายนอกโดยคัดเลือกกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นวัยรุ่นตอนต้น มีอายุระหว่าง 11-15 ปี มีลักษณะ สังคม เศรษฐกิจ คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ โรงเรียนทั้ง 2 แห่งยังมีพื้นที่ห่างไกลกัน โอกาสพบและแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันค่อนข้างยาก โอกาสในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความรู้ ความคิดเห็นต่างๆ มีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อย และเมื่อนำลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างมาทดสอบทางสถิติ พบว่า ลักษณะทั่วไปส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ แต่ประสบการณ์การถูกทำร้ายด้านร่างกาย และความรู้สึกต่อการถูกล่วงโทษของกลุ่มตัวอย่าง มีความแตกต่างกันทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองเคยมีประสบการณ์การถูกล่วงโทษโดยทำร้ายร่างกายมากกว่ากลุ่มควบคุม (ร้อยละ 84.6 ในกลุ่มทดลอง และร้อยละ 57.14 ในกลุ่มควบคุม) ส่วนความรู้สึกเมื่อถูกล่วงโทษด้วยการใช้กำลังทำร้ายร่างกาย ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนมากรู้สึกผิดสมควรรับโทษ (ร้อยละ 43.86 ในกลุ่มทดลอง และร้อยละ 15.38 ในกลุ่มควบคุม) รู้สึกไม่ดี แต่เข้าใจว่าเป็นการลงโทษในกลุ่มควบคุมมีจำนวนสูงกว่ากลุ่มทดลอง (ร้อยละ 12.8 ในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 20.2 ในกลุ่มควบคุม)

ทั้งนี้ประสบการณ์การถูกทำร้ายร่างกายและความรู้สึกต่อการถูกล่วงโทษที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง มีผลต่อเจตคติและแนวโน้มต่อการกระทำความรุนแรงแตกต่างกัน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จึงไม่สามารถคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ดีที่สุดได้ ทั้งนี้เนื่องจากไม่สามารถควบคุมปัจจัยทุกอย่างได้ ซึ่งในการทดลองประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมควรจะมีความแตกต่างกัน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

เนื้อหาการสอน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาเกี่ยวกับ ความรุนแรง เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง และความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการสื่อสาร จัดทำเป็นโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย

ครั้งที่ 1 แผนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง

ครั้งที่ 2 แผนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเองและ
ความเห็นใจผู้อื่น

ครั้งที่ 3 แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์

ครั้งที่ 4 แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา

ครั้งที่ 5 แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร

แผนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง เป็นแผนการสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหมาย สถานการณ์ความรุนแรงในปัจจุบัน สาเหตุ ผลกระทบของความรุนแรง วิธีการป้องกันความรุนแรง ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ชี้ให้เห็นปัญหาความรุนแรง และผลกระทบของความรุนแรงที่มีต่อผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ และสังคมเพื่อปรับเจตคติที่มีต่อความรุนแรง จากการศึกษา (5,18) พบว่าทัศนคติหรือเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรงได้ การปรับเจตคติจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการป้องกันความรุนแรง เนื้อหาที่นำมาจัดทำโปรแกรมจึงมีความเหมาะสม

แผนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองและความเห็นใจผู้อื่น

มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของตนเอง มีทั้ง ข้อดีและข้อเสียในตัวของบุคคลนั้น ซึ่งมีความแตกต่างกันไป บางครั้งความคิด ความเชื่อ ค่านิยมต่างๆที่แตกต่างกันอาจนำมาซึ่งสาเหตุของความขัดแย้งและนำไปสู่ความรุนแรงต่อไป การปรับตัวและการยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นรวมทั้งการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเองจะช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นซึ่ง

การลดความขัดแย้งสามารถลดการกระทำ ความรุนแรงด้านร่างกายได้ เนื้อหาที่นำมาจัดทำโปรแกรมจึงมีความเหมาะสม

แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ซึ่งมีหลากหลายอารมณ์ อารมณ์ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมต่างๆ การจัดการกับอารมณ์ให้มีการแสดงอารมณ์ที่เหมาะสม จะช่วยให้บุคคลนั้นแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล สถานที่ และในทางตรงกันข้ามหากแสดงอารมณ์ไม่เหมาะสมก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวหรือ รุนแรง เนื้อหาที่นำมาจัดทำโปรแกรมจึงมีความเหมาะสม

แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การพัฒนาทักษะชีวิตการแก้ไขปัญหาจะทำให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาต่างๆ ได้ดี การแก้ไขปัญหาไม่มีสูตรเฉพาะตายตัวแต่มีแนวทางของการแก้ไขปัญหาล้ายคลึงกัน ซึ่งเนื้อหาสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาได้ เนื้อหาที่นำมาจัดทำโปรแกรมจึงมีความเหมาะสม

แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารมีเนื้อหาเกี่ยวกับการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสื่อความหมาย ตลอดจนสื่อความต้องการ รวมทั้งการปฏิเสธ ได้อย่างเหมาะสม เป็นทักษะที่สามารถช่วยสร้างสัมพันธภาพ และช่วยลดความขัดแย้งต่างๆ เนื้อหาที่นำมาจัดทำโปรแกรมจึงมีความเหมาะสม

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ผู้วิจัยใช้วิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory learning) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วย

1. การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning)
2. กระบวนการกลุ่ม (Group process)

การเรียนรู้เชิงประสบการณ์

1. ประสบการณ์ (Experience) ผู้วิจัยจะเน้นที่ผู้เรียนมีประสบการณ์มาก่อน กระตุ้นให้ผู้เรียนดึงประสบการณ์ของตนเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ และสามารถแบ่งปันประสบการณ์ให้ผู้อื่นที่อาจมีประสบการณ์เหมือนหรือแตกต่างกัน

2. การสะท้อนและอภิปราย (Reflection/discussion) เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นวิเคราะห์ วิจัย ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของคนอื่นที่แตกต่างไปจากตนเอง จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น และผลของการสะท้อนความคิดเห็นหรือการอภิปราย จะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลายหรือมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

3. ความคิดรวบยอด (Concept) การสะท้อนความคิดเห็นและการอภิปราย โดยผู้สอนสรุปความคิดรวบยอดให้จากการอภิปรายและการนำเสนอของผู้เรียนแต่ละกลุ่มที่ผู้เรียนเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ซึ่งความคิดรวบยอดนี้ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติ หรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่างๆที่ช่วยทำให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

4. การทดลอง/การประยุกต์แนวคิด(Experimentation/Application) ผู้เรียนใช้ความคิดรวบยอดหรือผลิตชิ้นความคิดรวบยอดในรูปแบบต่างๆ แสดงผลของความสำเร็จของการเรียนรู้เจตคติ และทักษะต่างๆ

2.การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process)

การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม เป็นการเรียนรู้พื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ กระบวนการกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมสูงสุดและทำให้บรรลุนานสูงสุดผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มในการเรียนรู้ตามรูปแบบกิจกรรมแต่ละอย่างที่เกิดขึ้น ตามความเหมาะสมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมแต่ละอย่างมากที่สุด ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มทดลองได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามกิจกรรมที่จัดให้ อย่างเต็มที่ วิธีการที่ใช้ในการทดลองในกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้จึงมีความเหมาะสม

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม

อุปกรณ์ที่ช่วยในการวิจัยครั้งนี้ คือ ใบงานและใบความรู้ต่างๆ ตามแผนการอบรม ภาพ ภาพข่าว หนังสือพิมพ์ สถานการณ์จำลอง สถานการณ์จำลองประกอบการฝึกทักษะด้านต่างๆ กระดาษ เครื่องเขียน ที่ใช้ให้แผนการสอนแต่ละกิจกรรมบรรลุได้ ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้ช่วยให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น อุปกรณ์บางอย่างอาจปรับเปลี่ยนให้มีความน่าสนใจมากขึ้น เช่น ภาพข่าว ภาพแสดงอารมณ์ของคู่คิด อาจเปลี่ยนเป็นละครที่กำลังได้รับความนิยมในแต่ละช่วง สถานการณ์จำลองหากมีสถานการณ์จริงที่ผู้เรียนอยากเล่า อาจจะใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมมากกว่าที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นมา ทั้งนี้อุปกรณ์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นมาเป็นอุปกรณ์ที่ประหยัด หาง่าย ซึ่งมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในโปรแกรมและงานวิจัยครั้งนี้

การดำเนินการวิจัย

การเก็บข้อมูลก่อนการทดลองก่อนการทดลอง 1 สัปดาห์ ซึ่งมีความเหมาะสมทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถนำผลจากแบบสอบถามในด้านต่างๆไปวิเคราะห์เพิ่มเติมในการจัดโปรแกรมให้เหมาะสมมากขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ครั้ง วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง 30 นาที ติดต่อกัน 5 วัน ด้วยข้อจำกัดเกี่ยวกับระยะเวลาทำให้ความถี่ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมีความถี่มากขึ้นไป ทำให้การเรียนรู้แบบเร่งรีบ ซึ่งไม่เหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนรู้ทักษะชีวิต ซึ่งการเรียนรู้ทักษะชีวิตต้องอาศัย

ระยะเวลาและการทดลองฝึกหัดใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ระยะเวลา 2 ชั่วโมง 30 นาที ในการสอนแต่ละครั้งมีความเหมาะสม เนื่องจากเนื้อหาที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้รับ ครบถ้วน ครอบคลุม เหมาะกับแผนการสอนแต่ละแผน การเรียนรู้ทักษะชีวิตแต่ละองค์ประกอบควรมีระยะเวลาที่ห่างกันพอสมควรเป็นการเปิดโอกาสเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้นอกห้องเรียนและฝึกหัดใช้ทักษะด้านต่างๆ และเมื่อประสบปัญหาก็สามารถสอบถามหรือมีผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ทั้งนี้การใช้ทักษะชีวิตในชีวิตประจำวันทำให้เกิดการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสามารถปรับตัวให้เหมาะสมตามสถานการณ์ต่างๆ การเก็บข้อมูลหลังกิจกรรมเสร็จสิ้น 1 สัปดาห์ มีความเหมาะสมเพราะสามารถวัดผลของพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง เป็นแบบวัดเจตคติ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาครอบคลุมความคิดความเชื่อ ความรู้สึก และแนวโน้มการปฏิบัติ เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรง ซึ่งมีความเหมาะสม เนื่องจากเนื้อหาของแบบสอบถามสามารถ วัดความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และแนวโน้มการปฏิบัติ เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรง ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีความเชื่อมั่น 0.74 ซึ่งอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือได้ แบบวัดนี้จึงมีความเหมาะสม

แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิตที่ใช้ในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย 5 องค์ประกอบ มี 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และแนวโน้มการปฏิบัติ เกี่ยวกับความเข้าใจตนเองซึ่งมีความเหมาะสม เนื่องจากเนื้อหาของแบบสอบถามสามารถวัดความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และแนวโน้มการปฏิบัติ เกี่ยวกับความเข้าใจตนเอง ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีความเชื่อมั่น 0.78 อยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือได้ แบบวัดนี้จึงมีความเหมาะสม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ความคิดความเชื่อ ความรู้สึก และแนวโน้มการปฏิบัติ เกี่ยวกับ ความเข้าใจตนเอง และความเข้าใจผู้อื่น ซึ่งมีความเหมาะสม เนื่องจากเนื้อหาของแบบสอบถามสามารถวัด ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และแนวโน้มการปฏิบัติ เกี่ยวกับความเข้าใจตนเอง ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีความเชื่อมั่น 0.72 แบบวัดนี้จึงมีความเหมาะสม

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทักษะการจัดการกับอารมณ์ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ พรดี ลิ้มปรีดานกร ซึ่งศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม และมีบางส่วนสร้างเพิ่มเติมจากการทบทวนวรรณกรรมมีเนื้อหาเกี่ยวกับ อารมณ์ต่างๆ ทักษะในการจัดการกับอารมณ์ ซึ่งมีความเหมาะสม เนื่องจากเนื้อหาของแบบสอบถามสามารถวัด ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบวัดนี้จึงมีความเหมาะสม

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามทักษะการแก้ปัญหา เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ พรดี ลิ้มปรีดานกร ซึ่งศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม และมีบางส่วนสร้างเพิ่มเติมจากการทบทวนวรรณกรรม มีเนื้อหาเกี่ยวกับการระบุปัญหา การเผชิญกับปัญหา การแก้ไขปัญหามีความเหมาะสม เนื่องจากเนื้อหาของแบบสอบถามสามารถวัดทักษะการแก้ไขปัญหา ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบวัดนี้จึงมีความเหมาะสม

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามทักษะการสื่อสาร เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ พรดี ลิ้มปรีดานกร ซึ่งศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม และมีบางส่วนสร้างเพิ่มเติมจากการทบทวนวรรณกรรม มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิเสธ ซึ่งมีความเหมาะสม เนื่องจากเนื้อหาของแบบสอบถามสามารถวัดทักษะการสื่อสาร ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบวัดนี้จึงมีความเหมาะสม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไป ใช้การแจกแจงความถี่และร้อยละสำหรับการเปรียบเทียบคะแนนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จากนั้นทดสอบความแตกต่างด้วย Chi-Square ส่วนเจตคติต่อความรุนแรง เจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติด้านความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบการกระจายของข้อมูล พบว่า มีข้อมูลบางส่วนมีการกระจายแบบไม่ปกติ จึงทดสอบแบบ non parameter โดยทดสอบความแตกต่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ Wilcoxon signed-rank test ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ Mann-Whitney U Test ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการ

ทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ $\bar{d}$ ซึ่งเป็นสถิติที่เหมาะสมในการวิจัย Quasi-Experimental Research Design ทั้งนี้สามารถดูการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรก่อนและหลังการทดลอง ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้อย่างชัดเจน สามารถวัดผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาครได้

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยข้อ 1 หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของ เจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มทดลองเป็นผลมาจากโปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงลดลงเล็กน้อย เมื่อนำมาทดสอบพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ทั้งนี้เพราะกลุ่มควบคุมไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง และเมื่อนำความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงก่อนและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบกันพบว่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นผลมาจากโปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของภูมิภัทร ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (34) ศึกษาผลของโปรแกรมแนะแนวกลุ่มต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและเปลี่ยนเจตคติต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชนชาย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนบ้านมูทิดากรุงเทพฯ พบว่ากลุ่มทดลองมีเจตคติต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาท สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเจตคติต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาท สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อธิบายได้ว่าการได้รับโปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง สามารถส่งเสริมเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงให้มีเจตคติเชิงบวกเพิ่มมากขึ้น

เมื่อพิจารณารายข้อ (ภาคผนวก จ) พบว่า ก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยรายข้อของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงข้อที่ทั้ง 2 กลุ่มมีคะแนนต่ำสุด คือ การพุดจา เหยียดหยาม ดูหมิ่นเป็นเรื่องของศักดิ์ศรี ขอมกันไม่ได้ ($\bar{x} = 1.72$ ในกลุ่มทดลอง และ $\bar{x} = 1.51$ ในกลุ่มควบคุม) รองลงมา คือ การทะเลาะวิวาทระหว่างวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น ($\bar{x} = 2.08$ ในกลุ่มทดลอง และ $\bar{x} = 1.66$ ในกลุ่มควบคุม) จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นเจตคติทั่วไปของกลุ่มวัยรุ่นทั้งในกลุ่มทดลอง

และกลุ่มควบคุม ที่มีเจตคติต่อเรื่องศักดิ์ศรีเป็นเรื่องที่ยอมไม่ได้ และการทะเลาะวิวาทเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น ซึ่งจากการศึกษาของทิวา วงศ์ธนาภา (21) พบว่าเรื่องศักดิ์ศรีเป็นสาเหตุหนึ่งของการทะเลาะวิวาทในวัยรุ่น ซึ่งเจตคติเหล่านี้ อาจเป็นสาเหตุของวัยรุ่นกลุ่มที่เห็นด้วยกับข้อความนี้ มีโอกาสเป็นผู้กระทำความรุนแรงได้ แต่ภายหลังเมื่อกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง รายชื่อที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นสูง คือ การพุดจา เขียดยดหยาบ ดูหมิ่นเป็นเรื่องของศักดิ์ศรี ยอมกันไม่ได้ และถือ การทะเลาะวิวาทระหว่างวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น ซึ่งเป็นผลจากโปรแกรมที่ผู้วิจัยได้เน้นถึงเรื่องศักดิ์ศรีและความรุนแรงโดยเน้นให้เห็นผลกระทบของความรุนแรงส่งผลเสียมากกว่าการรักษาศักดิ์ศรีที่ใช้ความรุนแรง แต่ถึงอย่างไรก็ตามถึงแม้คะแนนจะเพิ่มขึ้น แต่เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้ออื่นๆภายหลังการทดลองเป็นข้อที่มีคะแนนต่ำสุด รองลงมาคือ การทะเลาะวิวาทระหว่างวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น ผลจากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงโดยแผนการสอนที่ผู้วิจัยจัดให้ โดยการนำเสนอภาพข่าวเกี่ยวกับความรุนแรง สะท้อนความรู้สึกรู้สึกของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมวิจัย กับเหตุการณ์ข่าวและผลของข่าว สามารถพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kamela K. Scott, Joseph J. Tepas, Eric Frykberg, Pamela M Taylor และ A. J. Plotkin (35) ที่ศึกษาถึงผลของโปรแกรมลดความรุนแรงและอาชญากรรมในวัยรุ่นในสถานพินิจเด็กและเยาวชน ที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ในรัฐ Florida สหรัฐอเมริกา กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมที่ประกอบด้วย ประสบการณ์ของการบาดเจ็บ ผลกระทบของเหยื่อที่ได้รับความรุนแรง กระบวนการกลุ่มและเครือข่ายช่วยเหลือในชุมชน มีอัตราการกระทำความรุนแรงซ้ำของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < .05$

จากผลการทดลองนี้แสดงให้เห็นถึงเจตคติ เรื่องศักดิ์ศรีที่ยอมกันไม่ได้ และการทะเลาะวิวาทเป็นค่านิยมที่ยังพบในวัยรุ่น จึงควรส่งเสริมเจตคติดังกล่าว โดยพยายามชี้ให้เห็นถึงเรื่องทะเลาะวิวาทเป็นสิ่งที่ไม่ดี และ ปรับเจตคติในเรื่องการรักษาศักดิ์ศรีที่เหมาะสม เน้นให้เห็นผลกระทบที่เป็นผลเสียต่อผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ บุคคลใกล้ชิด นอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนมากมีเจตคติเชิงบวกต่อข้อความ “รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย” เป็นข้อความที่ถือปฏิบัติ เพราะฉะนั้นจึงควรใช้เจตคติในข้อนี้พัฒนาเจตคติเกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีและการทะเลาะวิวาท เมื่อเป็นผู้ชนะหรือผู้แพ้ควรจะให้ข้อภัยกับฝ่ายตรงข้าม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจาก

กลุ่มควบคุม เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษา ของนรลักษณ์ เอื้อกิจ (38) ที่ศึกษาถึงประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตต่อพฤติกรรมการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญ พบว่า ภายหลังจากทดลอง 1 สัปดาห์ มีนักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนความตระหนักในตนเอง สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หากเปรียบเทียบคะแนนความตระหนักในตนเองในการศึกษาครั้งนี้ก่อนและหลังการทดลอง พบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ และหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการศึกษานอ นรลักษณ์ เอื้อกิจ แต่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาวิเคราะห์ด้วยค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เป็นการใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกัน ทำให้การสรุปผลการศึกษาแตกต่างกัน การศึกษาครั้งนี้ คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูงอยู่แล้ว โอกาสคะแนนภายหลังการทดลองจะเพิ่มขึ้นมีน้อย ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ Erik Erikson ได้อธิบายไว้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังค้นหาตนเอง ในกลุ่มทดลองเป็นวัยรุ่นในระยะต้น ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นในการค้นหาตนเอง เจตคติการตระหนักรู้ตนเองยังคงเป็นภารกิจที่วัยรุ่นต้องพัฒนาต่อไป

เมื่อพิจารณารายชื่อ (ภาคผนวก จ) พบว่า ก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยรายชื่อของเจตคติการตระหนักรู้ในตนเองรายชื่อที่มีคะแนนต่ำในกลุ่มทดลอง คือ ฉันมีจุดมุ่งหมายในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ โดยที่ฉันไม่ใส่ใจกับเรื่องเล็กน้อย ($\bar{x} = 2.18$) ในกลุ่มควบคุม คือเมื่อฉันรู้สึกโกรธ ฉันจะไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ได้ ($\bar{x} = 1.89$) คะแนนเฉลี่ยรายชื่อของเจตคติการตระหนักรู้ในตนเองที่มีคะแนนสูงในกลุ่มทดลอง คือ เมื่อหงุดหงิด ฉันมักจะระบายออกด้วยการทำลายสิ่งของในบ้าน ในกลุ่มควบคุม คือ ฉันรับรู้ถึงสาเหตุที่ทำให้ฉันรู้สึกโกรธ และฉันรู้วิธีแก้ปัญหา โดยไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับผู้อื่น ซึ่งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าเจตคติที่มีต่อตนเอง มีความแตกต่างกันออกไป ไม่ชัดเจน มีความหลากหลาย แม้กลุ่มควบคุมได้รับโปรแกรมพัฒนาเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองยังพบว่ามีหลายข้อที่มีคะแนนลดลง ซึ่งอาจเป็นผลจากลักษณะความแตกต่างของบุคคล นอกจากนี้ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ Erik Erikson ได้อธิบายไว้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังค้นหาตนเอง วัยรุ่นในระยะต้นเป็นช่วงเริ่มต้นในการค้นหาตนเอง เจตคติการตระหนักรู้ตนเองจึงยังเป็นภารกิจที่ยังคงมีต่อไป นอกจากนี้การพัฒนาเจตคติการตระหนักรู้ในตนเองเป็นเรื่องภายในจิตใจของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน อาจใช้เวลาที่ยาวนานขึ้น มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น การปรับเจตคติการตระหนักรู้ในตนเองเป็น

เรื่องยากต้องอาศัยเวลา การเรียนรู้ ประสบการณ์ เจตคติ สิ่งแวดล้อมในสังคม และอาจจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการแนะนำให้ความช่วยเหลือ

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ขอมรับสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นลดลงเล็กน้อย เมื่อนำมาทดสอบพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ทั้งนี้เพราะกลุ่มควบคุมไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาเจตคติความเห็นใจผู้อื่น และเมื่อนำความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นก่อนและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบกันพบว่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นผลมาจากโปรแกรมพัฒนาเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเมธาวิ อุดมธรรมานุภาพ (45) ศึกษาถึงผลของการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาตนด้านความฉลาดทางอารมณ์ (ดี เก่ง สุข) ตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิตด้วย โปรแกรมการฝึกทางจิตวิทยาพบว่าภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านความเห็นใจสูงกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านความเห็นใจสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณารายชื่อ (ภาคผนวก จ) พบว่า ก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยรายชื่อของเจตคติความเห็นใจผู้อื่นข้อที่ทั้ง 2 กลุ่มมีคะแนนต่ำสุด คือ คนที่พูดจาไม่ดี ก็ควรที่จะได้รับคำพูดที่ไม่ดีเช่นกัน ($\bar{x} = 2.18$ ในกลุ่มทดลอง และ $\bar{x} = 1.82$ ในกลุ่มควบคุม) รองลงมา คือฉันไม่ชอบคนที่ชอบแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับคนอื่น เช่นกัน ($\bar{x} = 2.28$ ในกลุ่มทดลอง และ $\bar{x} = 2.26$ ในกลุ่มควบคุม) แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มตัวอย่างมีเจตคติที่ไม่ดีกับบุคคลที่พูดจาไม่ดีสมควรที่จะได้รับการโต้ตอบด้วยคำพูดที่ไม่ดี และคนที่ชอบขัดแย้งกับคนอื่น ก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยรายชื่อของเจตคติต่อการเข้าใจผู้อื่นข้อที่ทั้ง 2 กลุ่มมีคะแนนสูงสุด คือ ฉันรู้สึกเห็นใจคนที่ถูกทำร้ายร่างกาย $\bar{x} = 2.82$ ในกลุ่มทดลอง ในกลุ่มควบคุม ทุกคนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง สามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกันได้ $\bar{x} = 2.91$ แสดงว่ากลุ่มทดลองส่วนใหญ่เห็นใจคนอื่นและเข้าใจความแตกต่างของบุคคลเข้าใจถึงความจำเป็นในการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกัน แต่ขณะเดียวกันพวกเขายังต้องการที่จะโต้ตอบบุคคลที่พูดจาไม่ดี หรือแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับคนอื่น ซึ่งเป็นลักษณะที่ขัดแย้งกันเองหรือเขาพยายามที่จะเข้าใจคนอื่นแต่เขายังไม่เข้าใจว่าการที่บุคคลพูดจาไม่ดีหรือแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง อาจมีสาเหตุมาจากความแตกต่าง ซึ่งวัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์หุนหันบางครั้งอาจขาดการยั้งคิด หรือควบคุมอารมณ์ยังไม่ได้จึงแสดงพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับความคิดเห็น และหลังจากกลุ่ม

ทดลองได้รับโปรแกรมพัฒนาเจตคติความเห็นผู้อื่นพบว่าคะแนนไม่เปลี่ยนแปลง จึงควรเน้นให้วัยรุ่นมีสติคิดถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้มีพฤติกรรมที่แตกต่าง พร้อมทั้งให้อภัยในเรื่องเล็กน้อย แต่ในขณะที่เดียวกันกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยลดต่ำลง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากลักษณะของวัยรุ่นที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางทำให้ขาดความตระหนักรู้ในการเรียนรู้ที่จะเข้าใจผู้อื่น โปรแกรมพัฒนาเจตคติความเห็นใจผู้อื่นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อวัยรุ่น

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของเมธาวิ อุดมธรรมานภาพ (45) ศึกษาถึงผลของการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาตนด้านความฉลาดทางอารมณ์ (ดี เก่ง สุข) ตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิตด้วยโปรแกรมการฝึกทางจิตวิทยาพบว่าภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ หากเปรียบเทียบคะแนนของทักษะการจัดการกับอารมณ์ในการศึกษาครั้งนี้ก่อนและหลังการทดลอง พบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ และหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการทดลองไม่แตกต่างกัน แต่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาวิเคราะห์ด้วยค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งทำให้การสรุปผลการศึกษานี้แตกต่างกัน ซึ่งทักษะพื้นฐานของการจัดการกับอารมณ์คือการรับรู้อารมณ์ตนเอง ถ้าหากบุคคลขาดการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ที่มีอยู่ หรืออาจจะรับรู้ถึงอารมณ์แต่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ จะแสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม การควบคุมอารมณ์เป็นเรื่องยากและต้องใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติหัดควบคุมอารมณ์ของตนเอง ในโปรแกรมระยะเวลาในการฝึกควบคุมอารมณ์น้อย ทำให้ขาดการฝึกปฏิบัติการควบคุมอารมณ์ นอกจากนี้ในโปรแกรมเป็นเพียงประสบการณ์สมมุติ ซึ่งบางครั้งผู้เข้าร่วมวิจัยอาจจะยังไม่มีอารมณ์คล้อย การฝึกจัดการกับอารมณ์ควรฝึกอย่างสม่ำเสมอ และใช้เวลาให้ยาวนานขึ้น

เมื่อพิจารณารายข้อ (ภาคผนวก จ) พบว่า ก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยรายข้อของทักษะการจัดการกับอารมณ์ในกลุ่มทดลองที่มีคะแนนต่ำ เมื่อฉันมีความโกรธฉันมักทำอะไรไปโดยที่ไม่ยั้งคิด ($\bar{x} = 1.87$) ในกลุ่มควบคุม คือเมื่อมีคนต่อว่าฉันโดยไม่มีเหตุผล ฉันจะตอบโต้ทันที ($\bar{x} = 1.37$) ก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยรายข้อของทักษะการจัดการกับอารมณ์ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีคะแนนสูง คือ ถ้าฉันผิดหวังฉันจะพยายามใหม่ ส่วนในรายข้ออื่นๆ มีความแตกต่างกันไป ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีคะแนนต่ำและคะแนนสูงมีความแตกต่างกัน

แสดงให้เห็นว่าอารมณ์ และการจัดการอารมณ์ของแต่ละบุคคล มีความแตกต่างกันออกไป แต่เมื่อได้รับโปรแกรมพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการจัดการกับอารมณ์สูงขึ้น แต่ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของ พรดี ลิมปรัตน์ (33) ได้ทำการศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดคูสิตาราม ในปีพ.ศ. 2547 พบว่า กลุ่มทดลองมี ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .05

การรับรู้อารมณ์ตนเองเป็นกระบวนการแรกของขั้นตอนการจัดการกับอารมณ์ ถ้าหากบุคคลขาดการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ที่มีอยู่ หรืออาจจะรับรู้ถึงอารมณ์แต่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ จะแสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม การควบคุมอารมณ์เป็นเรื่องยากและต้องใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติหัดควบคุมอารมณ์ของตนเอง ในโปรแกรมระยะเวลาในการฝึกควบคุมอารมณ์น้อย ทำให้ขาดการฝึกปฏิบัติการควบคุมอารมณ์ ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์ในกลุ่มทดลองไม่มีการเปลี่ยนแปลง

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ขอมรับสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหาที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มทดลองเป็นผลมาจากโปรแกรมพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เมื่อนำมาทดสอบพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ทั้งนี้เพราะกลุ่มควบคุมไม่ได้รับ โปรแกรมพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และเมื่อนำความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหาก่อนและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบกันพบว่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นผลมาจากโปรแกรมพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ การศึกษาของ พรดี ลิมปรัตน์ (33) นรลักษณ์ เอื้อกิจ (38) และเมธาวิ อุดมธรรมานุภาพ (45) ซึ่งศึกษาถึงผลของโปรแกรมต่อทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งต่างพบว่า ภายหลังกลุ่มทดลองมีทักษะการแก้ปัญหา ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ

เมื่อพิจารณารายข้อ (ภาคผนวก จ) พบว่า ก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยรายข้อของทักษะการแก้ปัญหาข้อที่ทั้ง 2 กลุ่มมีคะแนนต่ำสุด คือ ฉันทคิดว่าบางครั้งการแก้ไขปัญหามาแบบตาต่อตาฟันต่อฟันยังใช้ได้ ($\bar{x} = 1.82$ ในกลุ่มทดลอง และ $\bar{x} = 1.66$ ในกลุ่มควบคุม) แสดงถึงเจตคติของกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนมากที่มีเจตคติต่อการแก้ไขปัญหามาแบบตาต่อตาฟันต่อฟัน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีโอกาส

เสี่ยงที่จะมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการใช้ความรุนแรงยุติปัญหา แต่เมื่อกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมที่ผู้วิจัยจัดให้ มีเจตคติเกี่ยวกับการแก้ปัญหาดีขึ้น คะแนนเพิ่มขึ้น 0.31 คะแนน ส่วนกลุ่มควบคุม คะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คือ 0.09 คะแนน ก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยรายชื่อของทักษะการแก้ปัญหาชื่อที่กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงสุด คือฉันเป็นคนผูกพยาบาทผู้อื่น $\bar{x} = 2.72$ ทักษะการแก้ปัญหาชื่อที่กลุ่มควบคุมมีคะแนนสูงสุด คือ เมื่อฉันมีปัญหา ฉันจะหาทางแก้ไข $\bar{x} = 2.69$ ส่วนในรายชื่ออื่นๆส่วนมากจะมีคะแนนเพิ่มขึ้น คะแนนเฉลี่ยโดยรวมก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6 หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มทดลองเป็นผลมาจากโปรแกรมพัฒนาทักษะการสื่อสาร เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารลดลงเล็กน้อย เมื่อนำมาทดสอบพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ทั้งนี้เพราะกลุ่มควบคุมไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาทักษะการสื่อสาร และเมื่อนำความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารก่อนและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบกัน พบว่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นผลมาจากโปรแกรมพัฒนาทักษะการสื่อสาร ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ การศึกษาของ พรดี ลิ้มปรัดนากร (33) ได้ทำการศึกษา ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดคุลีธาราม ในปีพ.ศ. 2547 พบว่า กลุ่มทดลองมี ทักษะการสื่อสาร ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณารายชื่อ (ภาคผนวก จ) พบว่า ก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยรายชื่อของทักษะการสื่อสารชื่อที่มีคะแนนต่ำสุดในกลุ่มทดลอง คือฉันไม่สามารถปฏิเสธไม่ทำในสิ่งที่ฉันไม่อยากจะทำ รองลงมาคือฉันไม่กล้าบอกใครในสิ่งที่ฉันต้องการ ฉันรู้สึกโกรธเมื่อไม่สามารถปฏิเสธในสิ่งที่ฉันไม่อยากจะทำ ซึ่งแสดงถึงทักษะการสื่อสารที่กลุ่มทดลองไม่สามารถสื่อความต้องการของตนเองได้ ทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจ ความโกรธ หรือความคับข้องใจ ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนทั้ง 3 ข้อเพิ่มขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับข้ออื่นๆแล้วยังเป็นรายชื่อที่มีคะแนนต่ำสุด จึงควรจะเน้นวิธีการสื่อสารเพื่อสื่อสิ่งที่ต้องการ โดยมีเทคนิควิธีการที่มีประสิทธิภาพสามารถสื่อความต้องการของผู้สื่อโดยผู้รับสารเข้าใจความหมายของสารและลดความไม่พึงพอใจของผู้รับสารและผู้ส่งสาร ส่วนในกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยรายชื่อของทักษะการสื่อสารชื่อที่มีคะแนนต่ำสุด คือฉันมักพูดประชดประชัน กับคนที่ทำให้ฉันไม่พอใจ รองลงมา คือ ฉันรู้สึกโกรธเมื่อไม่สามารถ

ปฏิเสธในสิ่งที่ไม่อยากทำ และ ฉันไม่กล้าบอกใครในสิ่งที่ฉันต้องการซึ่งคล้ายคลึงกับกลุ่มทดลองแตกต่างกันในส่วนที่ควบคุมแสดงออกโดยการประชดประชัน ซึ่งเป็นรูปแบบการแสดงออกที่อาจก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดี อาจนำไปสู่ความรุนแรง การพัฒนาทักษะการสื่อสารจึงมีความสำคัญจากการที่กลุ่มทดลอง

โปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง และทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นโปรแกรมที่เหมาะสมที่จะใช้กับวัยรุ่นตอนต้น ถึงแม้ว่าในการศึกษาครั้งนี้ ผลการทดสอบสมมุติฐานการทดลอง มีบางสมมุติฐานที่ปฏิเสธ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาอื่นๆ พบว่า โปรแกรมนี้สามารถพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง และทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาครได้ ส่วนเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองและทักษะการจัดการกับอารมณ์กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรม เจตคติความตระหนักรู้ในตนเองและทักษะการจัดการกับอารมณ์ก็พัฒนาขึ้นมาบ้าง แต่ในโปรแกรมอาจมีระยะเวลาสั้น ทำให้กลุ่มทดลองมีโอกาสเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันได้น้อย จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ที่อาจเกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ต่อการถูกทำโทษและการถูกทำร้ายร่างกายของกลุ่มทดลองมีมากกว่ากลุ่มควบคุม อาจที่มีผลต่อการศึกษา นอกจากนี้ยังมีปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ที่การศึกษาในครั้งนี้ไม่สามารถควบคุมตัวแปรภายนอกอื่นๆ ที่ยังไม่สามารถค้นพบและนำมาอธิบายได้

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research Design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรงและทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียนจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดสมุทรสาคร โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง จำนวน 39 คน กลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน กลุ่มทดลองได้รับกิจกรรมตามโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน แบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลทั่วไปของนักเรียน แบบสอบถามเจตคติความเห็นใจผู้อื่น แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิตที่ใช้ในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย 5 องค์ประกอบ มี 5 ส่วน ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเจตคติความเข้าใจตนเอง ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติความเข้าใจผู้อื่น ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทักษะการจัดการกับอารมณ์ ส่วนที่ 5 แบบสอบถามทักษะการแก้ปัญหา ส่วนที่ 6 แบบสอบถามทักษะการสื่อสาร และเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร ในแต่ละแผนการสอนใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที จำนวน 5 ครั้ง ประกอบด้วย

แผนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติความเห็นใจผู้อื่น

แผนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเองและความเห็นใจผู้อื่น

แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์

แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา

แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร

สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไป ใช้การแจกแจงความถี่และร้อยละสำหรับการเปรียบเทียบคะแนนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยของ เจตคติที่มีต่อความรุนแรง เจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติด้านความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทดสอบความแตกต่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ Wilcoxon signed-rank test ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ Mann-Whitney U Test และทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ $\bar{d}$

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม จำนวน 39 และ 35 ตามลำดับ

เพศ เป็นชาย ในกลุ่มทดลอง 43.6 กลุ่มควบคุม 57.1 เพศหญิงในกลุ่มทดลอง 56.4 กลุ่มควบคุม 42.9

อายุ ส่วนใหญ่ 13-15 ปี ในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 94.9 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 88.8

สถานภาพของครอบครัว บิดาและมารดาอยู่ร่วมกัน กลุ่มทดลอง ร้อยละ 74.4 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 68.6

ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดา จบการศึกษาระดับประถมศึกษา บิดาในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 87.2 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 77.1

ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดาในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 79.5 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 77.1

อาชีพของบิดา ประกอบอาชีพรับจ้างกลุ่มทดลอง ร้อยละ 71.9 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 54.36 รองลงมาคือเกษตรกร ค้าขาย และอื่นๆ

อาชีพของมารดาส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้างกลุ่มทดลอง ร้อยละ 66.7 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 62.9 รองลงมาคือเกษตรกร และค้าขาย

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองรักและเข้าใจตนเองดี ในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 40.1 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ

ความคิดเห็นต่อสัมพันธภาพในครอบครัวตนเอง ส่วนใหญ่ คิดว่ามีสัมพันธภาพที่ดีกลุ่มทดลอง ร้อยละ 84.6 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 88.6 ส่วนน้อยคิดว่าสัมพันธภาพที่ห่างเหินกลุ่มทดลอง ร้อยละ 15.4 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 11.4

ส่วนที่ 2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย

เจตคติต่อการกระทำความรุนแรงด้านร่างกาย

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงด้านร่างกายใกล้เคียงกัน (18.92 และ 18.09 ตามลำดับ) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.121$)

กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงด้านร่างกายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติพบว่า คะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$)

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงก่อนและหลังการทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$)

ทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย

เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง

ก่อนการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของเจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.004$)

กลุ่มทดลอง คะแนนเฉลี่ยของเจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเองหลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง เมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.007$)

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเอง ก่อนและหลังการทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.118$)

เจตคติความเห็นใจผู้อื่น

ก่อนการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของเจตคติด้านความเห็นใจผู้อื่นของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใกล้เคียงกัน เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.77$)

กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติด้านความเห็นใจผู้อื่นหลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.055$)

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติด้านความเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$)

ทักษะการจัดการกับอารมณ์

ก่อนการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.003$)

กลุ่มทดลอง คะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.002$)

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการควบคุมอารมณ์ ก่อนและหลังการทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.246$)

ทักษะการแก้ปัญหา

ก่อนการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.157$)

กลุ่มทดลอง คะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหาลงการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.002$)

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.036$)

ทักษะการสื่อสาร

ก่อนการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใกล้เคียงกัน เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.483$)

กลุ่มทดลอง คะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารหลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$)

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$)

จากผลการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่าโปรแกรมทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร มีผลทำให้กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมมี เจตคติความเห็นใจผู้อื่น เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร พัฒนาขึ้น ส่วนเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพียงเล็กน้อย อาจนำโปรแกรมมาแก้ไขปรับปรุง และเพิ่มระยะเวลาในการทดลอง ทั้งนี้เนื่องจากการปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมเป็นเรื่องยากและต้องใช้ระยะเวลา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สามารถประยุกต์ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนมีโอกาสนในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ ในการศึกษาครั้งนี้ผลของโปรแกรมพัฒนาเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองและทักษะการจัดการกับอารมณ์ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งเห็นควรว่าควรเพิ่มระยะเวลาและกิจกรรมให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาเจตคติและทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการจัดทำโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอาจเพิ่มทักษะชีวิตบางองค์ประกอบ หรือทั้ง 10 องค์ประกอบ
2. ศึกษาวิจัยโดยให้ผู้ดำเนินการกิจกรรมในโปรแกรมเป็นครู หรือผู้ปกครอง ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน และมีระยะเวลา สามารถทำให้เกิดการพัฒนาเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรงและทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่อง

ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร

(EFFECT OF PARTICIPATORY LEARNING LIFE SKILL DEVELOPMENT ON LIFE SKILLS TOWARD PHYSICAL VIOLENT PREVENTION AMONG SECONDARY SCHOOL STUDENTS, SAMUTSAKORN PROVINCE, THAILAND)

นพารณ์ เสนา 4636631 PPH/M

วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : จรยพร สุภาพ พบ. อว. (เวชศาสตร์ครอบครัว)

สุปรียา ดันสกุล ก.ด. (จิตวิทยาการศึกษา) วงเดือน ปั่นดี ส.ด. สุพร อภินันท์เวช พบ. วว. (จิตเวชศาสตร์เด็กและวัยรุ่น)

บทสรุปแบบสมบูรณ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นทุกส่วนของโลก สามารถที่จะพบความรุนแรงได้ทุกสถานที่ ในแต่ละปีพบว่ามีประชากรมากกว่า 1.6 ล้านคนทั่วโลกต้องเสียชีวิตจากความรุนแรง ซึ่งเป็นประชากรที่มีอายุระหว่าง 15-44 ปี เสียชีวิตมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14 ของเพศชาย และ ร้อยละ 7 ของเพศหญิง

ประเทศไทย จากสถิติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ที่รับแจ้งคดีอาญาพบว่าอัตราเฉลี่ยต่อประชากรแสนคน มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จาก 169.32 ต่อประชากรแสนคนในปี 2535 เพิ่มขึ้นเป็น 259.55 ต่อประชากรแสนคนในปี 2545 โดยมีคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สูงสุด รองลงมาคือ คดีที่มีผลต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ ตามลำดับ และจากการศึกษาของสำนักกระบวนวิชากระทรวงสาธารณสุข ปี 2546 พบว่า การตายจากการบาดเจ็บซึ่งมีสาเหตุจากการถูกทำร้ายร่างกาย เป็นสาเหตุการตาย อันดับ 2 รองจากอุบัติเหตุ

จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงถึงความรุนแรงที่เกิดในสังคม ซึ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก พบว่ามากกว่าร้อยละ 60 ของเหตุการณ์ความรุนแรงเป็นความรุนแรงระหว่างบุคคล และพบมากในช่วงอายุ 15-29 ปี โดยเกิดกับเพศชายมากที่สุด ผลของความรุนแรงดังกล่าว ส่งผลต่อภาวะสุขภาพ ก่อให้เกิดความไม่สุขสบาย การบาดเจ็บ ความพิการ ตลอดจนการเสียชีวิต ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรงของความรุนแรง นอกจากนี้ยังส่งผลต่อ เศรษฐกิจ สังคม ประเทศชาติ ซึ่งลักษณะความรุนแรงที่เห็นเด่นชัดมากที่สุด คือ ความรุนแรงด้านร่างกาย ซึ่งนอกจากจะส่งผลต่อร่างกายแล้วยังส่งผลต่อจิตใจ และยังเชื่อว่าผู้ที่ผ่านประสบการณ์ถูกกระทำ

รุนแรงมีโอกาสเป็นผู้กระทำความรุนแรงสูงกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่ง เปรียบเสมือน “วงจรแห่งความรุนแรง” (cycle of violence)

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง และทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research Design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผล ของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง และทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียนจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร โดยคัดเลือกโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีขนาด ลักษณะทางภูมิศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ คล้ายคลึงกันจับฉลากเลือกโรงเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง จำนวน 39 คน คือนักเรียนโรงเรียนบ้านอ้อมโรงหีบ กลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน คือนักเรียนโรงเรียนวัดปัจจันตาราม ทั้ง 2 กลุ่มเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อายุระหว่าง 11-15 ปี กลุ่มทดลองได้รับกิจกรรมตามโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิตที่ใช้ในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย 5 องค์ประกอบ มี 5

ส่วน ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเจตคติความเข้าใจตนเอง ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติความเข้าใจผู้อื่น ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทักษะการจัดการกับอารมณ์ ส่วนที่ 5 แบบสอบถามทักษะการแก้ปัญหา ส่วนที่ 6 แบบสอบถามทักษะการสื่อสาร

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 5 แผน แต่ละแผนการสอนใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที จำนวน 5 ครั้ง ประกอบด้วย

1. แผนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง เป็นแผนการสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหมาย สถานการณ์ความรุนแรงในปัจจุบัน สาเหตุ ผลกระทบของความรุนแรง วิธีการป้องกันความรุนแรง ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ชี้ให้เห็นปัญหาความรุนแรง และผลกระทบของความรุนแรงที่มีต่อผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ และสังคมเพื่อปรับเจตคติที่มีต่อความรุนแรง

2. แผนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองและความเห็นใจผู้อื่น มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของตนเอง มีทั้ง ข้อดีและข้อเสียในตัวของบุคคลนั้น ซึ่งมีความแตกต่างกันไป บางครั้งความคิด ความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ ที่แตกต่างกันอาจนำมาซึ่งสาเหตุของความขัดแย้งและนำไปสู่ความรุนแรงต่อไป การปรับตัวและการยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น รวมทั้งการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเองจะช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นซึ่งการลดความขัดแย้งสามารถลดการกระทำความรุนแรงด้านร่างกาย

3. แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ซึ่งมีหลากหลายอารมณ์ อารมณ์ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมต่างๆ การจัดการกับอารมณ์ให้มีการแสดงอารมณ์ที่เหมาะสม จะช่วยให้บุคคลนั้นแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล สถานที่

4. แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การพัฒนาทักษะชีวิตการแก้ไขปัญหาจะทำให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาต่างๆ ได้ดี การแก้ไขปัญหาไม่มีสูตรเฉพาะตายตัวแต่มีแนวทางของการแก้ไขปัญหาคล้ายคลึงกัน ซึ่งเนื้อหาสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาได้

5. แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารมีเนื้อหาเกี่ยวกับการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสื่อความหมาย ตลอดจนสื่อความต้องการ รวมทั้งการปฏิเสธ ได้อย่างเหมาะสมเป็นทักษะที่สามารถช่วยสร้างสัมพันธภาพ และช่วยลดความขัดแย้งต่างๆ

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ผู้วิจัยใช้วิธีเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory learning) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วย

1. การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning)

1. ประสบการณ์ (Experience) ผู้วิจัยจะเน้นที่ผู้เรียนมีประสบการณ์มาก่อน กระตุ้นให้ผู้เรียนดึงประสบการณ์ของตนเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ และสามารถแบ่งปันประสบการณ์ให้ผู้อื่นที่อาจมีประสบการณ์เหมือนหรือแตกต่างกัน

2. การสะท้อนและอภิปราย (Reflection/discussion) เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นวิเคราะห์ วิเคราะห์ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของคนอื่นที่แตกต่างไปจากตนเอง จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น และผลของการสะท้อนความคิดเห็นหรือการอภิปราย จะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลายหรือมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

3. ความคิดรวบยอด (Concept) การสะท้อนความคิดเห็นและการอภิปราย โดยผู้สอนสรุปความคิดรวบยอดให้จากการอภิปรายและการนำเสนอของผู้เรียนแต่ละกลุ่มที่ผู้เรียนเข้าใจ และเกิดความคิดรวบยอด ซึ่งความคิดรวบยอดนี้ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติ หรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่างๆที่ช่วยทำให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

4. การทดลอง/การประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application) ผู้เรียนใช้ความคิดรวบยอดหรือผลิตขึ้นความคิดรวบยอดในรูปแบบต่างๆ แสดงผลของความสำเร็จของการเรียนรู้เจตคติ และทักษะต่างๆ

2. การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process)

การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม เป็นการเรียนรู้พื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ กระบวนการกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมสูงสุดและทำให้บรรลุนานสูงสุดผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มในการเรียนรู้ตามรูปแบบกิจกรรมแต่ละอย่างที่เกิดขึ้น ตามความเหมาะสมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมแต่ละอย่างมากที่สุด ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มทดลองได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามกิจกรรมที่จัดให้อย่างเต็มที่

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 1 สัปดาห์ก่อนดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเก็บข้อมูลหลังเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์

สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นข้อมูลทั่วไป และข้อมูลจากแบบสอบถามที่ใช้ในการทดสอบโปรแกรม ข้อมูลทั่วไปใช้การแจกแจงความถี่และร้อยละสำหรับการเปรียบเทียบคะแนนใน

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามที่ใช้ในการทดสอบโปรแกรมประกอบด้วย คะแนนเจตคติที่มีต่อการกระทำความรุนแรง คะแนนเจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเอง คะแนนเจตคติด้านความเห็นใจผู้อื่น คะแนนทักษะการจัดการกับอารมณ์ คะแนนทักษะการแก้ปัญหา และคะแนนทักษะการสื่อสาร หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ย ทดสอบความแตกต่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ Wilcoxon signed-rank test ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ Mann-Whitney U Test ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วยกลุ่มทดลอง จำนวน 39 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน กลุ่มทดลองมีสัดส่วนนักเรียนหญิง มากกว่านักเรียนชาย เล็กน้อย (เพศหญิง ร้อยละ 56.4 เพศชาย ร้อยละ 43.6) ส่วนกลุ่มควบคุมมีสัดส่วนนักเรียนชาย มากกว่านักเรียนหญิง (เพศชาย ร้อยละ 57.1 เพศหญิง ร้อยละ 42.9) อายุ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีอายุในกลุ่ม 13-14 ปี มากที่สุด โดยอายุเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่มใกล้เคียงกัน (กลุ่มทดลอง 13.41 ปี และกลุ่มควบคุม 13.40 ปี) เมื่อนำมาทดสอบพบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีอายุ เพศ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

ปัจจัยด้านครอบครัวทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยสถานภาพของครอบครัวส่วนใหญ่บิดาและมารดาอยู่ร่วมกัน โดยกลุ่มทดลองมีสัดส่วนที่มากกว่าเล็กน้อย (กลุ่มทดลอง ร้อยละ 74.4 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 68.6) ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา กลุ่มทดลองมีสัดส่วนที่มากกว่าเล็กน้อยทั้งในบิดาและมารดา (ระดับการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาของบิดาในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 87.2 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 77.1 ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดาในระดับประถมศึกษาในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 79.5 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 77.1) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา อาชีพ ส่วนใหญ่ ของบิดา มารดา ประกอบอาชีพรับจ้าง กลุ่มทดลองมีสัดส่วนที่มากกว่าเล็กน้อย (บิดา กลุ่มทดลอง ร้อยละ 71.9 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 54.36 มารดา กลุ่มทดลอง ร้อยละ 66.7 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 62.9) รองลงมาคือเกษตรกรกรรมและค้าขาย ในกลุ่มทดลองและในกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ มีรายได้ เพียงพอ มีเหลือเก็บ (ในกลุ่ม

ทดลอง ร้อยละ 48.7 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 45.7) รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ ไม่ทราบ (ในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 35.9 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 25.7)

ความคิดเห็นต่อครอบครัวตนเอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครอง “รักและเข้าใจดี” โดยกลุ่มทดลองมีสัดส่วนน้อยกว่ากลุ่มควบคุมเล็กน้อย (กลุ่มทดลอง ร้อยละ 40.1 และกลุ่มควบคุม ร้อยละ 57.1) รองมาคือ “รักแต่ไม่เข้าใจ” (ในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 38.4 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 22.9) ไม่แน่ใจ (ในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 17.9 ในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 20.0) ความคิดเห็นต่อสัมพันธภาพในครอบครัวตนเอง ส่วนใหญ่ คิดว่ามีสัมพันธภาพที่ดี (กลุ่มทดลอง ร้อยละ 84.6 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 88.6) ส่วนน้อยคิดว่าสัมพันธภาพที่ห่างเหิน (กลุ่มทดลอง ร้อยละ 15.4 กลุ่มควบคุม ร้อยละ 11.4) เมื่อนำมาทดสอบพบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความคิดเห็นต่อครอบครัวตนเองไม่แตกต่างกัน

ประสบการณ์และความรู้สึกต่อการถูกทำโทษ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ เคยถูกทำโทษ โดยการ ตี ตบ ขว้างปาสิ่งของ ฯลฯ (ร้อยละ 87 ในกลุ่มทดลอง และร้อยละ 80 ในกลุ่มควบคุม) เมื่อนำมาทดสอบพบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนความรู้สึกเมื่อถูกลงโทษด้วยการกระทำต่อร่างกาย ส่วนใหญ่รู้สึกผิด สมควรรับโทษ โดยกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุมเล็กน้อย (ร้อยละ 69.2 และร้อยละ 62.9 ตามลำดับ) รองลงมา กลุ่มทดลองรู้สึก “รู้ว่าเป็นการลงโทษแต่รู้สึกว่ามีเหตุผล” และ “รู้สึกไม่ดี แต่คงเป็นการลงโทษ” (ร้อยละ 12.8 เท่ากัน) ส่วนกลุ่มควบคุมรู้สึก “รู้สึกไม่ดี แต่คงเป็นการลงโทษ” (ร้อยละ 20.2) และ “รู้ว่าเป็นการลงโทษแต่รู้สึกว่ามีเหตุผล” (ร้อยละ 8.6) เมื่อนำมาทดสอบพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนที่ 2 ผลของโปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรงด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.1 ระดับของเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรงด้านร่างกายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดย แบ่งกลุ่มระดับเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรงโดย อิงเกณฑ์ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ เจตคติเชิงบวก เจตคติระดับปานกลาง เจตคติเชิงลบ ผลการวิจัยพบว่า

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรงเจตคติเชิงบวกมากที่สุด รองมาคือเจตคติระดับปานกลาง และเจตคติเชิงลบ (ร้อยละ 48.7, 41.0 และ 10.3 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง เจตคติระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือเจตคติเชิงบวก (ร้อยละ 74.3 และ 25.7 ตามลำดับ)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรงเชิงบวกเพิ่มขึ้น เจตคติระดับปานกลางลดลง เจตคติเชิงลบลดลง (ร้อยละ 66.7, 28.2 และ 5.1 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่ม

ควบคุมมีเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงเชิงบวก เจตคติระดับปานกลางลดลง (ร้อยละ 17.2 และ 71.4 ตามลำดับ) และมีเจตคติเชิงลบเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 11.4)

2.2 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ด้านร่างกายระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 2.26 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ก่อนและหลังการทดลอง ลดลง-0.66 เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย และค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		$\bar{d}$	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	18.92	2.738	21.18	2.163	2.26	< 0.001
กลุ่มควบคุม	18.09	2.063	17.43	2.380	- .66	0.188
p-value	0.121		< 0.001		< 0.001	

ส่วนที่ 3 ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการบูรณาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิต ในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ประกอบด้วย เจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติด้านความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.1 ระดับของทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ประกอบด้วย เจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติด้านความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยแบ่งกลุ่มระดับเจตคติโดย อิงเกณฑ์ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ เจตคติเชิงบวก เจตคติระดับปานกลาง เจตคติเชิงลบ และแบ่งทักษะชีวิต เป็น 3 ระดับ คือระดับดี ระดับปานกลาง ระดับต่ำ ผลการวิจัยพบว่า

เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง

ผลการศึกษาพบว่าก่อนการทดลองก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติการตระหนักรู้ในตนเองเจตคติเชิงบวกมากที่สุด รองมาคือเจตคติระดับปานกลาง และเจตคติเชิงลบ (ร้อยละ 64.1,

33.3 และ 2.6 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีเจตคติการตระหนักรู้ในตนเองระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือเจตคติเชิงบวก และเจตคติเชิงลบ (ร้อยละ 54.3 ,28.6และ17.1 ตามลำดับ)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติการตระหนักรู้ในตนเองเชิงบวกเพิ่มขึ้น(ร้อยละ69.2) ระดับปานกลาง และเจตคติเชิงลบลดลง (ร้อยละ 30.8และ 0 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีทัศนเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองเชิงบวก และเจตคติระดับปานกลางเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 31.4 และ 68.6 ตามลำดับ) และไม่มีเจตคติเชิงลบ (ร้อยละ 0)

เจตคติความเห็นใจผู้อื่น

ผลการศึกษาพบว่าก่อนการทดลอง ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติความเห็นใจผู้อื่นเชิงบวกมากที่สุด รองมาคือเจตคติระดับปานกลาง (ร้อยละ 64.1และ 35.9 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีเจตคติความเห็นใจผู้อื่น เชิงบวกมากที่สุด รองมาคือเจตคติระดับปานกลาง (ร้อยละ 74.3 และ 25.7 ตามลำดับ)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติความเห็นใจผู้อื่นเชิงบวกเพิ่มขึ้น เจตคติระดับปานกลางลดลง (ร้อยละ 66.7 และ 33.3 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีเจตคติความเห็นใจผู้อื่นเชิงบวกลดลง(ร้อยละ 48.6) เจตคติระดับปานกลางและเจตคติเชิงลบเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 48.6 และ 2.8 ตามลำดับ)

ทักษะการจัดการกับอารมณ์

ผลการศึกษาพบว่าก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการจัดการกับอารมณ์ระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือระดับดี และระดับต่ำ (ร้อยละ 69.2, 20.5 และ 10.3 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีทักษะการจัดการกับอารมณ์ระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือระดับต่ำ (ร้อยละ 65.7 และ 34.3 ตามลำดับ)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการจัดการกับอารมณ์ระดับดีคงเดิม (ร้อยละ 20.5) ระดับปานกลางเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 76.9) ระดับต่ำลดลง (ร้อยละ 2.6)ส่วนในกลุ่มควบคุมมีทักษะการจัดการกับอารมณ์ระดับดี ระดับปานกลางเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 5.7 และ 82.9 ตามลำดับ) และมีคะแนนระดับต่ำลดลง (ร้อยละ 11.4)

ทักษะการแก้ปัญหา

ผลการศึกษาพบว่าก่อนการทดลองก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการแก้ปัญหา ระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือระดับดี (ร้อยละ 71.8 และ 28.2 ตามลำดับ) ซึ่งคล้ายกับกลุ่มควบคุมมีทักษะการแก้ปัญหาระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือระดับดี และระดับต่ำ (ร้อยละ 62.9,31.4 และ 5.7 ตามลำดับ)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการแก้ปัญหาในระดับดี และระดับปานกลางเพิ่มขึ้น ระดับต่ำลดลง (ร้อยละ 46.2, 53.8 และ 0 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีทักษะการแก้ปัญหาในระดับดีลดลง (ร้อยละ 22.9) ระดับปานกลางเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 76.4) และระดับต่ำคงเดิม (ร้อยละ 5.7)

ทักษะการสื่อสาร

ผลการศึกษาพบว่าก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการสื่อสารระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือระดับดี และระดับต่ำ (ร้อยละ 84, 7.7 และ 7.7 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีทักษะการสื่อสารระดับปานกลางมากที่สุด รองมาคือระดับดีและระดับต่ำ (ร้อยละ 85.7, 11.4 และ 2.9 ตามลำดับ)

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการสื่อสารระดับดีเพิ่มขึ้น ระดับปานกลางลดลง ระดับต่ำคงเดิม (ร้อยละ 30.8, 61.5 และ 7.7 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มควบคุมมีทักษะการสื่อสารระดับดี ระดับต่ำลดลง (ร้อยละ 8.6 และ 0 ตามลำดับ) และระดับปานกลางเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 91.4)

3.2 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ประกอบด้วย เจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติด้านความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

3.2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 1.95 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 0.20 เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.118$) (ตารางที่ 2)

3.2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 1.23 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลอง ลดลง -1.66 เมื่อนำมาทดสอบพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) (ตารางที่ 2)

3.2.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 1.97 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ ก่อนและหลังการทดลอง ลดลง เพิ่มขึ้น 1.06 เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.246$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย และค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกาย ประกอบด้วย เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ทักษะชีวิตและกลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		$\bar{d}$	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง						
กลุ่มทดลอง	29.36	3.368	31.31	3.302	1.95	0.007
กลุ่มควบคุม	26.80	4.093	27.00	3.670	.20	0.793
p-value	0.004		< 0.001		0.118	
เจตคติความเห็นใจผู้อื่น						
กลุ่มทดลอง	24.72	2.982	25.95	2.188	1.23	0.055
กลุ่มควบคุม	24.97	2.135	23.31	3.094	-1.66	0.001
p-value	0.77		< 0.001		< 0.001	
ทักษะการควบคุมอารมณ์						
กลุ่มทดลอง	20.97	2.796	22.95	2.762	1.97	0.002
กลุ่มควบคุม	18.86	2.767	19.91	2.254	1.06	0.057
p-value	0.003		< 0.001		0.246	
ทักษะการแก้ปัญหา						
กลุ่มทดลอง	27.08	3.038	29.46	3.284	2.38	0.002
กลุ่มควบคุม	25.97	3.400	26.23	3.396	.26	0.654
p-value	0.157		< 0.001		0.036	
ทักษะการสื่อสาร						
กลุ่มทดลอง	23.31	2.617	26.41	2.302	3.10	< 0.001
กลุ่มควบคุม	23.29	2.456	23.23	2.143	-.06	0.777
p-value	0.483		< 0.001		< 0.001	

3.2.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 2.38 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 0.26 เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.036$) (ตารางที่ 2)

3.2.5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า

กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น 3.10 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลอง ลดลง-0.06 เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) (ตารางที่ 2)

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองของ เจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยทางสถิติ อธิบายได้ว่าการได้รับโปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรง ซึ่งสามารถส่งเสริมเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงให้มีเจตคติเชิงบวกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของภูมิภัทร ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา ศึกษาผลของโปรแกรมแนะแนวกลุ่มต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและเปลี่ยนเจตคติต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชนชาย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนบ้านมูทิดากรุงเทพฯ พบว่า กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาท เหมาะสมกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเจตคติต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาท เหมาะสมกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของนรลักษ์ เอื้อกิจที่ศึกษาถึงประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตต่อพฤติกรรมการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญ พบว่า ภายหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนความตระหนักรู้ในตนเอง สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หากเปรียบเทียบคะแนน

ส่วนที่4 สรุปผลการวิจัยและผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิจัยและผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	p-value
สมมติฐานการวิจัยที่ 1		
กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของ เจตคติต่อการกระทำ ความ ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ยอมรับ	< 0.001
สมมติฐานการวิจัยที่ 2		
กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ปฏิเสธ	0.118
สมมติฐานการวิจัยที่ 3		
กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ยอมรับ	< 0.001
สมมติฐานการวิจัยที่ 4		
กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ปฏิเสธ	0.246
สมมติฐานการวิจัยที่ 5		
หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ยอมรับ	0.036
สมมติฐานการวิจัยที่ 6		
กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ยอมรับ	< 0.001

เจตคติความตระหนักรู้ในตนเองในการศึกษาครั้งนี้ก่อนและหลังการทดลอง พบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ และหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการศึกษานรลักษณ์เอื้อกิจ แต่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาวิเคราะห์ด้วยค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เป็นการใช่วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ที่แตกต่างกัน ทำให้การสรุปผลการศึกษาดูแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมนี้สามารถพัฒนาเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองของกลุ่มทดลองได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูงอยู่แล้ว โอกาสคะแนนภายหลังการทดลองจะเพิ่มขึ้นมีน้อย ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ Erik Erikson ได้อธิบายไว้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังค้นหาตนเอง ในกลุ่มทดลองเป็นวัยรุ่นในระยะต้น ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นในการค้นหาตนเอง เจตคติการตระหนักรู้ตนเองจึงยังเป็นการกิจที่ยังคงมีต่อไป นอกจากนี้การพัฒนาเจตคติการตระหนักรู้ในตนเองเป็นเรื่องภายในจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจต้องใช้เวลานานขึ้น มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น บางครั้งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญช่วยแนะนำและให้คำปรึกษา การปรับเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองเป็นเรื่องยากต้องอาศัยเวลาในการพัฒนาที่เพิ่มขึ้น

หลังจากกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมพัฒนาเจตคติความเห็นใจผู้อื่นพบว่าคะแนนไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุมซึ่งมีคะแนนลดต่ำลง ส่งผลให้กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเจตคติความเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเมธาวิ อุดมธรรมานุภาพ ศึกษาถึงผลของการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาตนด้านความฉลาดทางอารมณ์ (ดี เก่ง สุข) ตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิตด้วยโปรแกรมการฝึกทางจิตวิทยาพบว่าภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านความเห็นใจสูงกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านความเห็นใจสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมในการวิจัยครั้งนี้เน้นให้วัยรุ่นมีสติ ระลึกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้มีพฤติกรรมที่แตกต่าง พร้อมทั้งให้อภัยในเรื่องเล็กน้อย ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยลดต่ำลง อาจเป็นผลมาจากลักษณะของวัยรุ่นที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางทำให้ขาดความตระหนักรู้ในการเรียนรู้ที่จะเข้าใจผู้อื่น โปรแกรมพัฒนาเจตคติความเห็นใจผู้อื่นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อวัยรุ่น

คะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์ที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มทดลองเป็นผลมาจากโปรแกรมพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับอารมณ์เพิ่มขึ้นเล็กน้อย เมื่อนำมาทดสอบพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของเมธาวิ อุดมธรรมานุภาพ ศึกษาถึงผลของการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาตนด้านความฉลาดทางอารมณ์ (ดี เก่ง สุข) ตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิตด้วยโปรแกรมการฝึกทางจิตวิทยาพบว่าภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองสูงกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองสูงสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ หากเปรียบคะแนนของทักษะการจัดการกับ

อารมณ์ในการศึกษาครั้งนี้ก่อนและหลังการทดลอง พบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ และหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการทดลองไม่แตกต่างกับการศึกษาของเมธาวิ อุดมธรรมานภาพ แต่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาวิเคราะห์ค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งทำให้การสรุปผลการศึกษาดูแตกต่างกัน ซึ่งทักษะพื้นฐานของการจัดการกับอารมณ์คือการรับรู้อารมณ์ตนเอง ถ้าหากบุคคลขาดการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ที่มีอยู่ หรืออาจจะรับรู้ถึงอารมณ์แต่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ จะแสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม การควบคุมอารมณ์เป็นเรื่องยากและต้องใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติหัดควบคุมอารมณ์ของตนเอง ในโปรแกรมระยะเวลาในการฝึกควบคุมอารมณ์น้อย ทำให้ขาดการฝึกปฏิบัติการควบคุมอารมณ์ นอกจากนี้ในโปรแกรมเป็นเพียงประสบการณ์สมมุติ ซึ่งบางครั้งผู้เข้าร่วมวิจัยอาจจะยังไม่มีอารมณ์คล้อยตาม การฝึกจัดการกับอารมณ์ควรฝึกอย่างสม่ำเสมอ และใช้เวลาให้ยาวนานขึ้น

หลังการทดลองค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นผลมาจากโปรแกรมพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ การศึกษาของ พรดี ลิ้มปรีตนากร นรลักษณ์ เอื้อกิจ และเมธาวิ อุดมธรรมานภาพ ซึ่งศึกษาถึงผลของโปรแกรมต่อทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งต่างพบว่า ภายหลังจากกลุ่มทดลองมีทักษะการแก้ปัญหา ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ

หลังการทดลองค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นผลมาจากโปรแกรมพัฒนาทักษะการสื่อสาร ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ การศึกษาของ พรดี ลิ้มปรีตนากร ได้ทำการศึกษา ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดดุสิตาราม ในปีพ.ศ. 2547 พบว่า กลุ่มทดลองมี ทักษะการสื่อสาร ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .05

โปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง และทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม เป็นโปรแกรมที่เหมาะสมที่จะใช้กับวัยรุ่นตอนต้น ถึงแม้ว่าในการศึกษาครั้งนี้ ผลการทดสอบสมมุติฐานการทดลอง มีบางสมมุติฐานที่ปฏิเสธ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาอื่นๆ พบว่า โปรแกรมนี้สามารถพัฒนาเจตคติต่อการกระทำ ความรุนแรง และทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร ได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองและทักษะการจัดการกับอารมณ์ ควรต้องใช้เวลาที่ยาวนานขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ เช่น กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ต่อการถูกทำโทษและการถูก

ทำร้ายร่างกายซึ่งกลุ่มทดลองมีมากกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งอาจที่มีผลต่อการศึกษา นอกจากนี้ยังมีปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ที่ผลการศึกษายังไม่สามารถอธิบายได้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สามารถประยุกต์ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนมีโอกาสด้านการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ ในการศึกษาครั้งนี้ผลของโปรแกรมพัฒนาเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองและทักษะการจัดการกับอารมณ์ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งเห็นควรว่าควรเพิ่มระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาเจตคติและทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการจัดทำโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมควรเพิ่มทักษะชีวิตองค์ประกอบอื่นๆที่เหมาะสม หรือเพิ่มให้ครบทั้ง 10 องค์ประกอบ
2. ศึกษาวิจัยโดยให้ผู้ดำเนินการกิจกรรมในโปรแกรมเป็นครู หรือผู้ปกครอง ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน และมีระยะเวลา สามารถทำให้เกิดการพัฒนาเจตคติต่อการกระทำความรุนแรงและทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

EFFECT OF PARTICIPATORY LEARNING LIFE SKILL DEVELOPMENT ON
LIFE SKILLS TOWARD PHYSICAL VIOLENT PREVENTION AMONG
SECONDARY SCHOOL STUDENTS, SAMUTSAKORN PROVINCE, THAILAND

NAPAPORN SENA 4636631 PHPH/M

M.Sc. (PUBLIC HEALTH) MAJOR IN FAMILY HEALTH

THESIS ADVISORY COMMITTEE: JARUEYPORN SUPARP, M.D. Dip. THAI
BOARD OF FAMILY MEDICINE, SUPREYA TANSAKUL, Ph.D. (EDUCATION
PSYCHOLOGY), WONGDYAN PANDII, Ph. D., SUPORN APINUNTAVECH,
M.D. Dip. THAI BOARD OF CHILD AND ADOLESCENT PSYCHIATRY,

EXTENDED SUMMARY

Background and Rationale

Violent situations widely flare up all over the world. Certainly, it can be seen anywhere. The statistics showed that more than 1.6 million people around the world were dead due to violence. Most of them aged between 15-44 years, 14% out of this group were male and 7% were female.

In Thailand, the statistical report of the Royal Thai Police indicated that during the past ten years, an average number of criminal cases per 100,000 populations had been increased from 169.32 cases in 1992 to 259.55 in 2002. The highest criminal case was about property harm, followed by cases of causing fatality, bodily harm and sexual harassment respectively. The study of the Bureau of Epidemiology, Ministry of Public Health in 2003 indicated that injury caused by physical violence was the second rank for cause of death after the accident.

The above situations present that violence in a society becomes more severe. Data from the World Health Organization (WHO) showed that more than 60% of violent evidences were happened between individuals (interpersonal violence) aged 15-29 years and it most occurred among male. The consequences of violence cause negative health conditions such as injury, feeling uncomfortable, disabilities, and fatality (which is the most directly serious impact of violence). In addition, violence creates poor social and economic impacts at national level. Types of violence which is obviously seen is physical violence, this type of violence affects both physical and

mental conditions. It is believed that for those who experienced violence or were the victims of violence have higher opportunity to create violence; this is then called “cycle of violence”.

To prevent for any violence is considered as a ‘primary prevention’. It helps protect lives and reduce damages to property. Life skill is a model used for human development offered by WHO so that it can be further developed as a violence protection program.

Violence occurred most among people aged 15-29 years (middle adolescence to early adult). The survey on health community in the Integral Research Network Project for health and quality of life development in Makong-Tajejan community: A Case Study in Tombol Umpang, Amphoe Banpaew, Samutsakorn province in 2004 showed that 43.8% of students aged 6 – 14 years were reported to receive physical violence.

Prevention against violence is then necessary for the adolescence age group because people in this age group just start to create self-concepts. Ethical and intellectual views were developed since they can act with reason and are able to analyze situations in their society. According to the Education Act B.E. 2542, people at this age are studying in secondary school; they are ready and appropriate for obtaining attitude development so that they can protect themselves against violence.

The researcher had applied life skills to construct programs protecting against physical violence for secondary school students. These programs were attitude development to deter violence program and learning life skills development program which focused on student-center. The five main life skills were selected—self-awareness, empathy, coping with emotion, problem solving, and communication skills so that students were able to applied these skills to protect themselves against physical violence (the most serious threat to health).

General Objectives

To study effect of participatory learning life skills development on life skills toward physical violent prevention among secondary students, Samutsakorn province

Specific Objectives

1. To study attitudes to deter violence and life skills toward physical violent prevention among secondary students, Samutsakorn province both in the experimental group and the control group.
2. To compare differences of mean score of pre and post test attitude to deter physical violence among secondary school students in Samutsakorn province both in the experimental group and the control group.
3. To compare differences of mean score of pre and post test life skills toward physical violent protection in five main skills which were attitude toward self-awareness, attitude toward empathy, coping with emotion skills, problem solving skills, and communication skills among secondary school students in Samutsakorn province both in the experimental and control groups.

Methodology

This quasi-experimental research was aimed to study effect of participatory learning life skills development on life skills toward physical violent prevention among secondary students, Samutsakorn province. The samples were secondary school students studying in educational opportunity extension schools of Amphoe Muang, Samutsakorn province. The schools with similar size, geographic characteristics, social and economic conditions were selected and labeled. The samples were selected randomly. A total of 39 students from Ban Aom Rong Heep school were in the experimental group and 35 students from Wat Punjuntaram school were in the control group. The students in both groups were aged between 11-15 years. Only samples in the experiment group had received activities based on participatory learning life skills development on life skills toward physical violent prevention.

Research instruments consisted of instruments for data collection and the participatory learning life skill development program.

Questionnaires used for data collection were divided into three parts. The first part was about demographic characteristics of the samples. The second part was about

attitude to deter physical violent behavior and the third part was about life skill applied to protect physical violence. This part contained questionnaires asking about five issues which were (1) self-awareness, (2) empathy, (3) coping with emotion, (4) problem solving skills, and (5) communication skills.

The program used in this experiment were 5 learning plans of participatory learning life skills development on life skills toward physical violent prevention among secondary students, Samutsakorn province. Each learning plan spends about two hours and thirty minutes. The details for each plan are as follows:

1. Learning plan for developing attitude to deter violence: its contents were about meaning, present situation of violence, cause and impacts of violence as well as method for protecting violence. With an aim to adjust attitudes to deter violence, the contents allow learner to see problems of violence and its impacts to actors, victims and society.

2. Learning plan for developing attitude toward self-awareness and attitude toward empathy: This plan held contents about self-characteristics which were varied and could be either good or bad. Sometimes, different thoughts, beliefs, and values may lead to a conflict and develop to violence. To adapt your own behavior and open for the others' ideas that may differ from yours, help reduce conflict and it then prevent physical violence.

3. Learning plan for developing skill for coping with emotion: its contents were about emotion and feeling of human beings which were different. Emotion influences human behaviors. If a person has ability to cope with emotion, he/she can express suitable emotion (right place, right person and right time).

4. Learning plan for developing problem solving skills: If a person develops the problem skill, he/she is able to confront problems and solve them appropriately. There was no strict formula for problem solving but the guidelines for problem solving are similar. As a result, the contents filled in this part can develop problem solving skill of learners.

5. Learning plan for developing communication skills: for this part, contents about effective communication skills were filled. The appropriate skills about passing meaning of message, passing feeling of need and rejection were included because theses skills can create positive relationship and reduce conflict.

Process of activities

The researcher applied participatory learning (student-centered technique) which contained;

1. Experiential learning

1. Experience: The researcher focused on those who had experiences, and then stimulated them to use their own experience to learn and share experiences with the others. After that, compare each experience with the others to see if it was similar or different.

2. Reflection/discussion: it was open for all students to share their ideas and feelings among members. At this stage, an instructor had raised interesting issue so that members were able to analyze and critique. Members would learn about opinions and feelings which were different from his/her own. It enhanced a wider learning, the reflection or discussion led to various conclusions or it strengthened such conclusion.

3. Concept: it was received from step of reflection and discussion. The instructor concluded concepts from the discussion and presentation of learners in each group based on their understanding. The concepts could lead to the changes of their attitudes or understanding about contents and steps of skill training. The concepts helped the learners to practice more easily.

4. Experimentation/Application: the learners applied outputs from the step of concept in various forms to show the success of learning on attitudes and skills.

2. Group Process

Learning by using group process is to study important basics regarding experiences. Group process will help learners to obtain the highest participation. At this stage work achievement is occurred. The researcher had appropriately divided learners into groups based on each kind of activity so that all participants could join activities as much as that they can. For this study, samples in the experimental group could mostly take part in all activities.

Data were collect by using questionnaires. The samples in both experimental group and control group were asked one week before starting to put interactions or

Life skill development program by participatory learning. After the experiment for two weeks, data were collect again.

Data analysis: there were demographic data and data received from questionnaires. Frequency and percentage were used to compare mean score in the experimental and control group. Data in the questionnaires were the attitude score to deter violence, attitude score toward self-awareness, attitude score toward empathy, scores of coping with emotion skill, problem solving skills and communication skills. These data were calculated for mean and standard deviation. The test for differences between the experimental and control group was conducted by using the Wilcoxon signed-rank test. The test of differences between pre and post test of those two groups were conducted by applying Mann-Whitney U Test. The test of mean score of pre and post test in both groups was conducted by using value of different mean score at pre and post test of the experimental group and the control group.

Results

Part 1 Demographic characteristics of the samples

The samples were secondary school students at grade 2 (Muthayomsuksa, level 2), 39 students were in the experimental group while 35 students were in the control group. In experimental group, proportion of female students was more than male (56.4% were female and 43.6% were male). In contrast for the control group, it was found that male were more than female (57.1% and 42.9% respectively). The age of samples in both group were mostly between 13-14 years, the average age of both group were similar (13.41years for experimental group and 13.40 years for the control group). There were no statistical differences on sex and age of the samples in both groups.

Family factors: the samples in both groups had similar family factors. Most of them were in a family that their parents were staying together. However, the proportion in the experimental group showed a little bit higher than the control group (74.4% for experimental group and 68.6% for the control group). Most of their parents had the highest educational level at primary school followed by secondary school. The proportion of parents' whose education were at primary school in the experimental group were slightly higher than the control group (within the experimental group,

87.2% of their fathers' education were at primary school and 77.1% in the control group, whereas the education of mothers in the experimental group was 79.5% and 77.1% in the control group). The major occupation of their parents was employee which slightly higher in the experimental group compared to those in the control group (71.9% and 54.36% for fathers' whereas 66.7% and 62.9% for mothers'). The second and third ranks of their parents' occupation were agriculturist and seller. For both groups, the samples' families had sufficient income for saving (48.7% and 45.7%), followed by uncertainty (35.9% and 25.7%).

Opinion about their own family: most samples in both groups thought that their parents or rulers "love and understand" them. Percentage in the experimental group was a little bit lower than the control group (40.1% and 57.1%). Followed by the thought of their parents "love but do not understand" (38.4% in the experimental group and 22.9% in the control group), and they felt "uncertain" (17.9% in the experimental group and 20.0% in the control group). Opinion about relationship within their own family: most of students thought that relationship in their family was good (84.6% in the experimental group and 88.6% in the control group). The minority of students thought in contrast or the family relationship was poor (15.4% in the experimental group and 11.4% in the control group). The analysis showed no difference opinions about their own family in both groups.

Experience and feeling toward punishment: most students in both groups used to be reprimanded by being beat, slapped, and hit by the thrown things etc. (it was found 87% in the experimental group and 80% in the control group). When testing for the difference, there was no significant difference between those two groups. When having physical punishment, most of them felt that it was their guilty and appropriate to receive such punishment, the percentage in the experimental group was slightly lower than those in the control group (69.2% and 62.9 respectively). Followed by students had the feeling of "being punished without reason" and "feeling no good but it may be a punishment" (12.8% for both feeling in the experimental group where as the control group were 20.2% and 8.6%). There were statistically significant differences between these two groups.

Part 2 Effect of participatory learning attitudes development on attitudes toward violent prevention of the experimental and control groups

2.1 Attitude levels to deter violence of students in both experimental and control groups at pre and post test were compared. Attitudes to deter violence were classified into three levels by using criteria score (11). These three levels were positive, medium and negative. The research results were presented as follows:

At pre-test, students in the experimental group had a positive attitude to deter violence the most, followed by medium and low levels (48.7%, 41.0% and 10.3% respectively). In the control group, it was found that students' attitude to deter violence were at a medium level the most followed by a positive level (74.3% and 25.7% respectively).

At post-test, it was revealed that the positive attitude to deter violence among students in the experimental group increased where as medium and negative attitudes decreased (66.7%, 28.2% and 5.1% respectively). For the control group, levels of positive and medium attitudes to deter violence among students were reduced (17.2% and 71.4%) while level of negative attitude was increased (11.4%).

2.2 Comparison of mean score of attitude to deter violence between the experimental group and the control group at pre and post test

The differences of mean score of attitude to deter violence between pre and post test in the experimental group was rising or equaled 2.26 which was higher than that of the control group which showed reducing of mean score or equaled -0.66. When testing for the differences, it showed the statistical significance (p -value < 0.001) as presented in Table 1.

Table 1 Comparison of mean score and the differences of mean score on attitude to deter among students in the experimental group and control group (pre and post test).

Samples	Pre test		Post test		$\bar{d}$	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
Experimental group	18.92	2.738	21.18	2.163	2.26	< 0.001
Control group	18.09	2.063	17.43	2.380	- .66	0.188
p-value	0.121		< 0.001		< 0.001	

Part 3 Effects of participatory learning life skills development on life skills toward physical violent prevention.

The contents in this program were composed of self-awareness, empathy, coping with emotion skills, problem solving skills, and communication skills of students in the experimental group and the control group.

3.1 Levels of life skills applied for preventing physical violence consisted of attitudes toward self-awareness, attitude toward empathy, coping with emotion, problem solving skills, and communication skills of students in the experimental group and control group at pre and post test. Attitudes were classified into three levels by using criteria score (11)—positive, medium and negative levels. Life skills were also divided into three levels—good, medium and low levels. The results showed at the following.

Attitude toward self-awareness:

At pre-test, it was found that students in the experimental group had positive attitude toward self-awareness the most followed by medium and negative attitudes (64.1%, 33.3% and 2.6% respectively). In the control group, medium attitude was presented the most followed by positive and negative attitudes (54.3%, 28.6% and 17.1% respectively).

At post test, it was found that students in the experimental group had higher positive attitudes toward self-awareness (69.2%), followed by medium and negative attitudes (30.8% and 0% respectively). For the control group, it showed that positive and medium attitudes toward self-awareness among students were increased (31.4% and 68.6%) while negative attitude was reduced (0%).

Attitudes toward empathy :

At pre-test, it was found that students in the experimental group had positive attitude toward empathy the most followed by medium attitude (64.1% and 35.9% respectively). It was similar to the control group, which presented the positive attitude the most, followed by the medium attitude (74.3% and 25.7% respectively).

At post test, students in the experimental group had higher positive attitude toward empathy whereas the medium attitude was reduced (66.7% and 33.3%). In the control group, the positive attitude was reduced (48.6%) while medium and negative levels were increased (48.6% and 2.8%).

Coping with emotion skills :

At pre-test, it showed that students in the experimental group had the good level of coping with emotion skills the most followed by the medium and low levels (69.2%, 20.5% and 10.3% respectively). In the control group, medium level was shown the most followed by the low level (65.7% and 34.3 respectively).

At post-test, in experimental group, students had the same level of good coping with emotion skills (20.5%) but medium level was increased (76.9%) while low level was decreased (2.6%). In the control group, the good and medium levels of this kind of skills were increased (5.7% and 82.9%) whilst the low level was reduced (11.4%).

Problem solving skills :

At pre-test, it showed that students in the experimental group had medium level of problem solving skill the most followed by a good level (71.8 %, and 28.2 % respectively). Likewise, in the control group, the medium level of problem solving skill was shown the most, followed by the good and low levels (62.9%, 31.4% and 5.7% respectively).

At post test, in the experimental group, the good and medium levels of of problem solving skill were increased whilst the low level was decreased (46.2%, 53.8% and 0%). In the control group, the good level of problem solving skill was reduced (22.9%) while the medium level increased (76.4%) and the low level was unchanged (5.7%).

Communication skills:

At pre-test, students in the experimental group had medium level of communication skills the most followed by good and low levels (84.0%, 7.7% and 7.7% respectively). Similar to the control group, medium level was shown the most, followed by the good and low levels (85.7%, 11.4% and 2.9% respectively).

At post-test, the good level of communication skills among students in the experimental group was increased while the medium level was decreased and the low level was unchanged (30.8%, 61.5% and 7.7% respectively). For the control group, the good level and low level of communication skills were reduced (8.6% and 0%) whereas the medium level was increased (91.4%).

3.2 Comparison of mean score of life skill toward physical violence prevention which include attitude toward self-awareness, attitude toward empathy, coping with

emotion, problem solving skills and communication skills in the experimental and control groups.

3.2.1 Comparison of mean score of attitude toward self-awareness between pre and post test among both groups

In experimental group, the difference of mean score of attitude toward self-awareness between pre and post test was 1.95 which was higher than the control group which was 0.20. The test for difference between those two group showed insignificant difference (p-value =0.118) (see Table 2).

3.2.2 Comparison of mean score of attitude toward empathy between pre and post test among both groups

The difference of mean score of attitude toward empathy between pre and post test was increased 1.23. It was higher than the control group which was -1.66. And the test showed statistically significant differences (p-value < 0.001) (Table2).

3.2.3 Comparison of mean score of coping with emotion between pre and post test among both groups.

The difference of mean score of coping with emotion between pre and post test was increased (1.97). It was higher than the control group which was reduced (1.06). And the test showed no significant differences (p-value =0.246) (Table2).

3.2.4 Comparison of mean score of problem solving skills between pre and post test among both groups

The difference of mean score of problem solving skills between pre and post test was increased (2.38). It was higher than the control group which was increased (0.26). There were statistical and significant differences between the two groups (p-value =0.036) (Table2).

3.2.5 Comparison of mean score of communication skills between pre and post test among both groups

The difference of mean score of communication skills between pre and post test was decreased (3.10). It was higher than the control group which was increased (0.06). There were statistical and significant differences between the two groups (p-value < 0.001) (Table2)

Table 2 Comparison of mean score and the differences of mean score of life skills toward physical violence prevention (attitudes toward self-awareness, attitudes toward

empathy, coping with emotion, problem solving skills and communication skills) in the experimental and control groups (pre and post test).

Life skills/ Samples	Pre test		Post test		$\bar{d}$	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
attitude toward self-awareness						
experimental group	29.36	3.368	31.31	3.302	1.95	0.007
control group	26.80	4.093	27.00	3.670	.20	0.793
p-value	0.004		< 0.001		0.118	
attitude toward empathy						
experimental group	24.72	2.982	25.95	2.188	1.23	0.055
control group	24.97	2.135	23.31	3.094	-1.66	0.001
p-value	0.77		< 0.001		< 0.001	
Coping with emotion						
experimental group	20.97	2.796	22.95	2.762	1.97	0.002
control group	18.86	2.767	19.91	2.254	1.06	0.057
p-value	0.003		< 0.001		0.246	
Problem solving skills						
experimental group	27.08	3.038	29.46	3.284	2.38	0.002
control group	25.97	3.400	26.23	3.396	.26	0.654
p-value	0.157		< 0.001		0.036	
Communication skills						
experimental group	23.31	2.617	26.41	2.302	3.10	< 0.001
control group	23.29	2.456	23.23	2.143	-.06	0.777
p-value	0.483		< 0.001		< 0.001	

Part 4 Research Results and Hypotheses testing

Table 3 Summarizing research results and hypotheses testing

Hypotheses	Results	p-value
Hypothesis 1: The experimental group had different mean score of pre and post test regarding attitude to deter physical violence higher than the control group.	Accepted	< 0.001
Hypothesis 2: The experimental group had different mean score of pre and post test regarding attitude toward self-awareness higher than the control group.	Rejected	0.118
Hypothesis 3: The experimental group had different mean score of pre and post test regarding attitude toward empathy higher than the control.	Accepted	< 0.001
Hypothesis 4: The experimental group had different mean score of pre and post test regarding coping with emotion higher than the control group.	Rejected	0.246
Hypothesis 5: The experimental group had different mean score of pre and post test regarding problem solving skills higher than the control group.	Accepted	0.036
Hypothesis 6: The experimental group had different mean score of pre and post test regarding communication skills higher than the control group.	Accepted	< 0.001

Discussion and Conclusion

At post test, the experimental group had differences mean score of pre and post test regarding attitude to deter physical violence higher significantly than the control group. It can be explained that receiving the program for attitude development to deter violence can enhance positive attitudes to deter violence as well. It was conformable to the study of Phumiput Palakawong Na Ayutthaya on effect of guideline program on life skill development and on behavioral change among male adolescence in Satan Pinij for Children Protection, Ban Mutitajit. It was found that at pre test, experimental group significantly had higher attitudes toward fighting behavior than post test ($p < .01$). At post test, the experimental group significantly had higher attitudes toward fighting behavior than the control group ($p < .01$).

At post test, the different mean score of attitude toward self-awareness among the experimental group and control group did not significantly different. Compared to the study of Norraluk Aukit on effectiveness of life skills development program toward behavior against sexual intercourse at school age among students in

Mattayomsuksa 3 in schools affiliated to the Department of General Education, it showed that one week after the test (post test), the self-awareness score of students in the experimental group was significantly higher than pre-test and higher than those of the control group. When comparing to this study, it was found that at post-test the experimental group significantly had higher score than at pre-test and higher than of the control group. The results of these two experiments were consistent. Since, this research results were analyzed by using the difference of mean score of pre and post-test among the experimental group and the control group which then resulted in different conclusion. The mean scores of both experimental and control group were already at a high level. Thus, less possibility for any increase in the scores at post test can occur. According to Social Development Theory of Erik Erikson explained that teenagers are interested in self-seeking. In the experimental group, students were early teenager; they just began to seek for self. It is necessary to continue developing attitude toward self-awareness among teenagers. In addition, to develop this kind of attitude needs time because it concerns about self or very specific for individual. To adjust attitude toward self-awareness is more difficult and requires more time.

After the experimental group received program, it was found that score of attitude toward empathy hardly changed when being compared to the control group which decreased in score. It then resulted in the higher difference in mean score of pre and post test in the experimental group than that of the control group. This was similar to the study of Metavee Udomthumanupap on the study of effects of learning skills on self-intellectual development (good, smart and happy) based on concepts of the Department of Mental Health by using psychological training. It indicated that at post test, the experimental group had score of emotional intelligence regarding sympathy higher than the control group significantly. The experimental group had intellectual score regarding sympathy at post test higher than pretest significantly. It may be because, the program used in this study focused on stimulating teenagers to have conscious about the individual differences that cause those people to act differently. Then it better to understand and learn to forgive or let off. In the control group showed the decreased in mean score which may because characteristics of teenagers—thinking about self-center, this led to have less concern or understanding

about the others. As a result, the program about attitude development toward empathy is necessary for teenagers.

The increase in mean score of coping with emotion in the experimental group was from the coping with emotion skill development program. When comparing to the control group at pre and post test, it was found that the mean score of coping with emotion slightly increased. However, there were no significant differences. When comparing with the study of Metavee Udomthumanupap on the study of effects of learning skills on self-intellectual development (good, smart and happy) by using psychological training, it was found that at post test the experimental group had emotional intelligence score regarding emotional control and self-need higher than the control group. In addition, the experimental group had emotional intelligence score regarding emotional control and self-need at post-test higher than pre-test. When comparing to this study, it was found that at post test, the experimental group had higher score than at pre test significantly and the experimental group had higher score than the control group significantly. The results were not different. Because this research results were analyzed by using the difference of mean score of pre and post-test among the experimental group and the control group which then resulted in different conclusion. A basic skill for a person to cope with emotion is to know his/her own emotion. If a person disregards an exist emotion or realize but cannot control emotion, inappropriate emotion may be expressed. To control emotion is difficult and it needs time for practicing. The program in this study has a short time so emotional practice may not enough. Moreover, the program showed only made up experience which may not influence participants' respond. Thus, emotional practice should be performed regularly and take more time.

At post test, the differences of mean score of problem solving skills in the experimental group at pre and post test were increased significantly which may be originated from problem solving development program. It was conformable to the study of Porndee Limparatanakorn, Norraluk Aukit and Metavee Udomthumanupap. Their studies were about program for problem solving skills which all showed that at post test the experimental group had problem solving skills better than the control group significantly.

At post test, the differences of mean score of communication skills in the experimental group at pre and post test were increased significantly which was resulted from the communication skill development program. It conformed to the study of Porndee Limparatanakorn on effect of health education program by applying participatory learning life skills on life skills toward protection against violent behavior among students in Mattayomsuksa1 of Wat Dusitaram School in 2004. It was revealed that the experimental group had communication skill better than the control group significantly at 95% confident interval.

Although this study showed some rejection of hypotheses testing, the programs for attitude development to deter physical violence and participatory learning life skills development are still suitable for early teenager group. When comparing to other study, it supported that this program can develop attitudes to deter violence and life skills toward physical violent prevention among secondary students in Samutsakorn province. For attitudes toward self-awareness and coping with emotion may need more time. Besides, other factors such as the samples who experienced punishment or physical harm which were found more in the experimental group than in the control group might affect the study results and there may be other factors that cannot yet explained the study results.

Recommendation from research results

This participatory learning life skills development on life skills can be applied to be a part of learning curriculum among secondary school students. The participatory learning provides opportunity of sharing ideas and experiences. This creates pleasure and enjoyment during studying. In this study, the results of this program about coping with emotion may not completely succeed. It needs more time and more activities to mostly develop attitude and life skill for protecting against physical violence.

Recommendations for further researches

1. To construct participatory learning life skills development on life skills may need to add more components or select all ten components.

2. This study should be conducted to teachers or parents who have close relations with students and need more time to allow the continuous attitude development toward violence and life skills.

รายการอ้างอิง

1. World Health Organization .World report on violence and health. World Health Organization: summary .Geneva 2002
2. สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.รายงานสถานการณ์ทางสังคม. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ตุลาคม – ธันวาคม 2546
3. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข .เอกสารอัดสำเนารายงานการบาดเจ็บรุนแรงจากการถูกทำร้ายในสตรีและเด็กชายอายุต่ำกว่า 15 ปี รายงานการเฝ้าระวังการบาดเจ็บ ระดับชาติ ประเทศไทย พ.ศ.2546.นนทบุรี ; 2547
- 4.ปรีตตา เกลิมเผ่า ก่ออนันตกุลและคณะ.โครงการวิจัยและสังเคราะห์ความรู้เรื่องความรุนแรงในมิติวัฒนธรรม.2542
- 5 .นันทพันธ์ ชินล้ำประเสริฐ. รายงานการวิจัยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสังเคราะห์งานวิจัยด้านความรุนแรงในสังคมไทย.2546
6. บรรณาธิการ,กอง. หลักสูตรป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน.สถานปฎิรูป ฉบับที่64 สิงหาคม 2546
- 7.Cathy S. Widom and Michael G Maxfield .An Update on the “Cycle of Violence ”.National Institute of Justice.Fabruary ; 2001
8. Sethi D, Marais S,Seedat M,Butchart A.Handbook for the Documentation of interpersonal violence prevention programmes. . World Health Organization .Geneva 2004.
9. สุปรียา ตันสกุล.จิตวิทยากับการปรับพฤติกรรมสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 1 .กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิฑูรย์การปก ; 2549 : 2.
- 10.World health organization.Life skills education for children and adolescents in schools . Geneva. : World health organization. 1997.
11. วนิดา ชนินทุทรวงศ์.คู่มือการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม. พิมพ์ครั้งที่ 4 . นนทบุรี: บริษัท วงศ์กมล โปรดักชั่น จำกัด ; 2544 : 13-20,29-40,41-42
12. ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 2 : วัยรุ่น-วัยสูงอายุ.พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ; 2545:16.
- 13.Santrock, John W. Adolescence/ John W. Santrock .- 9th edition. Mc Graw-Hill,Inc.;2003: 19,42-46

14. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี.พระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พศ.2542.กรุงเทพฯ: พรึกหวานกราฟริก จำกัด ; 2542.
15. จรวยพร สุภาพ,กิตติพงษ์ หาญเจริญ.การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการประเมินสภาวะสุขภาพ
ชุมชนโครงการเครือข่ายการวิจัยบูรณาการเพื่อพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตชุมชนกลุ่ม
น้ำท่าจีน-แม่กลอง : กรณีตำบลอ่าวแพ่ง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. เอกสาร
ประกอบการสัมมนาวิชาการเครือข่ายการวิจัยบูรณาการกลุ่มน้ำท่าจีน-แม่กลอง ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้ง จำกัด ; 2547:22.
16. Bloom SJ, Hasting T, and Madaus FG. Handbook for on formative elevation of
student learning. New York : Mc Grav-Hill Book Company, 1956:49
17. Canadian Peadiatric Society. Age limits and adolescents. Paediatr Child Health
Vol. 8 No 9 November 2003 : 577
18. กรมสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. สถานการณ์แนวโน้มและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต.
สุขภาพจิตไทย ปี 2543-2544.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ
ภัณฑ์ ; 2544.
19. Steinberg, Laurence D. Adolescence/Laurence Steinberg. 4th edition. New yoork:
McGraw-Hill, Inc.; 1996:3-4
20. Richard J. Gelles. Family Violence. Annual Review of Sociology. Vol.11 ,1985:
359-361
21. ทิวา วงศ์ธนาภา. เจื่อนไขทางสังคมที่มีผลต่อปรากฏการณ์การก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียน
อาชีวะ : ศึกษากรณีโรงเรียนอาชีวะแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญา
สังคมวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามนุษยวิทยา]กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2539.
22. โอฬาร เขี่ยมประภาส.ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามนุษยวิทยา]. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2541.
23. ชไมพร ทวีศรี, รังสรรค์ วรวงศ์, ชัยนัทรธร ปทุมานนท์.ลักษณะทางสังคมที่นำไปสู่ความ
รุนแรงและการกระทำความผิดในวัยรุ่นและเยาวชน.วารสารสุขภาพจิตแห่ง
ประเทศไทย ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม 2542, หน้า 101-112
24. วินิธิ ทศนะเทพ.ความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวกับการกระทำผิดของเด็ก
และเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่.
[วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและ
การแนะแนว] เชียงใหม่ :มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,2542.

25. สุชินทร์ ปรีดาสุริยชัย.อิทธิพลของค่านิยมและความเชื่อถือ ที่มีผลต่อการส่งเสริมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามนุษยวิทยา]. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2543.
26. วาทีณี จันท์เจริญ 2544การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมวิทยาการพัฒนา]ขอนแก่น :มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2544.
27. สัมพันธ์ ศิริมา.ปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษาสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่.[วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]เชียงใหม่ :มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,2544.
28. วีรพล เจริญวิศาล. การก่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา อาชีวศึกษาในเขต กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ[สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม]:มหาวิทยาลัยเกริก,2545.
29. เสรี ภัทรพิศาล. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียน อาชีวศึกษา : ศึกษากรณีเฉพาะการทะเลาะวิวาท ของนักเรียนในสถาบันประเภท วิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร 1-2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2546. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม.)มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546
30. แสง ทวีคุณ.การฝึกเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียน อาชีวศึกษา.[วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์]. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2538
31. มรกต พุทธสุขะ. การศึกษาการคุ้มครองดูแลเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศนักเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.[วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา ประถมศึกษา]. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2541.
32. น้ำเพชร บุญฤดีสุภศิลป์ .การป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กกระดับปฐมภูมิ ของหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาวิทยา]. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2542.
33. พรดี ลิ้มปรัตนากร.ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมทักษะชีวิตด้วยการ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดคูสิตาราม.[วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา]. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2547

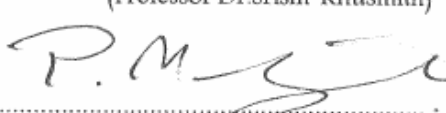
34. ภูมิภัทร ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา.ผลของโปรแกรมแนะแนวกลุ่มต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและ
เปลี่ยนเจตคติต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชนชาย ในสถาน
พินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนบ้านมูทิตากรุงเทพฯ.[วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต] กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
35. Kamela K. Scott, Joseph J. Tepas, Eric Frykberg, Pamela M Taylor and A.
Plotkin. Turning Point: Rethinking Violence- Evaluation of Program Efficacy
in reducing adolescent violent crime recivism. The Journal of Trauma
V53(1);2002:21-27
36. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.คู่มือพัฒนาทักษะชีวิต ระดับมัธยมศึกษา.กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์การศาสนา.2540:ค
37. ทองคุณ หงส์พันธ์. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องการประชุมวิชาการทักษะชีวิต ครั้งที่3
22-24 มีนาคม .กรุงเทพมหานคร; 2543.
38. นรลักษณ์ เอื้อกิจ. ประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตต่อพฤติกรรมป้องกัน
การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัด
กรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร[วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต] กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยมหิดล,2541.
39. พรณวิภา บรรณเกียรติ. การสร้างวิชาทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาสุขภาพจิตของนักศึกษา
พยาบาล.[วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา]
กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2543.
30. จรรยา ลาภศิริอนันต์กุล. การพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาส่วนต้นผ่านชม นุมนักเรียน อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี[วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาสุขศึกษาและพฤติกรรม
ศาสตร์]. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2543.
41. ประภาวดี แสนลีลา. การพัฒนาโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาส่วนต้น จังหวัดขอนแก่น . [วิทยานิพนธ์ปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน]ขอนแก่น :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2543.
42. กาญจนา จุ่งรุ่งเรืองกิจ.ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะชีวิตและการปรับตัวของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.[วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
จิตวิทยาการศึกษา]ขอนแก่น :มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2543.

- 43.วรรณรัตน์ แก้วมงคล. ประสิทธิภาพของโปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่
ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม .
[วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สุขศึกษา) สาขาวิชาสุข
ศึกษา] กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,2543.
44. สุพาณี เกตุเกล้าและคณะ .ผลของการฝึกทักษะชีวิตต่อระดับความรู้ถึงคุณค่าในด้านตัวเอง
ของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนบ้านปรานีและ
บ้านอุเบกขา.นันทบุรี:กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ; 2545
- 45.เมธาวี อุดมธรรมานภาพ. ผลของการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาตนด้านความฉลาดทางอารมณ์
(ดี เก่ง สุข) ตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิตด้วยโปรแกรมการฝึกทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ :
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต,2545.
46. ธมลวรรณ เหล่าวิทยานุรักษ์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม ทักษะชีวิต
ด้านจิตพิสัยและพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร.
กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยรามคำแหง,2545.
47. วนิดา ชนินทยุทวงศ์. คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ร. ศ.พ. ; 2543
- 48.สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์.ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์.กรุงเทพฯ.บริษัทเฟื่องฟ้าพรินต์
จำกัด.พิมพ์ครั้งที่ 11 2544 :253-254
- 49.ภัทรสินี ภัทร โกศล.สถิติเพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์.กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

ภาคผนวก ก

เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

	
No. <u>33/2005</u>	
Documentary Proof of Ethical Clearance The Committee on Human Rights Related to Human Experimentation Mahidol University, Bangkok	
Title of Project.	Effect of Participatory Learning Life Skills Development on Life Skills toward Physical Violent Prevention in Mattayomsuksa Level 2 Student, Samutsakorn Province (Thesis for Master Degree)
Principle Investigator.	Miss Napaporn Sena
Name of Institution.	Faculty of Public Health
Approved by the Committee on Human Rights Related to Human Experimentation	
Signature of Chairman.	 (Professor Dr.Srisin Khusmith)
Signature of Head of the Institute.	 (Professor Dr.Pornchai Matangkasombut)
Date of Approval.	- 8 APR 2005

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เรื่อง

ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จังหวัดสมุทรสาคร

แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยชุดคำถามทั้งสิ้น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ทักษะการสื่อสาร

ตอนที่ 3 ทักษะชีวิตที่ใช้ในการป้องกันความรุนแรงทั้ง 5 องค์ประกอบ มี 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง

ส่วนที่ 2 เจตคติเกี่ยวกับความเข้าใจผู้อื่น

ส่วนที่ 3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์

ส่วนที่ 4 ทักษะการแก้ปัญหา

ส่วนที่ 5 ทักษะการสื่อสาร

เลขที่แบบสอบถาม.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป**คำชี้แจง** ให้นักเรียนเติมเครื่องหมาย / ใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ.....ปี (อายุเต็ม)
3. เกรดเฉลี่ยในภาคเรียนที่ผ่านมา.....
4. สภาพครอบครัว
() บิดามารดาอยู่ร่วมกัน () บิดามารดาแยกกันอยู่ หรือ หย่าร้าง
() บิดาหรือมารดาเสียชีวิต () บิดาและมารดาเสียชีวิต
5. นักเรียนอาศัยอยู่ร่วมกับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() บิดา () มารดา () พี่น้องร่วมบิดามารดา
() ปู่, ย่า หรือ ตา, ยาย
() บุคคลอื่นๆ.....(ระบุ เช่น ลุง ป้า น้า อา ลูกพี่ลูกน้อง)
6. ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา
() ไม่ได้เรียนหนังสือ
() ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษาตอนต้น
() มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพระดับต้น
() อนุปริญญา หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
() ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
7. ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา
() ไม่ได้เรียนหนังสือ
() ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษาตอนต้น
() มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพระดับต้น
() อนุปริญญา หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
() ปริญญาตรี หรือสูงกว่า

8.อาชีพของบิดา

- () ไม่ประกอบอาชีพ/พ่อบ้าน () เกษตรกรรม ()
 ค้าขาย () รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ () รับจ้างทั่วไป
 () รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม () อื่นๆ

9.อาชีพของมารดา

- () แม่บ้าน/ไม่ประกอบอาชีพ () เกษตรกรรม () ค้าขาย
 () รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ () รับจ้างทั่วไป
 () รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม () อื่นๆ

10.รายได้ของครอบครัว

- () เพียงพอ มีเหลือเก็บ () เพียงพอ ไม่เหลือเก็บ
 () ไม่เพียงพอ ไม่เป็นหนี้ () ไม่เพียงพอ เป็นหนี้
 () ไม่แน่ใจ/ไม่ทราบ

11.นักเรียนคิดว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนรักและเข้าใจนักเรียนมากน้อยเพียงใด

- () ไม่รัก ไม่เข้าใจ () รัก แต่ไม่เข้าใจ
 () รัก และเข้าใจดี () ไม่แน่ใจ

12. นักเรียนมีความคิดเห็นว่าคุณสัมพันธ์ในครอบครัวของนักเรียนเป็นอย่างไร

- () สมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดี รู้สึกมั่นคงและปลอดภัย
 () สมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ห่างเหิน เมื่อต้องการคำปรึกษาไม่รู้จะปรึกษา

ใคร

- () อื่นๆ ระบุ.....

13. เพื่อนสนิทที่นักเรียนคบหาสมาคมด้วย มีลักษณะนิสัย

- () เรียบร้อย ใจเย็น ควบคุมอารมณ์โกรธได้ดี
 () ใจร้อน หงุดหงิดง่าย แต่ควบคุมอารมณ์ได้เมื่อโกรธ
 () จู้โมโห เมื่อโกรธจะระบายออกด้วยคำพูดที่ก้าวร้าว เช่น ประชดประชัน คำทอ
 () จู้โมโห เมื่อโกรธจะระบายออกด้วยการกระทำ เช่น ทำลายสิ่งของ
 () อื่นๆ ระบุ.....

14. นักเรียนรู้สึกว่าคุณเป็นคุณลักษณะอย่างไร

- () เป็นคนที่มั่นใจ สามารถทำอะไรได้หลายอย่าง
 () เป็นคนที่ไม่ค่อยมั่นใจ หลายๆอย่างคนอื่นทัวๆไปสามารถทำได้ดีแต่เราทำไม่ได้
 () ไม่แน่ใจว่าคุณเป็นคนอย่างไร ยังสับสน
 () อื่นๆ ระบุ.....

15. ชีวิตในช่วงที่ผ่านมาของนักเรียน นักเรียนเคยถูกลงโทษ โดยการ ดี หรือการกระทำอย่างอื่นที่ใช้กำลังทำร้ายร่างกาย เช่น ตบ ขว้างปาสิ่งของ ฯลฯ และทำให้นักเรียนรู้สึกไม่ดีต่อการกระทำดังกล่าว

- () ไม่เคย () เคย นานๆครั้ง
 () เคย บางครั้ง () เคย เป็นประจำ

16. จากการกระทำดังกล่าวจากข้อ 15 นักเรียนรู้สึกอย่างไร

- () นักเรียนทำผิดสมควรได้รับการลงโทษ
 () ไม่ทราบสาเหตุของการถูกลงโทษ
 () รู้ว่าเป็นการลงโทษ แต่รู้สึกว่าไม่ได้ทำผิดอะไร
 () รู้สึกโกรธ เพราะรู้สึกว่าไม่ได้กระทำผิด
 () อื่นๆ ระบุ.....

17. ช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาเคยมีเหตุการณ์ที่นักเรียนทะเลาะวิวาท

- () ไม่เคย () เคย (ระบุจำนวนครั้ง).....ครั้ง

18. จากข้อ 17 เคยใช้กำลังทำร้ายร่างกายผู้อื่นหรือไม่ (เช่น ทบ ตี ตบ ชก ต่อย ใช้เครื่องทุ่นแรง เช่น ไม้ สิ่งของต่างๆ เพื่อประสงค์ทำร้าย)

- () ไม่เคย () เคย (ระบุจำนวนครั้ง).....ครั้ง

19. จากข้อ 17 เคยถูกร้ายร่างกายจากผู้อื่นหรือไม่ (เช่น ทบ ตี ตบ ชก ต่อย ใช้เครื่องทุ่นแรง เช่น ไม้ สิ่งของต่างๆ เพื่อประสงค์ทำร้าย)

- () ไม่เคย () เคย (ระบุจำนวนครั้ง).....ครั้ง

ตอนที่ 2 แบบวัดทักษะการสื่อสาร

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่สอดคล้องกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด

ทักษะการสื่อสาร	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1.การทะเลาะวิวาทระหว่างวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น			
2. การพุดจา เทียบดหยาม คูหมินเป็นเรื่องของศักดิ์ศรียอมกันไม่ได้			
3. “ รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ” เป็นข้อความที่ฉันถือปฏิบัติ			
4. ถ้าฉันถูกคนชนล้ม ฉันอยากจะผลักคนที่ชนฉันให้ล้มลงตามไปด้วย			
5. ฉันรู้สึกดีใจมาก เมื่อคนที่ฉันไม่ชอบมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับคนอื่น			
6. การทำผิดเล็กๆน้อยๆโดยไม่ตั้งใจควรได้รับการยกโทษ			
7.การพุดจาด้วยเหตุผลป้องกันการขัดแย้งได้			
8. การแข่งกีฬา การชนะคือสิ่งที่สำคัญที่สุด ถึงแม้ต้องทำร้ายคู่แข่ง			

ตอนที่ 3 ทักษะชีวิตที่ใช้ป้องกันความรุนแรง

ส่วนที่ 1 เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง

เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1.ฉันรับรู้ถึงสาเหตุที่ทำให้ฉันรู้สึกโกรธ			
2. ฉันรู้วิธีแก้ปัญหา โดยไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับผู้อื่น			
3.ฉันอยากแก้แค้นกับคนที่ทำให้ฉันโกรธ			
4. ฉันมีจุดมุ่งหมายในการกระทำสิ่งต่างๆให้สำเร็จ โดยที่ฉันไม่ใส่ใจกับเรื่องเล็กน้อยๆ			
5. ฉันเป็นคนวุ่นวาย ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลในการกระทำสิ่งต่างๆ			
6.ฉันรู้สึกว่าการแก้แค้น เป็นสิ่งที่ไม่ดี			
7. ฉันไม่เคยแก้ปัญหาด้วยการใช้กำลัง			
8. เมื่อฉันรู้สึกโกรธ ฉันจะไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆได้			
9. ฉันรู้สึกพึงพอใจเมื่อมีโอกาสแก้แค้นคนที่ไม่ชอบ			
10. เมื่อหงุดหงิด ฉันมักจะระบายออกด้วยการทำลายสิ่งของในบ้าน			
11.ฉันสามารถยกโทษให้คนที่ทำไม่ดีกับฉัน			
12. เมื่อฉันมีโอกาสที่จะทำร้ายคนที่ฉันเกลียด ฉันจะทำทันที			

ส่วนที่ 2 เจตคติเกี่ยวกับความเข้าใจผู้อื่น

เจตคติที่มีต่อผู้อื่น	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1. ฉันรู้สึกเห็นใจคนที่ถูกทำร้ายร่างกาย			
2. คนบางคนอาจใช้คำพูดหรือการกระทำที่ไม่เหมาะสมแต่ฉันคิดว่าไม่มีใครที่สมบูรณ์แบบ			
3. คนที่คิดอะไรแตกต่างจากคนอื่นไม่ควรอยู่ร่วมกับคนอื่น เพราะจะก่อให้เกิดความแตกแยก			
4. คนที่พูดจาไม่ดี ก็ควรที่จะได้รับคำพูดที่ไม่ดีเช่นกัน			
5. ฉันและคนอื่นอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้			
6. ฉันไม่ชอบคนที่ชอบแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับคนอื่น			
7. คนที่อารมณ์ร้อนมักมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่น			
8. การแสดงกริยาโดยเปิดเผยว่าไม่ชอบคนอื่นเป็นสิ่งที่ควรกระทำ			
9. ทุกคนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง สามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกันได้			
10. ฉันรู้สึกสมน้ำหน้าคนที่ถูกคู่กรณีทำร้ายร่างกาย			

ส่วนที่ 3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์

ทักษะการจัดการกับอารมณ์	จริง	บางครั้ง	ไม่จริง
1. เมื่อฉันมีความโกรธฉันมักทำอะไรไปโดยที่ไม่ยั้งคิด			
2. เมื่อมีคนต่อว่าฉันโดยไม่มีเหตุผล ฉันจะตอบโต้ทันที			
3. หากฉันรู้สึกไม่พอใจ ฉันจะพยายามควบคุมอารมณ์			
4. ฉันรู้ถึงสาเหตุของเรื่องที่ทำให้ฉันไม่พอใจ แต่เรื่องเหล่านั้นก็ไม่ทำให้ฉันหวั่นไหว			
5. ฉันไม่โกรธใครง่ายๆ			
6. เพื่อนมักบอกว่าฉันเป็นคนใจร้อนและฉุนเฉียวง่าย			
7. ฉันสามารถระงับอารมณ์โกรธได้ดี			
8. เมื่อฉันโมโหฉันจะต้องแสดงออกให้เขารับรู้ว่าคุณโมโห โดยการโต้ตอบทันที			
9. ถ้าฉันผิดหวังฉันจะพยายามใหม่			
10. ถ้าฉันมีความทุกข์ใจฉันจะไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆได้			

ส่วนที่ 4 ทักษะการแก้ปัญหา

ทักษะการแก้ปัญหา	จริง	บางครั้ง	ไม่จริง
1. เมื่อฉันมีปัญหา ฉันจะหาทางแก้ไข			
2. ฉันคิดว่าบางครั้งการแก้ไขปัญหาแบบตาต่อตา ฟันต่อฟันยังใช้ได้			
3. ฉันจะค้นหาสาเหตุของปัญหาหลายๆด้าน แล้วเลือกทางออกที่เหมาะสมที่สุด			
4. ฉันพิจารณาปัญหาต่างๆอย่างรอบคอบ			
5. อุปสรรคในการทำงานที่สำคัญของฉันเกิดจากความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงานเสมอ			
6. ฉันมักจะขัดแย้งและมีเรื่องทะเลาะกับคนอื่น			
7. ฉันใช้เหตุผลมากกว่ากำลังในการยุติความขัดแย้งต่างๆ			
8. ฉันเป็นคนผูกพยาบาทผู้อื่น			
9. เมื่อเกิดปัญหาขึ้น ฉันจะปล่อยเลยตามเลยไม่แก้ปัญหานั้น			
10. ฉันใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบประนีประนอม			
11. ฉันมักแก้ปัญหาโดยการใช้กำลังบังคับคนอื่นให้ทำตาม			
12. เมื่อฉันมีอารมณ์โกรธ ฉันจะสงบสติอารมณ์ก่อนแล้วค่อยตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ			

ส่วนที่ 5 ทักษะการสื่อสาร

ทักษะการสื่อสาร	จริง	บางครั้ง	ไม่จริง
1. ฉันไม่กล้าบอกใคร ในสิ่งที่ฉันต้องการ			
2. ฉันเป็นคนที่ยึดก่อนพูด			
3. ฉันมักพูดประชดประชัน กับคนที่ทำให้ฉันไม่พอใจ			
4. ฉันชอบพูดขู่แยะให้คนอื่นทะเลาะกัน			
5. เมื่อฉันทำความผิด ฉันพร้อมที่จะกล่าวคำขอโทษ			
6. ฉันมักตำหนิผู้อื่นอย่างรุนแรงเมื่อเขาเกิดความผิดพลาด			
7. ฉันสามารถแสดงความคิดเห็นให้คนอื่นยอมรับได้			
8. คนมักชอบที่ฉันพูด			
9. ฉันรู้สึกโกรธเมื่อไม่สามารถปฏิเสธในสิ่งที่ไม่อยากทำ			
10. ฉันไม่สามารถปฏิเสธไม่ทำในสิ่งที่ไม่อยากทำ			
11. ฉันมักตัดบทเวลาคนอื่นแสดงความคิดเห็น			

ภาคผนวก ง

**โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อทักษะชีวิตในการป้องกันการ
กระทำความรุนแรงด้านร่างกายของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดสมุทรสาคร**

ประกอบด้วย แผนการสอน จำนวน 5 แผน

แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร

แผนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติความตระหนักรู้ในตนเองและความเห็นใจผู้อื่น

แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์

แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา

แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร

แผนการสอนครั้งที่ 1 แผนพัฒนาเจตคติเรื่องความรุนแรง

เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง 30 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. พัฒนาเจตคติเกี่ยวกับความรุนแรง
2. สร้างความตระหนัก ให้เห็นความสำคัญของปัญหาความรุนแรงตลอดจนผลกระทบที่

อาจส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพ

สาระสำคัญ

ปัญหาความรุนแรง โดยเฉพาะความรุนแรงระหว่างบุคคลเป็นปัญหาที่เป็นปัญหาพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดความรุนแรงในระดับอื่นๆ ปัญหาความรุนแรงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของบุคคลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตลอดจนเป็นปัญหาในการดำเนินชีวิตของบุคคล จึงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาดังกล่าว

สื่อการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. ข่าว

การประเมินผล

1. จากใบงาน
2. จากการตอบแบบสอบถาม

องค์ประกอบ/กลุ่ม /เวลา	กิจกรรมการเรียนการสอน	เนื้อหา/สื่อ
สร้างความรู้สึกร่วม (กลุ่มใหญ่) เวลา 15 นาที	ผู้วิจัยกล่าวแนะนำตนเอง และทำ ความรู้จักกับนักเรียนที่เข้าร่วม กิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตที่ใช้ใน การป้องกันการกระทำความรุนแรง และทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้าง สัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยและ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม	

องค์ประกอบ/กลุ่ม /เวลา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	เนื้อหา/สื่อ
องค์ประกอบประสบการณ์ (กลุ่มใหญ่) เวลา 15 นาที	นำเสนอภาพข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงที่พบในสังคมไทย ซึ่งเป็นภาพข่าวเกี่ยวกับนักศึกษาฆ่านักศึกษาและเยาวชนยกพวกทะเลาะวิวาทกัน จนทำให้มีผู้เสียชีวิตจากการกระทำของกลุ่มคนดังกล่าว	ภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หน้า 1 ฉบับวันที่ 6 มีนาคม 2548 ซึ่งมีข่าวความรุนแรง 3 ข่าวพาดหัวข่าวหน้า 1
สะท้อนความคิดหรืออภิปราย กลุ่มเล็ก (เวลา 15 นาที)	เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความรู้สึกที่มีต่อข่าว ร่วมอภิปรายถึงสาเหตุของความรุนแรงที่เกิดขึ้น ให้บอกถึงผลของการเกิดเหตุดังกล่าว จากนั้นนำเสนอข่าวที่ต่อเนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวซึ่งแสดงความสูญเสียของครอบครัวของเหยื่อของความรุนแรง	- ใบงาน ที่ 1/1
ความคิดรวบยอด กลุ่มใหญ่ (เวลา 10 นาที)	ผู้วิจัยและผู้ร่วมกิจกรรมช่วยกันสรุปถึงสาเหตุของความรุนแรง รวมทั้งผลที่ตามมาของความรุนแรง ตลอดจนแนวทางในการป้องกันความรุนแรง	- ใบความรู้ที่ 1/1
- ประยุกต์แนวคิด กลุ่มเล็ก (เวลา 20 นาที)	แบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คนให้แต่ละคนในกลุ่มร่วมแสดง ทรรศนคติ เกี่ยวกับวิธีการป้องกันความรุนแรงไม่ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน	- ใบงานที่ 1/2

องค์ประกอบ/กลุ่ม /เวลา	กิจกรรมการเรียนการสอน	เนื้อหา/สื่อ
ความคิดรวบยอด กลุ่มใหญ่ (15 นาที)	ผู้วิจัยสรุปอีกครั้ง กล่าวถึงความ จำเป็นที่ต้องแก้ปัญหามลพิษใน สังคม ฝากข้อคำถามให้ผู้ร่วม กิจกรรมหาคำตอบแสดงแนว ทางแก้ไขความรุนแรงที่เกิดขึ้นว่าจะ ทำตนแบบใดจึงไม่ต้องเผชิญกับความ รุนแรง	ใบงานที่ 1/3

ตัวอย่างข่าวเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงที่พบในสังคมไทยตามหน้าหนังสือพิมพ์
จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 6 มีนาคม 2548 หน้า 1

ตะลุมบอนฉบับ
งานคอมมิวนิสต์
 วิทยุন্নับร้อยยกพล วิทยุন্নเมืองโองค ไปดูคอน-
 เสรีดวงใจชื่อดัง "บักแอส"
 ก่อเหตุวิวาททุกคืน ในงานประจำปี ★ มีสื่อหน้า 18

แย่งสาวเสิร์ฟ
ในร้านข้าวต้ม
มีดเจอปืน-ดับ
 กลุ่มโรงงานกระต๊าก
 ขกทกทก เรื่องตะลุมบอน
 ข้างเครื่องโรงงานกระต๊าก
 ขั้ระ ในร้านข้าวต้มเพราะ
 ไม่พอใจที่สาวเสิร์ฟเอาใจฝ่าย
 ตรงข้าม ก่อนจะวิ่งไปกร๊าก
 มีดตาม ★ มีสื่อหน้า 2

ใบงานที่ 1/1

1. นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับข่าวที่เกิดขึ้น
2. นักเรียนคิดว่าสิ่งใดเป็นสาเหตุของเหตุการณ์ดังกล่าว
3. ผลจากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลอย่างไร

ใบงานที่ 1/2

คำชี้แจง

นักเรียนมีวิธีการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน ชุมชน และสังคมอย่างไร

ใบความรู้ที่ 1/1 เกี่ยวกับความรุนแรง

ความรุนแรง (Violence) หมายถึง การที่บุคคลใช้กำลังทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บ การทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น หรือการข่มขู่ว่าจะทำร้ายให้ผู้อื่นบาดเจ็บหรือข่มขู่ว่าจะทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น รวมทั้งการใช้กำลังบังคับ กักขังหน่วงเหนี่ยวและรุกรานสิทธิหรือเสรีภาพส่วนบุคคล

สาเหตุของความรุนแรง

1. ตัวบุคคลผู้กระทำความรุนแรง

- เป็นบุคคลที่มีเจตคตินิยมความรุนแรงในการแก้ปัญหาต่างๆ
- การขาดทักษะการควบคุมอารมณ์โกรธ เกลียด
- ขาดทักษะการแก้ปัญหา เมื่อไม่สามารถหาทางออกของปัญหาได้ จะแสดงออกโดยแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวนำไปสู่การกระทำที่รุนแรงก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลอื่น
- ขาดทักษะการสื่อสารที่ดี ทำให้การสื่อสารกับคนอื่นไม่ประสบความสำเร็จ อาจก่อให้เกิดปัญหา หรือความขัดแย้งขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรงตามมา
- มีประวัติการถูกระทำความรุนแรง ทำให้เคยชินและเกิดความรู้สึกว่าความรุนแรงเป็นเรื่องธรรมดาที่พบได้ทั่วไป การที่จะกระทำความรุนแรงจึงเป็นเรื่องปกติ เกิดเจตคติที่ไม่ถูกต้อง
- เป็นผู้มีพฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดความรุนแรง

2. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

- ลักษณะความสัมพันธ์ที่ห่างเหิน ความสัมพันธ์ที่ไม่ดี ความเกลียดชัง ความโกรธระหว่างบุคคลย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมที่จะส่งเสริมให้มีการกระทำที่รุนแรง
- เพื่อน โดยเฉพาะในกลุ่มของวัยรุ่นมีอิทธิพลมาก เพื่อนที่เป็นอันธพาลจะมีอิทธิพลต่อเพื่อนในกลุ่มให้กระทำความรุนแรง ยุติปัญหาต่างๆด้วยความรุนแรง

3. ลักษณะของชุมชน ชุมชนที่มีความรุนแรงเกิดขึ้นจะเป็นชุมชนที่สามารถเกิดความรุนแรงได้ง่าย

4. สังคม ความเชื่อ ค่านิยม กฎหมาย สื่อ ส่งผลให้เกิดความรุนแรงได้ทั้งสิ้น

(ต่อ)

ผลกระทบของความรุนแรงที่เกิดขึ้น

1. ต่อผู้ถูกระทำและครอบครัวของผู้ถูกระทำ

- ผู้ถูกระทำ จะได้รับผลกระทบทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ตลอดจนส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของพวกเขา

- ครอบครัวและบุคคลใกล้ชิดของผู้ถูกระทำ

2. ต่อผู้กระทำ

- ได้รับโทษตามกฎหมาย ถูกประณามจากสังคม

3. ชุมชน สังคม ประเทศชาติ เศรษฐกิจ

- ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ที่เกิดความรุนแรงขึ้นบ่อยๆ เป็นชุมชนที่ขาดความปลอดภัยในสวัสดิภาพ มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ส่งผลต่อการประกอบอาชีพซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ นอกจากนี้ในสังคมที่มีความรุนแรงเกิดขึ้นย่อมขาดการวางรากฐานทางเศรษฐกิจ ไม่ก่อให้เกิดการลงทุน และผลจากการกระทำความรุนแรงส่งผลให้รัฐบาลต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการรักษาผู้ที่ประสบกับความรุนแรงซึ่งมูลค่าสูง

แนวทางในการป้องกัน

ในการป้องกันความรุนแรงควรจะมีการป้องกันทุกระดับพร้อมๆกัน ทั้งในส่วนของบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และในการป้องกันที่สำคัญและเป็นขั้นตอนแรกคือ การป้องกันในระดับบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่จะกระทำความรุนแรง โดยการพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ที่มีทักษะในการป้องกันความรุนแรง ทักษะชีวิตเป็นทางเลือกอีกทางเลือกหนึ่งที่จะพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีจิตสำนึกตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้ และยังต้องมีความเข้าใจผู้อื่น รู้จักประยุกต์ใช้การสื่อสารที่ลดความขัดแย้ง รู้จักแก้ปัญหาด้วยเหตุและผล รู้จักควบคุมตนเองไม่ใช้ความรุนแรงซึ่งเป็นการป้องกันที่สำคัญยิ่ง เพราะหากปราศจากผู้กระทำความรุนแรงแล้วความรุนแรงคงไม่เกิดขึ้น

ใบงานที่ 1/3การบ้าน

คำชี้แจง

นักเรียนมีวิธีการปฏิบัติตัวอย่างไร เพื่อป้องกันความรุนแรงไม่ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน
เพื่อน ครอบครัว ชุมชน ของนักเรียน

ครั้งที่2 แผนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติการตระหนักรู้ในตนเองและการเข้าใจผู้อื่น**เวลาที่ใช้**

2 ชั่วโมง 30 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. พัฒนาเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อตนเอง ให้ รู้และเข้าใจในสิ่งที่ตนกระทำ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึก ข้อดีข้อเสีย ของตน ส่งเสริมความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง
2. เพื่อพัฒนาเจตคติที่ผู้เรียนมีต่อผู้อื่น ให้ผู้เรียน รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำของผู้อื่น ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึก ข้อดีข้อเสีย ของผู้อื่น
3. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

สาระสำคัญ

บุคคลแต่ละคนย่อมมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวเอง มีทั้ง ข้อดีและข้อเสียในตัวบุคคลนั้น ซึ่งมีความแตกต่างกันไป บางครั้งความคิด ความเชื่อ ค่านิยมต่างๆที่แตกต่างกันอาจนำมาซึ่งสาเหตุของความขัดแย้งและนำไปสู่ความรุนแรงต่อไป การปรับตัวและการยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นรวมทั้งการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเองจะช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

สื่อการสอน

1. ใบงาน
2. ใบความรู้

การประเมินผล

1. ประเมินจากใบงาน
2. ประเมินจากแบบสอบถาม

องค์ประกอบ/กลุ่ม / เวลา	กิจกรรมการเรียนการสอน	เนื้อหา/สื่อ
ประสบการณ์ และการสะท้อนแนวคิด กลุ่มใหญ่ (15 นาที)	ผู้วิจัยกล่าวทักทาย สอบถามผู้เข้าร่วมกิจกรรมถึงข้อคิดที่ฝากให้คิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งก่อน สอบถามให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น จากนั้นนำเข้าสู่วิธีการป้องกันความรุนแรง โดยการเริ่มต้นจากการป้องกันที่ตนเองก่อนโดยการฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะต่างๆที่ใช้ป้องกันความรุนแรงซึ่งนำมาใช้ 5 ทักษะ โดยเริ่มจากการตระหนักรู้ในตนเอง ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตรวจสอบการรับรู้ของตนเองว่าชอบสัตว์ชนิดใดมากที่สุด ซึ่งการรับรู้ตนเองเป็นพื้นฐานของความตระหนักรู้ในตนเอง	
ความคิดรวบยอด กลุ่มใหญ่ (10 นาที)	ผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมสรุปถึงความชอบซึ่งเป็นความรู้สึกของแต่ละบุคคล ซึ่งมีทั้ง ความคล้ายคลึงกัน และความแตกต่าง สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้แต่ละคนยังมี ข้อดี ข้อเสีย ที่แตกต่างกัน	
การทดลอง/ ประยุกต์แนวคิด กลุ่ม 2 คน (15 นาที)	ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่กับเพื่อน สนทนาถึงสิ่งที่ตนเองเป็น และสิ่งที่เพื่อนเป็น เพื่อให้กระตุ้นการรับรู้ตนเองก่อให้เกิดความตระหนักรู้ในตนเอง และเข้าใจผู้อื่น	ใบงาน 2/1
ความคิดรวบยอด กลุ่มใหญ่ (10 นาที)	ผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมสรุปถึง สิ่งที่ตนเองรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และสิ่งที่เพื่อนสะท้อนกลับ ว่ามีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกัน และความที่แตกต่าง สรุปให้เห็นถึงความแตกต่างของคน แม้แต่กับสิ่งเดียวกันแต่ละคนอาจมองไม่เหมือนกัน	ใบความรู้ที่ 2/1

องค์ประกอบ/กลุ่ม / เวลา	กิจกรรมการเรียนการสอน	เนื้อหา/สื่อ
การทดลองและ ประยุกต์แนวคิด กลุ่มเล็ก (20 นาที)	ให้ทุกคนเขียนถึงสิ่งที่มุ่งหวังในอนาคต พร้อมทั้งบอกถึงสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จ และสิ่งที่ เป็นอุปสรรค พร้อมทั้งให้สมาชิกในกลุ่มเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น	ใบงาน 2/3
การสะท้อนแนวคิด (10 นาที)	ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม บอกถึงสิ่งที่ได้จากกิจกรรม	
ความคิดรวบยอด (10 นาที)	ผู้วิจัยสรุปความสำคัญของการตระหนักรู้ในตนเอง และการเข้าใจผู้อื่น ที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะด้านอื่นๆต่อไป เปิดประเด็นเข้าสู่ทักษะด้านการควบคุมอารมณ์ซึ่งจะเป็นหัวข้อของกิจกรรมครั้งต่อไป แจกกราฟอารมณ์ให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนตรวจสอบอารมณ์ของตนในแต่ละวัน	ใบความรู้ที่ 2/2

ใบงาน 2/1

ตัวฉัน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนข้อความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนลงในช่องว่าง

ชื่อ.....วันเดือนปีเกิด.....

ชื่อเล่น.....ฉายา.....

ลักษณะเด่นของตัวฉัน.....

ความสามารถพิเศษของฉัน.....

นิสัยส่วนตัว.....

ข้อดี

1).....

2).....

3).....

ข้อเสีย

1).....

2).....

3).....

เมื่อฉันรู้สึกไม่สบายใจ ฉันจะ.....

เมื่อฉันโมโห ฉันจะ.....

ฉันเคยรู้สึกโกรธมากและอยากจะ.....

นิสัยบางอย่างในตัวฉันที่ฉันอยากเปลี่ยนแปลง.....

ใบงานที่ 2/2

เพื่อนฉัน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเพื่อนของนักเรียนลงในช่องว่าง

ชื่อ.....วันเดือนปีเกิด.....

ชื่อเล่น.....ฉายา.....

ลักษณะเด่นของเธอ.....

ความสามารถพิเศษของเธอ.....

นิสัยส่วนตัว.....

ข้อดี

1).....

2).....

3).....

ข้อเสีย

1).....

2).....

3).....

เมื่อเธอรู้สึกไม่สบายใจ ฉันจะ.....

เมื่อเธอโมโห ฉันจะ.....

เวลาที่เธอโกรธ ฉันจะรู้สึก.....

นิสัยบางอย่างที่ฉันอยากขอร้องให้เธอเปลี่ยน.....

ใบงานที่ 2/3

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนข้อความแสดงความคิดเห็นเติมลงในช่องว่าง จาก
ประสบการณ์การทำกิจกรรม จากใบงานที่ 2/1 ,2/2 ในหัวข้อ ดังต่อไปนี้

อนาคตฉันอยากจะมีอาชีพ.....

สิ่งที่จะช่วยให้สมหวังคือ

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....
- 6).....
- 7).....
- 8).....
- 9).....
- 10).....

สิ่งที่จะเป็นอุปสรรค

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....
- 6).....
- 7).....
- 8).....
- 9).....
- 10).....

สิ่งที่ฉันตั้งใจจะทำเพื่อพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จคือ

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)
- 6)
- 7)

ใบความรู้ที่ 2/1

การตระหนักรู้ในตนเอง เป็นความสามารถในการค้นหาและเข้าใจตนเอง รับรู้ในศักยภาพ ข้อดี ข้อเสียของตน ความแตกต่างจากบุคคลอื่นในทุกๆด้าน การที่บุคคลมีความตระหนักรู้ในตนเองจะช่วยส่งเสริมให้บุคคลนั้นเกิดการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้การตระหนักรู้ในตนเองยังเป็นพื้นฐานที่จะส่งเสริมให้บุคคลสามารถเข้าใจคนอื่นได้ง่ายขึ้น

ความเข้าใจผู้อื่น เป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึก และเห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากเราในทุกๆด้าน เมื่อบุคคลเข้าใจผู้อื่นจะทำให้บุคคลนั้นปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข ไม่ก่อเหตุแห่งความขัดแย้งอันนำมาซึ่งความรุนแรง

บุคคลแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านลักษณะภายนอกที่สามารถมองเห็น และลักษณะภายในที่มีอยู่ในแต่ละบุคคล ความแตกต่างระหว่างบุคคลมีสาเหตุจากหลายสาเหตุ เช่น พันธุกรรม สภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู ฯลฯ บางครั้งความแตกต่างระหว่างบุคคลอาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนการปรับตัวเข้าหากันจะช่วยลดความขัดแย้งและความรุนแรงต่างๆได้ในระดับหนึ่ง

การตระหนักรู้และกล้าเปิดเผยตนเองจะช่วยให้ บุคคลอื่นรับรู้ตัวตนของเราทำให้การปรับตัวเข้าหากันได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยการรับรู้เกี่ยวกับตนเองของบุคคลมี 4 รูปแบบเปรียบเทียบได้กับหน้าต่าง 4 บานซึ่งอยู่ติดกัน ดังนี้

	ฉันรู้	ฉันไม่รู้
เธอรู้	1	2
เธอไม่รู้	3	4

บานแรก จุดเปิดเผย เป็นบานที่เกิดจากการรับรู้ของตนเองและผู้อื่น ส่วนที่ ฉันรู้ เธอรู้

บานที่ 2 จุดซ่อนเร้น เป็นบานที่เกิดจากการรับรู้ของตนเองแต่ผู้อื่นไม่รู้

บานที่ 3 จุดบอด เป็นบานที่เกิดจากการรับรู้ของผู้อื่นแต่ตนเองไม่รู้

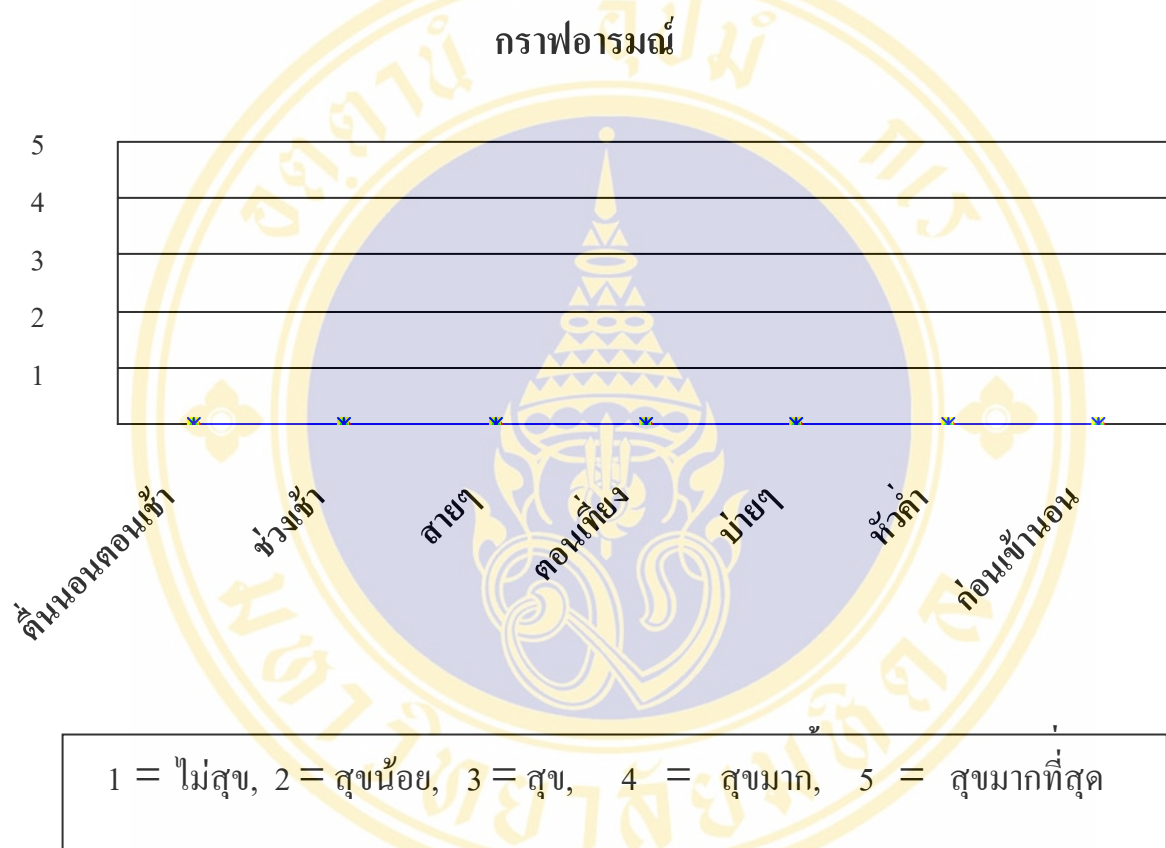
บานที่ 4 จุดที่ไม่มีใครรู้

บุคคลที่พร้อมที่จะพัฒนาตนควรเปิดหน้าต่างบานแรกให้กว้าง เมื่อบานแรกกว้างบานอื่นๆก็จะแคบลง การที่จะเปิดหน้าต่างให้กว้างต้องกล้าที่จะเปิดเผยตนเองและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองต่อไป

การบ้าน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำกราฟโดยใช้เครื่องหมาย * แสดงค่าอารมณ์ของแต่ละช่วงเวลาใน 1 วัน
ที่นักเรียนรับรู้ในแต่ละช่วง จากนั้นลากเส้นตรงผ่านจุดแต่ละจุดให้ครบ

ครั้งที่ 3 แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์

เวลาที่ใช้

2 ชั่วโมง 30 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะในการจัดการกับอารมณ์
2. ควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมที่แสดงออกได้อย่างเหมาะสม

สาระสำคัญ

อารมณ์และความรู้สึกรวมถึงของมนุษย์มีหลากหลายอารมณ์ อารมณ์ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมต่างๆ การจัดการกับอารมณ์ให้มีการแสดงอารมณ์ที่เหมาะสม จะช่วยให้บุคคลนั้นแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เหมาะสม กับกาลเทศะ บุคคล สถานที่ และในทางตรงกันข้ามหากแสดงอารมณ์ไม่เหมาะสมก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเช่นกัน

สื่อการสอน

1. ภาพตุ๊กตาแสดงอารมณ์ต่างๆ
2. ใบความรู้ และใบงาน
3. บทละคร

การประเมินผล

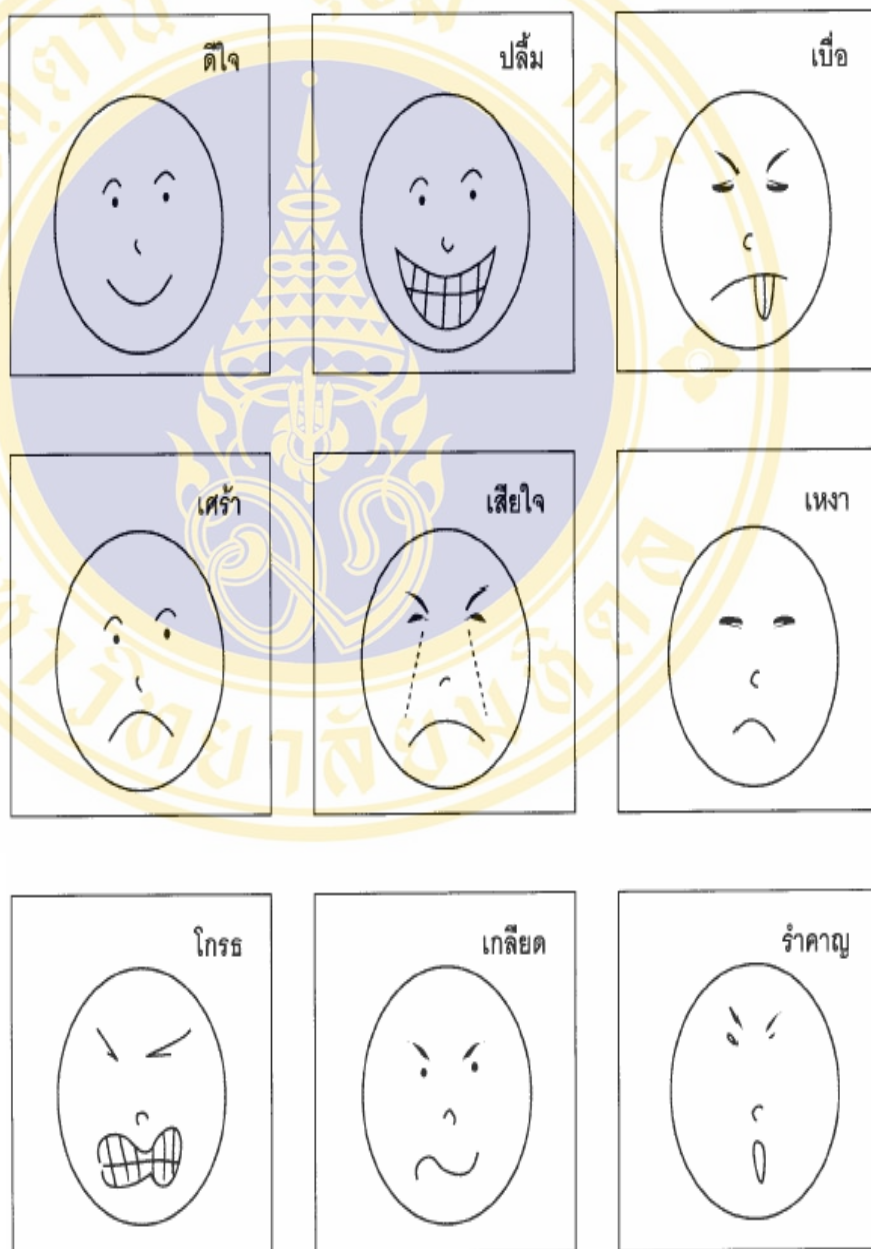
1. ประเมินจากใบงาน
2. ประเมินจากแบบสอบถาม

องค์ประกอบ/กลุ่ม / เวลา	กิจกรรมการเรียนการสอน	เนื้อหา/สื่อ
- องค์ประกอบ ประสบการณ์ กลุ่มใหญ่ (15 นาที)	ผู้วิจัยกล่าวทักทาย พร้อมทั้งซักถามถึงการบ้าน ในครั้งก่อน ที่ให้ทำกราฟอารมณ์ สอบถามถึง ลักษณะกราฟของแต่ละคนว่ามีลักษณะอย่างไร ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างกราฟที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม นำมา แสดงพร้อมกับกล่าวถึงอารมณ์ต่างๆ พร้อม ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของอารมณ์ ว่ามีลักษณะไม่ คงที่ และแต่ละคนไม่เหมือนกัน นำเสนอภาพ ตุ๊กตาแสดงอารมณ์ต่างๆ จากนั้นซักถาม ถึง พฤติกรรมที่แสดงออก ของแต่ละอารมณ์	1. ภาพตุ๊กตาอารมณ์ ต่างๆ
สะท้อนความคิด หรืออภิปราย กลุ่ม เล็ก (20 นาที)	แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มละ 4-5 คน ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอ่าน กรณีศึกษาเรื่องของพลอย ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับ เหตุการณ์ที่ พลอยมี อารมณ์ โกรธ ขาดความยับยั้งคิด และกระทำความ รุนแรงให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ของพลอย และการกระทำของพลอยส่งผล อย่างไร จากนั้นให้คัดเลือกตัวแทนเพื่ออภิปราย ในกลุ่มใหญ่	2. ใบงานที่ 3/1 กรณีศึกษาเรื่องของ พลอย
ความคิดรวบยอด กลุ่มใหญ่ (20 นาที)	ตัวแทนกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มร่วมเสนอสิ่งที่ ได้จากการศึกษาเรื่องของพลอย ผู้วิจัยและผู้ร่วม กิจกรรมสรุปถึงความสำคัญของการจัดการกับ อารมณ์ ตามใบความรู้ที่ 3/1	ใบความรู้ที่ 3/1

องค์ประกอบ/กลุ่ม /เวลา	กิจกรรมการเรียนการสอน	เนื้อหา/สื่อ
การทดลองและ ประยุกต์แนวคิด (20 นาที)	ผู้วิจัยแจกใบงานที่ 3/2 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคน ได้ มีโอกาสฝึกการจัดการกับอารมณ์จากสถานการณ์จำลอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยในแต่ละสถานการณ์เป็น สถานการณ์เกี่ยวกับการจัดการกับอารมณ์ต่างๆ	ใบงานที่ 3/2
ความคิดรวบยอด กลุ่มใหญ่ (15 นาที)	กล่าวสรุปในประเด็นของการจัดการกับอารมณ์ ต่อการ ป้องกันความรุนแรง	

ภาพตุ๊กตาแสดงอารมณ์ต่างๆ

เป็นอารมณ์ที่พบได้ทั่วไป ที่บุคคลต่างๆเคยแสดงออกซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งที่มากระทบ เป็นอารมณ์ที่แสดงออกทางสีหน้า

ใบงานที่ 3/1

เมื่อ นักเรียนโกรธมีวิธีการจัดการกับความโกรธของตนเองอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลจากการกระทำดังกล่าวมีข้อดี ข้อเสีย อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 3/2

กรณีศึกษา เรื่องของพลอย

พลอยอายุเป็นเด็กหญิง อายุ 14 ปี เรียนอยู่โรงเรียนมัธยมปีที่ 3 แห่งหนึ่ง ขณะที่นั่งสอบอยู่นั้น ก้อยกับดาวลอกข้อสอบกัน ก้อยโยนคำตอบส่งให้ดาวกระดาษคำตอบขึ้นเล็กๆ ตกอยู่หน้าพลอย อาจารย์คุมสอบมองเห็นพอดี อาจารย์ให้พลอยตกในวิชานั้น พลอยโมโหมากพยายามบอกอาจารย์ว่าพลอยไม่ได้ลอกข้อสอบ และพยายามบอกว่าเป็นก้อยกับดาวเป็นคนลอกข้อสอบ แต่ก้อยกับดาวปฏิเสธทำให้พลอยโกรธมาก เมื่อสอบเสร็จแล้ว พลอยเดินเข้าไปหา ก้อยและดาว พลอยผลักก้อย ดาวผลักพลอยจากนั้นก็เกิดการทะเลาะวิวาทกันระหว่างทั้ง 3 คน

คำชี้แจง

1. ท่านคิดว่าอารมณ์ก่อนที่พลอยจะทะเลาะกับเพื่อนจนถึงขั้นทำร้ายร่างกาย พลอยมีอารมณ์เช่นไร
2. ถ้าท่านเป็นพลอยท่านจะควบคุมอารมณ์อย่างไร
3. จากการก่อการทะเลาะวิวาทของพลอยส่งผลอย่างไร

ใบความรู้เรื่องการจัดการกับอารมณ์

อารมณ์เป็นความรู้สึกของมนุษย์ส่งผลต่อพฤติกรรมและการกระทำ อารมณ์เกลียด โกรธ จะเป็นอารมณ์ที่จะส่งเสริมให้เกิดความก้าวร้าวและแสดงออกพฤติกรรมรุนแรงได้ การจัดการกับอารมณ์ได้ย่อมส่งผลต่อการจัดการพฤติกรรมของตนเองได้เช่นกัน ขั้นตอนของการจัดการกับอารมณ์ มีดังต่อไปนี้

1. สำรวจอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง
2. รับรู้อารมณ์ของตนเองพร้อมทั้งยอมรับอารมณ์เหล่านั้น
3. คาดการณ์ถึงผลดีและผลเสียของอารมณ์และพฤติกรรมที่แสดงออก
4. หากพบว่าอารมณ์ที่เกิดขึ้นอาจส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ พยายามควบคุม

อารมณ์ โดยการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น

- หายใจเข้าออกยาวๆ บอกตัวเองว่าใจเย็นไว้
- นับเลขไปเรื่อย
- พยายามคิดถึงผลเสียของการแสดงอารมณ์ออกไป
- หากพยายามควบคุมอารมณ์แล้วยังไม่สำเร็จ ให้ออกจากสถานการณ์ขณะนั้นก่อน เมื่อควบคุมอารมณ์ได้ แล้วค่อยกลับมาอีกครั้ง
- เล่นกีฬาที่ออกแรง เช่นเตะฟุตบอล ตีแบดมินตัน เล่นวอลเลย์บอล ฯลฯ
- หางานอดิเรกทำเพื่อผ่อนคลายความรู้สึก
- หาทางออกอย่างสร้างสรรค์

ครั้งที่ 4 แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถพัฒนาทักษะการตัดสินใจให้เหมาะสม
2. แก้ไขปัญหาต่างๆที่เผชิญในชีวิตประจำวันได้
3. สามารถเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม และแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

สาระสำคัญ

การดำเนินชีวิตต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ซึ่งมีความซับซ้อนและความยากง่ายในการแก้ไข ปัญหาแตกต่างกันไป การพัฒนาทักษะชีวิตการแก้ไขปัญหาจะทำให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาต่างๆ ได้ดี การแก้ไขปัญหาไม่มีสูตรเฉพาะตายตัวแต่มีแนวทางของการแก้ปัญหาคลายคลึงกัน

สื่อการสอน

1. ใบความรู้ และใบงาน

การประเมินผล

1. ประเมินจากใบงาน
2. ประเมินจากแบบสอบถาม

องค์ประกอบ/กลุ่ม /เวลา	กิจกรรมการเรียนการสอน	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นที่ 1 ขั้นรู้ชัดเห็นจริง องค์ประกอบประสบการณ์ (กลุ่มใหญ่)	1. ผู้วิจัยนำเสนอสถานการณ์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่ต้องเลือก 2. จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตอบคำถาม โดยผู้วิจัยสุ่มเลือกผู้อบรมให้ตอบคำถามที่ต้องเลือกจากนั้น 3. กล่าวนำเข้าสู่ประเด็นของการเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ที่มีเหตุการณ์ต่างๆที่ต้องตัดสินใจ กับปัญหาต่างๆ	- สถานการณ์ทางเลือกของบุคคล เช่น วันนี้มีรายการคอนเสิร์ตนักร้องที่ท่านชอบและพรุ่งนี้เช้ามีสอบ ท่านจะอ่านหนังสือหรือจะดูคอนเสิร์ต
- ความคิดรวบยอด (กลุ่มใหญ่)	ผู้วิจัยกล่าว ถึงสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่ต้องเกิดเหตุการณ์ที่เป็นปัญหา และจำเป็นต้องเลือกตัดสินใจ พร้อมทั้งอธิบายถึงผลที่ตามมาของการเลือกตัดสินใจ	- ใบความรู้ที่ 4/1
องค์ประกอบประสบการณ์ (กลุ่มเล็ก)	1. แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ให้อ่านกรณีศึกษาเรื่อง ทางเลือกของดาว ซึ่งเป็นเรื่องของการตัดสินใจของดาว	- กรณีศึกษา เรื่อง ฉันจะอย่างไรดี
สะท้อนความคิดหรืออภิปราย (กลุ่มเล็ก)	เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกัน อภิปรายถึงการตัดสินใจของดาว พร้อมทั้งเสนอแนะวิธีการตัดสินใจที่เหมาะสมให้กับดาว เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเลือกตัดสินใจเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา	- ใบงานที่ 4/1

องค์ประกอบ/กลุ่ม /เวลา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	เนื้อหา/สื่อ
ความคิดรวบยอด (กลุ่มใหญ่)	ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงวิธีการตัดสินใจ พร้อมทั้งทางเลือกของการแก้ไขปัญหา เพื่อค้นหาวิธีการที่ดีที่สุด จากนั้นผู้วิจัยได้ช่วยสรุปถึงขั้นตอน การตัดสินใจและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มมีแนวทางในการปฏิบัติเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาใช้เวลาประมาณ 15 นาที	- ใบความรู้ ที่ 3/2
ขั้นที่ 2 ขั้นลงมือกระทำ การทดลองและประยุกต์ แนวคิด (กลุ่มคู่)	ผู้วิจัยให้สมาชิกในกลุ่มจับคู่กัน จากนั้นให้สถานการณ์การตัดสินใจให้ผู้ร่วมการอบรมแก้ไขสถานการณ์ จากนั้นให้คู่ช่วยเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหายไป	- ใบงานที่ 4/2
ความคิดรวบยอด (กลุ่มใหญ่)	ผู้วิจัยสรุปการเรียนรู้	

ใบงานที่ 4/1**คำชี้แจง**

ให้นักเรียนเขียนประสบการณ์ที่เคยประสบกับปัญหาที่คิดว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมาก จากนั้นให้อธิบายตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1) นักเรียนมีวิธีการเผชิญปัญหาอย่างไร
- 2) ผลของการเผชิญปัญหาเป็นอย่างไร
- 3) นักเรียนรู้สึกพึงพอใจกับวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวหรือไม่ เพราะอะไร

กรณีศึกษา เรื่อง ฉันทกรทำอย่างไรดี

ในการแข่งขันบาสเกตบอล ดาวเป็นผู้เข้าร่วมการแข่งขันและทีมของดาวต้องพบกับทีมของก้อย ซึ่งทั้งสองไม่ชอบหน้ากันอยู่แล้ว เพราะก้อยมีนิสัยชอบพูดจาดูถูกคนอื่น นอกจากนี้ก้อยยังมีนิสัยขี้อิจฉา และชอบเอาชนะไม่ว่าจะใช้วิธีการใดก็ตาม ในการแข่งขันครั้งนี้ก้อยแกล้งดาวและเพื่อนๆ ในทีมหลายครั้ง ทำให้ดาวและเพื่อนๆ ไม่พอใจ และในที่สุดดาวก็แกล้งก้อย เพื่อเป็นการแก้แค้น ก้อยโวยวายและตรงเข้าไปทำร้ายดาว ทั้ง 2 ทีมก็ทะเลาะกันจนถึงขั้นทำร้ายร่างกายกันในสนามแข่งขันบาสเกตบอล ถ้าท่านเป็นดาวท่านควรทำอย่างไร

ใบงานที่ 4/1

1. การที่ดาวแก๊สยักษ์ เอเก้แค้นเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

2. ถ้านักเรียนเป็นดาวจะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. การทะเลาะวิวาทกันระหว่างการแข่งขัน มีผลอย่างไร
ผลดี

.....

.....

.....

.....

.....

ผลเสีย

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่4/3

1. กล้าชวนเดชมมาเล่นเตะฟุตบอลที่บ้าน เดชมเตะฟุตบอลโดนหน้าต่างแตก ถ้านักเรียนเป็นกล้า ท่านจะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. แวเป็นเด็กยากจน อาศัยอยู่กับยายแก่ที่บ้านแวจึงไม่ค่อยมีเสื้อผ้าและเครื่องใช้ใหม่ๆ เหมือนคนอื่น แก้วเป็นเด็กที่ชอบเยาะเย้ยและชอบว่าแวจ้างต่างๆ วันหนึ่งเปรี้ยวทำดินสอหาย ซึ่งดินสอชิ้นนั้นเหมือนกับดินสอของแวจ้าง แก้วหาว่าแวจ้างเป็นคนขโมยดินสอ ถ้าวานเป็นแวจ้างท่านจะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. เป็ดเป็นเพื่อนสนิทกับกึ่ง กึ่งเป็นเด็กที่ชอบเก็บตัวมีเพื่อนน้อยกึ่งสนิทกับเป็ดมากที่สุด กึ่งทะเลาะกับฟางเพราะฟางไม่ช่วยกึ่งทำแวจ้าง บ้านฟางและเป็ดอยู่ทางเดียวกันเป็ดกับฟางจึงเดินกลับบ้านด้วยกัน วันต่อมากึ่งไม่คุยกับเป็ด ถ้าวานเป็นเป็ดท่านจะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ด้อยเป็นเด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ด้อยมักจะรู้สึกว้าแม่กับพ่อไม่เข้าใจด้อย ทำให้ด้อยรู้สึกว้าบางครั้งขาดอิสรภาพ แม่ชอบบอกว่าด้อยเป็นเด็กที่ว้าที่ด้อยคิดว่าด้อยโตแล้ว ด้อยสามารถทำอะไรได้หลายอย่าง ด้อยคิดว่าด้อยคิดอะไรดีได้เยอะ แต่แม่แม่มองว่าด้อยคิดอะไรแบบเด็กๆ ด้อยจึงไม่ชอบที่จะอยู่บ้าน ด้อยชอบที่จะอยู่กับเพื่อนๆ มากกว่า แม้ว่าด้อยคิดเพื่อนและไม่อยากให้ด้อยไปไหนกับเพื่อนบ่อยๆ ด้อยเบื่อแม่และทะเลาะกับแม่บ่อยๆ ด้อยรักแม่ไม่อยากจะทะเลาะกับแม่ ด้อยควรจะทำอย่างไรดี

.....

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้เรื่องการแก้ปัญหา

ทักษะการแก้ปัญหา มีหลักของการแก้ไขปัญห 5 ขั้นตอน

1. การกำหนดปัญหา เป็นการกำหนดให้ชัดเจนว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริง
2. การกำหนดทางเลือก (เพื่อแก้ปัญหา)ที่เป็นไปได้ทั้งหมด
3. วิเคราะห์ทางเลือก เป็นการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก จากข้อมูลต่างๆที่มีอยู่ หรือหาข้อมูลเพิ่มเติม
4. ตัดสินใจเลือก โดยพิจารณาถึงผลดีผลเสีย จากทางเลือกต่างๆ คัดเลือกวิธีการแก้ไข ปัญหาที่ส่งผลดีมากที่สุดและมีผลเสียน้อยที่สุด
5. เมื่อเลือกวิธีการแก้ปัญหาลแล้ว นอกจากจะนำวิธีที่เลือกมาใช้แก้ไขแล้วยังต้องหาวิธีการแก้ไขข้อเสียของวิธีการที่เลือกอีกด้วย

ในการแก้ไขปัญหาคือต้องควบคุมอารมณ์ และพยายามแก้ไขปัญหามีสติ และเมื่อค้นพบวิธีการแก้ปัญหาลแล้วก็ ลงมือแก้ไขปัญหาล

ครั้งที่ 5 แผนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร

เวลาที่ใช้

2 ชั่วโมง 30 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้การสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้งได้

สาระสำคัญ

การสื่อสารเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ การสื่อสารมีทั้งสื่อที่เป็นคำพูด และสื่อที่เป็นภาษาท่าทาง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารได้รับข้อมูล ข่าวสารที่ต้องการจะสื่อเกิดความเข้าใจกันทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งข่าวสารที่ต้องการสื่อมีหลายประเภท เช่น การให้ข้อมูล การปฏิเสธ การแสดงความคิดเห็น การขอร้อง

สื่อการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน

การประเมินผล

1. จากใบงาน
2. จากการตอบแบบสอบถาม
3. จากพฤติกรรมสื่อสาร

องค์ประกอบ/กลุ่ม /เวลา	กิจกรรมการเรียนการสอน	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นที่ 1 ขั้นรู้ชัดเห็นจริง องค์ประกอบประสบการณ์ กลุ่มใหญ่ (15 นาที)	ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์ การทักทาย 2 รูปแบบ รูปแบบแรกผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยท่าทาง และ น้ำเสียงสุภาพ ส่วนรูปแบบที่สอง ใช้น้ำเสียง กระด้าง คำพูดส่อเสียด จากนั้นถามถึงความแตกต่างของการทักทายทั้ง 2 แบบ พร้อมทั้ง ยกตัวอย่างคำพูดต่างๆมาให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม วิพากษ์ จากนั้นให้ตัวแทนแสดงบทบาทสมมุติ	- ใบ 5/งานที่

องค์ประกอบ/กลุ่ม /เวลา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	เนื้อหา/สื่อ
สะท้อนความคิดหรือ อภิปราย กลุ่มเล็ก (15 นาที)	ผู้วิจัยยกตัวอย่างประโยคที่ใช้สื่อสาร ให้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็นตามใบงาน ที่ 5/2 -จัดแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มละ 4-5 คน แจกใบงานที่ 5/3 ให้ผู้ร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ในกิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 15 นาที	- ใบงานที่ 5/2 - ใบงานที่ 5/3
ความคิดรวบยอด กลุ่มใหญ่ (15 นาที)	สุ่มถามความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มเกี่ยวกับ ลักษณะการสื่อสารที่เหมาะสมและลักษณะที่ไม่ เหมาะสม ร่วมกันอภิปรายในกลุ่มใหญ่ จากนั้น ผู้วิจัยสรุปลักษณะของการสื่อสารที่เหมาะสม และการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม ตลอดจน ประโยชน์ของการสื่อสารที่เหมาะสม และโทษ ของการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งกรณีของ ความรุนแรงที่เกิดจากการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม	- ใบความรู้ที่ 5/1
ขั้นที่ 2 ขั้นลงมือปฏิบัติ การทดลองและประยุกต์ แนวคิด (15 นาที)	ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่สื่อสารซึ่งกันและกันโดย มีสถานการณ์สมมติให้จากใบงาน ในกิจกรรมนี้ ใช้เวลาประมาณ 10 นาที	- ใบงานที่ 5/4
ความคิดรวบยอด กลุ่มใหญ่ (15 นาที)	ผู้วิจัยสรุปความสำคัญของการสื่อสารตลอดจน วิธีการสื่อสารเพื่อช่วยลดความขัดแย้งและความ รุนแรง จากนั้นกล่าวสรุปความสำคัญของทักษะ ชีวิตทั้ง 5 องค์ประกอบ พร้อมทั้งแนะนำให้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทดลองใช้ทักษะต่าง หากมี ปัญหาให้ขอคำแนะนำจากอาจารย์หรือผู้วิจัย	

ใบงานที่ 5/1

คำชี้แจง

ให้นักเรียนในกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เป็นบุคคลต่อไปนี้

สถานการณ์ที่ 1

รัช : เป็นไงวันนี้จะมาขออะไรจากคุณยายอีก

แป้น : แป้นจะมาขออนุญาตคุณย่าไปหาคุณแม่ค่ะ

รัช : แม่เธอที่นี้ไปอยู่กับพี่ใหม่ซะเหอะ ...ดิฉันมีพี่ใหม่แล้วเอาลูกมาเกาะยายฉันกิน

โป่ง : คุณรัชไม่มีสิทธิ์มาว่ามาดิฉัน คุณย่าท่านไปรับตัวพวกเรามาอุปการะเอง

และถึงอย่างไรพวกเราก็ใช้นามสกุลคุณย่า แล้วคุณรัชละคะเป็นทายาทตัวจริงหรือคะ แม่ของคุณรัชเองก็ชื่อว่า....ไม่เอาดีกว่าดิฉันไม่พูดต่อดีกว่า ยังไงเสียคุณรัชก็รู้อยู่แก่ใจ

รัช : แก นิ่งเป็นฉันทจะเอาเลือดชั่วๆออกจากปากแก

สถานการณ์ที่ 2

โก้ : เป็นไงวันนี้ ไอ้ไอ้แม่มาส่งปิ่นโตยัง

ไอ้ : (ไม่พูด มองโก้ด้วยสีหน้าไม่พอใจ)

โก้ : ทำหยัง ไม่พูดนะแก

สงสัยแม่ยังไม่ขงนมให้

ไอ้ : แกอิจฉฉฉฉ

โก้ : ทำไมต้องอิจฉฉ แกละ ไอ้ลูกแหง

ไอ้ : ฉันทาก็คงดีกว่าแก ไอ้ลูกหมา

สถานการณ์ที่ 3

แดง : ทำอะไรอยู่

กล้วย : กำลังทำการบ้านเลขอยู่ ยากจังเลยแดง

แดง : ข้อไหนที่ไม่เข้าใจละ เดี่ยวฉันช่วยดูให้

ใบงานที่ 5/2

คำชี้แจง ท่านคิดว่าประโยคต่อไปนี้เป็นสื่อที่เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร ถ้าไม่เหมาะสมควรใช้คำพูดใดจึงจะเหมาะสม

1. แม่รู้สิว่า ลูกดูแปลกไปนะ มีอะไรให้แม่ช่วยไหม
2. อย่ากลับบ้านค่ำๆมีดๆละ เดี่ยวนี้ประจำเลยนะ
3. ดูลูกบ้านโน้นซิเขาไม่เห็นเป็นแบบแก
4. แก้วฉันมีธุระที่ต้องทำให้แม่ ฉันไปกับเธอไม่ได้จริงๆ
5. ที่คนพูดมาก็มีเหตุผลนะครับ แต่ผมคิดว่ายังมีอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจไม่น้อย คือ ไม่ทราบว่่าที่ประชุมมีข้อเสนอแนะอย่างไรครับ
6. ฉันมันก็แค่นี้ละ จะไปสู้อะไรกับยัยเหว่วได้
7. ใครๆเขาก็ไปทั้งนั้นแหละ คงมีแต่หนูมั้งไม่เคยเห็นเดือนเห็นตะวันกับใครเขา
8. เธอดูเหมาะกับเสื้อผ้าแบบนี้ละ ดูดีมากเชียวละ
9. นี่ยัยปลา ใส่เข้าไปได้ยังไง ชันนี้กว่าแม่ค้าขายพริก(กึ่งเป็นคนตัวดำใส่เสื้อผ้าสีแดงสด)

เฉลยใบงานที่ 5/2

- 1) เหมาะสม สื่อถึงความห่วงใยและพร้อมจะให้ความช่วยเหลือ
- 2) ไม่เหมาะสม สื่อแสดงการออกคำสั่ง คำทนิ
- 3) ไม่เหมาะสม แสดงการเปรียบเทียบ
- 4) เหมาะสม เป็นการปฏิเสธที่แสดงเหตุผลการปฏิเสธ
- 5) เหมาะสม เป็นการเสนอแนะข้อมูลและพร้อมที่จะรับฟังข้อมูล
- 6) ไม่เหมาะสม เป็นการประชดประชัน
- 7) ไม่เหมาะสม เป็นการประชดประชัน
- 8) เหมาะสม ชมเชยในสิ่งที่เป็นจริง
- 9) ไม่เหมาะสม เป็นการคำทนิและประชดประชัน

ใบงานที่ 5/3

คำชี้แจง ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมอภิปรายถึงรูปแบบของการสื่อสารที่เหมาะสมและการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนประโยชน์ของการสื่อสาร และโทษของการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม ลักษณะของการสื่อสารที่เหมาะสม คือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลักษณะของการสื่อสารที่ไม่เหมาะสมคือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประโยชน์ของการสื่อสาร คือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลเสียของการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม คือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 5/4

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่งประโยคโดยมีจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ขอยืมหนังสือจากเพื่อนใหม่
2. ขออนุญาตแม่ไปเที่ยววันหยุดสุดสัปดาห์กับเพื่อน
3. ปฏิเสธการชักชวนของเพื่อน
4. แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม โดยเป็นความคิดเห็นที่แตกต่างจากคนอื่น
5. ขอโทษที่ผิดนัด
6. แสดงความดีใจกับเพื่อน
7. แสดงความเสียใจกับเพื่อน

แนวทางสร้างประโยชน์ในงานที่5/4

- 1) ใช้ประโยชน์ข้อร้อง แสดงข้อเท็จจริงขอรับความช่วยเหลือ เช่น ขอยืมหนังสือหน่วยงาน เล่มนี้เพิ่งออกมาใหม่ยังไม่ได้ซื้อเลย
- 2) ใช้ประโยชน์ข้อร้อง แสดงข้อเท็จจริงขอรับความช่วยเหลือ เช่น แม่จะวันเสาร์เพื่อนนัดไปเที่ยวงานกาชาดที่โรงเรียนออกร้าน หนูขออนุญาตแม่ไปเที่ยวกับเพื่อนๆ นะคะ
- 3) แก้วฉันทมีฐานะที่ต้องทำให้แม่ ฉันไปกับเธอไม่ได้จริงๆ
4. แสดงความคิดเห็นที่เป็นข้อเท็จจริง ให้เกียรติกับผู้อื่น เช่น ที่คนพูดมาก็มีเหตุผลนะครับ แต่ผมคิดว่ายังมีอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจไม่น้อย คือ (เสนอแนะข้อมูล) ไม่ทราบว่าที่ประชุมมีข้อเสนอแนะอย่างไรครับ
- 5) แสดงการขอโทษ บอกเหตุผลที่ผิดนัด เช่น ขอโทษด้วยครับ รถผมยางระเบิดผมจึงมาไม่ได้
- 6) แสดงความยินดีด้วยน้ำเสียงและท่าทางที่จริงใจ เช่น ยินดีด้วย
- 7) แสดงความเสียใจด้วยน้ำเสียงและท่าทางที่จริงใจ เช่น เสียใจด้วยกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ใบความรู้ที่5/1 เรื่องการสื่อสาร

การสื่อสาร (Communication) หมายถึง การที่บุคคลหนึ่ง ส่งข่าวสารไปยังอีกบุคคลหนึ่ง มีผลทำให้ผู้รับข่าวสารนั้นมีการตอบสนองที่อยู่ภายใน และที่แสดงออกมา

การสื่อสารประกอบด้วย ข่าวสาร 2 อย่าง คือ

1. ข่าวสารที่เป็นคำพูด หรือ ภาษาพูด (วัจนภาษา)
2. ข่าวสารที่ไม่เป็นคำพูด (อวัจนภาษา) หรือภาษาท่าทางซึ่งรวมถึง ภาษากาย การสบตา สีหน้า น้ำเสียง การสัมผัส ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอารมณ์

การพูดคุยกันหรือการสื่อสารกันนั้น ทั้ง 2 ฝ่ายที่พูดคุยกัน นอกจากจะสื่อกันด้วยคำพูดแล้วยังอาศัยสิ่งที่ไม่ได้เป็นคำพูด คือ ส่วนของภาษาท่าทาง เช่น

- การสบสายตา จะทำให้พูดจากันได้เข้าใจง่ายขึ้น และการพูดคุยโดยไม่สบตากัน การสบตายังช่วยให้ทั้ง 2 ฝ่ายระงับอารมณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการพูดคุย
- สีหน้า สีหน้าที่รับฟังหรือยิ้มแย้มแจ่มใส ย่อมดีกว่าการแสดงสีหน้าเฉยเมย หรือ บึ้งตึง นอกจากนี้การสังเกตสีหน้าฝ่ายคู่สนทนา ทำให้เราทราบความรู้สึกได้ว่าเขากำลังโกรธ กังวล น้อยใจ เสียใจ ฯลฯ ซึ่งจะทำให้เราเลือกที่จะพูดจากับเขาได้อย่างเหมาะสม
- ท่าทาง ท่าทางที่แสดงออกซึ่งการรับฟังและทำให้คู่สนทนาอยากพูดคุยด้วย ได้แก่ การผงกศีรษะรับฟัง การโน้มตัวเข้าหา
- การสัมผัส เช่น การจับมือ จับต้นแขน การโอบกอด จะให้ความรู้ใจเข้าใจ อบอุ่น รักใคร่ สนับสนุน ได้เป็นอย่างดี
- ระยะห่าง การพูดคุยจะดีขึ้นหากทั้ง 2 ฝ่ายพูดคุยในระยะใกล้กัน การพูดคุยโดยอยู่ในระยะห่าง จะทำให้ต้องใช้เสียงดัง และไม่มีการสบตากัน จะทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ง่าย

ลักษณะของการสื่อสารที่ใช้มีลักษณะดังนี้

1. สื่อความประทับใจ เป็นการแสดงความชื่นชมด้วยความจริงใจ ไม่ป้อยจนเกินเหตุ ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลายมีความสุข มีความภาคภูมิใจ เช่น “ลูกใส่ชุดนี้แล้วดูดี”
2. สื่อความกังวลใจ ห่วงใย เป็นการบอกกล่าวถึงความรู้สึกที่กังวลออกมาในเวลาที่เหมาะสม เป็นการช่วยลดความเครียดลงได้ เช่น “ฉันรู้สึกสบายใจที่ลูกสนใจกินผัก เก่งมากนะ”
3. การให้ข้อมูลใหม่ การให้ข้อมูลใหม่เป็นการบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์ การนัดหมายความชื่นชมในความสำเร็จของบุคคลหรือการหากิจกรรมเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวทราบข้อมูลเดียวกัน มีความเข้าใจเหมือนกัน นำไปสู่ความภาคภูมิใจแก่บุคคลที่ประสบความสำเร็จด้วย
4. สื่อข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจ เป็นการสื่อให้อีกฝ่ายทราบเพื่อขอให้อธิบายสิ่งที่สงสัยนั้นเพิ่มเติม แทนที่จะเก็บไปคิดหรือเข้าใจเอง ซึ่งการเก็บคิดเองมักจะเป็นทางลบมากกว่าทางบวก
5. สื่อความไม่พอใจพร้อมข้อเสนอแนะในสิ่งที่เป็นไปได้ เป็นการแลกเปลี่ยนปัญหาซึ่งกันและกัน และผู้เสนอปัญหามีโอกาสเสนอทางแก้ไขที่เป็นไปได้ เพราะผู้ที่ทราบปัญหาจะเป็นผู้รู้ดีที่สุดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาดีกว่าจะทำให้ผู้อื่นตัดสินใจว่าไม่ถูกต้อง หรือไม่ควรเป็นอย่างนั้น ซึ่งการสื่อเช่นนี้จะเป็นการเปิดเผยความไม่พอใจ ความโกรธและแสดงออกมาในทางที่เหมาะสม
6. สื่อความหวัง ความปรารถนา เป็นการแบ่งปันความหวัง ความปรารถนาต่อกันโดยการพูดให้ผู้อื่นทราบถึงความหวังและความปรารถนาที่เราจะกระทำให้เป็นจริง แต่ว่าจะได้รับการตอบสนองหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อเราบอกถึงความหวัง ความปรารถนาออกไปแล้ว อาจมีการรวมพลังเพื่อให้ความหวังนั้นเป็นผลสำเร็จได้ เช่น การที่ลูกมีความปรารถนาอยากสอบได้เกรดดี ๆ อยากเป็นที่รักของครู พ่อแม่ก็สามารถจะสนองตอบโดยการให้กำลังใจ ให้ความชื่นชม เป็นการช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่ลูกได้
7. อารมณ์ขัน การให้คำพูดที่แทรกอารมณ์ขันจะช่วยให้อารมณ์ขันในการพูดคุยคลายความตึงเครียดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของคนเราต้องประสบความเครียดของสังคม ความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานก็มีคำพูดที่ช่วยผ่อนคลายความรู้สึกภายในขึ้นได้มาก

การสื่อสารทางลบ

การสื่อสารทางลบจะแสดงออกทั้งทางคำพูดและทางภาษาท่าทาง เช่น จ้อง หรือตลึงตาเข้าหาอีกฝ่าย สีหน้าบึ้งตึงหรือเฉยเมย ท่าที่เย็นชา ขาดความใกล้ชิดและสัมผัส การแสดงออกอาจจะมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

- เก็บกด ใช้วิธีไม่พูด หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง แต่ภายในเต็มไปด้วยความโกรธน้อยใจ วิตกกังวล ฯลฯ
- คลุมเครือ เช่น "คุณพอมีเวลาว่างไหม" โดยไม่บอกชัดเจนว่าต้องการอะไร ทำให้อีกฝ่ายต้องคาดเดาและไม่อาจตอบสนองได้ตรงความต้องการ ก็จะขัดใจกัน
- เข้าใจผิดการ เช่น "ทำไมคุณไม่ไปเยี่ยมคุณแม่เช้านี้เลยล่ะ" เป็นลักษณะของการไปกำหนดกฎเกณฑ์ให้คนอื่น
- สั่ง เช่น "กลับบ้านเร็วๆ นะ"
- สอน เช่น "คุณโตแล้ว น่าจะรับผิดชอบกับลูกมากกว่านี้"
- ประชด เช่น "เที่ยวมาพอแล้วหรือ ถึงได้กลับมาแต่วันเชียว"
- กล่าวหา เช่น "คุณไม่เคยช่วยฉันทำงานบ้านเลย" หรือ "คุณนี่เอาแต่ดูทีวี"
- เปรียบเทียบ เช่น "คนข้างบ้านไม่เห็นเขาบ่นอย่างคุณเลย"
- ดิ เช่น "ล้างจานแล้วไม่เห็นสะอาดเลย" เป็นการหาข้อบกพร่องในตัวผู้อื่นหรือการกระทำของผู้อื่น
- บ่น เป็นการใช้อารมณ์ที่ขี้ดียวในการสื่อความหมายเรื่องนั้นๆ
- คำว่า เช่น การใช้คำหยาบ

การสื่อสารเหล่านี้จะทำให้อีกฝ่ายรู้สึกในทางลบ เช่น สงสัยว่าเขาต้องการอะไร รู้สึกว่าเราคงเป็นคนไม่ มีอะไรดี รู้สึกถูกดูหมิ่นศักดิ์ศรี ไม่ได้รับการยอมรับ โดยรวมก็คือ รู้สึกว่าตนเองไม่มีค่าสำหรับอีกคน เมื่อคนเราไม่รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าในครอบครัว การอยู่ด้วยกันหรือพูดกันดีๆ จะเกิดขึ้นได้ยาก ตรงกันข้าม สิ่งที่เกิดขึ้นจะเป็นการตอบโต้ ใช้อารมณ์เข้าหากันและลูกกลามเป็นปัญหารุนแรง และสะสมเรื้อรังต่อไป

ภาคผนวก จ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายข้อของทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ทักษะการสื่อสาร	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อน	หลัง	ผลต่าง	ก่อน	หลัง	ผลต่าง
1.การทะเลาะวิวาทระหว่างวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น	2.08	2.41	0.33	1.66	1.51	-0.14
2. การพูดจาเหยียดหยาม ดูหมิ่นเป็นเรื่องของศักดิ์ศรีของกันไม่ได้	1.72	2.1	0.38	1.51	1.49	-0.03
3. “รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย” เป็นข้อความที่ฉันถือปฏิบัติ	2.85	2.85	0	2.66	2.71	0.06
4. ถ้าฉันถูกคนชนล้ม ฉันอยากจะผลักดันที่ชนนั้นให้ล้มลงตามไปด้วย	2.51	2.77	0.26	2.17	2.26	0.09
5. ฉันรู้สึกดีใจมาก เมื่อคนที่ไม่ชอบมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับคนอื่น	2.54	2.54	0	1.94	1.71	-0.23
6. การทำผิดเล็กน้อยๆ โดยไม่ตั้งใจควรได้รับการยกโทษ	2.62	2.92	0.31	2.74	2.69	-0.06
7.การพูดจาด้วยเหตุผลป้องกันการขัดแย้งได้	2.79	2.77	-0.03	2.8	2.66	-0.14
8. การแข่งกีฬา การชนะคือสิ่งที่สำคัญที่สุด ถึงแม้ต้องทำร้ายคู่แข่ง	2.74	2.82	0.08	2.6	2.4	-0.2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายข้อของ เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

	เจตคติความตระหนักรู้ในตนเอง	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
		ก่อน	หลัง	ผลต่าง	ก่อน	หลัง	ผลต่าง
1.	ฉันรับรู้ถึงสาเหตุที่ทำให้ฉันรู้สึกโกรธ	2.54	2.59	0.05	2.66	2.77	0.11
2.	ฉันรู้วิธีแก้ปัญหา โดยไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับผู้อื่น	2.46	2.62	0.15	2.66	2.43	-0.23
3.	ฉันอยากแก้แค้นกับคนที่ทำให้ฉันโกรธ	2.72	2.72	0	1.91	1.82	-0.09
4.	ฉันมีจุดมุ่งหมายในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ โดยที่ฉันไม่ได้เจอกับเรื่องเลวๆ เล็กๆ น้อยๆ	2.18	2.38	0.21	3.26	2.23	-1.03
5.	ฉันเป็นคนขี้กลัว ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลในการกระทำสิ่งต่างๆ	2.44	2.33	-0.1	2.14	2.06	-0.09
6.	ฉันรู้สึกว่าการแก้แค้น เป็นสิ่งที่ไม่ดี	2.74	2.69	-0.05	2.6	2.66	0.06
7.	ฉันไม่เคยแก้ปัญหาด้วยการใช้กำลัง	2.38	2.62	0.23	1.83	2.09	0.26
8.	เมื่อฉันรู้สึกโกรธ ฉันจะไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ได้	2.26	2.46	0.21	1.74	1.89	0.14
9.	ฉันรู้สึกพึงพอใจเมื่อมีโอกาสแก้แค้นคนที่ไม่ชอบ	2.64	2.74	0.1	2.2	2.03	-0.17
10.	เมื่อหงุดหงิด ฉันมีกระบายออกด้วยการทำลายสิ่งของในบ้าน	2.82	2.69	-0.13	2.63	2.49	-0.14
11.	ฉันสามารถยกโทษให้คนที่ทำผิดกับฉัน	2.69	2.72	0.03	2.14	2.54	0.4
12.	เมื่อฉันมีโอกาสที่จะทำร้ายคนที่ฉันเกลียด ฉันจะทำทันที	2.69	2.74	0.05	1.97	2.06	0.09

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายข้อของ เจตคติความเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เจตคติที่มีต่อผู้อื่น	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อน	หลัง	ผลต่าง	ก่อน	หลัง	ผลต่าง
1. ฉันรู้สึกเห็นใจคนที่ถูกทำร้ายร่างกาย	2.82	2.9	0.08	2.86	2.71	-0.14
2. คนบางคนอาจใช้คำพูดหรือการกระทำที่ไม่เหมาะสม แต่ฉันคิดว่าไม่มีใครที่สมบูรณ์แบบ	2.36	2.44	0.08	2.34	2.4	0.06
3. คนที่คิดอะไรแตกต่างจากคนอื่น ไม่สมควรอยู่ร่วมกับคนอื่น เพราะจะก่อให้เกิดความแตกแยก	2.31	2.44	0.13	2.43	2.83	0.4
4. คนที่พูดจาไม่ดี ก็ควรที่จะได้รับคำพูดที่ไม่ดีเช่นกัน	2.18	2.18	0	1.83	1.82	-0.01
5. ฉันและคนอื่นอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้	2.77	2.72	-0.05	2.83	2.69	-0.14
6. ฉันไม่ชอบคนที่ชอบแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับคนอื่น	2.28	2.54	0.26	2.26	2.09	-0.17
7. คนที่อารมณ์ร้อนมักมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่น	2.28	2.51	0.23	2.66	2.57	-0.09
8. การแสดงกริยาโดยเปิดเผยว่าไม่ชอบคนอื่นเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ	2.64	2.62	-0.03	2.49	2.26	-0.23
9. ทุกคนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง สามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกันได้	2.82	2.77	-0.05	2.91	2.63	-0.29
10. ฉันรู้สึกสมน้ำหน้าคนที่ถูกคู่ริทำร้ายร่างกาย	2.72	2.85	0.13	2.37	2.26	-0.11

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายข้อของ ทักษะการควบคุมอารมณ์ ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ทักษะการจัดการกับอารมณ์	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อน	หลัง	ผลต่าง	ก่อน	หลัง	ผลต่าง
1. เมื่อฉันมีความโกรธฉันมักทำอะไรไปโดยที่ไม่ยั้งคิด	1.87	2.03	0.15	1.46	1.63	0.17
2. เมื่อมีคนต่อว่าฉันโดยไม่มีเหตุผล ฉันจะตอบโต้ทันที	1.67	2.26	0.59	1.37	1.29	-0.09
3. หากฉันรู้สึกไม่พอใจ ฉันจะพยายามควบคุมอารมณ์	2.49	2.44	-0.05	2.26	2.37	0.11
4. ฉันรู้ถึงสาเหตุของเรื่องที่ทำให้ฉันไม่พอใจ แต่เรื่องเหล่านั้นก็ไม่ได้ทำให้ฉันหัวเราะ	2.31	2.36	0.05	1.94	2.09	0.14
5. ฉันไม่โกรธใครง่าย ๆ	2.1	2.1	0	2.03	2.11	0.09
6. เพื่อนมักบอกว่าฉันเป็นคนใจร้อนและรุนแรงง่าย ๆ	2	2.18	0.18	1.89	1.88	0
7. ฉันสามารถระงับอารมณ์โกรธได้ดี	2.49	2.08	-0.41	1.77	2.03	0.26
8. เมื่อฉันโมโหฉันจะต้องแสดงออกให้เขารับรู้ว่าคุณโมโห โดยที่เขาได้ตอบทันที	2.26	2.44	0.18	1.89	2.03	0.14
9. ถ้าฉันคิดหัวงั้นจะพยายามใหม่	2.51	2.62	0.1	2.29	2.51	0.23
10. ถ้าฉันมีความทุกข์ใจฉันจะไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้	2.41	2.46	0.05	1.97	2.03	0.06

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายข้อของ ทักษะการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ทักษะการแก้ปัญหา	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อน	หลัง	ผลต่าง	ก่อน	หลัง	ผลต่าง
1. เมื่อฉันมีปัญหา ฉันจะหาทางแก้ไข	2.62	2.62	0	2.69	2.51	-0.17
2. ฉันคิดว่าบางครั้งที่การแก้ปัญหาแบบตาต่อตาฟันต่อฟันยังใช้ได้	1.82	2.13	0.31	1.66	1.74	0.09
3. ฉันจะค้นหาสาเหตุของปัญหาหลายๆด้าน แล้วเลือกทางออกที่เหมาะสมที่สุด	2.38	2.56	0.18	2.37	2.46	0.09
4. ฉันพิจารณาปัญหาต่างๆอย่างรอบคอบ	2.21	2.36	0.15	2.03	2.31	0.29
5. อุปสรรคในการทำงานที่สำคัญของฉันเกิดจากความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงานเสมอ	2.1	2.51	0.41	2.03	1.94	-0.09
6. ฉันมักจะจัดเรียงและมีเรื่องทะเลาะกับคนอื่น	2.28	2.41	0.13	1.8	2	0.2
7. ฉันใช้เหตุผลมากกว่ากำลังในการยุติความขัดแย้งต่างๆ	2.31	2.38	0.08	2.06	2.12	0.06
8. ฉันเป็นคนผูกพยาบาทผู้อื่น	2.72	2.64	-0.08	2.4	2.26	-0.14
9. เมื่อเกิดปัญหานั้น ฉันจะปล่อยเลยตามเลยไม่แก้ปัญหานั้น	2.51	2.62	0.1	2.51	2.23	-0.29
10. ฉันใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบประนีประนอม	2.03	2.21	0.18	2.06	2.23	0.17
11. ฉันมักแก้ปัญหาโดยการใช้กำลังบังคับคนอื่น ให้ทำตาม	2.54	2.62	0.08	2.34	2.29	-0.06
12. เมื่อฉันมีอารมณ์โกรธ ฉันจะสงบสติอารมณ์ก่อนแล้วค่อยตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ	2.23	2.41	0.18	2.14	2.2	0.06

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายข้อของ ทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ทักษะการสื่อสาร	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อน	หลัง	ผลต่าง	ก่อน	หลัง	ผลต่าง
1. ฉันไม่กล้าบอกใคร ในสิ่งที่ฉันต้องการ	1.9	1.95	0.05	1.97	1.86	-0.11
2. ฉันเป็นคนที่ดีต่อก่อนพูด	2.15	2.31	0.15	2.06	2.14	0.09
3. ฉันมักพูดประชดประชัน กับคนที่ทำให้ฉันไม่พอใจ	2	2.46	0.46	1.86	2.06	0.2
4. ฉันชอบพูดคุยแย่งให้คนอื่นทะเลาะกัน	2.62	2.82	0.21	2.2	2.23	0.03
5. เมื่อฉันทำความผิด ฉันพร้อมที่จะกล่าวคำขอโทษ	2.33	2.62	0.28	2.57	2.57	0
6. ฉันมักตำหนิผู้อื่นอย่างรุนแรงเมื่อเขาเกิดความผิดพลาด	2.56	2.74	0.18	2.17	2.17	0
7. ฉันสามารถแสดงความคิดเห็นให้คนอื่นยอมรับได้	2.15	2.31	0.15	2.17	2.31	0.14
8. ฉันมักชอบที่ฉันพูด	2.03	2.21	0.18	2.11	2.09	-0.03
9. ฉันรู้สึกโกรธเมื่อไม่สามารถปฏิบัติในสิ่งที่ฉันอยากทำ	1.95	2.26	0.31	1.86	1.86	0
10. ฉันไม่สามารถปฏิบัติในสิ่งที่ฉันไม่อยากจะทำ	1.82	2.08	0.26	2.06	1.83	-0.23
11. ฉันมักจับเวลาคนอื่นแสดงความคิดเห็น	2.56	2.67	0.1	2.26	2.11	-0.14

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวนพภรณ์ เสนา
วันเดือนปีเกิด	26 พฤศจิกายน 2518
ภูมิลำเนา	จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ , พ.ศ. 2541 มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์), พ.ศ. 2551
สถานที่ทำงาน	โรงพยาบาลโนนสัง อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ
ที่อยู่	78/26 หมู่ 14 ตำบลโนนสัง อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู